ZÁRÓJELENTÉS
(2009. december 1.)

a 2006/18/176.02.01 számú Átmeneti Támogatás projekt keretén belül „Natura 2000 területek fenntartási tervének elkészítése és ehhez kapcsolódó szolgáltatások elvégzése” című projekthez

1/3. sz. melléklet

Dél-balatoni berkek (HUDD20041)
Natura 2000 terület fenntartási terve

Készítette az KvVM FI irányításával, a KvVM megbízásából a

VÁTI Magyar Regionális Fejlesztési és
Urbanisztikai Nonprofit Korlátolt FelelősségűTársaság
1016 Budapest, Gellérthegy u. 30-32
Budapest 2009.

A megbízó témafelelőse: *Pallag Orsolya*
projektfelelős, vezető főtanácsos KvVM TSZÁT
Nemzeti parki és tájvédelmi Főosztály,

A megbízó projektasszisztense: *Vozár Ágnes*
tanácsos KvVM TSZÁT
Természetmegőrzési Főosztály

Az érintett nemzeti park igazgatóságok kapcsolattartója:
Szinai Péter
szakreferens, BfNPI

Vállalkozó képviselője: *Göncz Annamária*
projektvezető helyettes, VÁTI Nonprofit Kft.

Vállalkozó szakmai témafelelőse: *Dr. Podmaniczky László*
projektvezető, egyetemi docens, SZIE KTI

Vállalkozó projektasszisztense: *Faragóné Huszár Szilvia*
területrendezési tervező, VÁTI Nonprofit Kft.

Területi felelős szakértő: *Kenyeres Zoltán*
biológus, ACRIDA Bt.

Területi szakértők: *Rozner György*
őrkerületvezető, BfNPI
Kenéz István
őrkerületvezető, BfNPI
Szinai Péter
ornitológus, szakreferens, BfNPI
Tóth Szabolcs
Birtokügyi és vagyonkezelői szakreferens, BfNPI
Dr. Tóth Sándor
zoológus, magánkutató
Vidéki Róbert
botanikus, Doronicum Kft.
Kassai Ferenc
zoológus, ACRIDA Bt.
Sáringer-Kenyeres Tamás
növényvédelmi szakmérnök, Pannónia Kft.

További szakértők, tervezők: *Dr. Skutai Julianna*
agrárkörnyezet-gazdálkodási szakértő, SZIE KTI
Marticsek József
agrárkörnyezet-gazdálkodási szakértő, MME
Dr. Pataki György
kommunikációs vezető, SZIE KTI
Kelemen Eszter
kommunikációs szakértő, SZIE KTI
Kalóczkai Ágnes
kommunikációs szakértő, SZIE KTI
Megyesi Boldizsár
kommunikációs szakértő, SZIE KTI
Sipos Balázs
gyakornok, SZIE-KTI
Schneller Krisztián
területrendezési tervező, VÁTI Nonprofit Kft..

Budapest, 2009. december

Tartalomjegyzék

I. Natura 2000 fenntartási terv **3**
1. A terület azonosító adatai 4
1. 1. Név 4
1. 2. Azonosító kód 4
1. 3. Kiterjedés 4
1. 4. A kijelölés alapjául szolgáló élőhelyek és/vagy fajok 4
1. 5. Érintett települések 4
1. 6. Jogi helyzet 4
1. 7. Tervezési és egyéb előírások 5
2. Veszélyeztető tényezők 6
3. Kezelési feladatok meghatározása 6
3. 1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése 6
3. 2. Kezelési javaslatok 7
3. 2. 1. Egységes kezelési előírások 9
3. 2. 2. Kezelési egységekre vonatkozó kezelési javaslatok 10
3. 2. 3. Élőhely-rekonstrukció és élőhely-fejlesztés 21
3. 2. 4. Fajvédelmi intézkedések 21
3. 2. 5. Kutatás, monitorozás 22
3. 2. 5. 1. Faj szintű monitorozás 22
3. 2. 5. 2. Közösség szintű monitorozás 22
3. 2. 5. 3. Élőhely szintű monitorozás 22
3. 2. 5. 4. Területkezelések hatásainak monitorozása 22
3. 3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogszabályok és a tulajdonviszonyok függvényében 23
3. 3. 1. Agrártámogatások 23
3. 3. 1. 1. Jelenlegi működő agrártámogatási rendszer 23
3. 3. 1. 2. Javasolt agrártámogatási rendszer 24
3. 3. 2. A javasolt Natura 2000 kifizetés integrálása egyéb támogatási programokkal 26
3. 4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja 27
3. 4. 1. Felhasznált kommunikációs eszközök 27
3. 4. 2. A kommunikáció címzettjei 28
3. 4. 3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel 30
II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció **33**
1. A tervezési terület alapállapot jellemzése 34
1. 1. Környezeti adottságok 34
1. 1. 1. Éghajlati adottságok 34
1. 1. 2. Vízrajzi adottságok 34
1. 1. 3. Geológiai, geomorfológiai adottságok 35
1. 1. 4. Talajtani adottságok 35
1. 1. 5. Tájhasználat-változás 35
1. 2. Természeti adottságok 36
1. 2. 1. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek 39
1. 2. 2. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok 45
1. 2. 3. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok 47
1. 3. Területhasználat 65

1. 3. 1. Művelési ág szerinti megoszlás 65
1. 3. 1. 1. A terület jellemzése az ökotípusos földhasználati modellben 66
1. 3. 2. Tulajdoni viszonyok 72
1. 3. 3. Területhasználat és kezelés 72
1. 3. 3. 1. Mezőgazdaság 72
1. 3. 3. 2. Erdőgazdálkodás 73
1. 3. 3. 3. Vadgazdálkodás, halászat, horgászat 75
1. 3. 3. 4. Vízgazdálkodás 76
1. 3. 3. 5. Turizmus 76
1. 3. 3. 6. Ipar 76
1. 3. 3. 7. Infrastruktúra 76
1. 3. 3. 8. Települési viszonyok, területfelhasználási konfliktusok 76
2. Felhasznált irodalom 77

III. MELLÉKLETEK 78

Térképek
1. sz. melléklet: A tervezési terület átnézeti légifotója 79
2. sz. melléklet: A tervezési terület átnézeti topográfiai térképe -
3. sz. melléklet: A tervezési terület DTA-50 átnézeti térképe 80
4. sz. melléklet: A tervezési terület jogi oltalom alatt álló területei -
5. sz. melléklet: A tervezési terület érintettsége a országos ökológia hálózatban 81
6. sz. melléklet: A tervezési terület kiemelten és fokozottan érzékeny felszín alatti vizei 82
7. sz. melléklet: A tervezési terület talajtérképe 83
8. sz. melléklet: A tervezési terület felszínborítási térképe 84
9. sz. melléklet: A tervezési terület szántóföldi művelési alkalmassága 85
10. sz. melléklet: A tervezési terület erdőtelepítési alkalmassága 86
11. sz. melléklet: A tervezési terület környezeti érzékenysége 87
12. sz. melléklet: A tervezési terület elhelyezkedése az ökotípusos földhasználati rendszerben 88
13. sz. melléklet: A tervezési terület kezelési szempontból jelentős növényfajainak elterjedése 89
14. sz. melléklet: A tervezési terület kezelési szempontból jelentős állatfajainak elterjedése 90
15. sz. melléklet: A tervezési terület Á-NÉR élőhelyeinek térképe 91
16. sz. melléklet: A tervezési terület Natura 2000 élőhelyeinek térképe 92
17. sz. melléklet: A tervezési terület kezelési egységei 93
18. sz. melléklet: A tervezési terület AKG célprogramja 94
19. sz. melléklet: A tervezési terület erdeinek jellemző adatai 95
20. sz. melléklet: Natura 2000 területek egységes kezelési előírásai 100
21. sz. melléklet: Alkalmazott kommunikációs eszközök és eredmények 114
22. sz. melléklet: Az érintett települések településszerkezeti tervei 131
23. sz. melléklet: A fenntartási terv véleményezése 137

Ábrák, táblázatok 140

Digitális melléklet 141

IV. Natura 2000 FOGALOMTÁR 143

Bevezető

A Natura 2000 területek az európai, közösségi jelentőségű ritka és veszélyeztetett fajok illetve élőhelyeik hálózatát alkotják. Kijelölésük célja a közösségi szinten kiemelt fajok és élőhelyek kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fejlesztése, illetve helyreállítása. A védelem céljait az Európai Unió két irányelvében határozta meg, amelyekben egyben kötelezi is a tagországokat a Natura 2000 hálózat lehatárolására. Magyarországon 2004-re 512 db, összesen közel 20000 km^2 (2 millió ha) kiterjedésű Natura 2000 terület került kijelölésre. Ezzel hazánk a pannon biogeográfiai régió tagjaként jelentős mértékben járul hozzá Európa természeti értékeinek megőrzéséhez.
A hazai Natura 2000 területek kijelölését a 275/2004. (X.8.) Kormányrendelet határozza meg, a területek helyrajzi szám szintű kihirdetése pedig a 45/2006. (XII. 8.) KvVM rendeletben található.
Az irányelvek céljainak teljesítése érdekében a tagállamok a Natura 2000 területekre fenntartási terveket készítenek. Ezekben többek között rögzítik a természetvédelmi célkitűzéseket és a területhasználókkal *együtt* kialakított kezelési előírásokat javaslatok formájában. Ezek alapját képezhetik az egyes területeken igényelhető agrár-környezetgazdálkodási kifizetéseknek, amelyek az aktuális agrár-környezetgazdálkodási jogszabályokban jelennek meg. A fenntartási terv azonban földhasználati szabályokat nem állapít meg.
Hazánkban a fenntartási tervek készítése 2008-ban jelen projekt keretében 2008-ban, uniós forrásból finanszírozott formában indult el. A tervezést végigkíséri egy új típusú, széles körű és nyílt kommunikáció, amely lehetőséget biztosít minden érintett számára a tervezésbe való bekapcsolódásra.
A fenntartási terveknek három fő célja van:

1. Az egyes Natura 2000 területek érintettjei – földtulajdonosok, gazdálkodók és egyéb területhasználók – megismerhessék azokat a természetvédelmi értékeket, szempontokat, amelyek a terület kijelölését szükségessé tették.
2. Az érintettekkel közösen olyan gazdálkodási előírások fogalmazódjanak meg, amelyek betartásával – egyfajta önkéntes feladatvállalás formájában – a területen gazdálkodók közreműködnek a természeti értékek megőrzésében és gyarapításában.
3. A területek részletes ismertetésével, a javasolt kezelési és földhasználati módok bemutatásával segítséget, iránymutatást nyújtson a gazdálkodóknak, valamint rajtuk kívül egyéb földhasználóknak, önkormányzatoknak, lehetséges beruházóknak, fejlesztőknek és a Natura 2000 területtel érintett lakosságnak.
4. A nyílt tervezési folyamatban a különböző érdekcsoportok álláspontja tükröződjön és párbeszéd alakuljon ki a területek jó kezelése érdekében és mindez tanulságul szolgáljon majd a további Natura 2000 területek fenntartási terveinek készítésekor.

A tervezés eredményeként elkészül 20 Natura 2000 terület (összesen 45000 ha) fenntartási terve és a terv megalapozó dokumentációja. A megalapozó dokumentáció a felhasználók széles körének információkat nyújt az élő és élettelen természeti értékekről, valamint összegzi és értékeli a jelenlegi területhasználatot. A terv tartalmazza azokat az agrártámogatási rendszerbe illeszthető, művelési ághoz köthető, illetve nem köthető kezelési előírásokat,

melyeket a felhasználók tervek, pályázatok készítésekor, konkrét területkezelési tevékenységek megvalósítása során fel tudnak használni, illetve amelyeket a hatósági szervek államigazgatási döntéseknél alkalmazni tudnak. A fenntartási terv az ideális területkezelések végrehajtását segítő támogatási rendszerek mikéntjére vonatkozóan is javaslatokat fogalmaz meg, amiket a különböző állami, uniós stb. támogatási rendszerek kialakítása, pályázati támogatások megítélése során tudnak figyelembe venni a döntéshozók. A terv mellett egy tájékoztató kiadvány is készül az érintett területhasználóknak, gazdálkodóknak, kezelő szervezeteknek. Szakmai anyagként kidolgozásra kerül a további fenntartási tervezést megalapozó tervezési és kommunikációs tapasztalatok összefoglalásával egy módszertani segédlet is.

Jelen dokumentáció a Natura 2000 terület fenntartási terv teljes – tervi és megalapozó anyag – egyeztetés utáni változata. A tervi anyagrész 2009. szeptemberében egyeztetési anyagként az országos és területi illetékességű érintett szervezeteknek, valamint gazdálkodóknak véleményezés céljából kiküldésre került. A tervek egyeztetése az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm.rend szerint történt.

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1. 1. Név
Dél-balatoni berkek kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
1. 2. Azonosító kód
HUDD20041
1. 3. Kiterjedés
463,1543 ha[1]

1. 4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek:

Különleges természet-megőrzési terület

Közösségi jelentőségű élőhelytípus	Natura 2000 kód
Sík- és dombvidéki kaszálórétek *(Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis)*	6510

Közösségi jelentőségű növényfaj
A területen jelölőfaj nem azonosított.

Közösségi jelentőségű állatfaj

Vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius)*	1059

A jelölő élőhelyek és fajok a Natura 2000 területek adatlapjait (Standard Data Form 2008.) alapul véve a nemzeti parkigazgatóságok 2009. évi jelentése, valamint a fenntartási tervek készítését megalapozó 2009. évi botanikai/zoológiai felméréseknek a SDF adatbázistól eltérő, illetve azt módosító eredményei alapján kerülnek feltüntetésre. Ezek ismertetése és indoklása a megalapozó dokumentáció részét képezi. A tervi munkarészben szereplő fenntartási javaslatok az új felmérések eredményein alapulnak.

1.5. Érintett települések

Balatonőszöd, Szólád, Balatonszárszó (Őszödi-berek); Balatonföldvár, Kőröshegy (Balatonföldvári-halastó és Kőröshegyi-rét); Szántód (Brettyó); Zamárdi (Tóközi-berek)

1.6. Jogi helyzet

Egyéb védettségi kategóriák

A Dél-balatoni berkek különleges természetmegőrzési terület (HUDD20041) jelenleg nem áll természetvédelmi oltalom alatt.
Egyéb érintett Natura 2000 terület: nincs
Országos jelentőségű védett természeti terület és ex lege terület: nincs átfedésben.
Országos ökológiai hálózat: a terület az országos ökológiai hálózatban nagyobb arányban mint magterület azonosított, bizonyos területeket érint a nádrendelet.

[1] (Standard Data Form 2008.) alapján. A vizsgálati elemzések egy része GRID formátumú adatokkal készült, a cellák kiterjedése 1 hektár volt. A térinformatika elemzések és statisztikák készítése kapcsán előfordulhatnak olyan típusú pixelhibák, mely a területek kis mértékű eltérését okozzák a megalapozó dokumentációban

Egyéb nemzetközi védelemben részesülő terület: nincs

Természetvédelmi kezelés szervei

- *Illetékes I. fokú természetvédelmi hatóság:* illetékes KöTeViFe (a továbbiakban illetékes KöTeViFe)
- *Működési területében érintett nemzetipark-igazgatóság:* Balaton- felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság (továbbiakban: érintett NPI)

1.7. Tervezési és egyéb előírások

A) A tervezési területre vonatkozó tervek

- Vízgazdálkodási terv: a vízgazdálkodási terv társadalmi egyeztetése folyamatban.
- Vadgazdálkodási terv
- Körzeti erdőterv, erdőgazdálkodási üzemterv, erdőgazdálkodási terv
- Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. sz. törvény
- Somogy Megye Területrendezési Terve (2004)

Településrendezési tervek

- Balatonföldvár: 105/2005. számú határozattal jóváhagyott településszerkezeti terv, és a 13/2006. számú rendelettel jóváhagyott Helyi Építési Szabályzat
- Balatonőszöd: 9/2003. számú rendelettel jóváhagyott Helyi Építési Szabályzat a 13/2003. és a 8/2005. számú rendeletekkel módosítva
- Kőröshegy: 67/2005. számú határozattal jóváhagyott településszerkezeti terv, és a 7/2005. számú rendelettel jóváhagyott Helyi Építési Szabályzat
- Szántód: 80/2007. számú határozattal jóváhagyott településszerkezeti terv, és a 7/2007. számú rendelettel jóváhagyott Helyi Építési Szabályzat
- Szólád: 77/2005. számú határozattal jóváhagyott településszerkezeti terv, és a 7/2005. számú rendelettel jóváhagyott Helyi Építési Szabályzat
- Zamárdi: 1/2206 számú határozattal jóváhagyott településszerkezeti terv, és a 1/2006. számú rendelettel jóváhagyott Helyi Építési Szabályzat

B) A tervezési területre vonatkozó előírásokat tartalmazó jogszabályok

- Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) számú Korm. rendelet
- Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészletekről szóló 45/2006. (XII. 8.) számú KvVM rendelet
- A védett és a fokozottan védett növény- és állatfajokról, a fokozottan védett barlangok köréről, valamint az Európai Közösségben természetvédelmi szempontból jelentős növény- és állatfajok közzétételéről szóló 13/2001. (V. 9.) számú KöM rendelet
- A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. sz. törvény erejénél fogva védett lápok jegyzékéről szóló 8005/2001. (MK 156.) számú KöM tájékoztató
- Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott agrárkörnyezet-gazdálkodási támogatások igénybevételének részletes feltételeiről szóló 61/2009. (V. 14.) számú FVM rendelet
- A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. sz. törvény
- Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009.évi XXXVII. sz. törvény

- A vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. Törvény
- 2003. évi XXVI. törvény az Országos Területrendezési Tervről
- A Nemzeti Vidékfejlesztési Terv alapján az Európai Unió által társfinanszírozott mezőgazdasági területek erdősítéséhez nyújtott támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 132/2004. (IX.11.) FVM rendelet
- Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az agrár-erdészeti rendszerek mezőgazdasági földterületeken történő első létrehozásához nyújtandó támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 46/2009.(IV.16.) FVM rendelet

2. Veszélyeztető tényezők

Tóközi-berek

A részterület keleti felén veszélyeztető tényező a jelenleg (egyéb hasznosítás miatt) rendszeresen végzett kaszálás esetleges elmaradása, ill. a jelenleg alkalomszerű kvadozás és egyéb területhasználat fokozottabb térnyerése.

Őszödi-berek

A részterület déli felén (ill. két kisebb keleti részterületen) veszélyeztető tényezőt jelent az ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia*) és az inváziós aranyvessző (*Solidago*) fajok terjedése, valamint az élőhelyek fragmentációjából eredő kiszáradási folyamat.

Balatonföldvári Halastó és Kőröshegyi rét

A Kőröshegyi-rét esetében veszélyeztető tényezőként jelentkezik a hígtrágya-kijuttatás (központi részen), a beépítés, a túllegeltetés, a rendszeres égetés, valamint az ezüstfa és a Solidago fajok terjedése.

A Balatonföldvári Halastó Natura 2000 területhez tartozó részterülete esetében, veszélyeztető tényezőként jelentkezik a nádas szegélyek felszámolása és a szerves szennyezés okozta terhelés.

Brettyó

A terület egy részén kiemelt veszélyeztető tényezőként jelentkezik a beépítésre vonatkozó fokozott igény. A terület nagy részén nincs természetvédelmi kezelés. A nádasokat a huzamosabb ideig tartó aszályos időszakok miatt a kiszáradás veszélyezteti. A réteken kaszálás és legeltetés hiányában a nád, a siskanád (*Calamagrostis epigeios*) és az aranyvessző fajok (*Solidago canadensis, Solidago gigantea*) térhódítása jellemző.

E30	Beépítés
I29	Ezüstfa terjedése
I24	Aranyvessző fajok terjedése
S06	Szerves szennyezés
M52	Égetés

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

A tervezési területen jelenleg csak kis mértékű gazdálkodás folyik. A részterületeken főképp nyílt vízfelületek, vízben álló és száraz homogén nádasok fordulnak elő, alárendelt

fűzláp jellegű cserjésekkel és lápcserjésekkel váltakozva. Mocsárrétek, üde gyomos és alárendelten száraz gyomos gyepek nagyobb kiterjedésben a Kőröshegyi-rét és a Tóközi-berek részterületeken fordulnak elő. A tervezési terület élőhely-kategóriáinak térbeli elrendeződését mikromozaikosság, számos átmeneti kategória előfordulása jellemzi.

Természetvédelmi stratégiaként a vízborításos élőhelyeken a vízborítás és a jelenlegi érintetlenség megőrzése, a kaszálással, legeltetéssel fenntartott területeken pedig a mozaikos területkezelés megtartása, túllegeltetés megakadályozása, a gazdálkodás és a természetvédelmi kezelés-fenntartás harmóniájának kialakítása nevezhető meg.

Ezek alapján a legfontosabb célok a tervezési terület közösségi ill. védett természeti értékeinek megőrzése érdekében :

– A kis területfoglalással jelenlévő közösségi jelentőségű élőhelyek megőrzése, úgymint Sík- és dombvidéki kaszálórétek (~1,6 %), Eutróf sekély tavak és holtmedrek hínárja (~1,6 %), Puhafás ligeterdők, éger- és kőrisligetek, illetve láperdők (~1,1 %).

– A faj szintű értékek közül kiemelten fontos a közösségi jelentőségű növénytani értéket jelentő, több részterületen (Brettyó, Tóközi-berek) előforduló kisfészkű aszat (*Cirsium brachycephalum*) állományainak megőrzése. További kiemelt cél a közösségi jelentőségű gerinces fajok, így a mocsári teknős (*Emys orbicularis*), a nagy kócsag (*Egretta alba*), a cigányréce (*Aythya nyroca*), a barna rétihéja (*Circus aeruginosus*) és az északi pocok (*Microtus oeconomus mehelyi*) (utóbbi az Őszödi-berek területén) megőrzése.

– További cél az egyéb védett, ill. kevésbé jelentős állománnyal előforduló Natura 2000 fajok megőrzése, az előforduló populációk megfelelő élőhelyfenntartással történő erősítése, különös tekintettel a következő fajokra: nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), zanótboglárka (*Maculinea nausithous*), vérfűboglárka (*Maculinea teleius*), réticsík (*Misgurnus fossilis*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*), dunai tarajosgőte (*Triturus dobrogicus*), vidra (*Lutra lutra*).

A természetes és természetszerű élőhelyek megőrzése, fenntartása – különös tekintettel a sík- és dombvidéki kaszálórétekre, a puhafás ligeterdőkre, éger- és kőrisligetekre, láperdőkre.

3.2. Kezelési javaslatok

A fenntartási terv ismerteti a tervezési terület Natura 2000 hálózat szempontjából meghatározó botanikai, zoológia értékeit, és az élőhelyekre vonatkozó adatok alapján meghatározza a természeti értékek fenntartása érdekében követendő, illetve javasolt gazdálkodási gyakorlatot. Ezeket a tervben „előírásoknak” nevezzük. Szükséges azonban kiemelni, hogy azok az előírások, amelyek nem képezik részét a jelenlegi jogszabályi rendszernek (pl. 269/2007. Kormányrendelet), nem kötelező érvényűek a gazdálkodók számára, pusztán az érintett Natura 2000 területek élőhelytípusainak megőrzését szolgáló földhasználati ajánlások. A fenntartási tervek kísérletet tesznek arra, hogy meghatározzák azokat az előírásokat, amelyek a jövőben – megfelelő kompenzációs háttér biztosítása esetén – kötelező érvénnyel betartandók lehetnek a gazdálkodók számára. Ezek az előírások azonban csak a későbbi egyeztetések eredményessége (a megfelelő támogatási rendszer kidolgozása) esetén ölthetnek jogszabályi formát, és válhatnak az érintettek számára kötelezővé.

A fenntartási tervben szereplő előírások meghatározása – művelési ághoz kötötten – élőhelytípus szinten történt. A faj- vagy élőhelyvédelmi szempontból azonos kezelést igénylő területegységeket az egyszerűség kedvéért a terv ún. *kezelési egységként* határolja le, és jeleníti meg az 17. sz. térképmellékletben. A kezelési egységekhez olyan, ún. „harmonizált” listát használtunk, amely művelési áganként eltérő számú, de egységes szerkezetben, kódszámmal ellátva tartalmazza a kiválasztott húsz Natura 2000 területre vonatkozóan a

lehetséges előírásokat. A Natura 2000 területek egységes kódszámmal jelzett ún. „harmonizált” előírásai a 20. sz. mellékletben találhatóak.

A kezelési egységekhez rendelt előírások a működést tekintve a következők szerint csoportosíthatók:

1. Fenntartási előírások:
   - jogszabályokban rögzített, kötelező előírások,
   - Natura 2000 kompenzációs előírások (kötelező formában).
2. Fejlesztési előírások és javaslatok:
   - működő támogatási rendszerekhez – az Agrár-Környezetgazdálkodási Programhoz (AKG) és az Erdő-környezetvédelmi Programhoz (EKV) – kapcsolt, önkéntes formában működő előírások,
   - komplex élőhely-rehabilitációs és élőhely-fejlesztési javaslatok önkéntes formában.

Az előírások hierarchiáját az alábbi ábra szemlélteti:

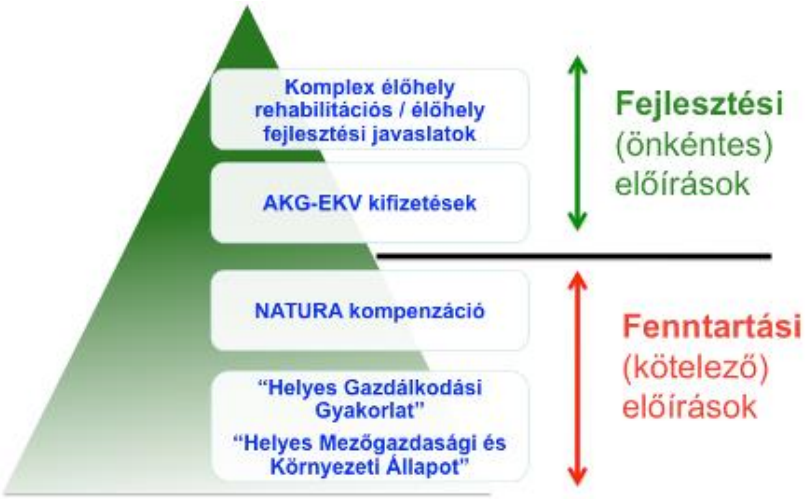

1. Fenntartási előírások

A fenntartási előírások betartása azért szükséges, mert ezek révén biztosítható a Natura 2000 hálózat szempontjából fontos fajok, valamint élőhelyek fennmaradása, a területek jelenlegi állapotának megőrzése. Ezek

- részben jogszabályokban („Helyes Gazdálkodási Gyakorlat”, „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot”) rögzítettek, tehát betartásuk *anyagi ellentételezés nélkül* is kötelező;
- részben a Natura 2000 területekre alkalmazott olyan előírások, melyek esetében az 1698/2005/EK rendelet 38. és 46. cikke alapján a Natura 2000 területen gazdálkodók *kompenzációs kifizetésre* lehetnek jogosultak a földhasználati korlátozásból eredő jövedelemkiesés mértékéig. Ilyen kompenzációs kifizetésben a 269/2007 (X. 18.) Kormányrendelet értelmében már részesülnek a Natura-2000 gyepterületeken gazdálkodók. A fenntartási tervek további kötelező előírásokat határozhatnak meg a szántó, erdő és vizes élőhelyek vonatkozásában, valamint pontosíthatják a gyepterületek előírásait.

Hangsúlyozzuk, hogy a kompenzációt igénylő előírások csak akkor válnak kötelezővé, ha sikerül megteremteni a kifizetések anyagi hátterét.

2. Fejlesztési előírások

A fejlesztési előírások a területek természeti értékeinek növelésére irányulnak olyan gazdálkodási formák ösztönzésével, amelyek a fajok populációjának növekedését, valamint az élőhelyek állapotának javítását célozzák meg. Ezek

- egyrészt olyan, az agrár-környezetgazdálkodási és erdő-környezetgazdálkodási logika mentén, önkéntes vállalás alapján és kifizetés ellenében megvalósítható *új előírások,* amelyek a területi sajátosságok figyelembevételével kerültek kialakításra, és amelyek a gazdálkodási módok meghatározása révén alapvetően a területek kezelésére vonatkoznak;
- másrészt komplex élőhely-rehabilitációs, illetve élőhely-fejlesztési javaslatok, amelyek megvalósulásának eredményeként a terület arculata jelentősen megváltozik, természeti értékessége nagymértékben nő. A célok eléréséhez beruházási, fejlesztési feladatok elvégzése szükséges, ezért ezek is csak önkéntes formában, megfelelő támogatási programok mellett valósulhatnak meg.

Az előírások és a támogatási rendszerek tervezett kapcsolatát az alábbi táblázatban foglaltuk össze:

Előírások	Támogatási forma
Fenntartási előírások	Önálló Natura 2000 kompenzáció formájában
Fejlesztési előírások	Agrár-környezetgazdálkodási, Erdő környezetvédelmi támogatásokkal integráltan
Komplex élőhely rehabilitációs, élőhely fejlesztési javaslatok	Erdősítésre vonatkozó, agrár-erdészeti, nem termelő beruházásokkal, KEOP támogatásokkal integráltan

Egyéb javaslatok

A Natura területek fenntartása érdekében megfogalmazott, a gazdálkodással összefüggő tevékenységeket meghatározó előírások hatásainak az értékelése érdekében monitoring rendszert kell működtetni. E rendszernek biztosítania kell az adatok gyűjtésével, tárolásával, feldolgozásával, elemzésével és megjelenítésével kapcsolatos igényeket úgy, hogy mindezek eredményeként a rendszer alkalmas legyen a Natura területek kialakításakor megfogalmazott célok megvalósulásának a kimutatására, lehetőleg számszerűsített és a területi hatást is megjelenítő formában.

A monitoring rendszer képezi az alapját azoknak a kutatásoknak, melyek természeti értékek megőrzését szolgáló előírások megerősítését, vagy újak kialakítását célozzák. Légcélszerűbb formája ennek az, amikor a konkrét területhasználó (gazdálkodó) bevonásával, a közös érdekek konszenzusán alapuló kutatási program keretében történik a kutatási programnak nemcsak a megtervezése, hanem annak kivitelezése is.

3.2.1 Egységes előírások

Először minden egyes művelési ág esetében meghatározásra került az összes olyan fenntartási előírás és fejlesztési javaslat, amelyek valamennyi érintett - az adott művelési ághoz tartozó - kezelési egységen betartandóak, illetve javasoltak. Ezt követően a kezelési egységeknél már

csak azok az előírások jelennek meg, amelyek a művelési ágankénti egységes előírásokon felül kimondottan csak az adott élőhelytípushoz kötődnek.

A tervezési területen egységes - az adott művelési ághoz tartozó - kezelési előírások nincsenek.

3. 2. 2. Kezelési egységekre vonatkozó kezelési javaslatok

Először minden egyes művelési ág esetében meghatározásra került az összes olyan fenntartási előírás és fejlesztési javaslat, amelyek valamennyi érintett - az adott művelési ághoz tartozó - kezelési egységen betartandóak, illetve javasoltak. Ezt követően a kezelési egységeknél már csak azok az előírások jelennek meg, amelyek a művelési ágankénti egységes előírásokon felül kimondottan csak az adott élőhelytípushoz kötődnek.

KE1 kezelési egység
(1) Érintett élőhelyek
1. – [2]/ U9 Állóvizek [3]
2. – / B5 Nem zsombékoló magassásrétek
3. **3150 Természetes eutróf tavak *Magnopotamion* vagy *Hydrocharition* növényzettel** / A1 Állóvízi sulymos, békalencsés, rucaörömös, tócsagazos hínár (nagyon alárendelten)

(2) Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
V11	A vízi növényzet irtása nem engedélyezhető.
V12	Tókaszálás tilos.
V14	A vízi növényzet és a part menti növényzet irtása (vágás, nádégetés, cserjék kivágása) tilos.
V15	Kotrásuk nem engedélyezhető.
V25	Horgászvízként és halastóként hasznosítani tilos.

Fejlesztési javaslatok

(3) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása
A biotikai értékek védelme érdekében a természetes medermorfológiai, valamint a vízi és vízparti növényzet megtartása indokolt.

(*4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslat*
Nincs javaslat.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslat
Nincs javaslat.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat
Erdősítés nem támogatható.

[2] Natura 2000 (közösségi jelentőségű) élőhely kódja és neve
[3] Á-NER élőhely kódja és neve

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat
Fás legelő telepítés nem támogatható.

KE2 kezelési egység
(1) Érintett élőhelyek
1. – / U9 Állóvizek
2. – / B5 Nem zsombékoló magassásrétek

(2) Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
V06	A működési terület szerint érintett NPI által kijelölt területen tilos a nádaratás.
V16	A halastavak medrének kotrásából származó iszap a parton nem deponálható, azt a területről el kell szállítani.
V17	Április 1. és július 15. között tókaszálás tilos.
V19	Idegenhonos halfajok visszaszorítása kötelező, idegenhonos halfaj telepítése tilos.
V29	A halastóra a működési területével a működési terület szerint érintett NPI által jóváhagyott „madárriasztási tervet” kell készíteni és alkalmazni.
V42	A nádaratás megkezdése előtt 48 órával a működési terület szerint érintett NPI-gal értesíteni kell .
V43	A nádaratás befejeztéről értesíteni kell a működési terület szerint érintett NPI-ot.
V44	A hagyásfoltok kialakítását a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetve kell kijelölni.
V56	A nádaratás csak fagyott talajon végezhető.

Fejlesztési javaslatok

Kód	Megnevezés
V30	A halastóterület 5%-át (tóegységenként, a 20%-os riasztási korlátozáson felül) kíméleti területnek kell nyilvánítani (tógazdaság üzemeltetője működési terület szerint érintett NPI-vel egyeztetve), ahol mindennemű madárriasztás tilos.

(3) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása
A horgászati tevékenység korlátozása szükséges.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslat
Nincs javaslat.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslat
Nincs javaslat.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat
Balatonföldvár hatályos településszerkezeti tervében foglalt erdősítésen túl további erdősítés nem támogatható.

(*7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat*
Fás legelő telepítés nem támogatható.

KE3 kezelési egység
(1) Érintett élőhelyek
1. – / B1a Nem tőzegképző nádasok
2. – / B1b Tőzeges nádasok

(2) Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
V42	A nádaratás megkezdése előtt 48 órával a működési terület szerint érintett NPI-gal értesíteni kell .
V43	A nádaratás befejeztéről értesíteni kell a működési terület szerint érintett NPI-ot.
V44	A hagyásfoltok kialakítását a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetve kell kijelölni.
V47	December 15. és február 28. között lehet nádaratást folytatni.
V51	A nádas min. 30-40%-át nem szabad learatni.
V52	A hagyás foltokat évente eltérő helyen kell kialakítani.
V56	A nádaratás csak fagyott talajon végezhető.
V57	A betakarítás során a nád rizómjának megsértését kerülni kell.
V60	A nádaratás során természetes, gyorsan lebomló anyagokból készített kötöző anyagot köteles használni.

Fejlesztési javaslatok

Kód	Megnevezés
V41	A learatott nád vizes élőhelyről történő kiszállításának nyomvonalát működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetve kell kialakítani.

(3) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása
A biotikai értékek védelme érdekében természetbarát nádgazdálkodás támogatása javasolt.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslat
Nincs javaslat.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslat
A Brettyóban folytatandó legeltetést a NPI támogatná – elsősorban ökoturisztikai célból.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat
Erdősítés nem támogatható.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat
Fás legelő telepítés nem támogatható.

KE4 kezelési egység
(1) Érintett élőhelyek
1. **6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek *(Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis)*** / D34 Mocsárrétek
2. – / OB Jellegtelen üde gyepek és magas kórósok

(2) Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
GY01	Felülvetés nem megengedett.
GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.
GY03	Műtrágyázás nem megengedett.
GY06	A belvíz gyepterületről történő elvezetése és a gyepterület öntözése tilos.
GY07	Szerves trágyázás nem megengedett.
GY10	Tárcsázás nem megengedett.
GY13	Kiszántás nem megengedett.
GY20	Kizárólag kaszálással történő hasznosítás.
GY24	A jogszabályellenes, illegális gyepégetést meg kell akadályozni
GY69	Kaszálás június 15. után .
GY81	Vadriasztó lánc használata kötelező.
GY83	Szénát a kaszálást követően 1 hónapon belül le kell hordani a területről.
GY103	Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező.

Fejlesztési javaslatok

Kód	Megnevezés
GY104	Erősen fertőzött foltokat sokkoló kaszálással évente legalább háromszor kezelni kell.

(3) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása
A mocsárrétek és üde gyepek ide tartozó degradáltabb, gyomosabb, kevés biotikai értékkel bíró állományainak területén az elsődleges cél az inváziós lágyszárú gyomfajok rendszeres kaszálással történő visszaszorítása. Ennek megfelelően a fenntartási terv a kaszálás kivitelezésére vonatkozó komolyabb korlátozást (mozaikos kaszálás, kaszálási időpont stb.) nem tesz.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslat
Nincs javaslat.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslat
Egyes foltokon az invazív fajok visszaszorítása szükséges, ill. a legeltetés engedélyezhető.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat
Erdősítés nem támogatható.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat
Fás legelő telepítés nem támogatható.

KE5 kezelési egység
(1) Érintett élőhelyek
1. **6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek *(Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis)*** / D34 Mocsárrétek
2. – / OB Jellegtelen üde gyepek és magas kórósok

(2) Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
GY01	Felülvetés nem megengedett.
GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.
GY03	Műtrágyázás nem megengedett.
GY06	A belvíz gyepterületről történő elvezetése és a gyepterület öntözése tilos.
GY07	Szerves trágyázás nem megengedett.
GY10	Tárcsázás nem megengedett.
GY13	Kiszántás nem megengedett.
GY20	Kizárólag kaszálással történő hasznosítás.
GY24	A jogszabályellenes, illegális gyepégetést meg kell akadályozni
GY69	Kaszálás június 15. után .
GY79	Napnyugtától napkeltéig gépi munkavégzés tilos.
GY81	Vadriasztó lánc használata kötelező.
GY83	Szénát a kaszálást követően 1 hónapon belül le kell hordani a területről.
GY95	A kaszálatlan területet évente más helyen kell kialakítani.
GY103	Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező.

Fejlesztési javaslatok

Kód	Megnevezés
GY77	A gyepet évente csak egyszer lehet kaszálni.
GY88	A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása.
GY92	20-30% kaszálatlan terület meghagyása parcellánként.
GY108	Tisztító kaszálás, szárzúzás szeptember 1. után kezdhető meg, amely alól kivételt képez július 15-ei dátummal az inváziós növényfajok konkrét állományait érintő kaszálás és szárzúzás.

(3) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása

A területkezelési javaslatokat a területen előforduló közösségi jelentőségű, speciális élőhelyigényű (Pl. tápnövény-specifikus), lepkefaj (vérfű-hangyaboglárka) jelenléte, valamint a területen megtalálható közösségi jelentőségű élőhelyek faji és társulás szintű természeti értékeinek megőrzésével kapcsolatos célkitűzések indokolják, továbbá a fenntartási javaslatok kidolgozása során a tervezők tekintettel voltak a nem közösségi jelentőségű, de a terület természeti értékét növelő, az adott élőhelytípusra jellemző fajok (Pl. földön fészkelő madárfajok) megőrzésére is.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslat

Nincs javaslat.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslat

Egyes foltokon az invazív fajok visszaszorítása szükséges, ill. a legeltetés engedélyezhető.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat

Erdősítés nem támogatható.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat
Fás legelő telepítés nem támogatható.

KE6 kezelési egység
(*1) Érintett élőhelyek*
1. – / OD Lágyszárú özönfajok állományai

(2) Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok:

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
GY103	Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező.
GY105	A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül.

Fejlesztési javaslatok

Kód	Megnevezés
GY104	Erősen fertőzött foltokat sokkoló kaszálással évente legalább háromszor kezelni kell.

(3) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása
A kezelési egység területein a lágyszárú özöngyomokat azok előfordulási foltjainak rendszeres lekaszálásával vissza kell szorítani. A rendszeres kaszálás eredményeként javuló szerkezetű gyep biotikai értékeinek újbóli felmérését követően szükséges lesz a kaszálás és az egyéb területkezelési lehetőségek előírásainak felülvizsgálata, és esetleges módosítása.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslat
Nincs javaslat.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslat
Nincs javaslat.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat
Erdősítés nem támogatható.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat
Fás legelő telepítés nem támogatható.

KE7 kezelési egység

(1) Érintett élőhelyek
1. – / OB Jellegtelen üde gyepek és magaskórósok

(2) Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
GY07	Szerves trágyázás nem megengedett.

Kód	Megnevezés
GY10	Tárcsázás nem megengedett.
GY13	Kiszántás nem megengedett.
GY22	Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás.
GY24	A jogszabályellenes, illegális gyepégetést meg kell akadályozni
GY26	Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező.
GY34	A terület túllegeltetése tilos.
GY66	Legeltethető állatfaj: juh.
GY69	Kaszálás június 15. után .
GY79	Napnyugtától napkeltéig gépi munkavégzés tilos.
GY80	Természetkímélő kaszálási módszert kell alkalmazni: a kaszálást a kaszálandó terület középpontjából indulva vagy a táblaszél mellől az ott élő állatok zárványterületre szorítása nélkül kell elvégezni.
GY81	Vadriasztó lánc használata kötelező.
GY103	Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező.
GY105	A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül.

Fejlesztési javaslatok

Kód	Megnevezés
GY42	A legeltetési sűrűséget a működési területében érintett NPI-gal egyeztetni szükséges.
GY46	Szakaszoló legeltetés esetén legeltetési terv készítése és egyeztetése az érintett NPI-gal.
GY65	Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék.
GY68	Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár).

(3) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása
Az élőhely-struktúra és a természetességi állapot javítása, a cserjésedés féken tartása a kezelési egység területén leginkább a túllegeltetést kerülő legeltetéssel biztosítható (juh, szarvasmarhafélék).

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslat
Nincs javaslat.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslat
Nincs javaslat.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat
Erdősítés nem támogatható.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat
Fás legelő telepítés nem támogatható.

KE8 kezelési egység
(1) Érintett élőhelyek
1. ***91E0 Enyves éger *(Alnus glutinosa)* és magas kőris *(Fraxinus excelsior)* alkotta ligeterdők *(Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)*** / J1a Fűzlápok, lápcserjések
2. – / P2a Üde cserjések
3. – / P2b Galagonyás-kökényes-borókás cserjések
4. – / RA Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok
5. – / RB Puhafás pionír és jellegtelen erdők

(2) Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
GY24	A jogszabályellenes, illegális gyepégetést meg kell akadályozni.
GY26	Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező.
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerint érintett NPI-nak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetni kell.

Fejlesztési javaslatok

(3) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása
Az élőhely-struktúra és a biotikai értékek védelme érdekében az inváziós fajok visszaszorításán túl más területkezelés nem javasolt.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslat
Nincs javaslat.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslat
Nincs javaslat.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat
Erdősítés nem támogatható.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat
Fás legelő telepítés nem támogatható.

KE9 kezelési egység
(1) Érintett élőhelyek
1. – / RB Puhafás pionír és jellegtelen erdők
2. – / RD Tájidegen fafajokkal elegyes jellegtelen erdők és ültetvények

(2) Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
E05	Erdészeti szempontból tájidegen fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése a teljes területen.

Fejlesztési javaslatok

Kód	Megnevezés
E46	Felújítás csak táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típussal történhet.
E57	Az idegenhonos és tájidegen fafajú faállományok véghasználata és felújítása során hangsúlyt kell fektetni a természetes cserje- és lágyszárú szint kíméletére, valamint a talajtakaró megóvására.

(3) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása
Az élőhely-struktúra és a biotikai értékek védelme érdekében az inváziós fásszárú fajok visszaszorításán túl más területkezelés egyelőre nem javasolt.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslat
Nincs javaslat.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslat
Nincs javaslat.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat
Nem releváns.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat
Nem releváns.

KE10 kezelési egység

(1) Érintett élőhelyek
1. – / RB Puhafás pionír és jellegtelen erdők
2. – / RC Keményfás jellegtelen vagy telepített egyéb erdők
3. – / S6 Nem őshonos fafajok spontán állományai

(2) Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmét figyelembe véve jelölhetők ki.
E65	Az intenzíven terjedő fafajok elleni vegyszer használata során a következő előírásokat kell érvényesíteni: • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyagot kell keverni. • Javasolt alkalmazási idő: július-augusztus. • Alkalmazás – a fásszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – kizárólag fainjektálással. • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Csak erdészeti felhasználásra is engedélyezett készítményeket lehet alkalmazni az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában. • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében alkalmazható levélen felszívódó gyomirtó, de csak csöppenésmentes kijuttatással. Vegyszeres védekezés esetén legalább 10 munkanappal a tervezett védekezés megkezdése előtt írásban kell értesíteni, az érintett hatóság illetékes szervét, megjelölve a beavatkozás tervezett helyét és időpontját.

Fejlesztési javaslatok

(3) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása

Az élőhely-struktúra és a biotikai értékek védelme érdekében az inváziós fásszárú fajok visszaszorításán túl más területkezelés egyelőre nem javasolt.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslat

Nincs javaslat.

(*5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslat*

Nincs javaslat.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat

Nem releváns.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat

Nem releváns.

KE11 kezelési egység

(1) Érintett élőhelyek
1. – / S2 Nemes nyarasok

(2) Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
E49	Idegenhonos fafajú faállomány csak természetesen újítható fel.
E52	Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazható.

Fejlesztési javaslatok
-

(3) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása
Gyepterületen kialakított nemes nyaras folt felszámolása és a terület gyepként való fenntartása a cél.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslat
Letermelést követően kaszált gyepként való fenntartás.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslat
Nincs javaslat.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat
Nem releváns.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat
Nem releváns.

KE12 kezelési egység

(1) Érintett élőhelyek
1. – / T1 Egyéves szántóföldi kultúrák
2. – / T10 Fiatal parlag és ugar

(2) Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
SZ13	A parcella szélein legalább 20 m széles növényvédő szer mentes táblaszegélyt kell hagyni, ahol szükség esetén mechanikai gyomirtást kell végezni.

Kód	Megnevezés
SZ14	Természetközeli állapotú erdőtervi jellel ellátott láperdő és keményfás ligeterdő, illetve vizes élőhely szélétől számított 50 m-es sávban szántóföldi növénytermesztés során kemikáliák és bioregulátorok nem alkalmazhatók, kivéve a Natura 2000 területen kívül eső határos szántókon.
SZ29	5 évente legfeljebb egyszer végezhető középmély lazítás, max. 25 cm mélységben.
SZ34	Tápanyag-utánpótlást csak szerves trágyával lehet végezni.
SZ40	Fás szárú energetikai ültetvény, energiafű, kínai nád, olasz nád telepítése tilos.
SZ41	Fóliasátras és üvegházas termesztés tilos.
SZ42	Öntözés tilos.

Fejlesztési javaslatok

Kód	Megnevezés
SZ48	Szántó füves élőhellyé alakítása gyeptelepítéssel.

(3) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása
A fenntartási javaslatok általános élőhelyvédelmi célokat szolgálnak.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslat
Nincs javaslat.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslat
Nincs javaslat.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat
Erdősítés nem támogatható.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat
Fás legelő telepítés nem támogatható.

3.2.3. Élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztés
Nincs.

3.2.4. Fajvédelmi intézkedések
A megőrzendő fajok esetében a fenti élőhelykezelési előírások betartása az állományok zömének fennmaradását biztosítja. Fajvédelmi intézkedések a jelölő lepkefaj kipusztulás szélén lévő állományának megerősítésével és egy madárfaj védelmével kapcsolatban nevezhetők meg:

Vérfűboglárka (*Maculinea teleius*) – A jelölő faj védelme érdekében fel kellene hagyni a lepke potenciális előfordulási helyeinek rendszeres és rossz időpontban történő lekaszálásával, azok területén a vegetáció vertikális szerkezetét – legalább mozaikosan – nyár végéig fenn kellene tartani, a vérfű előfordulásokon a növényfaj virágzását biztosítani.

Cigányréce (*Aythya nyroca*) – Védelme érdekében élőhelyein február 15. után semmilyen direkt, vagy járulékos tevékenység nem engedélyezhető (a levágott nád lehordása sem).

3.2.5. Kutatás, monitorozás

Az irányelvek a Natura 2000 területekre monitorozási és kutatási feladatokat is előírnak. A közösségi jelentőségű fajok és természetes élőhelyek védelmi helyzetének rendszeres ellenőrzése céljából azok állományát, hazai elterjedését és természetvédelmi állapotát rendszeresen ellenőrizni kell, és különleges figyelmet kell fordítani a közösségi jelentőségű fajok és élőhely típusok kutatására. Az Európában vadon élő madárfajok állományának védelméhez, kezeléséhez és hasznosításához szükséges kutatást is elő kell segíteni. A monitorozás tekintetében még nincsenek egységesített előírások és módszerek, de a hazánkban 1997-óta működő Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer keretében kidolgozott mintavételi eljárások jó alapot nyújtanak majd a Natura 2000 területek monitorozásához.[4]

3.2.5.1. Faj szintű monitorozás

A fokozottan védett és Natura 2000 fajok ismert és potenciális előfordulásainak vizsgálatát lehetőség szerint el kell végezni. A vizsálatok a későbbiekben rendszeresíthetőek lehetnek, például az NBmR protokollok alapján.

A kutatások prioritást élvező objektumai és célterületei a következők lehetnek: Kisfészkű aszat (*Cirsium brachycephalum*) – Tóközi-berek, Brettyó; Vérfűboglárka (*Maculinea teleius*) – Kőröshegyi rét; Piros szitakötő (*Leucorrhinia pectoralis*) – Őszödi-berek; Cigányréce (*Aythya nyroca*) – Őszödi-berek, Földvári-halastó; Északi pocok (*Microtus oeconomus mehelyi*) – Őszödi-berek.

3.2.5.2.Közösség szintű monitorozás

– *Agrostio-Deschampsietum caespitosae* növény-társulások közösségi szintű vizsgálata NBmR protokoll szerint (a Kőröshegyi-rét és a Tóközi-berek gyepterületein kijelölendő mintavételi helyeken)
– Egyenesszárnyúak- és lepkék közösségi szintű vizsgálata a NBmR protokollja szerint (a Kőröshegyi-rét és a Tóközi-berek gyepterületein kijelölendő mintavételi helyeken).

3.2.5.3.Élőhely szintű monitorozás

A 2008-ban létrehozott Á-NÉR élőhely-térképet a lehetőségek szerint rendszeres időközönként aktualizálni kell, amit célszerű a Natura 2000 összefoglaló ország-jelentésekhez igazítva elvégezni.

3.2.5.4.Területkezelések hatásainak monitorozása

A területen folyó kezelésekről a területhasználóknak célszerű eseménynaplót vezetniük.

A kaszált, legeltetett, kezeletlen üde gyepek összehasonlító vizsgálata. Indikátor taxonok: növényzet (cönológiai felvételezés), pókok, egyenesszárnyúak, szitakötők, lepkék, futóbogarak.

[4] http://edktvf.zoldhatosag.hu/tartalom/termved/tv_natura.html 2009-12-18 alapján

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogszabályok és a tulajdonviszonyok függvényében

3.3. Agrártámogatások

3.3.1. Jelenlegi működő agrártámogatási rendszer

Az Uniós csatlakozást követően hazánk támogatási rendszere a többi tagállaméhoz harmonizáltan alakult ki. Ez vonatkozik a Natura 2000 területekre is.

SAPS – egyszerűsített területalapú támogatás

Az EMOGA Garancia részlegéből minden hasznosított mezőgazdasági terület jogosult az egységes területalapú támogatásra. A hasznosított mezőgazdasági terület hazánkban a művelt szántó és gyepterületekre vonatkozik, melyek a MePAR rendszerben támogatható területként vannak nyilvántartva. Az egységes területalapú támogatás (Single Area Payment Scheme – SAPS) feltétele a terület művelésben tartása, valamint 2009-től a Kölcsönös Megfeleltetés (KM) rendszerének betartása.

Kölcsönös Megfeleltetés

A Kölcsönös Megfeleltetés (KM) egy harmonizált jogszabályi környezetet jelent, valamint gazdálkodási alapkövetelményeket foglal magába, mely rendszer bevezetése minden tagállam számára kötelező. A KM részét képezi többek között a Natura 2000 területeken való gazdálkodás feltételeinek betartása is. Jelenleg a 269/2007 sz. kormányrendelet által meghatározott feltételrendszerek betartása kötelező, mely kizárólag gyephasznosítású területeken van hatályban. Ezeknek a feltételeknek a betartása nem csupán a Natura 2000 területekre járó kompenzációs támogatás folyósításának feltétele, hanem a SAPS támogatásé is.

Natura 2000 területek támogatása

A 1698/2005 EC Tanácsi rendelet 38.§ alapján vidékfejlesztési forrásból kompenzációs kifizetés adható a kijelölt Natura 2000 területen gazdálkodók számára. Tekintettel arra, hogy a 269/2007 számú kormányrendelet alapján jelenleg gyepterületekre vannak hatályban földhasználati korlátozások, a 38.§ alapján a kijelölt Natura 2000 gyepterületek kompenzációs támogatásban részesülnek, melynek mértéke 38 Euró/ha.

Egyéb támogatások

Natura 2000 program a hazai vidékfejlesztési programozásba integráltan került beépítésre és az alábbi támogatási programokban is előnyt élveznek ezek a területek:

- Agrár-környezetgazdálkodási támogatás
- Nem termelő beruházások
- Erdő-környezetvédelmi támogatások
- 1. tengelyes támogatások

A fenntartási tervek szerepe a jelenlegi támogatási rendszerben.

Egyes vidékfejlesztési támogatások a Natura 2000 területekre vonatkozóan a fenntartási tervekhez kötötték a támogatási részvételt. A mezőgazdasági földterület első erdősítése jogcím, valamint az agrár-erdészeti rendszerek jogcím, melyek művelési ág váltással járó támogatások, csak abban az esetben engedélyezik Natura 2000 területen a támogatás igénylését, ha az a fenntartási tervvel összhangban van. A fenntartási tervek ilyen módú alkalmazása biztosítja azt, hogy az Uniós pénzek megfelelően hasznosulnak, nem hatnak egymás ellen, valamint kiküszöbölik azt, hogy a Natura 2000 területeken esetlegesen éppen Uniós forrásból történjen károsodás.

3.3.1.1. Javasolt agrártámogatási rendszer

Kifejezetten Natura 2000 területekre jelenleg csupán a 269/2007 számú kormányrendelet alapján van kompenzációs kifizetés. Az ebben a rendeletben meghatározott földhasználati előírások betartása minden Natura 2000 gyepterületen kötelező. Látható azonban, hogy jelenleg nincsen hatályban szántó, erdő, halastó művelési ágú, valamint egyéb természetvédelmi szempontból fontos élőhelyre (láprét, vizes élőhelyek stb.) kidolgozott földhasználati előírás, illetve ez alapján kompenzációs kifizetés. Ebből adódóan ezen területekre csupán az egyéb földhasználati korlátozások (nitrát területekre, védett területekre vonatkozó) vannak érvényben, speciális faj és élőhelyvédelmi intézkedések nincsenek.

A gyepterületekre vonatkozó földhasználati korlátozások olyan alapvető előírásokat fogalmaznak meg, melyek betartása minden hazai gyepterületen elengedhetetlen, a természeti értékesség fenntartása érdekében. Ez a rendelet azonban az általánosságából adódóan nem tud kezelni olyan speciális területi problémákat, melyek a Natura 2000 hálózat esetében fontosak. Ebből adódóan a fenntartási tervek egyik legnagyobb hozadéka az a területiségből eredő specialitás, mely megfelelően képes megalapozni a speciális kezelési irányokat. Ezen túlmenően a fenntartási tervek egy, a jelenleginél pontosabb, a területek igényeihez jobban igazodó támogatási rendszer megalapozását is hivatottak előkészíteni, és szakmailag megfelelően alátámasztani.

Figyelembe véve a Natura 2000 területekre meghatározott célokat, a fenntartási tervek feladata több szintű:

- A jelenlegi állapot szinten tartását célzó előírások meghatározása
- A jelenlegi állapot jobbítását célzó előírások meghatározása
- Élőhely rekonstrukciós irányok meghatározása

Természetesen a fenti szempontok kifejezetten az élőhelyek számára fontos irányokat mutatják be, és a fenntartási tervnek ennél jóval többet kell magukba foglalni, például a monitoring rendszerre tett javaslatot, illetve nem lehet elfelejteni a társadalmi konszenzus kialakítását sem.

A támogatások javasolt területi rendszere

A Natura 2000 területek legkisebb tervezési egysége az élőhely, illetve az élőhely folt. Ez az az egység, mely ökológiai szempontból homogén egységet képez, illetve jelölő élőhely esetén

is ezek a foltok kerültek azonosításra. A jelölő növény és állatfaj esetében is élőhely szintű azonosítás történt fajvédelmi szempontból, mely állatok esetén több élőhely típust is érinthet. Mind az adatgyűjtés, mind a monitoring élőhely szinten értelmezhető.

A földhasználat esetében a területi egység az ún. *kezelési egység*, amely azokat az élőhely foltokat nevesíti, melyek egységes kezelése indokolt, illetve amely élőhelyek esetében a célok eléréséhez a földhasználati előírások nem különülnek el. A *kezelési egységek* a Natura 2000 területeket általában nagyobb tömbökbe aggregálják, azonban előfordulhat olyan élőhelyfolt is, amely két kezelési egységbe tartozik. A kezelési egység szerepe és jelentősége a földhasználati előírások területhez nyilvánul meg.

A kezelési egységhez az alábbi földhasználati előírások tartoznak:

- Kötelező előírások
- Ajánlott/elvárt előírások
- Komplex élőhely rehabilitációs/ élőhely fejlesztési előírások

A területiség esetében külön figyelemmel kell lenni a jelenlegi területalapú támogatási rendszer működésére, mely a hasznosított mezőgazdasági területeket veszi alapul. Natura 2000 területek támogatása esetében éppen azok a területek lehetnek értékesek, illetve fejlesztésre javasoltak, melyek jelenleg nem minősülnek hasznosított területnek (belvizes foltok, becserjésedett gyepek, felhagyott szántó területek). Ennek az ellentétnek a feloldása alapvetően határozza meg a Natura 2000 területek fenntartásának és fejlesztésének a sikerét.

A Natura 2000 terület lehetséges támogatási szintjei

<u>Kötelező szint</u>
Ezek azok a javasolt előírások, amelyek betartása indokolt a terület jelenlegi állapotának megőrzése érdekében. A fő területhasználati irányok meghatározása mellett olyan előírások meghatározása célszerű, melyek betartása alapvetően meghatározza a fajok, valamint az élőhelyek fennmaradását (pl.: gyep művelési ág fenntartására való kötelezés, a területről vízelvezetés tiltása stb.).

A 1698/2005 EC rendelet 38.§- az alapján kompenzációs kifizetésre jogosultak a Natura 2000 területen gazdálkodók a földhasználati korlátozásból eredő jövedelem kiesés, valamint többletköltség mértékéig. Ez a jogszabályi háttér a Natura 2000 hálózat alapszintű fenntartásához szükséges. Jelenleg 269/2007 számú kormányrendelet képezi a 38§ alapján jogosult kifizetés alapját.

A kötelező szinten meghatározott előírásokat a Natura 2000 területen gazdálkodó földhasználóknak be kell tartaniuk.

<u>Önkéntes szint</u>
A második előírás szint már a területek természeti értékeinek a növelésére irányul, olyan gazdálkodási formák ösztönzése mellett, melyek a fajok populációjának növekedését, valamint az élőhelyek állapotának javulását célozzák meg. Ebbe a kategóriába az agrár-környezetgazdálkodási logika mentén, önkéntes vállalás alapján, de a területi sajátosságok figyelembevételével tervezzük az előírások meghatározását. Ebben a kategóriában kizárólag területkezelésre vonatkozó, gazdálkodási módot meghatározó előírások tartoznak.

A Natura 2000 területek értékességének növelése érdekében, speciális előírások kidolgozása mellett önkéntes programban való részvétellel lehet a gazdálkodókat ösztönözni arra, hogy a jelölő fajok és élőhelyek állapotának javításában aktívan részt vegyenek. Az önkéntes szinten már kezelni kell az egyediséget, illetve a tervezési területen belül azonosítani kell az eltérő célokat, és az ahhoz rendelt földhasználati előírásokat.

Komplex élőhely rehabilitációs/élőhely fejlesztési előírások
A harmadik típusú előírások az önkéntes szinten belül megjelenő speciális előírások, melyek a területek vonatkozásában a legjelentősebb változást jelentik. Olyan terület-, tájhasználat-váltási, illetve élőhely rekonstrukciós, rehabilitációs prioritások, irányok tartoznak ide, melyek eredményeként a terület arculata jelentősen megváltozik, természeti értékessége nagymértékben nő. Ebbe a kategóriába inkább prioritások, elérni kívánt célok kerülnek megfogalmazásra, melyek eléréséhez beruházási, fejlesztési feladatok elvégzése szükséges.

A fenntartási tervek jelenlegi formájukban alapvetően az önkéntes szint szakmai megalapozását, tervezési terület-szintű definiálását szolgálják.

3.3.2. A javasolt Natura 2000 kifizetés integrálása egyéb támogatási programokkal

Figyelembe véve a jelenleg működő támogatási rendszereket, illetve azok egymásra épülését, indokolt a Natura 2000 támogatások esetében az integrált megközelítés elvét alkalmazva több támogatás harmonizálását megcélozni. A támogatások között a jelenlegi struktúrában is fellelhető az egymásra épülés, ennek továbbfejlesztése a források hatékonyabb felhasználását eredményezheti. Az integrálás alapvető célja a kettős finanszírozás elkerülése, valamint a jogszabályi környezet, adminisztráció harmonizálása.

Az említett kategóriák mellett a jelenleg működő támogatások figyelembevételével az alábbi kapcsolódási pontok kidolgozása javasolt:

Kötelezően betartandó/tiltott előírások	Önálló Natura 2000 támogatás formájában
Ajánlott/elvárt előírások	Agrár-környezetgazdálkodási, Erdő környezetvédelmi támogatásokkal integráltan
Komplex élőhely fejlesztési előírások	Erdősítésre vonatkozó, agrár-erdészeti, nem termelő beruházásokkal, KEOP támogatásokkal integráltan

Ennek az integrált megközelítésnek az elemei a jelenlegi vidékfejlesztési rendszerben már láthatók, hiszen például a *mezőgazdasági földterület első erdősítése* intézkedés, ami felfogható egy komplex területfejlesztési előírásnak, csak abban az esetben támogat bármilyen erdősítést, amennyiben erre vonatkozó területi prioritás a Natura 2000 fenntartási tervben meghatározásra került.

A különböző intézkedések együttes alkalmazása mellett a Natura 2000 területekre jelentős forrás biztosítható abban az esetben, ha a gazdálkodó számára a támogatási programokban való részvételnek több lehetősége is adott. Ezt azonban csak úgy lehet hatékonyan lebonyolítani ha – alkalmazva a Nyugat-Európában működő példákat – akkreditált szakértők bevonásával tervezik meg a gazdálkodók a támogatások optimalizálását célzó földhasználati stratégiájukat.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

Területileg érintett földhasználók, területkezelők számbavétele, elemzése, tájékoztatása, előzetes konzultáció és egyeztetés az alábbi módon valósult meg:

Eszköz típusa	Dokumentum típusa	Időpont	Érintettek
4 félig strukturált interjú	jegyzőkönyv	2009.02.20.	Balatonföldvári Önk. Balatonszárszói Önk. Falugazdász Balatoni Halászati Zrt.
Interjúval egybekötött terepbejárás	jegyzőkönyv	2009.02.20.	Természetvédelmi őrök
2 félig strukturált interjú	jegyzőkönyv	2009.06.15.	SEFAG vadászati ágazat Hegybíró
Félig strukturált interjú	jegyzőkönyv	2009.07.06.	Dél-Balatoni Vízi Társulat
Telefonos kapcsolatfelvétel	jegyzőkönyv	2009.07. hó	Zamárdi Önkormányzat, Kőröshegyi Önkormányzat
Ötletbörze	emlékeztető	2009.07.07.	Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság
Önkormányzati hirdetőtábla, települési honlap	önkormányzati igazolás	2009.08. hó	Zamárdi Önkormányzat, Kőröshegyi Önkormányzat, Balatonföldvári Önkormányzat
Egyeztetési anyag megküldése levélben	levél, tervanyag	2009.09. és 11. hó	Hivatalos szervek
Egyeztető fórum	jelenléti ív és emlékeztető	2009.09.16.	

A széles körű kommunikációnál alkalmazott technikák az alábbiak:

Eszköz típusa	Dokumentum típusa	Időpont	Érintettek
Honlap	www.naturaterv.hu	2008. 12. hónaptól	Minden érdeklődő
Szórólap általános/területi	2000 példány a 20 mintaterületen	2009. 02. hónaptól	Összes/Területi érintettek
Nyomtatott kiadvány	6000 példány a 20 mintaterületen	2009. 11. hó	Gazdálkodók

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

A kommunikáció címzettjeinek körét az interjúk alapján készített, érintett elemzési módszer segítségével határoztuk meg. A Dél-balatoni berkek Natura 2000 terület kapcsán a kulcsérintettek a települési önkormányzatok, a földtulajdonosok (a tiltakozók és az elfogadók – esetleg a kijelölésről sem értesült tulajdonosok – egyaránt), a helyi gazdálkodók és az illetékes falugazdász, a Balatoni Halászati Zrt., valamint a Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság (BfNPI). Kisebb mértékben érintett az Állami Autópálya Kezelő Zrt., a Dél-Balatoni Vízi Társulat, a SEFAG (Somogyi Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság) Erdészeti és Faipari Zrt. vadgazdálkodási részlege, a Balatonőszöd és Balatonszárszó határán lévő horgásztó, illetve a települések állandó és ideiglenes lakossága (turisták). Az alábbiakban az érintettek ismertetésére kerül sor, hogy miként kapcsolódnak a Natura 2000 területhez:

- *Önkormányzatok:* Zamárdiban és Kőröshegyen a település fejlesztési terveivel nem áll összhangban a területkijelölés, mivel az lakott területnek szánt ingatlanokat is érint. Balatonföldváron a Natura 2000-ben inkább lehetőséget látnak, s jól illeszthetőnek vélik a területkijelölést településfejlesztési koncepciójához, ami a szelíd turizmusra épül. A többi önkormányzat esetében nem értesültünk arról, hogy a településfejlesztési terveket, a belterület rendezését vagy az esetleges mezőgazdasági/ipari területeket a Natura 2000 kijelölés hátrányosan befolyásolná.
- *Tiltakozó földtulajdonosok (a Brettyóban)*: 226 földtulajdonos érintett a területen, akik 1993-ban a kárpótlás révén jutottak területhez a korábban állítólag szántóként is használt Brettyóban. A kárpótlást követően a Zamárdi és a belőle kiváló Szántód közti területi jogviták miatt évekig nem használhatták a területet a tulajdonosok, ekkor indult meg szerintük a nádas leromlása, a vadak felszaporodása. A Natura 2000 területek kijelölése előtt a helyiek ismerete szerint a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság végzett felmérést a területen, s nem találta védelemre érdemesnek. Később azonban a BfNPI illetékességi területéhez csatolták Zamárdit, s egy újonnan elvégzett felmérés alapján a Brettyóban található nádat értékesebbnek minősítették, a területet pedig előbb a Balaton és a parti zóna nádasainak védelméről, valamint az ezeken folytatott nádgazdálkodás szabályairól szóló 22/1998.(II.13.) Kormányrendelet nádrendelet, majd a Natura 2000 rendelet hatálya alá helyezték. A tulajdonosok nem kaptak közvetlen értesítést a területkijelölésről, az önkormányzatnál volt kifüggesztve a változás. A konfliktus elmérgesedése során a BfNPI szakemberei tartottak lakossági tájékoztatót a Brettyó természetvédelmi fontosságáról, a tulajdonosok ugyanakkor nem győződtek meg arról, hogy a terület valóban fontos természetvédelmi rendeltetésű. Mindezek miatt a tulajdonosok elszántan ragaszkodnak a terület Natura 2000 hatálya alól való kivonásához, vagy a terület méltányos áron való értékesítéséhez.
- *Egyéb földtulajdonosok:* a Kőröshegyi-rét nadrágszíjparcellákból áll, itt közel 70 tulajdonos érintett. A falugazdász becslése szerint Balatonszárszón mintegy tucatnyi tulajdonos lehet érintett, Balatonföldváron pedig a nádas területek 30-40 ember tulajdonában vannak. A Tóközi-berekben további 17 tulajdonos érintett. A tulajdonosok közül sokan nem az érintett települések lakói, hanem a kárpótlás során szereztek itt területet. Emiatt feltételezhető, hogy jelentős részük nem értesült a kijelölésről, s nincs tisztában azzal, hogy a Natura 2000 hálózat területkijelölés milyen következményekkel jár a földtulajdonára nézve.
- *Gazdálkodók:* A Köröshegyi-réten jelenleg kaszálás, illetve helyenként legeltetés zajlik, többnyire a hobbi-állattartás kiszolgálása céljából. Balatonföldváron a Balatoni Halászati Zrt. gazdálkodik a tóban, a tó környéki nádasban azonban nem folyik nádgazdálkodás sem itt, sem a másik három berekben. A Tóközi-berekben a terület

szélét kaszálják. A falugazdász és a hegybíró elmondása szerint a gazdálkodók kötöttségként élik meg a Natura2000 programot, tartanak tőle.

- *Balatoni Halászati Zrt.:* a balatonföldvári tóban folyó extenzív halgazdálkodás révén érintett. A tó jelenleg eliszapolódott, kotrására volna szükség. A Natura 2000 területkijelölés miatt a madarak riasztása és gyérítése szigorúbbá vált, ugyanakkor a madarak jelentős károkat okoznak. Kompenzációt a madarak halpusztításáért egyelőre nem kaptak, de szükségét látják. A jelenlegi tájhasználat hosszú távú fenntartását az veszélyezteti, hogy jelenleg zajlik a BH Zrt. privatizációja, amelynek következtében balatonföldvári tó is tulajdonosváltáson mehet át.
- *Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság*: a négy berekből a Brettyóban alakult ki konfliktus a tájhasználat kapcsán, a másik három területen a jelenlegi tájhasználat fenntartható, különösebb problémát nem okoz. A rétek esetében a legeltetés vagy a kaszálás kívánatos lenne hosszú távon is. A nádasok kevéssé sérülékenyek, lehetőség volna a nádaratásra.
- *Dél-Balatoni Vízi Társulat:* a hatályos üzemelési engedélyek alapján belvízvédelmi szivattyútelepekkel a vizet át kell emelniük a berkekből a Balatonba, a Földvári-berek kivételével. Ezt korábban a területek mezőgazdasági művelési indokolta, ma azonban már nincs művelés a kérdéses területeken. Fontosnak tartják, hogy a fenntartási terv készítése kapcsán vizsgálják felül a szivattyútelepek üzemeltetési szabályait, hogy szükség van-e az üzemeltetésükre egyáltalán, vagy csak olyan szinten, hogy a közvetlen veszélyben lévő belterületeket védjék.
- *SEFAG Zrt.*: a vadászati osztály gyakorolja a térségben a vadászati jogot, ugyanakkor a kijelölt Natura 2000 területen vadásztatást nem folytat. A lakossági bejelentések alapján foglalkozik a nagyvadak (főként vaddisznók) befogásával azokon a területeken is, amelyek nem tartoznak vadászterületeihez.
- *Állami Autópálya Kezelő Zrt.:* azért jelenik meg érintettként, mert a megépült autópálya lezárta a talajvízmozgást, így szinte folyamatosan szükség van a berkek közelében szivattyúzásra a töltés biztonságos megtartása érdekében.
- *Balatonőszödi horgásztó:* az Őszödi-berek szélében kialakított horgásztó magántulajdonban van, jelenlegi használata a természetvédelmi elvárásokkal nem ellentétes.
- *Helyi lakosok és turisták:* a helyi lakosok részben tulajdonosként lehetnek érintettek (lásd fentebb), részben a területet rekreációs célból használó természetjáróként. Ez utóbbi érintettség dominálhat a turisták körében is.

A Natura 2000 területkijelölés érdekkonfliktus kialakulásához vezetett a helyi földtulajdonosok (elsősorban Zamárdi viszonylatában) és a természetvédelem között, mivel a terület kijelölésével egy időben több helyi tulajdonosnak már fejlesztési tervei voltak a nádashoz kapcsolódóan: a terület feltöltése után építési telkekként kiparcellázva kívánták a településrészt fejleszteni (az építési telkeket értékesíteni). A konfliktusos helyzet évek óta fennáll, s elmozdulás eddig alig történt. A kisebb gazdálkodók viszonylag kevés információval rendelkeznek, s elsősorban a szigorú előírások miatt idegenkednek a kijelöléstől. Az önkormányzatok és a nagyobb gazdálkodó szervezetek rendelkeznek a legtöbb ismerettel a Natura 2000 területekről, s ők ismerik el leginkább a kijelölés fontosságát, bár közvetlen előnyöket egyelőre nem realizálnak. A várakozások szerint a Natura 2000 területek kijelölése a térség szelíd turizmusának fellendülésében játszhat majd szerepet.

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

Konzultáció országos hatáskörű szervekkel

Az országos szinten érintett államigazgatási szervekkel (mezőgazdasági, erdőgazdasági és vízgazdálkodási témában) a projekt felépítésének megfelelően a projekt vezetői konzultáltak, a kapcsolattartás e szervekkel a projekt során folyamatos. A konzorcium vezetői az FVM-mel (2008.11.03. Kiss Zoltánnal), az MgSzH Erdészeti Igazgatóságával (2009.03.11. és 2009.03.23. Wisnovszky Károllyal) és a VKKI által megbízott ÖKO Zrt.-vel (2009.03.17. Rákosi Judittal) tartottak egyeztetéseket.

Egyeztetés területi és helyi hatáskörű szervekkel

A fenntartási terv egyeztetési anyagát a következő területi és helyi szervek és szervezetekkel szükséges egyeztetni az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) számú Kormányrendelet 4. §.szerint:

- területi államigazgatási szervek,
- nemzeti park igazgatóságok,
- települési önkormányzatok,
- érintett földrészletek tulajdonosai, vagyonkezelői, gazdasági érdekképviseleti szervek,
- környezet és természetvédelmi célra alakult társadalmi szervezetek.

Az elkészült tervváltozat egyeztetése céljából az alábbi két fő egyeztetési módszert alkalmaztuk:

1. Az egyeztetés anyag digitális adathordozón (CD) postai úton való megküldése az érintetteknek (ún. „hivatalos egyeztetés”) azzal a kéréssel, hogy a tervváltozatot írásban véleményezzék megadott határidőre. Elsődleges érintett kör: területi államigazgatási szervek, nemzeti park igazgatóságok, települési önkormányzatok.
2. Az egyeztetés anyag digitális adathordozón (CD), vagy nyomtatott formában postai úton, vagy e-mailen való megküldése az érintetteknek (kérésüknek megfelelően) azzal a kéréssel, hogy a tervváltozatot a megrendezett egyeztető fórumon szóban véleményezzék. Elsődleges érintett kör: terület tulajdonosai, vagyonkezelői, gazdálkodók, civilek.

1. Hivatalos egyeztetés: 2009.08.18.- 09.15.

Megszólított véleményező	Véleményt küldött
Balatonföldvár Város Önkormányzata	+
Kőröshegy Község Önkormányzata	+
Balatonőszöd Község Önkormányzata	
Balatonszárszó Nagyközség Önkormányzata	
Szántód Község Önkormányzata	
Szólád Község Önkormányzata	+
Zamárdi Nagyközség Önkormányzata	+
Dél-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség	+
Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság	+
Dél-dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság	+
Somogy Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Földművelésügyi Igazgatóság	

Somogy Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság	+
Somogy Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	+
Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Somogy Megyei Kirendeltség	+
Somogy Megyei Földhivatal	
Pécsi Bányakapitányság	
Dél-Dunántúli Regionális Államigazgatási Hivatal	+
Balatoni Fejlesztési Tanács	
Balatoni Integrációs Közhasznú Nonprofit Kft.	

A beérkezett véleményeket táblázatban rögzítettük, feldolgoztuk, és ezt követően a szakértői és megbízói mérlegelés alapján a tervváltozatba beépítettük.

2. Egyeztető fórum: 2009.09.16. Kőröshegy, Polgármesteri Hivatal

Meghívottak	**Megjelentek**
Balatonföldvár Önkormányzata	1 fő
Balatonszárszó Önkormányzata	-
Balatonőszöd Önkormányzata	1 fő
Kőröshegy Önkormányzata	1 fő
Szántód Önkormányzata	1 fő
Szólád Önkormányzata	1 fő
Zamárdi Önkormányzata	1 fő
Magántulajdonosok, területhasználók (5 fő)	10 fő
Falugazdász	2 fő
Hegybíró	1 fő
SEFAG vadászai ágazat	1 fő
Balatoni Halászati Zrt.	-
MME Dél-Balatoni Csoport	1 fő
Dél-Balatoni Vízi Társulat	1 fő
Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság	2 fő
Környezetvédelmi- és Vízügyi Minisztérium	2 fő

A fórumon az érintett települések polgármesterein kívül részt vettek a falugazdászok és a hegybíró, a vízi társulat, valamint számos helyi magántulajdonos és területhasználó. A fórum során a kezelési javaslatok részletes megbeszélése némileg háttérbe szorult a kijelölés körüli problémák megvitatása a Natura 2000 területek. A kijelölés kapcsán kialakult – főként a Brettyó magántulajdonosait érintő – problémák kapcsán elhangzott hozzászólásokat a jegyzőkönyvben rögzítettük, s azokat a KvVM mint megbízó felé, továbbítottuk. Ugyanakkor, mivel ezeknek a konfliktusoknak a megoldása túlmutat a fenntartási terv elkészítésén, több kérdés kapcsán sem tudtunk megoldással szolgálni a fórumon. Általánosságban elmondhatjuk, hogy a helyi érintettek jelentős része a Natura 2000 területek kijelölésének nem látja előnyét (sem a jelenlegi, gyepekre vonatkozó támogatás, sem a jövőben várható kompenzáció tekintetében), mivel a kompenzáció ellenére is korlátozza őket a kijelölt terület tervezett fejlesztésében. A fenntartási tervvel kapcsolatosan megfogalmazódott a Balaton-törvénnyel való összehangolás fontossága. Elhangzott továbbá, hogy a javasolt előírások betartásakor – s általában a kijelölt területek kezelése kapcsán – problémákhoz vezethet, hogy

a művelési ágak és az aktuális tájhasználat közötti nincs minden esetben összhang. Az elhangzottakat részletesen tartalmazza az elkészült jegyzőkönyv, amely a 21. számú mellékletben olvasható.

A kommunikációs tevékenység részletes beszámolóját és eszközeit a 21. sz. melléklet tartalmazza.

II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció

1. A tervezési terület alapállapot jellemzése

1. 1. Környezeti adottságok

1. 1. 1. Éghajlati adottságok

A tervezési terület a Somogyi parti sík kistájhoz tartozik, mérsékelten meleg éghajlatú, ill. a mérsékelten száraz és a mérsékelten nedves típus határán található. Az ariditási index (H) a területen 1,04 és 1,08 közötti értékeket mutat. Az évi csapadékhullás 650 és 680 mm között van. A téli félévben a hótakarós napok száma 32 körüli, az átlagos maximális hóvastagság 22–24 cm. Az évi középhőmérséklet 10,4 °C. A vegetációs időszak hőmérsékleti átlaga 17,0–17,2 °C. Április 10–11-től október 18–19-ig (évente mintegy 190 napon keresztül) a napi középhőmérséklet meghaladja a 10 °C-ot. A fagymentes időszak április 5. táján kezdődik és október 30. körül fejeződik be, évente mintegy 208 napig tart. A legmagasabb nyári hőmérsékletek sokévi átlaga 33,2 °C, a legalacsonyabb télieké -14,0 és -14,5 °C közötti.

Az évi napfénytartam 2020–2050 óra. Nyáron 810–820 óra, télen 205 óra körüli a napsütéses órák száma. Az uralkodó szélirány É-i, ÉNy-i. Az átlagos szélsebesség a part közvetlen közelében 3,5 m/s körüli, a parttól távolodva 3 m/s-ig csökken. A parti sík uralkodó szélirányaira (É, ÉNy) jellemző, hogy a zivatarok és hidegfrontok általában hirtelen szélerősödéssel járnak.

1. 1. 2. Vízrajzi adottságok

Általánosságban megállapítható, hogy a somogyi parti sík kistáj vízháztartása Ny-ról K-re haladva veszteségessé válik.

Ny-on: Lf=4 1/s.km^2; Lt=19%; Vf=7 mm

K-en: LW.5 1/s.km^2; U= 8%; Vh=105 mm

A kistájon a talajvíz mélysége Balatonföldvártól Ny-ra 2, míg attól K-re 4 m. Általában a Balatonhoz közeledve emelkedő tendenciájú. A talajvíz mennyisége kevés, mivel a felszín alatt a tóba szivárog. Kémiailag a kalcium-magnézium-hidrogénkarbonátos jelleg az általános, de helyenként a nátrium is megjelenik. Keménysége általában 25–35 nk° között van, de számos helyen nagyobb értékű. A szulfáttartalom 300 mg/l alatt van. A rétegvizek mennyisége 1 l/s.km^2 körüli. Az artézi kutak mélysége általában nem éri el a 100 m-t. Az ártér kiterjedése 13,5 km^2.

A tervezési terület négy részterületének álló- és folyóvizei:

Öszödi-berek

Állóvíz összkiterjedése: 44,3477 ha (U9)

Vízfolyások: Kis-metszés-csatorna; Nagy-metszés-csatorna; és több névtelen csatorna

Balatonföldvári Halastó és Kőröshegyi rét

Állóvíz összkiterjedése: 20,2574 ha (U9) (balatonföldvári Halastó, mesterséges)

Vízfolyások: Kőröshegyi-séd és több névtelen csatorna

Brettyó

Állóvíz összkiterjedése: –

Vízfolyások: a területen névtelen csatornák összesen ~ 4,5 km hosszú hálózata található, ezek nagyrészt egész évben szárazak

Tóközi-berek

Állóvíz összkiterjedése: –

Vízfolyások: a területen névtelen csatornák összesen ~ 2,7 km hosszú hálózata található (ebből egyik az Endrédi-patak szakasza)

1. 1. 3. Geológiai, geomorfológiai adottságok

A tervezési terület nagyobb részét elfoglaló lejtős sík a megsüllyedt pannóniai homok- és agyagüledékekre települt prebalatoni hordalékkúp anyagából formálódott ki. Kisebb foltokban tőzeg, nagyobb mennyiségben lápi mész előfordulása jellemző. A talajvíz a domblábi síkon 6–12 m, a tóparti sávban, berkekben közvetlenül a felszín alatt helyezkedik el, de a magasabb turzásokon sincs 4–5 m-nél mélyebben.

A tervezési terület legmagasabb részeit a somogyi meridionális hátak előterében elhelyezkedő domblábi lejtős síkok képviselik. Szelíd hajlású, alacsony felszín (120–160 m a tszf.). A relatív relief 20–50 m/4 km^2; a völgysűrűség 4–6 km/4 km^2. A kistáj tervezési területen kevésbé jellemző tóközeli szegélyei helyenként lejtőüledékekkel többé-kevésbé megemelt idősebb tavi abráziós szinlők, amelyek a tavi hullámmozgással alámosott alacsony (5–10 m), meredek peremekkel határolódnak el a parti alluviális síktól. A tóhoz kifutó köztes meridionális völgyek tölcsérszerű öblözetei, a berkek a feltöltődés színterei. Ezek nagyrészt ma is – mesterséges tájelemekkel tagolt – vizenyős területek.

A keletkezés szempontjából a legérdekesebb genetikájú a Brettyót is magába foglaló szántódi turzásháromszög. E területen a Tihanyi-félsziget szélzavaró hatása miatt két irányból érkező hullámok kettő, egymásra majdnem pontosan merőleges rekesztő-turzást hoztak létre. A turzásháromszög területe a mai Szántód-Fürdőtelep létrehozása előtt összeköttetésben állt a Balatonnal. Árvízi szint esetén a víz elöntötte a területet, a kiszáradás csak lassan ment végbe, vagy egyáltalán nem. A Balatonnal való kapcsolat megszűntével a terület egyre szárazabbá vált, szárazodását lecsapoló árkok is elősegítették (az eredetitől nagymértékben eltérő élőhelyi körülményekre utal, hogy a Brettyó területének nagy részét néhány évtizede még szántották).

1. 1. 4. Talajtani adottságok

A parti, alluviális vízjárta területeken lápos réti és telkesített síkláp talajok találhatók. A somogyi parti sík kistáj löszös üledékekkel borított térszínein mészlepedékes csernozjomok, csernozjom barna erdőtalajok és barnaföldek keletkeztek.

Az előforduló csernozjom barna erdőtalajok mechanikai összetétele homokos vályog, ill. vályog. Gyengén savanyú kémhatásúak. Termékenységi besorolásuk – vízgazdálkodásuktól függően – az V. és VI. talajminőségi kategóriát jelenti.

A löszön kialakult, vályog mechanikai összetételű, kedvező vízgazdálkodású barna-földek a tervezési területen kívül, Balatonszárszó környékén fordulnak elő nagyobb kiterjedésben. Termékenységük alapján az V. talajminőségi osztályba sorolhatók.

1. 1. 5. Tájhasználat-változás

A Dél-balatoni berkek tervezési terület és annak közvetlen környéke az 1700-as évek végén még természetes állapotú volt. A kultúrtáj jelleg akkoriban csak a települések körüli területeken volt tapasztalható. Ember alkotta vonalas létesítmény – a földutakon kívül – sokáig nem bontotta meg a tájat. A III. katonai felmérést követő közel száz év jelentős változást eredményezett. A tervezési terület nagy része még az 1800-as évek végén is természetes állapotú volt. A vízrajzi viszonyok ekkora azonban már megváltoztak,

megjelentek az első csatornák és ennek következtében megnövekedett a kaszálók és legelők területe.

A XX. században a berkek teljes területének mezőgazdasági hasznosítására törekedtek, amely a lecsapolási, meliorációs stb. munkák fokozódásában öltött testet. Másik tendencia volt a halastavak kialakítása a Somogyi-síkról befutó patakok vizének felduzzasztásával. Az alacsony fekvésű, állandóan vagy időszakosan vízborítás alatt álló területeket a mezőgazdasági művelésre való alkalmatlanságuk mentette meg a felszámolástól.

Az Őszödi-berek az I. katonai felmérés idején (1783) nádas-mocsaras vizenyős területként van jelölve, rajta két határozott nyomvonalú vízfolyás és a kettő között egy kis kiterjedésű nyílt vizű tó látható. A III. katonai felmérés (1882) e részterületet lefedő lapján már csak nyomokban látható nádas-mocsaras, vizenyős terület. Ekkor már nagyméretű töltéssel ellátott csatorna és mellékcsatornái vezetik el a vizet a területről és osztják fel azt. Kisebb részét legelőnek, nagyobb részét kaszálóként hasznosítják.

A Balatonföldvári Halastó és Kőröshegyi rét részterület az I. katonai felmérés térképén (1783) szintén nádas-mocsaras vizenyős területként van jelölve, rajta két határozott nyomvonalú vízfolyás és egy nyílt vizű tó található. A III. katonai felmérés idejére (1882) már töredékére esett vissza a vizenyős terület kiterjedése – az nagyjából a mai halastó területére szorult vissza. Az 1900-1920 között készült térképeken a halastó továbbra sem szerepel, a területet a Kőröshegyi-séd szeli át.

A Brettyó az I. katonai felmérés készültekor szintén nádas-mocsaras vizenyős területként van jelölve, amelyen csak egy gyalogút vezet át. Ekkor még nincsenek csatornák, sem egyéb nyomvonalas létesítmények. A település – Szántód-puszta – csak a mai M7-es főútvonal mentén volt. A III. katonai felmérés idejére már a korábban összefüggő nádas kiterjedése a felére csökkent. Körülötte legelők találhatók. Egy keskeny földút vezet a területen keresztül a révhez. A terület déli határán a mai is funkcionáló Déli-vasút pályateste található.

A Tóközi-berek az I. katonai felmérés térképén szintén nádas-mocsaras, vizenyős területként van jelölve. A területtől távolabb két határozott vonalú vízfolyással. A III. katonai felmérés térképén továbbra is nádas-mocsaras vizenyős terület, de a közepén egy csatorna metszi át, melynek vize a Balatonba fut. Kiterjedése a 2/3-ra csökken, körülötte kaszáló található.

1.2. Természeti adottságok

A közösségi és nem közösségi jelentőségű élőhelyek táblázatos felsorolása és a jellemzése az élőhelyek kódjának sorrendjében készült. A *-gal jelölt élőhelyek és fajok az élőhely/faj kiemelt jelentőségű státuszát jelenti. A közösségi jelentőségű élőhelyek (Natura 2000 kóddal jelölt) megfeleltethetők egy vagy több nem közösségi jelentőségű (Á-NÉR kóddal jelölt) élőhelynek is és viszont. Az élőhely jellemzése címszó alatt az Á-NÉR élőhely szerinti jellemzés található, mivel egy közösségi jelentőségű élőhely több Á-NÉR élőhellyel is azonosítható.

A jelölő élőhelyek tekintetében van változás a 2008. évi Natura 2000 adatlaphoz (Standard Data Form) képest.

1. A 6410 Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon *(Molinion caeruleae)*élőhely előfordulását a célzott élőhely-térképezési munka nem erősítette meg, ezért törlése javasolt .
2. A 6440 *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei élőhely előfordulását a célzott élőhely-térképezési munka nem erősítette meg, ezért törlése javasolt .

A tervezési terület élőhelyeinek megoszlása közösségi jelentőségű élőhelyek szerint

Közösségi jelentőségű élőhely (Natura 2000)		**Terület**	**Terület aránya**
Kód	**Név**	**(ha)**	**(%)**
3150	Természetes eutróf tavak *Magnopotamion* vagy *Hydrocharition* növényzettel	7,3392	1,58
6510	Sík- és dombvidéki kaszálórétek *(Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis)*	7,4773	1,61
91E0	* Enyves éger *(Alnus glutinosa)* és magas kőris *(Fraxinus excelsior)* alkotta ligeterdők *(Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)*	5,4653	1,18

A tervezési terület élőhelyeinek megoszlása Á-NÉR élőhelyek szerint

Nem közösségi jelentőségű élőhely (Á-NÉR)		**Terület**	**Terület aránya**
Kód	**Név**	**(ha)**	**(%)**
A1	Állóvízi sulymos, békalencsés, rucaörömös, tócsagazos hínár	7,3392	1,59
B1a	Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások	146,1604	31,57
B1b	Nádas úszólápok, lápos, tőzeges nádasok	60,8189	13,14
B5	Nem zsombékoló magassásrétek	8,4579	1,83
D34	Mocsárrétek	7,4773	1,61
J1a	Fűzlápok, lápcserjések	5,4653	1,18
OB	Jellegtelen üde gyepek és magaskórósok	119,0731	25,72
OC	Jellegtelen száraz- vagy félszáraz gyepek és magaskórósok	0,3274	0,07
OD	Lágyszárú özönfajok állományai	17,5140	3,78
OG	Magaskórós ruderális gyomnövényzet	0,0798	0,02
P2a	Üde cserjések	2,4072	0,52
P2b	Galagonyás-kökényes-borókás cserjések	0,0185	0,00
RA	Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok	0,3911	0,08
RB	Puhafás pionír és jellegtelen erdők	12,5462	2,71
RD	Tájidegen fafajokkal elegyes jellegtelen erdők és ültetvények	2,4987	0,54
RC	Keményfás jellegtelen vagy telepített egyéb erdők	0,5210	0,11
S2	Nemes nyarasok	3,9096	0,84
S6	Nem őshonos fafajok spontán állományai	5,8773	1,27
T1	Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák	0,3287	0,07
T10	Fiatal parlag és ugar	5,1055	1,10
U11	Út- és vasúthálózat	2,0168	0,44
U2	Kertvárosok, szabadidő létesítmények	0,0415	0,01
U4	Telephelyek, roncsterületek és hulladéklerakók	2,4534	0,53
U8	Folyóvizek	0,3967	0,09
U9	Állóvizek	51,4806	11,12

Az élőhelyek rendszerezésének megfeleltetése

Közösségi jelentőségű élőhely (Natura 2000)	**Közösségi és nem közösségi jelentőségű**

		élőhely (Á-NÉR)	
Kód	**Név**	**Kód**	**Név**
3150	Természetes eutróf tavak *Magnopotamion* vagy *Hydrocharition* növényzettel	A1	Állóvízi sulymos, békalencsés, rucaörömös, tócsagazos hínár
6510	Sík- és dombvidéki kaszálórétek *(Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis)*	D34	Mocsárrétek
91E0	* Enyves éger *(Alnus glutinosa)* és magas kőris *(Fraxinus excelsior)* alkotta ligeterdők *(Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)*	J1a	Fűzlápok, lápcserjések
	-	B1a	Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások
	-	B1b	Nádas úszólápok, lápos, tőzeges nádasok
	-	B5	Nem zsombékoló magassásrétek
	-	OB	Jellegtelen üde gyepek és magaskórósok
	-	OC	Jellegtelen száraz- vagy félszáraz gyepek és magaskórósok
	-	OD	Lágyszárú özönfajok állományai
	-	OG	Magaskórós ruderális gyomnövényzet
	-	P2a	Üde cserjések
	-	P2b	Galagonyás-kökényes-borókás cserjések
	-	RA	Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok
	-	RB	Puhafás pionír és jellegtelen erdők
	-	RD	Tájidegen fafajokkal elegyes jellegtelen erdők és ültetvények
	-	RC	Keményfás jellegtelen vagy telepített egyéb erdők
	-	S2	Nemes nyarasok
	-	S6	Nem őshonos fafajok spontán állományai
	-	T1	Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák
	-	T10	Fiatal parlag és ugar
	-	U11	Út- és vasúthálózat
	-	U2	Kertvárosok, szabadidő létesítmények
	-	U4	Telephelyek, roncsterületek és hulladéklerakók
	-	U8	Folyóvizek
	-	U9	Állóvizek

1.2.1 A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek

I)

Élőhely neve/kódja:	**Természetes eutróf tavak *Magnopotamion* vagy *Hydrocharition* növényzettel**

Élőhely kódja:	**3150**

Élőhely előfordulásai a területen:	**15. és 16. sz. melléklet**

Élőhely területi aránya:	**1,58 %**

Élőhely kiterjedése a területen:	**7,3392 ha**

Élőhely jellemzése:	**Békalencsés, tócsagazos hínár** *Á-NÉR2007 kód*: **A1** A lebegőhínár-társulások közül a békalencsés állományai többfelé megtalálhatók a tervezési területen álló, ill. lassan folyóvizű csatornák, árkok egyes szakaszain. A kevésfajú lebegőhínártársulásokban a *Lemna minor*, a *Lemna trisulca*, a *Myriophyllum spicatum* nagyobb csatornákban, mellékcsatornákban. Az U8-al jelölt csatornákban békabuzogányossal vannak jelen. Előforduló társulások(ok): apró békalencsés (*Lemnetum minoris* Soó 1927), keresztes békalencsés (*Lemnetum trisulcae* Knapp et Stoffers 1962), simatócsagaz-hínár (*Ceratophylletum submersi* Den Hartog et Segal 1964), érdestócsagaz-hínár (*Ceratophylletum demersi* Hild 1956). Élőhely típusban jellemző fajok: *Lemna trisulca, Lemna minor, Ceratophyllum demersum, Ceratophyllum submersum.*

Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése:	**D04** „Jónak nevezett”, „természet közeli” / „jól” regenerálódott állapot

Élőhely veszélyeztetettsége:	Nem veszélyeztetett.

Veszélyeztető tényezők:	Nincsenek.

II)

Élőhely neve/kódja:	**Sík- és dombvidéki kaszálórétek *(Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis)***

Élőhely kódja:	**6510**

Élőhely előfordulásai a területen:	**15. és 16. sz. melléklet**

Élőhely területi aránya:	**1,61 %**

Élőhely kiterjedése a területen:	**7,4773 ha**

Élőhely jellemzése:	**Mocsárrétek** *Á-NÉR2007 kód*: **D34** A tervezési terület magasabb térszínű, az év bizonyos szakaszában a felszínig nedvesedő fátlan részterületein meghatározó élőhely. A térszín mikrodomborzatától függően magassásrétekkel mozaikolva fordul elő. A *Solidago gigantea* erőteljes inváziója miatt folyamatosan csökken az állomány. Ezek is jobbára feldarabolódva, szétszórtan, sok esetben csak kisebb-nagyobb távolságra lévő egyedek formájában léteznek. Állományaik természetessége igen változó, a fajgazdag jó természetességi állapotú, a regenerálódó, ill. teljesen leromlott, gyomos gyepekig számos típus ismerhető fel. Előforduló társulás(ok): Sédbúzás mocsárét (*Agrostio-Deschampsietum caespitosae* Ujvárosi 1947). Élőhely típusban jellemző domináns fajok: *Deschampsia caespitosa, Agrostis stolonifera, Festuca pratensis.* Jellemző kísérőfajok: *Plantago lanceolata, Serratula tinctoria, Cirsium canum, Crepis biennis,* mélyedésekben *Bolboschoenus maritimus, Iris pseudacorus, Ranunculus repens, Symphytum officinale, Potentilla reptans*. Ritkább elemek: *Cirsium brachycephalum, Aster tripolium* subsp. *pannonicus.*

Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése:	**D04** „Jónak nevezett”, „természetközeli” / „jól” regenerálódott állapot; **D03-D04** Közepesen leromlott / közepesen regenerálódott állapot – „Jónak nevezett”, „természetközeli” / „jól” regenerálódott állapot

Élőhely veszélyeztetettsége:	Nagy mértékben veszélyeztetett.

Veszélyeztető tényezők:	M32 – Kaszálás elmaradása; I24 – Aranyvessző fajok terjedése

III)

Élőhely neve/kódja:	**Enyves éger *(Alnus glutinosa)* és magas kőris *(Fraxinus excelsior)* alkotta ligeterdők *(Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)***

Élőhely kódja:	**91E0**

Élőhely előfordulásai a területen:	**15. és 16. sz. melléklet**

Élőhely területi aránya:	**1,18 %**

Élőhely kiterjedése a területen:	**5,4653 ha**

Élőhely jellemzése:	**Fűzlápok, lápcserjések** *Á-NÉR2007 kód*: **J1a** A fűzlápok közös jellemzője, hogy valójában *Salix cinerea* változó számú egyedeinek csoportja, amely a kiszáradó félben lévő magassásosok, nádasok, ritkábban antropogén eredetű nyomvonalas létesítmények, bevezető földutak, csatornák mentén találhatók. Társulástani értékük ennél fogva megkérdőjelezhető, állományai fajszegények, jellegtelenek.

Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése:	**D04** „Jónak nevezett”, „természetközeli” / „jól” regenerálódott állapot

Élőhely veszélyeztetettsége:	Nem veszélyeztetett.

Veszélyeztető tényezők:	Nincsenek.

A tervezési területen előforduló egyéb fontos nem közösségi jelentőségű élőhelyek

1)
Nem tőzegképző nádasok
Á-NÉR2007 kód: **B1a**

A vizsgált területen a legnagyobb kiterjedésű élőhely, amely nagyobbrészt monodomináns, kisebb mértékben más vízi v. vízparti társulásokkal keveredve, mozaikolva fordul elő. A *Phragmites australis* és a két gyékényfaj általában egymás mellett fordul elő, de ritkán keveredik. Az állományok nagyon fajszegények, a színezőelemek csak szálanként fordulnak elő, amelyek a velük közvetlenül érintkező v. éppen a nádast megelőző időszakban jelenlévő magassásosból maradtak vissza. A mélyebb részeken, állandó vízborította területeken monodominánsak, a magasabb részeken azonban magassásossal vegyesen találhatók. Kisebb foltok, sávok a mintaterület egészén jellemzőek, árkok, csatornák, patakok mentén, természetes és mesterséges mélyedésekben, mocsarak, időszakos vízállások területén. A tájban mindig is nagy kiterjedésben, meghatározó elemként voltak jelen, de ezek az elöntés hatására, másodlagosan jöttek létre, terjedtek ki
Előforduló társulás(ok): Nádas (*Phragmitetum communis*)
Élőhely típusban jellemző fajok: *Phragmites australis, Schoenoplectus lacustris*
Élőhely területi aránya: **31,57 %**
Élőhely kiterjedése a területen: **146,1604 ha**

2)
Tőzeges nádasok
Á-NÉR2007 kód: **B1b**

A vizsgált területen a legnagyobb kiterjedésű élőhely, amely nagyobbrészt monodomináns, kisebb mértékben más vízi v. vízparti társulásokkal keveredve, mozaikolva fordul elő. A *Phragmites australis* és a két gyékényfaj általában egymás mellett fordul elő, de ritkán keveredik. Az állományok nagyon fajszegények, a színezőelemek csak szálanként fordulnak elő, amelyek a velük közvetlenül érintkező v. éppen a nádast megelőző időszakban jelenlévő magassásosból maradtak vissza. A mélyebb részeken, állandó vízborításos területeken monodominánsak, a magasabb részeken azonban magassásossal vegyesen találhatók. Kisebb foltok, sávok a mintaterület egészén jellemzőek, árkok, csatornák, patakok mentén, természetes és mesterséges mélyedésekben, mocsarak, időszakos vízállások területén. A tájban mindig is nagy kiterjedésben, meghatározó elemként voltak jelen, de ezek az elöntés hatására, másodlagosan jöttek létre, terjedtek ki
Előforduló társulás(ok): Nádas (*Phragmitetum communis*)
Élőhely típusban jellemző fajok: *Phragmites australis, Schoenoplectus lacustris*
Élőhely területi aránya: **13,14 %**
Élőhely kiterjedése a területen: **60,8189 ha**

3)
Nem zsombékoló magassásrétek
Á-NÉR2007 kód: **B5**

A mintaterületeken a nádassal együtt előforduló élőhelytípus, állományainak többsége nádassal vegyesen, mozaikosan található. A medence partvonala mentén nádasok, gyékényesek után következő, kissé magasabb térszínen és a mélyebb fekvésű, időszakosan vízállásos helyeken meghatározó elem.
Előforduló társulás(ok): Mocsári sásos (*Caricetum acutiformis*)
Élőhely típusban jellemző fajok: *Carex acutiformis, Lythrum salicaria, Lysimachia vulgaris*
Élőhely területi aránya: **1,83 %**

Élőhely kiterjedése a területen: **8,4579 ha**

4)
Jellegtelen üde gyepek és magaskórósok
Á-NÉR2007 kód: **OB**

A sédbúzás mocsárrétek kiszárítása, kaszálásának, legeltetésének felhagyása után létrejött, *Solidago gigantea* inváziós fajjal terhelt gyepek. Meghatározó fátlan elemei a tervezési területnek.
Előforduló társulás(ok):
Élőhely típusban jellemző fajok: *Solidago gigantea, Deschampsia cespitosa, Agrostis stolonifera*
Élőhely területi aránya: **25,72 %**
Élőhely kiterjedése a területen: **119,0731 ha**

5)
Jellegtelen száraz- vagy félszáraz gyepek és magaskórósok
Á-NÉR2007 kód: **OC**

A magasabb térszínek mezofil sztyepprétjeinek helyén kialakított szántók felhagyása után létrejött, *Solidago gigantea* inváziós fajjal terhelt gyepek. Az előbbivel együtt meghatározó fátlan elemei a tervezési területnek.
Előforduló társulás(ok):
Élőhely típusban jellemző fajok: *Solidago gigantea, Galium mollugo, Pastinaca sativa, Picris hieracioides, Plantago lanceolata, Bromus inermis, Melandrium album, Cynodon dactylon, Verbena officinalis, Verbascum austriacum, Dactylis glomerata, Cichorium intybus*
Élőhely területi aránya: **0,07 %**
Élőhely kiterjedése a területen: **0,3274 ha**

6)
Lágyszárú özönfajok állományai
Á-NÉR2007 kód: **OD**

Solidago gigantea v. *Solidago canadensis* dominálta zárt állományú gyepek.
Előforduló társulás(ok):
Élőhely típusban jellemző fajok: *Solidago gigantea, Solidago canadensis*
Élőhely területi aránya: **3,78 %**
Élőhely kiterjedése a területen: **17,5140 ha**

7)
Üde és galagonyás cserjések
Á-NÉR2007 kód: **P2a**

A mintaterületeken az üde és kiszáradó gyepekben viszonylag sokféle cserjés élőhely jellemző. A csatornák, árkok mentén, lokális mélyedések területén elegyes füzes-bodzás üde cserjések alakulnak ki. A cserjések gyepszintje zártságuktól és termőhelytől függően igen heterogén, rendszerint az érintkező élőhelyek, ill. az adott területen egykor jellemző élőhely fajaiból tevődik össze.
Előforduló társulás(ok): –
Élőhely típusban jellemző fajok: *Frangula alnus, Rhamnus catharticus, Crataegus monogyna, Prunus spinosa*
Élőhely területi aránya: **0,52 %**
Élőhely kiterjedése a területen: **2,4072 ha**

8)
Nemes nyarasok
Á-NÉR2007 kód: **S2**

Nemesnyár fasorok, ültetvények, de legtöbb esetben csak egy korábbi telepítés nyomán hátramaradt egyedek a természetes növényzetben. Az aljnövényzet mentes állapottól a gazdag cserjeszinttel jellemezhető állapotig változhatnak. A szélét a térszíntől függően *Caricetum acutiformis* vagy *Rubo-Solidaginetum* szegélyezi. Gyomosodhatnak *Solidago gigantea* és *Rubus caesius* fajokkal egyaránt.
Előforduló társulás(ok):
Élőhely típusban jellemző fajok: *Populus × euramericana, Rosa canina agg., Cornus sanguinea, Fraxinus excelsior, Rhamnus catharticus, Rubus caesius, Solidago gigantea, Sambucus nigra, Artemisia vulgaris, Cirsium arvense, Dactylis glomerata, Prunus spinosa, Viscum album, Euonymus europaeus*
Élőhely területi aránya: **0,84 %**
Élőhely kiterjedése a területen: **3,9096 ha**

9)
Nem őshonos fajok spontán állományai
Á-NÉR2007 kód: **S6**

Elsősorban azokat a területeket soroltuk ide, ahol az *Elaeagnus angustifolia* és az *Acer negundo* spontán megjelent és elszaporodott.
Előforduló társulás(ok):
Élőhely típusban jellemző fajok: *Acer negundo, Elaeagnus angustifolia*
Élőhely területi aránya: **1,27 %**
Élőhely kiterjedése a területen: **5,8773 ha**

10)
Egyéves, nagyüzemi mezőgazdasági kultúrák
Á-NÉR2007 kód: **T1**

A mintaterületen az egyik meghatározó élőhelytípus a szántó, elsősorban nagytáblás, egyéves szántóföldi kultúrákkal. A felhagyott, nem megfelelő agrotechnológiai eljárással művelt szántókat azonnal ellepi a *Solidago gigantea*.
Élőhely területi aránya: **0,07 %**
Élőhely kiterjedése a területen: **0,3287 ha**

11)
Telephelyek, roncsterületek, hulladéklerakók
Á-NÉR2007 kód: **U4**

Ide soroltuk az épületeken kívül a mezőgazdasági telephelyeket, anyagdeponáló helyeket, korábbi homokbányászattal érintett, ma már csak a roncsolt, helyenként teljesen megszüntetett foltokat. A nem taposott részeken részben a Solidago és egyéves taposott gyomtársulás a meghatározó.
Élőhely típusban jellemző fajok: *Solidago gigantea, Erigeron annuus, Robinia pseudo-acacia, Plantago major, Ambrosia artemisifolia, Tanacetum vulgare, Polygonum aviculare, Rumex crispus, Calamagrostis epigeios, Euphorbia cyparissias, Scabiosa ochroleuca, Pimpinella saxifraga, Artemisia vulgaris, Polygonum aviculare, Portulaca oleracea, Picris hieracioides*
Élőhely területi aránya: **0,53 %**
Élőhely kiterjedése a területen: **2,4534 ha**

1. 2. 2 A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok

Az adott Natura 2000 terület közösségi jelentőségű fajainak táblázatos felsorolása és jellemzése rendszertani sorrendben illetve jelölés tekintetében aszerint készült, hogy a terv készítésének időpontjában a Natura 2000 terület hivatalos adatlapján a faj jelölő vagy nem jelölő állománnyal fordult elő. A jellemzésben fajonként megtalálhatóak a részletes információk az adott fajról. A *-gal jelölt faj kiemelt jelentőségű státuszt jelöl az élőhelyvédelmi irányelv alapján.

A jelölő növényfajok tekintetében nincs változás a 2008. évi Natura 2000 adatlaphoz (Standard Data Form) képest.

Faj neve Magyar/Tudományos (latin) név	**Élőhelyvédelmi (HD)/Madárvédelmi (BD) Irányelv melléklete**	**Egyéb hazai jogszabályi védelem** FV: fokozottan védett V: védett
Közösségi jelentőségű, nem jelölő faj		
Kisfészkű aszat (*Cirsium brachycephalum* Juratzka)	**HD II.**	**V**

Nem jelölő faj
I)

Faj neve:	**Kisfészkű aszat** (*Cirsium brachycephalum* Juratzka)

Irányelv melléklete:	HD II. melléklet

Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett *(2000 Ft eszmei érték)*

A faj előfordulása a területen:	ld. 13. sz. melléklet

Állománynagyság (jelöléskor):	Nincs adat.

Állománynagyság (tervkészítéskor):	250–300 tő

Állomány változásának tendenciái és okai:	Stabil erős állomány él főképp a Tóközi-berek és a Brettyó részterületeken.

A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Pannon-endemikus faj, súlypontosan alföldi elterjedéssel (Alföld, Kisalföld), de helyenként a peremhelyzetű, érintkező dombvidéki tájakon (pl. Balaton-felvidék: Káli-medence, Pétfürdő stb.) is előfordul. Soó (1970) Agrosti-Beckmannion, Magnocaricion, Simon (1992) szerint Festuco-Puccinellietea, Borhidi (1995) szerint Beckmannion eruciformis faj. Az Alföldön mocsárréteken és nádasokban a legjellemzőbb, élőhelyein a szikes jelleg nem mindig jellemző. A Balaton térségében a partvidék (részben szikes) mocsárrétjein, parti nádasokban még sok helyen felbukkan, nagyobb egyedszámú állományok azonban ritkák. Igazán erős populációi élnek a mezőföldi Sárrét számára megfelelő élőhelyein. A faj biológiájáról viszonylag keveset tudunk. Borhidi (1995) szerint specialista (S6). A Balaton környékén szerzett tapasztalatok alapján a jobb állapotú, kevésbé gyomos és bolygatott mocsári vegetációtípusokat kedveli. Mocsárréten, magassásosban és nádas társulásokban egyaránt megjelenik. A rossz vízellátottságú, kiszáradóban lévő és *Solidago*-invázióval terhelt élőhelyekről kiszorul.

Faj veszélyeztetettsége:	Közepes mértékben veszélyeztetett.

Veszélyeztető tényezők:	A faj lokális állományát termőhelye elgyomosodása veszélyezteti. Bolygatás, hosszan tartó szárazság és ezek miatt *Solidago gigantea* tömeges megjelenése szintén veszélyeztető tényező.

Fajvédelmi lehetőségek:	Az állomány az élőhely megőrzésével biztosítható.

1. 2. 3 A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok

Az adott Natura 2000 terület közösségi jelentőségű fajainak táblázatos felsorolása és jellemzése rendszertani sorrendben illetve jelölés tekintetében aszerint készült, hogy a terv készítésének időpontjában a Natura 2000 terület hivatalos adatlapján a faj jelölő vagy nem jelölő állománnyal fordult elő. A jellemzésben fajonként megtalálhatóak a részletes információk az adott fajról. A * a faj kiemelt jelentőségű státuszát jelenti az élőhelyvédelmi irányelv alapján.

A jelölő állatfajok tekintetében nincs változás a 2008. évi Natura 2000 adatlaphoz (Standard Data Form) képest.

Faj neve Magyar/Tudományos (latin) név	**Irányelv melléklete** HD: Élőhelyvédelmi BD: Madárvédelmi	**Egyéb hazai jogszabályi védelem** FV: fokozottan védett V: védett
Jelölő faj		
Vérfűboglárka (*Maculinea teleius* Bergsträsser)	**HD II.**	V
Közösségi jelentőségű, nem jelölő faj		
Díszes légivadász (*Coenagrion ornatum* (Sélys-Longchamps))	**HD II.**	V
Piros szitakötő (*Leucorrhinia pectoralis* (Charpentier))	**HD II. és IV.**	V
Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar* Haworth)	**HD II. és IV.**	V
Zanótboglárka (*Maculinea nausithous* Bergsträsser)	**HD II. és IV.**	V
Réticsík (*Misgurnus fossilis* Linnaeus)	**HD II.**	V
Vöröshasú unka (*Bombina bombina* Linnaeus)	**HD III.**	V
Dunai tarajosgőte (*Triturus dobrogicus* Linnaeus)	**HD II. és IV.**	V
Mocsári teknős (*Emys orbicularis* Linnaeus)	**HD II. és IV.**	V
Nagy kócsag (*Egretta alba* Linnaeus)	**HD I.**	FV
Bakcsó (*Nycticorax nycticorax* (Linnaeus))	**HD II.**	FV
Vörös gém (*Ardea purpurea* Linnaeus)	**HD I.**	FV
Bölömbika (*Botaurus stellaris* Linnaeus)	**HD I.**	FV
Cigányréce (*Aythya nyroca* (Güldenstädt))	**HD II.**	FV
Barna rétihéja (*Circus aeruginosus* Linnaeus)	**BD I.**	V
Vidra (*Lutra lutra* Linnaeus)	**HD II. és IV.**	FV
Északi pocok (*Microtus oeconomus mehelyi* (Éhik, 1928))	**HD *II. és IV.**	FV

Jelölő faj

I)

Faj neve:	**Vérfűboglárka** (*Maculinea teleius* Bergsträsser)

Irányelv melléklete:	HD II. melléklet

Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (*50 000 Ft eszmei érték*)

A faj előfordulása a területen:	A Kőröshegyi réten, erősen visszaszorultan.

Állománynagyság (jelöléskor):	P – előfordul

Állománynagyság (tervkészítéskor):	A projekthez kapcsolódó terepbejárás során nem került elő. Ettől függetlenül a faj előfordulása nem zárható ki.

Állomány változásának tendenciái és okai:	Amennyiben az állomány még nem pusztult ki, valószínűleg jelentősen meggyérült. A folyamat oka a potenciális élőhelyül szolgáló gyepterületek rossz időpontban történő és gyakori lekaszálása.

A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Euroszibériai faj, melynek areája, előfordulási viszonyai a *Maculinea nausithous* fajjal csaknem azonosak. A lepke kizárólagos tápnövénye az őszi vérfű, melynek virágzatára történik a petézés, majd virágzatban rág a hernyó. A közismert Maculinea–Myrmica kapcsolatok e fajnál is fontos szerepet játszanak kolonizációban. A faj Európa szerte erősen visszaszorult, Magyarországon is számos nagy kiterjedésű élőhelye szűnt meg, illetve a fennmaradtak nagy része is erősen lecsökkent méretű, populációi veszélyeztetettek. A magyarországi állományok európai jelentőségűek. A Bakonyvidéken elsősorban a Bakonyalján ismertek recens állományai. A Balaton déli partján a potenciális élőhelyek száma jóval kisebb, mint a Bakonyvidéken, az előfordulások azon belül is kelet felé haladva egyre ritkulnak. A tervezési területen általában a *Maculinea nausithous* fajjal együtt fordul elő. Élőhelyének vízellátottságát, növényzetszerkezetét befolyásoló hatásokra nagyon érzékeny. Ennek fő oka az, hogy a faj *Myrmica* hangyagazdái rendkívül érzékenyen reagálnak a mikroklíma változásra. A nőstény petézése a vérfű virágzatára történik, így ha a kaszálás időpontja nem teszi lehetővé a vérfű virágzását, akkor ez is az állomány egyedszámának drasztikus lecsökkenéséhez vezethet.

Faj veszélyeztetettsége:	Nagy mértékben veszélyeztetett.

Veszélyeztető tényezők:	A faj lokális állományai visszaszorultak, az alkalmas élőhelyek száma és kiterjedése drasztikusan csökken, ami a késő nyár előtt végzett kaszálásnak, és a nem mozaikos módon végzett területkezelésnek köszönhető.

Fajvédelmi lehetőségek:	A vegetáció vertikális szerkezetének fenntartása a nyár végéig. A vérfű virágzásának biztosítása.

Nem jelölő fajok

II)

Faj neve:	**Díszes légivadász** (*Coenagrion ornatum* (Sélys-Longchamps))

Irányelv melléklete:	HD II. melléklet

Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (*2 000 Ft eszmei érték*)

A faj előfordulása a területen:	Kőröshegyi-séd

Állománynagyság (jelöléskor):	Nincs adat.

Állománynagyság (tervkészítéskor):	Országos összevetésben közepes erősségű.

Állomány változásának tendenciái és okai:	Feltehetően stagnáló.

A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Ponto-mediterrán faj, Közép-Európa nagy részén előfordul (az északi területek kivételével). Magyarország sík és dombvidéki területein szórványosan mindenütt megtalálható, helyenként gyakori. Lárvája elsősorban folyóvizekben fejlődik, de ritkán állóvizekből is gyűjthető. A Balatonba torkolló kisvízfolyásokban általában jelen van. Imágója április közepétől augusztus közepéig repül.

Faj veszélyeztetettsége:	Közepesen veszélyeztetett.

Veszélyeztető tényezők:	A mezőgazdasági területeken esetleg használt növényvédő szerek bemosódása, az aszályos években csökkenő vízhozam és az ennek következtében feldúsuló szennyezettség nevezhető meg veszélyeztető tényezőként.

Fajvédelmi lehetőségek:	A vízszennyezés megakadályozása (csökkentése), a megfelelő vízhozam (esetleg további kisebb bukók megépítésével történő) biztosítása, a növényzet csak szakaszos gyérítése.

III)

Faj neve:	**Piros szitakötő** (*Leucorrhinia pectoralis* (Charpentier))

Irányelv melléklete:	HD II. és IV. melléklet

Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (*10 000 Ft eszmei érték*)

A faj előfordulása a területen:	Őszödi-berek

Állománynagyság (jelöléskor):	Nincs adat.

Állománynagyság (tervkészítéskor):	Országos összevetésben nagyon kicsi.

Állomány változásának tendenciái és okai:	Feltehetően a tenyészőhelyek vízminőségében bekövetkező negatív változások következménye az állomány egyedszámának csökkenése.

A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Nyugat-Szibériai faunaelem, Európának főleg a középső és keleti részében, valamit Észak-Európa déli szegélyében fordul elő. Lokálisan Európa más területein, továbbá Nyugat-Szibériában is megtalálható. Magyarországon részben egymástól elszigetelt kisebb, az utóbbi évtizedekben érzékelhetően csökkenő populációi élnek pl. a Balaton környékén, a Fertőn, továbbá az Alföld észak-keleti részén. Élőhelyei elsősorban oligotróf-mezotróf lápok, tőzegmohalápok, holtágak, de néha más jellegű kisvizekben is fejlődik a lárvája. Imágója áprilistól augusztusig repül, rajzásának maximuma május-júniusra esik.

Faj veszélyeztetettsége:	Nagymértékben veszélyeztetett.

Veszélyeztető tényezők:	A vízminőség megváltozása, a növényzet átalakítása, az esetleges halasítás, horgásztóvá alakítás tekinthető veszélyeztető tényezőnek.

Fajvédelmi lehetőségek:	Az élőhely vízminőségének megőrzése.

IV)

Faj neve:	**Nagy tűzlepke** (*Lycaena dispar* Haworth)

Irányelv melléklete:	HD II. és IV. melléklet

Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (*50 000 Ft eszmei érték*)

A faj előfordulása a területen:	A Kőröshegyi réten szórványosan.

Állománynagyság (jelöléskor):	P – előfordul

Állománynagyság (tervkészítéskor):	R – ritka

Állomány változásának tendenciái és okai:	Nagyon kis létszámú, a faj számára optimális élőhelyek kiterjedésének csökkenése miatt gyérülő állomány.

A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	A zonális erdőssztyepet kísérő mocsár- és láprétek jellemző, euroszibériai faja. Tipikus élőhelyei közül sokat mezőgazdasági termelésbe vontak, így jelentősen visszaszorult napjainkra. Ez főképp a nyugat-európai előfordulásokra igaz, Magyarországon nagyrészt még stabilnak tekinthető állományai ismertek. Tápnövényei különféle lórom fajok. A Bakonyvidéken a jó állapotú láp- és mocsárréteken sokfelé előfordul, Somogy megyében már – a potenciális élőhelyek napjainkra erősen visszaszorult volta miatt – ritkább előfordulású, de az alkalmas élőhelyeken itt is megtalálható. A tervezési területnek csak néhány részterülete alkalmas a faj számára. Élőhelyének vízellátottságát, növényzetszerkezetét befolyásoló hatásokra nagyon érzékeny.

Faj veszélyeztetettsége:	Nagymértékben veszélyeztetett.

Veszélyeztető tényezők:	A faj lokális állományai visszaszorultak, az alkalmas élőhelyek kiterjedése folyamatosan csökken, ami a késő nyár előtt végzett kaszálásnak, és a nem mozaikos módon végzett területkezelésnek köszönhető.

Fajvédelmi lehetőségek:	A vegetáció vertikális szerkezetének fenntartása a nyár végéig.

V)

Faj neve:	**Zanótboglárka** (*Maculinea nausithous* Bergsträsser)

Irányelv melléklete:	HD II. és IV. melléklet

Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (*50 000 Ft eszmei érték*)

A faj előfordulása a területen:	A Kőröshegyi réten, erősen visszaszorultan. (Kipusztulása nem kizárt.)

Állománynagyság (jelöléskor):	P – előfordul

Állománynagyság (tervkészítéskor):	A projekthez kapcsolódó terepbejárás során nem került elő. Ettől függetlenül a faj előfordulása nem zárható ki.

Állomány változásának tendenciái és okai:	Az állomány valószínűleg eléggé meggyérült. A folyamat oka a potenciális élőhelyül szolgáló gyepterületek rossz időpontban történő és gyakori lekaszálása.

A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	A zonális erdőssztyep zóna nedves edafikus társulásaihoz kapcsolódóan Nyugat-Európától Nyugat-Szibériáig előforduló, fokozott nedvességigényű, eurázsiai faj. Kizárólagos tápnövénye az őszi vérfű, egyedfejlődésében meghatározóak a *Myrmica* kapcsolatok, erősen territoriális viselkedésű, kis mozgásterű lepke. Európai élőhelyeinek többsége az utóbbi évtizedekben igen erősen összeszűkült vagy megszűnt. Az 1950-es évektől kezdődően Magyarországon is hasonló tendenciák figyelhetők meg, állományainak zöme napjainkban már veszélyeztetett. A Bakonyvidéken elsősorban a Tapolcai-medencében és a Bakonyalján ismertek recens állományai. A Balaton déli partján a potenciális élőhelyek száma jóval kisebb, mint a Bakonyvidéken, az előfordulások azon belül is kelet felé haladva egyre ritkulnak. Élőhelyének vízellátottságát, növényzetszerkezetét befolyásoló hatásokra nagyon érzékeny. Ennek fő oka az, hogy a faj *Myrmica* hangyagazdái rendkívül érzékenyen reagálnak a mikroklíma változására. A nőstény petézése a vérfű virágzatára történik, így ha a kaszálás időpontja nem teszi lehetővé a vérfű virágzását, akkor ez is az állomány egyedszámának drasztikus lecsökkenéséhez vezethet.

Faj veszélyeztetettsége:	Nagymértékben veszélyeztetett.

Veszélyeztető tényezők:	A faj lokális állományai visszaszorultak, az alkalmas élőhelyek száma és kiterjedése drasztikusan csökken, ami a késő nyár előtt végzett kaszálásnak, és a nem mozaikos módon végzett területkezelésnek köszönhető.

Fajvédelmi lehetőségek:	A vegetáció vertikális szerkezetének fenntartása a nyár végéig. A vérfű virágzásának biztosítása.

VI)

Faj neve:	**Réticsík** (*Misgurnus fossilis* Linnaeus)

Irányelv melléklete:	HD II. melléklet

Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (*2 000 Ft eszmei érték*)

A faj előfordulása a területen:	Őszödi-berek

Állománynagyság (jelöléskor):	P – előfordul

Állománynagyság (tervkészítéskor):	P – előfordul

Állomány változásának tendenciái és okai:	Stagnáló.

A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Az euroszibériai faunakomplexum termofil csoportjához tartozó faj, mely Franciaországtól a Volgáig fordul elő, Észak- és Dél-Európából azonban hiányzik. Mocsarak, rendszeresen vízborításos gyepterületek faja, de előfordul sekély tavakban, holtágakban és iszapos csatornákban, valamint a nagyobb folyók dévérzónájában, illetve a kis folyók sügérzónájában is. Utóbbiaknak főként a hullámtéri gödreiben található meg, a főmederben ritkán. A nagy vízrendezéseket megelőzően kifejezetten gyakori volt Magyarországon. A nagy kiterjedésű mocsarak felszámolásával drasztikusan megfogyatkozott a hazai állomány. Jelenleg a számára alkalmas élőhelyeken mindenütt előfordul. A Balaton környéki berkek, jelenlegi visszaszorult állapotukban is kiválóan alkalmasak a faj megmaradásához. A réti csík érzékeny a vízszennyezésre, élőhelyén bekövetkező lecsapolások, vízmentesítések eltűnését vonják magukkal.

Faj veszélyeztetettsége:	Kis mértékben veszélyeztetett.

Veszélyeztető tényezők:	Nincsenek.

Fajvédelmi lehetőségek:	Élőhely megőrzéssel biztosítható.

VII)

Faj neve:	**Vöröshasú unka** (*Bombina bombina* Linnaeus)

Irányelv melléklete:	HD II. és IV. melléklet

Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (*2 000 Ft eszmei érték*)

A faj előfordulása a területen:	Őszödi-berek

Állománynagyság (jelöléskor):	P – előfordul

Állománynagyság (tervkészítéskor):	P – előfordul

Állomány változásának tendenciái és okai:	Stagnáló.

A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	A pontuszi faj hazánkban síkvidéki állatként viselkedik, mely emellett dombvidékeken és középhegységi területeken is megtelepszik. Gyorsan felmelegedő, napos vizekben találja meg leginkább az igényeinek megfelelő feltételeket. Lokális állományméreteit általában az adott év csapadékmennyisége határozza meg. A Bakonyvidéken általánosan elterjedt, ahogy a Balaton déli partján található vizes élőhelyeken is jellemző előfordulása. Élőhelyével szemben különösebb igényt nem támaszt, állandóbb vizű pocsolyákban is megtelepszik, megőrzése azonban nagyobb kiterjedésű, rendszeresen vízborításos élőhelyek fenntartásával biztosítható.

Faj veszélyeztetettsége:	Kis mértékben veszélyeztetett.

Veszélyeztető tényezők:	Nincsenek.

Fajvédelmi lehetőségek:	Élőhelymegőrzéssel biztosítható.

VIII)

Faj neve:	**Dunai tarajosgőte** (*Triturus dobrogicus* Linnaeus)

Irányelv melléklete:	HD II. és IV. melléklet

Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (*10 000 Ft eszmei érték*)

A faj előfordulása a területen:	Az előfordulások feltérképezésére a program során nem volt mód.

Állománynagyság (jelöléskor):	P – előfordul

Állománynagyság (tervkészítéskor):	P – előfordul

Állomány változásának tendenciái és okai:	Az állomány aktuális méretének felmérésére a program során nem volt mód.

A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	A tarajos gőtéhez (*Triturus cristatus*) nagyon hasonló faj, pontos magyarországi elterjedése egyelőre nem ismert. Előfordulása a Duna vízgyűjtő rendszeréhez kötődik. Eddig Ausztria, Bosznia-Hercegovina, Bulgária, Horvátország, Csehország, Németország, Moldávia, Románia, Oroszország, Szerbia, Ukrajna és Magyarország területéről jelezték. Elterjedési területén szorosabb élőhelyfüggését eddig nem mutatták ki, kisebb tavak, vízgyűjtők, szivárgók, lassú folyású patakok, csatornák és azok közvetlen környékén ugyanúgy megtalálható, mint hosszabb ideig fennmaradó pocsolyák területén. A nagyobb kiterjedésű, rendszeresen vízborításos élőhelyek eltűnésére érzékenyen reagál.

Faj veszélyeztetettsége:	Kis mértékben veszélyeztetett.

Veszélyeztető tényezők:	Nincsenek.

Fajvédelmi lehetőségek:	Élőhely megőrzéssel biztosítható.

IX)

Faj neve:	**Mocsári teknős** (*Emys orbicularis* Linnaeus)

Irányelv melléklete:	HD II. és IV. melléklet

Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (*50 000 Ft eszmei érték*)

A faj előfordulása a területen:	Kőröshegyi-séd, Földvári-halastó, Őszödi-berek, Tóközi-berek

Állománynagyság (jelöléskor):	P – előfordul

Állománynagyság (tervkészítéskor):	P – előfordul

Állomány változásának tendenciái és okai:	Feltehetően stagnáló.

A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Európában, Észak-Afrikában és Nyugat-Ázsiában elterjedt faj Magyarországon főképp a síkvidéki álló és lassan folyó vizekben fordul elő. A természetes vizek felszámolásával számos élőhelyéről eltűnt, napjainkban az ismert adatok alapján ritkának számít. Pontos előfordulásairól, hazai állományméreteiről keveset tudunk. Tipikus élőhelyének jelenleg a csatornák, kis tavak, mocsaras, vizenyős környezete számít. Lokális elterjedése kapcsán ki kell emelni, hogy a mocsári teknős a Balaton természetes partszakaszának egykor tipikus faja volt. A XX. század elején a parti nádasokban és a berkekben egyaránt gyakori volt. A tavat kísérő mocsarak lecsapolása, a parti zóna beépítése erősen visszaszorította, így megőrzésében főképp a Balatonhoz kapcsolódó vízterekben (beömlő patakok, csatornák) élő állományok játszanak kiemelkedő szerepet. A tervezési területen viszonylag nagy kiterjedésűek az eredeti habitattal azonos szerkezetű élőhelyek.

Faj veszélyeztetettsége:	Kis mértékben veszélyeztetett.

Veszélyeztető tényezők:	Nincsenek.

Fajvédelmi lehetőségek:	Élőhely megőrzéssel biztosítható.

X)

Faj neve:	**Nagy kócsag** (*Egretta alba* Linnaeus)

Irányelv melléklete:	HD I. melléklet

Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Fokozottan védett (*100 000 Ft eszmei érték*)

A faj előfordulása a területen:	Őszödi-Berek, Tóközi-Berek

Állománynagyság (jelöléskor):	20–31 pár

Állománynagyság (tervkészítéskor):	Őszödi-Berek: 27 pár, Tóközi-Berek: 12 pár

Állomány változásának tendenciái és okai:	Stagnáló.

A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	A kozmopolita faj magyarországi állománya stabilnak tekinthető és európai jelentőségű. A tervezési területen – ahogy a déli Balaton parton mindenütt – előfordulása általánosan jellemző, gyakori fajnak számít. Jelenléte megfigyelhető nem csak a nagy kiterjedésű vízállásos területeken és jó természetességi állapotú gyepterületeken, de patak és csatornapartokon, ill. vízállásos szántókon is. A berkek természetes dinamikájú nádasaiban stabil állományokkal fészkel. A faj érzékeny a növényzet levágására, égetésére, mivel fészkeléséhez több hektáros avas nádas foltokat igényel. A tapasztalatok szerint nádasok egységes, idős foltokat nem kímélő aratása akkor is káros hatással van a nagy kócsag állományra, ha a beavatkozás nem fészkelési időben történik. A sekély mocsaras élőhelyek mesterséges, vagy természetes eredetű kiszáradása szintén lehetetlenné teszi megtelepedését, ill. fészkelését.

Faj veszélyeztetettsége:	Nem veszélyeztetett.

Veszélyeztető tényezők:	Nincs.

Fajvédelmi lehetőségek:	Vízállásos nádasokban többéves foltok meghagyása.

XI)

Faj neve:	**Bakcsó** (*Nycticorax nycticorax* (Linnaeus))

Irányelv melléklete:	HD II. melléklet

Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Fokozottan védett (*100 000 Ft eszmei érték*)

A faj előfordulása a területen:	Őszödi-berek

Állománynagyság (jelöléskor):	Nincs adat.

Állománynagyság (tervkészítéskor):	Őszödi-berek: 50–60 pár

Állomány változásának tendenciái és okai:	Feltehetően stagnáló.

A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Ausztrália és az Indonéz szigetvilág egy részének kivételével a világon mindenütt elterjedt. Fűz-, nyár-, tölgy-, akác-, és éger fajokon egyaránt költ, de fészkelhet nádasban is. Magyarországi állománya az elmúlt évtizedben stagnáló, kis mértékben csökkenő tendenciát mutatott.

Faj veszélyeztetettsége:	Kis mértékben veszélyeztetett.

Veszélyeztető tényezők:	Nincsenek.

Fajvédelmi lehetőségek:	Élőhely megőrzéssel biztosítható.

XII)

Faj neve:	**Vörös gém** (*Ardea purpurea* Linnaeus)

Irányelv melléklete:	HD I. melléklet

Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Fokozottan védett (*250 000 Ft eszmei érték*)

A faj előfordulása a területen:	Őszödi-Berek

Állománynagyság (jelöléskor):	2–3 pár

Állománynagyság (tervkészítéskor):	Őszödi-Berek: 2 pár

Állomány változásának tendenciái és okai:	Stagnáló.

A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Széles elterjedésű faj, mely előfordul Kelet- és Dél-Afrikában, Ázsia meleg, mérsékelt és szubtrópusi területein, valamint Európa déli területein. Magyarország a faj elterjedési területének északi határzónájában található, a Kárpát-medencétől északabbra nem fordul elő. Magyarországon is az Alföldön, a Kisalföldön, a Mezőföldön és a Dél-Dunántúlon jellemző fészkelése. Költése főképp olyan, avas nádas foltokat tartalmazó szigeteken jellemző, melyeket nyílt, nagy mélységű víz övez. Páronként vagy laza telepekben fészkel. Hazai állománya a sekély mocsaras élőhelyek mesterséges, vagy természetes eredetű kiszáradása miatt az 1980-as évektől visszaesett. A faj nem tolerálja az élőhelyen történő intenzív nádgazdálkodást.

Faj veszélyeztetettsége:	Nagy mértékben veszélyeztetett.

Veszélyeztető tényezők:	Az állományt az alacsony egyedszám kifejezetten sérülékennyé teszi.

Fajvédelmi lehetőségek:	Nádaratáskor fészkelőhelyein 250–300 m-es körzetben a nádat meg kell hagyni.

XIII)

Faj neve:	**Bölömbika** (*Botaurus stellaris* Linnaeus)

Irányelv melléklete:	HD I. melléklet

Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Fokozottan védett (*100 000 Ft eszmei érték*)

A faj előfordulása a területen:	Őszödi berek

Állománynagyság (jelöléskor):	3–5 pár

Állománynagyság (tervkészítéskor):	2–3 pár

Állomány változásának tendenciái és okai:	Stagnáló.

A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Széles elterjedésű faj, mely Európában általánosan elterjedt, de előfordul Ázsia nagy részén, Északnyugat- és Délkelet-Afrikában. Magyarországon minden, akár kisebb kiterjedésű, de számottevőbb szélességű nádas-szegéllyel rendelkező mocsár, nádas, halastó, csatorna területén előfordul. Magányosan költ. Európában a sérülékeny fajok közé tartozik, viszont a nádas-gyékényes foltok megőrzésével biztosítható fennmaradása, mivel a faj a potenciális élőhelyeket nagy százalékban elfoglalja.

Faj veszélyeztetettsége:	Kis mértékben veszélyeztetett.

Veszélyeztető tényezők:	Nincs.

Fajvédelmi lehetőségek:	Nádas-gyékényes foltok megőrzésével biztosítható megőrzése. A nagy kócsag védelmét szolgáló intézkedések a bölömbika megőrzését is szolgálja.

XIV)

Faj neve:	**Cigányréce** (*Aythya nyroca* (Güldenstädt))

Irányelv melléklete:	HD II. melléklet

Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Fokozottan védett (*500 000 Ft eszmei érték*)

A faj előfordulása a területen:	Őszödi-berek, Földvári-halastó

Állománynagyság (jelöléskor):	1–2 pár

Állománynagyság (tervkészítéskor):	P – előfordul

Állomány változásának tendenciái és okai:	Változás nem ismert.

A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Összefüggőbb elterjedési területe Kelet-Európától Nyugat-Kínáig, ill. Nyugat-Mongóliáig terjed, de izolált előfordulásai ismertek Észak-Afrikában, Kis-Ázsiában és a Közel-Keleten is. A legnagyobb egyedszámmal a kelet-európai sztyeptavak területén fészkel. Magyarországon főképp a Dél-Dunántúl halastavain, a Bodrogzug és a Taktaköz a holtágaiban él jelentősebb állománya, kisebb egyedszámban az Alföldön halastavaiban is előfordul. Fészkét nyílt vizek közelében, a szegélynövényzetbe építi. Állományai a vizes élőhelyek visszaszorulásával párhuzamosan gyengültek. A tervezési területen előfordulását a balatonföldvári halastó térségéből jelezték legtöbbször. Állományait a vizes élőhelyek általánosan jellemző megszűnése mellett a vízinövényzet szerkezetének megváltozása, így a kis nyílt vízfelületeket is magába foglaló heterogén élőhelyszerkezet eltűnése, a természetes mocsarak felgyorsult eutrofizációja veszélyezteti. Vizes élőhelyek szegélyzónájának kaszálása szintén gyakran okozza a cigányrécék fészkeinek pusztulását.

Faj veszélyeztetettsége:	Nagymértékben veszélyeztetett.

Veszélyeztető tényezők:	Az állományt az alacsony egyedszám kifejezetten sérülékennyé teszi.

Fajvédelmi lehetőségek:	Védelme érdekében élőhelyein a faj igényeinek megfelelő kezelést kell folytatni. Élőhelyén február 15. után semmilyen direkt, vagy járulékos tevékenység nem engedélyezhető (a levágott nád lehordása sem). Szükséges a mocsár jelleg fenntartása, a vízszint szabályozás rendszerének kialakítása, megtartása. Március 31. és augusztus 31. között semmilyen mesterséges vízszintszabályozás nem megengedhető.

XV)

Faj neve:	**Barna rétihéja** (*Circus aeruginosus* Linnaeus)

Irányelv melléklete:	BD I. melléklet

Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (*50 000 Ft eszmei érték*)

A faj előfordulása a területen:	Időszakos.

Állománynagyság (jelöléskor):	1–2 pár

Állománynagyság (tervkészítéskor):	1–2 pár

Állomány változásának tendenciái és okai:	Stagnáló.

A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Európa nagy részén költ, de elterjedési területe összefüggőnek csak Német-lengyel síkságtól a Jenyiszejig tekinthető. Ezen kívül Észak-Afrikában is előfordul néhány részterületen. Magyarországon a sík és dombvidéki területek természetes és mesterséges tavainak nádas szegélyiben költ elsősorban. Az avas nádat is tartalmazó foltokon jellemző elsősorban, de előfordul sás, káka, ill. gyékény dominálta foltokon is. Magyarországi állományának fogyatkozásában e fajnál is komoly szerepet játszott az 1970-es években végzett dúvadirtás. E hatás elmúltával állomány szinten veszélyeztető tényező nem ismert.

Faj veszélyeztetettsége:	Közepes mértékben veszélyeztetett.

Veszélyeztető tényezők:	Az állományt a fészkelő párok alacsony száma teszi sérülékennyé.

Fajvédelmi lehetőségek:	Élőhelymegőrzéssel biztosítható.

XVI)

Faj neve:	**Vidra** (*Lutra lutra* Linnaeus)

Irányelv melléklete:	HD II. és IV. melléklet

Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Fokozottan védett (*250 000 Ft eszmei érték*)

A faj előfordulása a területen:	Őszödi-berek

Állománynagyság (jelöléskor):	4 egyed

Állománynagyság (tervkészítéskor):	P – előfordul

Állomány változásának tendenciái és okai:	Stagnáló.

A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Széles elterjedésű faj, mely előfordul Európában, Ázsiában és Észak-Afrikában. Nyugat-Európai állományai az elmúlt évtizedekben drasztikusan lecsökkentek, számos élőhelyéről eltűnt. Az elmúlt évek felmérései alapján magyarországi helyzete jónak mondható. Táplálkozása (főképp halakat fogyaszt), életmódja miatt szoros kötődést mutat a vizes élőhelyekhez. Lokális állománya a más területeken jellemző vonásokat mutatja. Érzékenysége potenciális táplálkozó- és élőhelyek jelenléte mellett nem ismert.

Faj veszélyeztetettsége:	Nem veszélyeztetett.

Veszélyeztető tényezők:	Nincs.

Fajvédelmi lehetőségek:	Élőhelymegőrzéssel biztosítható.

XVII)

Faj neve:	**Északi pocok** (*Microtus oeconomus mehelyi* (Éhik, 1928))

Irányelv melléklete:	HD II.* és IV. melléklet

Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Fokozottan védett (*250 000 Ft eszmei érték*)

A faj előfordulása a területen:	Őszödi-berek

Állománynagyság (jelöléskor):	Nincs adat.

Állománynagyság (tervkészítéskor):	P – előfordul

Állomány változásának tendenciái és okai:	Az állomány aktuális méretének felmérésére a program során nem volt mód.

A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Holarktikus, jégkorszaki reliktumként nyilvántartott faj, mely Magyarországon fragmentálisan fordul elő, ártereken, nedves, vertikálisan strukturált réteken. Pontos elterjedéséről, életmódjáról keveset tudunk. Hazai állománya a kutatások által megismert újabb és újabb előfordulások alapján stabilnak tekinthető. Ismert jelenléte mellett a területkezelésben korlátozásokat kell érvényre juttatni (égetés tiltása; kaszálás, elárasztás ütemezése).

Faj veszélyeztetettsége:	Nagymértékben veszélyeztetett.

Veszélyeztető tényezők:	Kisméretű, elszigetelt állomány, kis kiterjedésű alkalmas élőhelyen.

Fajvédelmi lehetőségek:	Élőhelymegőrzéssel biztosítható.

1. 3. Területhasználat

1 .3.1. Művelési ág szerinti megoszlás

A területhasználatot a CORINE 50 adatbázis alapján jellemeztük. Egyes felszínborítási kategóriákat összevontunk, így alakult ki az alábbi statisztika. A táblázatban az összehasonlíthatóság kedvéért nemcsak a terület adatait helyeztük el, hanem a teljes Natura 2000 terület adatait és az országos adatokat is.

Területi kiterjedés	Dél-balatoni berkek		Natura 2000 területek		Ország	
Kategória	Ha	%	ha	%	ha	%
Belterületek, városi zöldterületek	1,09	0,24	7139	0,36	395223	4,22
Egyéb mesterséges felszín	0,00	0,00	11234	0,57	164226	1,75
Kistáblás szántóföld	1,03	0,22	112974	5,74	1433449	15,31
Nagytáblás szántóföld	0,62	0,13	337073	17,13	3450242	36,86
Egyéb szántóterület	0,00	0,00	3468	0,18	48812	0,52
Természetes gyep	146,62	31,66	328609	16,70	560491	5,99
Intenzíven használt gyep	0,01	0,00	101291	5,15	401665	4,29
Gyümölcs	0,00	0,00	2755	0,14	69312	0,74
Szőlő	2,16	0,47	9019	0,46	140529	1,50
Fűzfa ültetvény	0,00	0,00	759	0,04	2692	0,03
Komló ültetvény	0,00	0,00	0	0,00	69	0,00
Tanyás térségek, illetve komplex művelési szerkezet	0,71	0,15	10071	0,51	247030	2,64
Egyéb mezőgazdasági terület	3,43	0,74	13377	0,68	84341	0,90
Természetes erdők	0,13	0,03	638381	32,44	1265314	13,52
Erdő ültetvények	0,00	0,00	175520	8,92	766975	8,19
Egyéb erdők	0,00	0,00	640	0,03	946	0,01
Vizenyős terület	286,65	61,89	74548	3,79	126453	1,35
Felszíni víz	20,68	4,47	140455	7,14	202992	2,17
Egyéb természetes terület	0,00	0,00	650	0,03	769	0,01
Összesen	463,13	100,00	1967963	100,00	9361529	100,00

A Dél-balatoni berkek Kiemelt Jelentőségű Természetmegőrzési Terület majdnem kétharmada édesvizű mocsár és egyharmada pedig természetes gyep. Ezek a területek nagy- és kistáblás szántók illetve szőlőültetvények közé ékelődnek be. Ezt azért fontos vizsgálni, mert habár a terület statisztikai adatai egy ideális természetes állapot képét tükrözik a terület körüli – akár intenzív – művelés igen nagy hatással lehet a környezeti állapotra.
A területen található még egy 21 ha kiterjedésű halastó is. A többi felszínborítási kategória területi megjelenése elenyésző.

1.3.1.1. A terület jellemzése az ökotípusos földhasználati modellben

Ökotípusok alatt az azonos ökológiai/alkalmassági/érzékenységi adottságokkal jellemezhető területeket értjük. Az ökotípusos földhasználati modellben részben külön vizsgáltuk a területek mezőgazdasági alkalmasságát, erdőalkalmasságát és környezeti érzékenységét. Ezek után mindhárom tulajdonság három fokozatának egy területi egységre vetített dominanciáját és azok kombinációját fejeztük ki egy-egy ökotípussal. Azaz a fent említett tényezőkkel – agráralkalmasság, erdőtelepítési alkalmasság, környezeti érzékenység – egyenként jellemeztünk egy háromfokozatú skálán minden területi egységet. Ezek után megvizsgáltuk, hogy a három értékelt tulajdonság kombinációja miként jellemez egy területet. Mivel ezzel a módszerrel igen sok ökotípus jön létre, ezért ezekből csoportokat alkottunk a tényezők tulajdonság-dominanciája alapján. Ennek értelmében az alábbi 10 származtatott ökotípust hoztuk létre:

1. jó illetve kiváló termőképességű agrárterületek,
2. gyenge illetve közepes termőképességű agrárterületek,
3. környezetileg érzékeny agrárterületek,
4. erdőtelepítésre javasolt területek,
5. védelmi célú erdőtelepítésre javasolt területek,
6. erdőtelepítésre javasolt, környezetileg érzékeny területek,
7. jó illetve kiváló agrártermelési adottságú, vagy erdőtelepítésre javasolt területek,
8. gyenge illetve közepes agrártermelési adottságú, vagy védelmi célú erdőtelepítésre javasolt területek,
9. környezetileg érzékeny, jó agrártermelési adottságú, vagy erdőtelepítésre javasolt területek,
10. gyenge agrártermelési és erdőtelepítési alkalmasságú, környezetileg érzékeny területek.

Ezen kívül megjelennek még a jelenlegi erdőterületek és a vizsgálatból egyéb okból kizárt területek.

A későbbiekben ez a metodika szolgált az OTrT felülvizsgálatában meghatározott övezetek lehatárolására. Mely szerint a

- „Kiváló termőhelyi adottságú szántóterület” kategóriát az 1. és 7. ökotípus területeiből leválogatott szántóterületek (nagytáblás szántóföldek, kistáblás szántóföldek, melegházak, állandóan öntözött szántó területek, rizsföldek) adják.
- Az erdőgazdálkodási térség „Erdőtelepítésre szánt tervezett erdeit” a 4. és 6. ökotípusok jelölik ki, az
- „Erdőtelepítésre, fásításra alkalmas terület” övezetét pedig a 4., 5. és 6. ökotípusok adják.

Az ökotípusos földhasználatnál bemutatott statisztikai adatok a tervezési terület összterületére vonatkozóan kis mértékben eltérhetnek egymástól, mivel a vizsgálat és a statisztikai adatok előállítása térinformatikai módszerekkel történt 1 ha-os pixelmérettel.

Szántóföldi művelési alkalmasság

A szántóföldi művelési alkalmassági vizsgálat alapját a felhasznált talajtani (az Agrotopográfiai térkép fizikai féleség, vízgazdálkodási tulajdonságok, kémhatás és mészállapot tulajdonságok) és klimatikus környezeti változók alkalmasság szerinti súlyozása adja, mely széles szakértői kör bevonásával és az ún. Guilford-eljárással történt. Ezt követően a KIPA-eljárás alkalmazásával a vizsgált öt növény (búza, kukorica, napraforgó, lucerna,

cukorrépa) termesztési alkalmassága alapján az azonos környezeti változókkal jellemezhető, homogén területek rangsorolása valósult meg.
A vizsgálatból az alábbi felszínborítási kategóriákat zártuk ki:

- mesterséges felszín kategóriái,
- ültetvények,
- erdők,
- vizenyős területek,
- vizek.

A vizsgálat eredményeként az alábbi kategóriákat alakítottuk ki:

- vizsgálatból kizárt terület,
- legkevésbé alkalmas terület,
- alkalmas terület,
- leginkább alkalmas terület.

A terület szántóföldi művelési alkalmassága a tervezési területre az alábbi táblázat szerint alakul. A táblázatban az összehasonlíthatóság kedvéért nemcsak a tervezési terület adatait helyeztük el, hanem a teljes Natura 2000 terület adatait és az országos adatokat is.

	Dél-balatoni berkek		Natura 2000 területek		Ország	
	ha	%	ha	%	ha	%
Vizsgálatból kizárt terület	318	67,66	989027	50,35	2889136	31,06
Legkevésbé alkalmas terület	0	0,00	342354	17,43	1215097	13,06
Alkalmas terület	152	32,34	556887	28,35	3962396	42,60
Leginkább alkalmas terület	0	0,00	75924	3,87	1235049	13,28
Összesen	470	100,00	1964192	100,00	9301678	100,00

A Dél-balatoni berkek Különleges Természetmegőrzési Terület azon egyharmada, ahol a természetes gyepterületek terülnek el, azok azok a területek, ahol egyáltalán a mezőgazdasági alkalmasság vizsgálható. Ezek a területek a talajadottságok alapján közepesen alkalmasak. Remélhetőleg a természetvédelmi célok megőrzése érdekében ezeken a területeken nem lesz szántóföldi művelés. A legészakabb fekvő terület azonban figyelmet érdemel, mivel azt a területe körülöleli egy szántóföldi művelésre alkalmas terület, ami része az OTrT „Kiváló termőhelyi adottságú szántóterület” övezetének.

Erdőtelepítési alkalmasság

Az erdőtelepítési alkalmasságot két fő szempont határozza meg:
a vizsgált terület potenciális erdőgazdálkodási teljesítőképessége - gazdasági alkalmassága és az erdő iránti környezeti igény - a leendő erdőnek a terület környezeti érzékenységére gyakorolt várható kedvező hatása, erdő környezeti teljesítőképessége. Értéke annál nagyobb, minél nagyobb lesz az új erdő várható környezetjavító (talajvédelmi és víztisztító, vízgazdálkodást szabályozó, stb.) szerepe, minél nagyobb mértékben jelentkezik az erdő környezeti érzékenységet befolyásoló hatása iránti társadalmi és földtulajdonosi igény.

Az erdőalkalmasság mértéke a következő képlet segítségével határozható meg:

ERDŐALKALMASSÁG = A TERÜLET ERDŐGAZDÁLKODÁSRA VALÓ ALKALMASSÁGA (E_Galk) + ERDŐ IRÁNTI KÖRNYEZETI IGÉNY (E_KVszuks)

Az erdőalkalmasságot tehát a gazdasági alkalmasság és az erdő iránti környezeti igény együttes értéke adja. Ez azt jelenti, hogy az erdőtelepítésre való alkalmasság gazdasági érdekből vagy környezetérzékenységi okból egyaránt magas lehet, sőt a két érdek összeadódva megelőzheti az esetleg prioritást élvező szántóföldi földhasználati igényt.
A védett területek esetében az erdőtelepítés csak akkor javasolható, ha nem sért természetvédelmi érdeket. A telepítés során honos fafajok alkalmazásával természetszerű erdőket kell létrehozni.
A vizsgálatból kizárásra került területek az alábbiak:

- mesterséges felszín kategóriái,
- ültetvények,
- tanyák,
- természetes gyepek,
- erdők,
- vizenyős területek,
- vizek,
- jogi oltalom alatt álló területek (nemzeti park, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület),
- ex-lege területek,
- ramsari területek.

A terület erdőgazdálkodásra való alkalmasságát az alábbi tényezők befolyásolják:

EGalk = GENalk + T.VÍZG + T.KÉM + KLIMAalk

A képletben szereplő tényezők az alábbiak:

GENalk	A talaj genetikus típusai (Agrotopográfiai adatbázis),
T.VÍZG	A talaj vízgazdálkodási tulajdonságai (Agrotopográfiai adatbázis),
T.KÉM	A talaj kémhatása és mészállapota (Agrotopográfiai adatbázis),
KLIMAalk	Erdészeti klímazónák az alkalmasság szerint pontozva.

Az erdőtelepítési alkalmasságot nemcsak az erdőgazdálkodásra való alkalmasság határozza meg, hanem az erdő iránti környezeti igény, környezetvédelmi szükségesség. Az erdő iránti környezeti igényt az alábbi tényezők befolyásolják:

E_KVszüks = T.FIZ + LEJT + VÍZV + KLIMAkv

A képletben szereplő tényezők az alábbiak:

T.FIZ	A talaj fizikai félesége (Agrotopográfiai adatbázis),
LEJT	Lejtőkategória,
VÍZV	Felszín alatti vízvédelmi területek,
KLIMAkv	Erdészeti klímazónák a környezeti igény szerint pontozva.

A vizsgálat eredményeként az alábbi erdőtelepítési alkalmassági kategóriákat alakítottuk ki:

- Vizsgálatból kizárt terület,
- Feltételesen alkalmas terület,
- Alkalmas terület,
- Kiválóan alkalmas terület.

A terület erdőtelepítési alkalmassága a területre az alábbi táblázat szerint alakul. A táblázatban az összehasonlíthatóság kedvéért nemcsak a tervezési terület adatait helyeztük el, hanem a teljes Natura 2000 terület adatait és az országos adatokat is.

	Dél-balatoni berkek		Natura 2000 területek		Ország	
	ha	%	ha	%	ha	%
Vizsgálatból kizárt terület	367	79,78	1525394	77,73	4103130	44,16
Feltételesen alkalmas terület	0	0,00	91380	4,66	576091	6,20
Alkalmas terület	12	2,61	298767	15,22	3855787	41,50
Kiválóan alkalmas terület	81	17,61	46870	2,39	755607	8,13
Összesen	460	100,00	1962411	100,00	9290615	100,00

A vizsgálatból kizárásra kerültek a vizenyős területek és a természetes gyepek. A maradék területnek, amely a tervezési terület kb 20 %-a nagy része kiválóan alkalmas erdőtelepítésre.

Környezeti érzékenység

A környezeti érzékenységet három tényező összegzéséből állítottuk elő, ezek:

- Élővilág-érzékenység,
- Talajérzékenység,
- Vízbázisok érzékenysége.

A tényezők kapcsán azt vizsgáltuk, hogy adott tulajdonság jelen van-e az egyes területi egységeken avagy nincs.
A környezeti érzékenység szintézis térkép azt mutatja, hogy a három tényezőből hány fed át adott helyen. A vizsgálatból kizártuk a mesterséges felszíneket.
Az élővilág érzékenységet a jogi oltalom alatt álló területek, az ökológiai hálózat területei, a Natura2000 területek és az ex-lege területek alkotják.
A talaj érzékenységét az erózió mértékével fejeztük ki. Az eróziós térkép készítésekor azt a módszert alkalmaztuk, amely tulajdonképpen nem az erózió állapotának felmérésére, hanem a talajveszteség lehetséges mértékének becslésére épül. Ezek alapján 2 t/ha/év mennyiség felett érzékenynek tekintettük a területet.
A környezeti érzékenység harmadik összetevőjeként a területtel kapcsolatos vízvédelmi szempontokat vizsgáltuk, ami során a nitrátérzékeny és a felszín alatti vízvédelmi területeket vettük számba.
A fentiek értelmében az alábbi kategóriákat alakítottuk ki:

- Nem érzékeny terület,
- Legkevésbé érzékeny terület,
- Érzékeny terület,
- Legérzékenyebb terület.

A terület környezeti érzékenysége a tervezési területre az alábbi táblázat szerint alakul. A táblázatban az összehasonlíthatóság kedvéért nemcsak a tervezési terület adatait helyeztük el, hanem a teljes Natura 2000 terület adatait és az országos adatokat is.

	Dél-balatoni berkek		Natura 2000 területek		Ország	
	ha	%	ha	%	ha	%
Nem érzékeny terület	1	0,22	23770	1,21	3255279	35,02

	Dél-balatoni berkek		Natura 2000 területek		Ország	
	ha	%	ha	%	ha	%
Legkevésbé érzékeny terület	6	1,30	905517	46,12	4177749	44,95
Érzékeny terület	453	98,48	1025916	52,25	1844314	19,84
Legérzékenyebb terület	0	0,00	8285	0,42	17014	0,18
Összesen	460	100,00	1963488	100,00	9294356	100,00

A Dél-balatoni berkek Különleges Természetmegőrzési terület egésze érzékeny vízvédelmi és élővilág-védelmi szempontból. Vízvédelmi szempontból vagy azért, mert a fő vízadó 100 méter mélységen belül van, vagy azért, mert vizes élőhely. Élővilág-védelmi szempontból megemlítendő, hogy az egyik terület a Nemzeti Ökológiai Hálózatnak magterülete, a többi terület pedig folyamatos folyósó.

Ökotípusos földhasználati meghatározottság

Miután értékeltük az egyes tényezőket (pontértéket adtunk 0-3 között – 0: vizsgálatból kizárt, 1: leggyengébb -> 3:legmeghatározóbb) megvizsgáltuk, hogy az egyes területi egységeken hogyan alakul a három tulajdonság kombinációja és azok dominanciája. Az egyes ökotípusokat az alábbi algoritmussal alakítottuk ki:

1. „jó illetve kiváló termőképességű agrárterületek”
   Ezt a minősítést kapta egy terület, ha a szántóföldi alkalmasság 3-as volt és a többi kategória kisebb vagy egyenlő, mint 2.
2. „gyenge illetve közepes termőképességű agrárterületek ”:
   a szántóföldi alkalmassági dominancia erősebb az erdőtelepítési dominanciánál, a terület gyenge vagy közepes termőképességű. Ezt a minősítést kapta egy terület, ha a szántóföldi alkalmasság 2-es volt és a többi kategória kisebb vagy egyenlő, mint 1.
3. „környezetileg érzékeny agrárterületek”:
   jó, illetve kiváló termőképességű területek magas környezetérzékenységi meghatározottsággal, amit a földhasználat során mindenképpen figyelembe kell venni
   Ezt a minősítést kapta egy terület, ha a szántóföldi alkalmasság 3-as volt, az erdészeti alkalmasság kisebb vagy egyenlő, mint 2, de a környezeti érzékenység szintén 3-as értéket vitt az ökotípus jellemzésébe.
4. „erdőtelepítésre javasolt területek”:
   Ezt a minősítést kapta egy terület, ha az erdészeti alkalmasság 3-as volt és a többi kategória kisebb vagy egyenlő, mint 2.
5. „védelmi célú erdőtelepítésre javasolt területek”:
   Az erdőtelepítési dominancia erősebb a szántóföldi alkalmassági dominanciánál, a terület erdőtelepítésre figyelembe vehető. Ezt a minősítést kapta egy terület, ha az erdészeti alkalmasság 2-es volt és a többi kategória kisebb vagy egyenlő, mint 1.
6. „erdőtelepítésre javasolt, környezetileg érzékeny területek”:
   Erdőtelepítésre indokolt területek magas környezetérzékenységi meghatározottsággal, amit a földhasználat során mindenképpen figyelembe kell venni. Ezt a minősítést kapta egy terület, ha az erdészeti alkalmasság 3-as volt, a szántóföldi alkalmasság kisebb vagy egyenlő, mint 2, de a környezeti érzékenység szintén 3-as értéket vitt az ökotípus jellemzésébe.
7. „jó illetve kiváló agrártermelési adottságú, vagy erdőtelepítésre javasolt területek”:

A területnek az erdőtelepítési és a szántóföldi növénytermesztési alkalmassági dominanciája egyaránt jellemző, mindkét meghatározottsághoz kiváló adottságok tartoznak. Ezt a minősítést kapta egy terület, ha mind a szántóföldi alkalmasság, mind az erdészeti alkalmasság 3-as volt és a környezeti érzékenység kisebb vagy egyenlő, mint 2.

8. „gyenge illetve közepes agrártermelési adottságú, vagy védelmi célú erdőtelepítésre javasolt területek”:

Mind az erdőtelepítési alkalmasság, mind a szántóföldi alkalmasság közepes. Ezt a minősítést kapta egy terület, ha mind a szántóföldi alkalmasság, mind az erdészeti alkalmasság 2-es volt és a környezeti érzékenység kisebb vagy egyenlő, mint 1.

9. „környezetileg érzékeny, jó agrártermelési adottságú, vagy erdőtelepítésre javasolt területek”:

Mind erdőtelepítésre indokolt terület, mind a szántóföldi növénytermesztésre alkalmas terület, magas környezetérzékenységi meghatározottsággal, amit a földhasználat során mindenképpen figyelembe kell venni. Ezt a minősítést kapta egy terület, ha mindhárom érték 3-as volt.

10. „gyenge agrártermelési és erdőtelepítési alkalmasságú, környezetileg érzékeny területek”:

A környezeti érzékenység dominál, vagy közepes és gyenge termelési adottságok esetén ugyanakkora súllyal határozza meg a területet. Ezt a minősítést kapta egy terület, ha a környezeti érzékenység 3-as vagy 2-es és a többi kategória kisebb vagy egyenlő, mint 2. Avagy a környezeti érzékenység 1-es vagy 0-ás és a többi kategória kisebb vagy egyenlő, mint 1.

A terület ökotípusos földhasználati meghatározottsága a tervezési területre az alábbi táblázat szerint alakul. A táblázatban az összehasonlíthatóság kedvéért nemcsak a tervezési terület adatait helyeztük el, hanem a teljes Natura 2000 terület adatait, valamint az országos adatokat is.

	Dél-balatoni berkek		Natura 2000 területek		Ország	
	ha	%	ha	%	ha	%
Vizsgálatból kizárt terület	1	0,22	12779	0,65	606270	6,53
Jó illetve kiváló termőképességű agrárterületek	0	0,00	66053	3,37	1137101	12,24
Gyenge illetve közepes termőképességű agrárterületek	4	0,87	151762	7,74	685599	7,38
Környezetileg érzékeny agrárterületek	0	0,00	220	0,01	750	0,01
Erdőtelepítésre javasolt területek	81	17,61	38492	1,96	640499	6,89
Védelmi célú erdőtelepítésre javasolt területek	0	0,00	33728	1,72	494606	5,32
Erdőtelepítésre javasolt, környezetileg érzékeny területek	0	0,00	350	0,02	1013	0,01
Jó illetve kiváló agrártermelési adottságú, vagy erdőtelepítésre javasolt területek	0	0,00	5521	0,28	71255	0,77
Gyenge illetve közepes agrártermelési adottságú, vagy védelmi célú erdőtelepítésre javasolt területek	0	0,00	124085	6,32	2077736	22,37

	Dél-balatoni berkek		Natura 2000 területek		Ország	
	ha	%	ha	%	ha	%
Környezetileg érzékeny, jó agrártermelési adottságú, vagy erdőtelepítésre javasolt területek	0	0,00	0	0,00	3	0,00
Gyenge agrártermelési és erdőtelepítési alkalmasságú, környezetileg érzékeny területek	372	80,87	795332	40,54	1722495	18,54
Jelenlegi erdőterületek	2	0,43	733642	37,39	1852347	19,94
Összesen	460	100,00	1961964	100,00	9289674	100,00

A területnek azon részén kívül, amely erdőtelepítésre kiválóan alkalmas, a többi területen magas a környezeti érzékenység, így a „Gyenge agrártermelési és erdőtelepítési alkalmasságú, környezetileg érzékeny területek” ökotípus a meghatározó. Mivel a Dél-balatoni berkek mozaikszerű területének minden része természet közeli állapotban van, így kiemelt jelentőségű ezeknek az élőhelyeknek a fenntartása, fejlesztése.

1. 3. 2. Tulajdoni viszonyok

A tervkészítés időszakában egységes országos, helyrajziszám alapú tulajdon viszony kataszter nem állt rendelkezésre.

1. 3. 3. Területhasználat és kezelés

1. 3. 3. 1. Mezőgazdaság

Az *Öszödi berek* 2 települést érint: Balatonöszödöt és Balatonszárszót. Itt kb. 50 magántulajdonos érintett. A terület mezőgazdasági besorolású, de nem művelik 2008 óta a BfNP része. A *Köröshegyi-rét* legelőin 20-30 tulajdonos, bérlő gazdálkodik, főként kaszál (lótartás) Ez megfelelő kezelést ad a területnek. A *Brettyó* területén 36 tulajdonos érintett. Műveletlen, kezeletlen nádas terület. A *Tóközi berek* (Zamárdi) nádas vizenyős terület, a nádat nem aratják. Egy része legelő, ahol kaszálnak. Majorépület található a közelében, mellette repülőleszálló-pálya, melynek területét szintén kaszálják. 17 tulajdonos érintett ezen a területen.

Jelenleg igényelhető támogatások

Kedvezőtlen Adottságú Területek támogatása

Ez az intézkedés támogatási lehetőséget biztosít a kedvezőtlen természeti adottságokkal rendelkező területeken gazdálkodók részére a Tanács 1999. május 17-i 1257/1999/EK rendeletének 13-20. cikkelyei alapján.
A kedvezőtlen adottságú területek (KAT) támogatásának célja a fenti rendelet 19. cikkében, valamint 20. cikkében meghatározott, a gazdálkodás eredményességét kedvezőtlenül befolyásoló gazdasági, társadalmi és természeti tényezők (jövedelmezőségi tényezők, alacsony népsűrűség és mezőgazdasági foglalkoztatottság aránya, alacsony hozamú, nehezen művelhető földterületek, valamint kedvezőtlen vízgazdálkodási és talajszerkezeti tényezők, szélsőséges talajsavanyúság és szikesség) hatásainak részbeni kompenzációja.
A KAT támogatás a Natura 2000 támogatással együtt igényelhető.

A támogatás mértéke:
a) a 19. cikk alapján lehatárolt területeken 85,9 euró/ha/év, azaz megközelítőleg 23500Ft/ha/év,
b) a 20. cikk alapján lehatárolt területeken 10,94 euró/ha/év, azaz megközelítőleg 3000 Ft/ha/év.
A 19. cikk szerint lehatárolt területek összterülete 395 402 ha, amely az összes megművelt terület 6,3%-a, valamint az ország területének 4,25%-a. A 20. cikkely feltételeinek összesen 488 156 ha földterület felel meg, amely az összes megművelt terület 7,77%-a, valamint az ország területének 5,24%-a. A kedvezőtlen adottságú területek összterülete 883 558 ha, azaz Magyarország összterületének 9,5%-a, illetőleg a teljes megművelt terület 14%-a.
A Dél-balatoni berkek Különleges Természetmegőrzési Terület gazdasági, társadalmi és természeti adottságai alapján nem indokolt, hogy KAT besorolást kapjon, így a területen ez a kompenzációs támogatás nem igényelhető a gazdálkodók számára.

Agrár-környezetgazdálkodás
Az agrár-környezetgazdálkodás célja a természeti erőforrások okszerű, fenntartható biztosítása és az élelmiszerbiztonság elősegítése.
Az agrár-környezetgazdálkodási támogatás együtt igényelhető a Natura 2000 területek támogatásával, azonban a túlkompenzációt el kell kerülni.
A Natura 2000 támogatások bevezetésének sikerességére következtethetünk, ha megvizsgáljuk, hogy az adott területen milyen a gazdálkodók elkötelezettsége a környezettudatos gazdálkodás iránt.
A Dél-balatoni berkek Különleges Természetmegőrzési Terülen (463 ha) a „Füves élőhelyek kezelése”, a „Nádgazdálkodás” és az „Extenzív halastavak fenntartása” célprogramban vesz részt két gazdálkodó 5 parcellával, összesen 46,48 hektáron. A célprogramok között a területek a következőképpen oszlanak meg:

- 14 hektáron „Füves élőhelyek kezelése”,
- 17,55 hektáron „Nádgazdálkodás” és
- 14,93 hektáron „Extenzív halastavak fenntartása”.

1. 3. 3. 2. Erdőgazdálkodás

Az erdőállomány jellemzése
A Dél-balatoni berkek Különleges Természetmegőrzési Terület erdőállománya 4 alrészletben 7.57 hektáron helyezkedik el. Az alábbi táblázatok bemutatják a jelenlegi faállománytípusok területi kiterjedését, illetve a faállományban megvalósítandó fafajösszetétel, a célállomány területi kiterjedését.

Faállománytípus	Terület (ha)
04 Kocsányos tölgyes	5,67
08 Egyéb lomb elegyes-hazai nyaras	0,8
12 Nemes nyaras	1,1
Összesen	7,57

Távlati célállomány típus	Terület (ha)
04 Kocsányos tölgyes	5,67
11 Elegyes-mézgás égeres	0,8
12 Nemes nyaras	1,1
Végösszeg	7,57

A Dél-balatoni berkek Natura 2000 terület összes erdeje magántulajdon. Az erdőgazdálkodók személyét az erdészeti adattár tartja nyilván. Az erdőterületek nem védettek.
A kezelési üzemmódról elmondható, hogy az összes erdő, vágásos erdő (10,7 ha). Rendeltetés szerint közel két hektár védelmi rendeltetésű: településvédelmi és belterületi erdő (1,1 ha) és műtárgyvédelmi erdő (0,8 ha), 5,76 hektár pedig faanyagtermelést szolgáló erdő.

1. 3. 3. 3. Vadgazdálkodás, halászat, horgászat

Vadgazdálkodás

A terület a IV/2. Somogyi nagyvadas vadgazdálkodási körzetben helyezkedik el. A körzet meghatározó vadfaja a kiváló minőségű gímszarvas, mellette általánosan elterjedt és nagy sűrűségben jelenik meg az őz, valamint a vaddisznó. A dámszarvas nagyobb sűrűségben csak foltszerűen van jelen, ezeken a területrészeken azonban a vele való gazdálkodás jelentős szerephez jut. Muflon szintén csak lokalizáltan fordul elő, kis létszámmal. Az apróvadfajok közül a fogoly gyakorlatilag hiányzik a körzetből, a mezei nyúl, a fácán és a vízivadfajok vadászati, vadgazdálkodási jelentősége alacsony létszámuk következtében kicsi. Ragadozó fajok közül említésre méltó az egyre nagyobb létszámban előforduló aranysakál.
A tervezési szempontok a túlszaporodott nagyvadállomány létszámának csökkentésére koncentrálnak. Kiemelendő a vaddisznóállomány drasztikus állománycsökkentésének szükségessége, amely jelentősen hozzájárulhat a nagy vadlétszámból adódó károkozás mérsékléséhez, és így a vadgazdálkodás és egyéb ágazatok közötti nagyobb összhang megteremtéséhez és fenntartásához. Az apróvadfajok létszámának növelése élőhelyvédelemmel, élőhelyfejlesztéssel és hathatós dúvadgyérítéssel érhető el.

A területet érintő vadgazdálkodási egységek kódszáma, neve és telephelye:

14-350510-1-3-0 Szóládi Földtulajdonosi Közösség (Balatonszemes)
14-350520-1-3-0 Balatonszárszó-Kőröshegy Földtulajdonosi Közösség (Balatonszárszó)
14-350700-2-3-4 SEFAG Zrt. Szántód (Szántód)

A terület vadállományának értékelése az érintett vadászatra jogosultak 10 éves adatai alapján:

Vadfaj	A körzet jellemző állomány-sűrűsége (pld/100 ha)	A terület jellemzői				
		Állománysűrűség (2000-2009)		Hasznosítási sűrűség (1999-2008)		A vadfajok vadgazdálkodási jelentősége
		pld/100 ha	trend	pld/100 ha	trend	
Gímszarvas	2,12	2,58	növekvő	1,14	növekvő	nagy
Dámszarvas	0,90	0,27	növekvő	0,11	növekvő	kicsi
Őz	3,07	2,01	növekvő	0,44	növekvő	közepes
Muflon	0,04	0,17	stagnáló	0,06	növekvő	nincs
Vaddisznó	1,81	2,57	stagnáló	2,73	növekvő	közepes
Mezei nyúl	0,68	1,00	stagnáló	0,02	növekvő	nincs
Fácán	3,35	2,36	csökkenő	0,31	csökkenő	kicsi
Fogoly	0,03	0,02	csökkenő	0,00	-	nincs

(Adatforrás: Országos Vadgazdálkodási Adattár, SZIE-VMI, Gödöllő, 2009)

A területen a gímszarvas, a dám és az őz állománynagysága növekvő, a muflon és a vaddisznó állománya stagnáló. A nagyvadállomány hasznosított mennyisége évről-évre növekszik. Míg a mezei nyúl sűrűsége jelentősen nem változott a vizsgált időszakban, addig a fácán és fogoly állománynagysága csökkenő tendenciát mutatott. A hasznosított mennyiség a mezei nyúl esetében arányaiban emelkedett, de példányszámában így is minimális; a fácán teríték a sűrűségének változásával párhuzamosan csökkent.
A vízivadfajok, mint a vetési lúd, a tőkés réce, a csörgő réce és a szárcsa vadászati jelentősége elhanyagolható. A területen vadgazdálkodási szempontból jelentőséggel bíró egyéb vadászható fajok: balkáni gerle, örvös galamb, szarka, dolmányos varjú, szajkó, róka, borz, nyest, házi görény, pézsmapocok, mosómedve, aranysakál, kóbor kutya, kóbor macska.

Védett területeken a vadászati és vadgazdálkodási berendezések elhelyezéséhez szükséges a természetvédelmi hatóság előzetes engedélye. A megjelenő nagyszámú védett madárfaj pihenő és táplálkozó helyének biztosítása érdekében vízivad vadászati tilalom van életben a terület bizonyos részein.

A területen az elsődleges tervezési és állománykezelési cél a jó minőségű gímszarvas-állomány megtartása és az őzállomány minőségének javítása, a megfelelő ivararány és korosztályszerkezet kialakításával. Drasztikusan csökkenteni kell a vaddisznó létszámát, ami a vadkárok mérséklésének szempontjából is előnyös. Az apróvadfajok állománysűrűségének növelésére a lehetőségek korlátozottak, azonban kedvező lehet az élőhelyfejlesztés, valamint a vaddisznó és a szőrmés és szárnyas kártevők létszámának csökkentése. A megjelenő tájidegen fajok egyedeinek kilövésre nagy hangsúlyt kell fektetni.

Érvényben lévő vadgazdálkodási tervek:
IV/2. Somogyi nagyvadas körzet vadgazdálkodási terve. Érvényesség: 2014-ig. (Készítését az Országos Vadgazdálkodási Adattár koordinálta.)
Szóládi Földtulajdonosi Közösség (14-350510-1-3-0) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényesség: 2017-ig. Kelt: 2007. március 1. Jóváhagyta: Somogy Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.
Balatonszárszó-Kőröshegy Földtulajdonosi Közösség (14-350520-1-3-0) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényesség: 2017-ig. Kelt: 2007. június 29. Jóváhagyta: Somogy Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.
SEFAG Zrt. Szántód (14-350700-2-3-4) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényesség: 2010-ig. Jóváhagyta: Somogy Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.
A vadászatra jogosultak adott vadászati évre szóló éves vadgazdálkodási tervei.

Balatonföldváron a belterületi extenzív halastavat a Balatoni Halászati Zrt. kezeli. A tavat a privatizáció alatt áll, az önkormányzat is érdekelt a halászati jogot megszerzésében. Ökoturisztikai látogatóközpontot, horgászcentrumot, illetve madármegfigyelőt kíván létrehozni.

1. 3. 3. 4. Vízgazdálkodás

A tervkészítés időszakában az országos vízgyűjtőgazdálkodási tervek készítésére irányuló projekt végső eredményei még nem voltak ismertek.

1. 3. 3. 5. Turizmus

A balatonföldvári tó fejlesztése: ökoturisztikai látogatóközpont, horgászcentrum, illetve madármegfigyelő létesítése javasolt.

1. 3. 3. 6. Ipar

Ipari fejlesztés nem tervezett.

1. 3. 3. 7. Infrastruktúra

M7-es autópálya keresztülmegy a területen. Tervezett országos út, tervezett összekötő út, tervezett kerékpárút és gyalogút nyomvonala halad keresztül a Natura területen.

1. 3. 3. 8. Területfelhasználási konfliktusok

Településrendezési leírás: a Natura 2000-es területek lehatárolása megjelenik Balatonföldvárnál, Szántódnál és Zamárdinál, Balatonöszöd terve 2004 előtti, a többi település terve nem jelöli. 3 településen országos jelentőségű természetvédelmi terület, Zamárdiban nemzeti ökológiai hálózat, és a Ramsari terület is található, 2 településen pedig régészeti terület. A települések Natura 2000 területtel átfedő részén, Szántódon és Kőröshegyen kertvárosias lakóterület, Zamárdiban különleges terület idegenforgalmi övezet, Balatonszárszón és Kőröshegyen, pedig zöldterület (közpark) található. A Natura terület főként mezőgazdasági és vízgazdálkodási területhasználati egységbe tartozik. Megjelenik a be nem építhető és a korlátozott használatú mezőgazdasági övezet. Közlekedési terület is érinti a Natura 2000 területet. Az M7-es autópálya keresztülhalad a területen, valamint gyűjtőút, tervezett összekötőút illetve tervezett gyalogút és kerékpárút érinti a Natura területét.

Az M7 autópálya süllyed, ezért a Dél-Balatoni Vízgazdálkodási Társulatnak szivattyúznia kell a területet. A Brettyó esetében az önkormányzat törekvése (berek lecsapolás, feltöltés és ingatlanfejlesztés) konfliktusforrást jelenthet.

2. Felhasznált irodalom

Ábrahám L. & Uherkovich Á. (2001): Somogy nagylepke faunájának katalógusa (Lepidoptera: Macrolepidoptera). – Natura Somogyiensis 1: 329–374.

Ádám L., Marosi S. & Szilárd J. (szerk.) (1959): A Mezőföld természeti földrajza. – Akadémiai Kiadó, Budapest, 514 pp.

Farkas S. (szerk.) (1999): Magyarország védett növényei. Mezőgazda K. Bp. pp. 416.

Fekete G., Molnár Zs. & Horváth F. (szerk.) (1997): A Magyarországi élőhelyek leírása, határozója és a Nemzeti Élőhely-osztályozási Rendszer. – Magyar Természettudományi Múzeum, Budapest

Haraszthy L. (szerk.) (2000): Magyarország madarai. – Mezőgazda, Budapest

Kovács Gy. (2008): A 2007 nov 10-i balatoni vízimadárfelmérés eredményei. – Magyar Vízivad Közlemények 16: 221–266.

Lanszki J. & Rozner Gy. (2007): Kisemlősök vizsgálata, különös tekintettel az északi pocok (Microtus oeconomus ssp. mehelyi (Éhik, 1928)) elterjedésére a balatoni Nagyberekben. – Natura Somogyiensis 10: 365–372.

Marosi S. & Somogyi S. (1990): Magyarország kistájainak katasztere. – Budapest, Földrajztudományi Kutató Intézet

Rakonczay Z. (szerk.) (1989): Vörös Könyv (A Magyarországon kipusztult és veszélyeztetett növény- és állatfajok). – Akadémia Kiadó, Budapest

Tóth S. (2005): A Bakonyvidék és a Balaton-medence szitakötő-faunája (Insecta: Odonata). – A Bakony természettudományi kutatásának eredményei 29., Zirc

Vidéki R. (2008): A Dél-balatoni berkek Natura 2000 terület élőhely-térképezése. – Kutatási jelentés

http://geo.kvvm.hu/tir/

A kijelölt Natura 2000 területek adatlapjai (Cntryhu2008.mdb)

A kijelölt Natura 2000 területek térinformatikai fedvénye (Natura 2000 shape)

Országos védett területek határa

III. MELLÉKLETEK

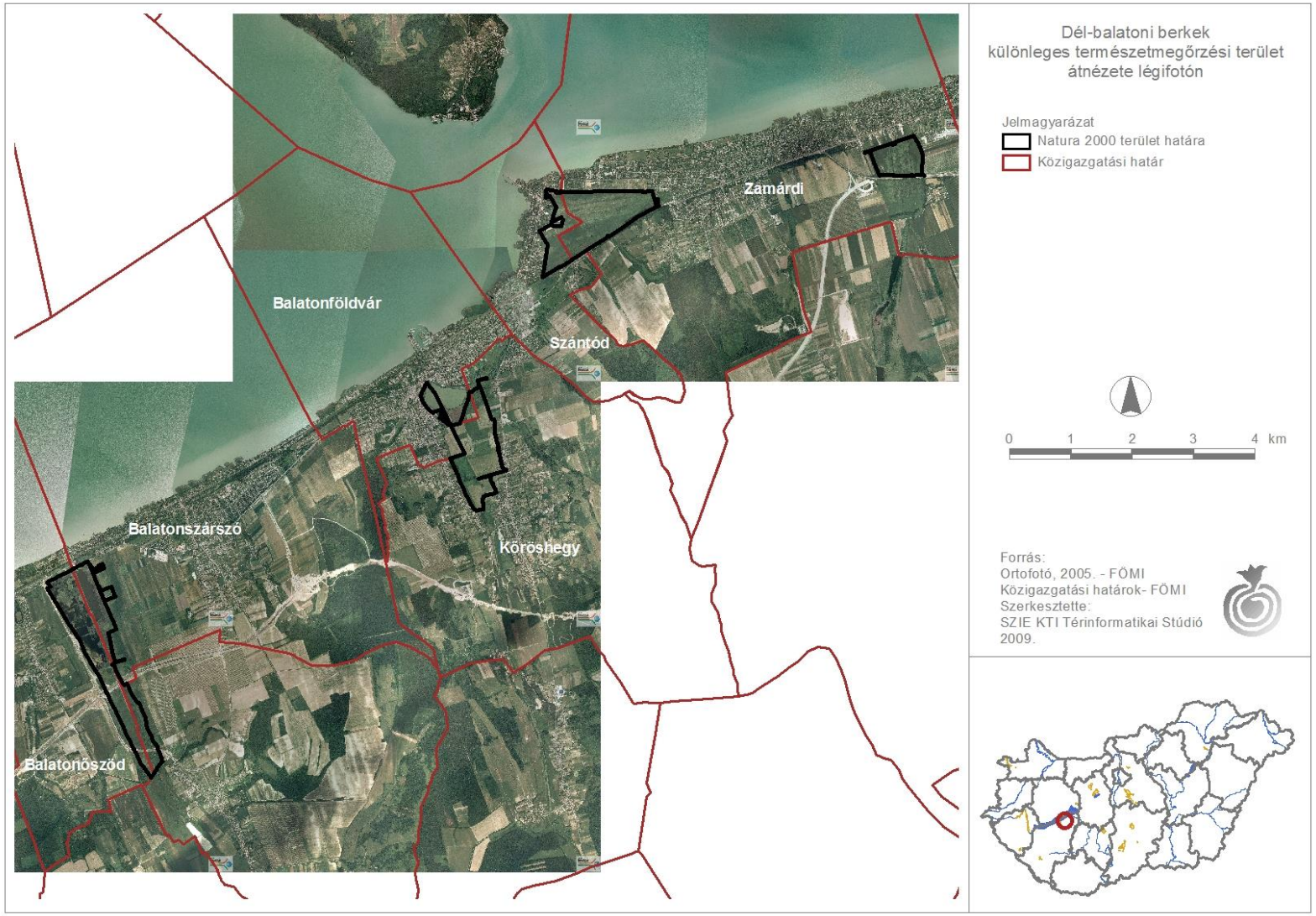

1. sz. melléklet: A tervezési terület átnézeti légifotója

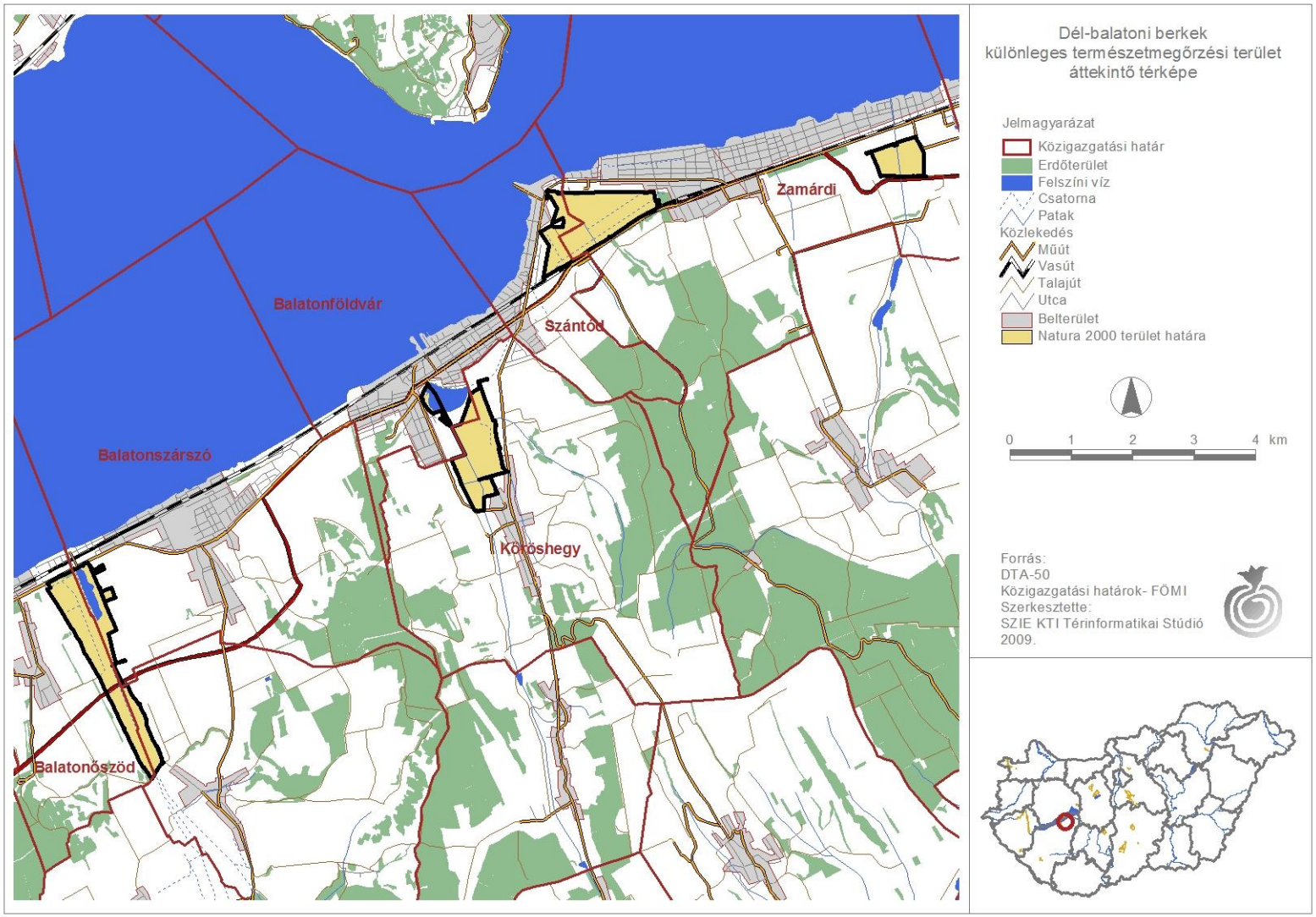

3. sz. melléklet: A tervezési terület DTA-50 átnézeti térképe

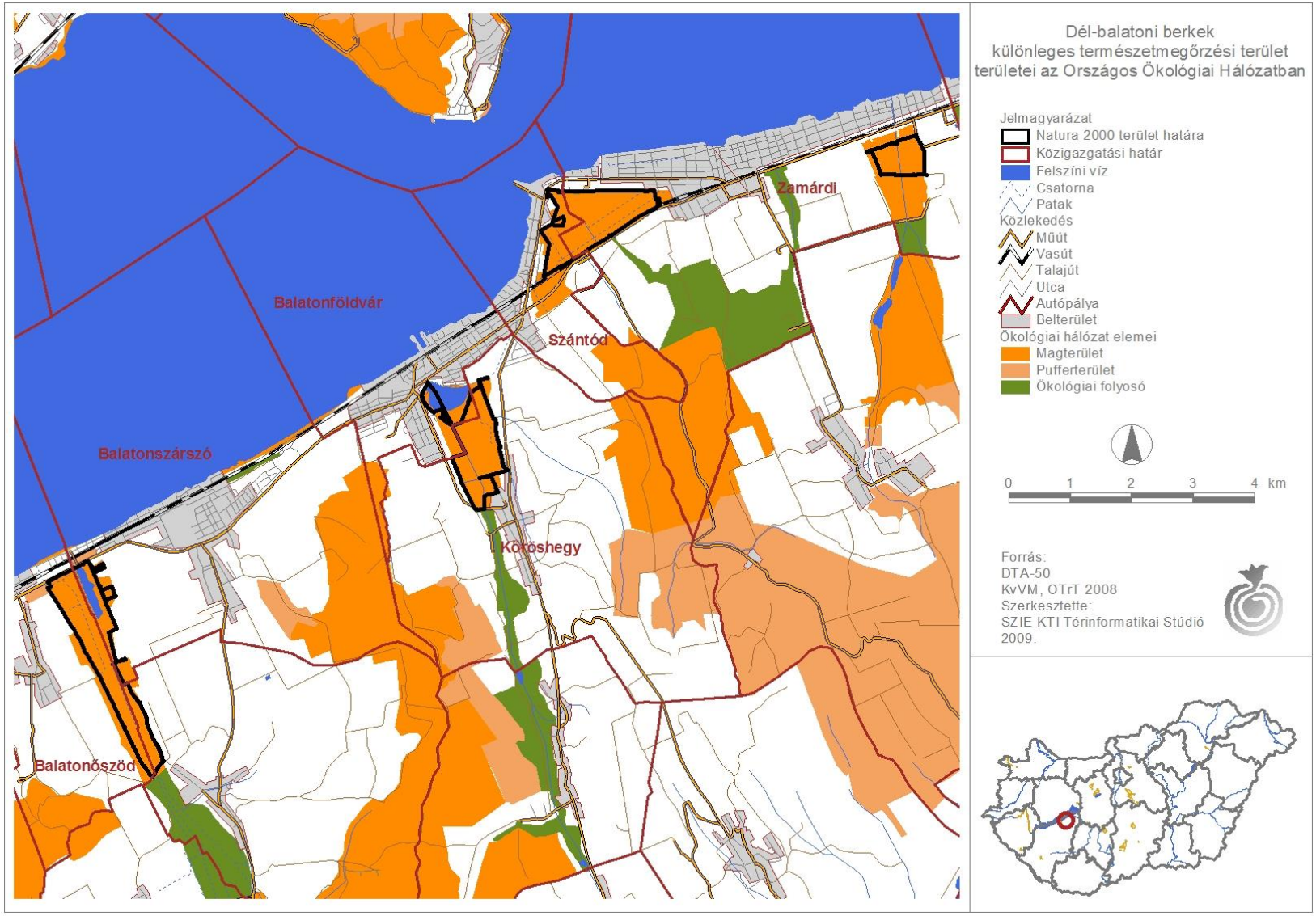

5. sz. melléklet: A tervezési terület érintettsége az országos ökológia hálózatban

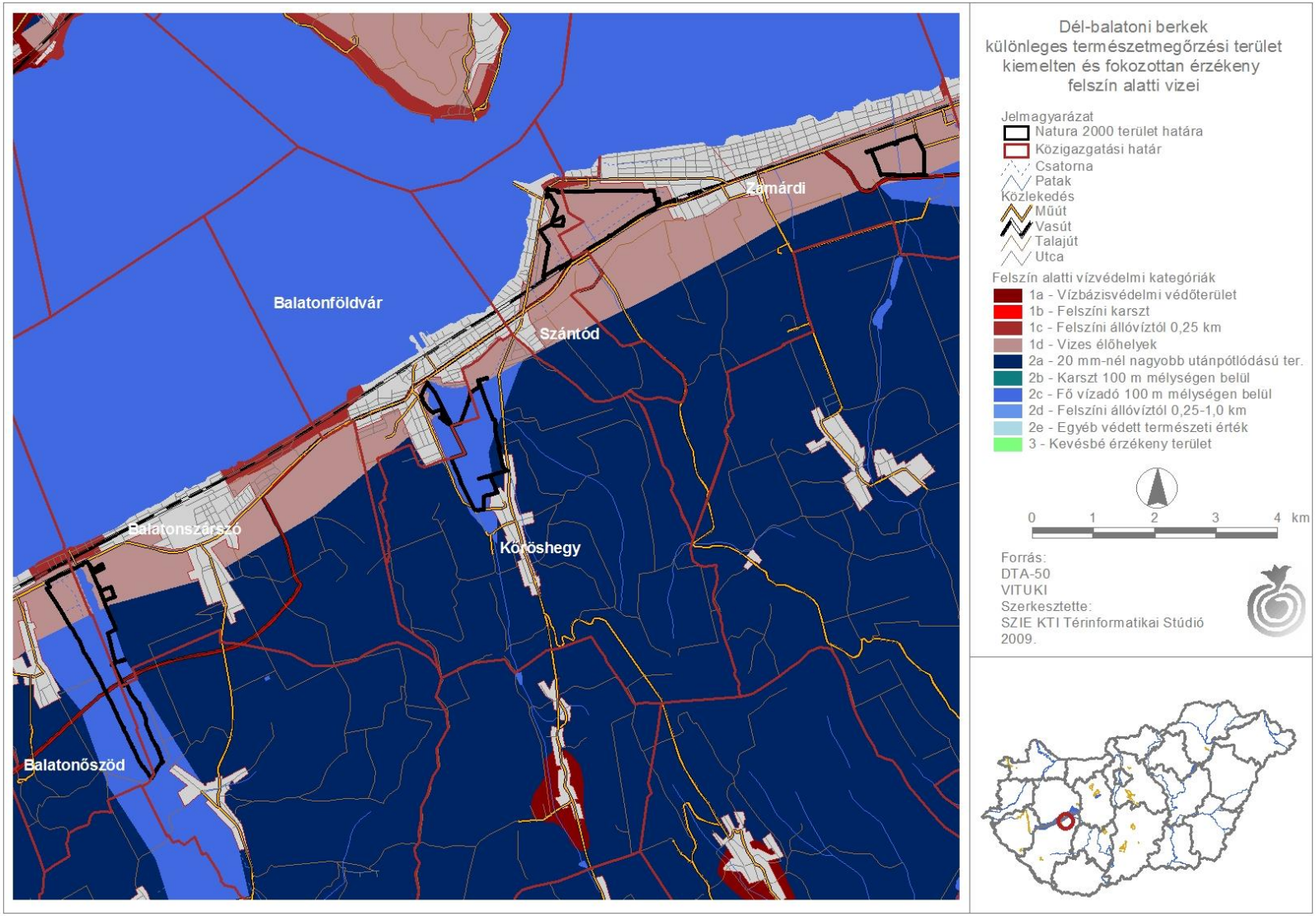

6. sz. melléklet: A tervezési terület kiemelten és fokozottan érzékeny felszín alatti vizei

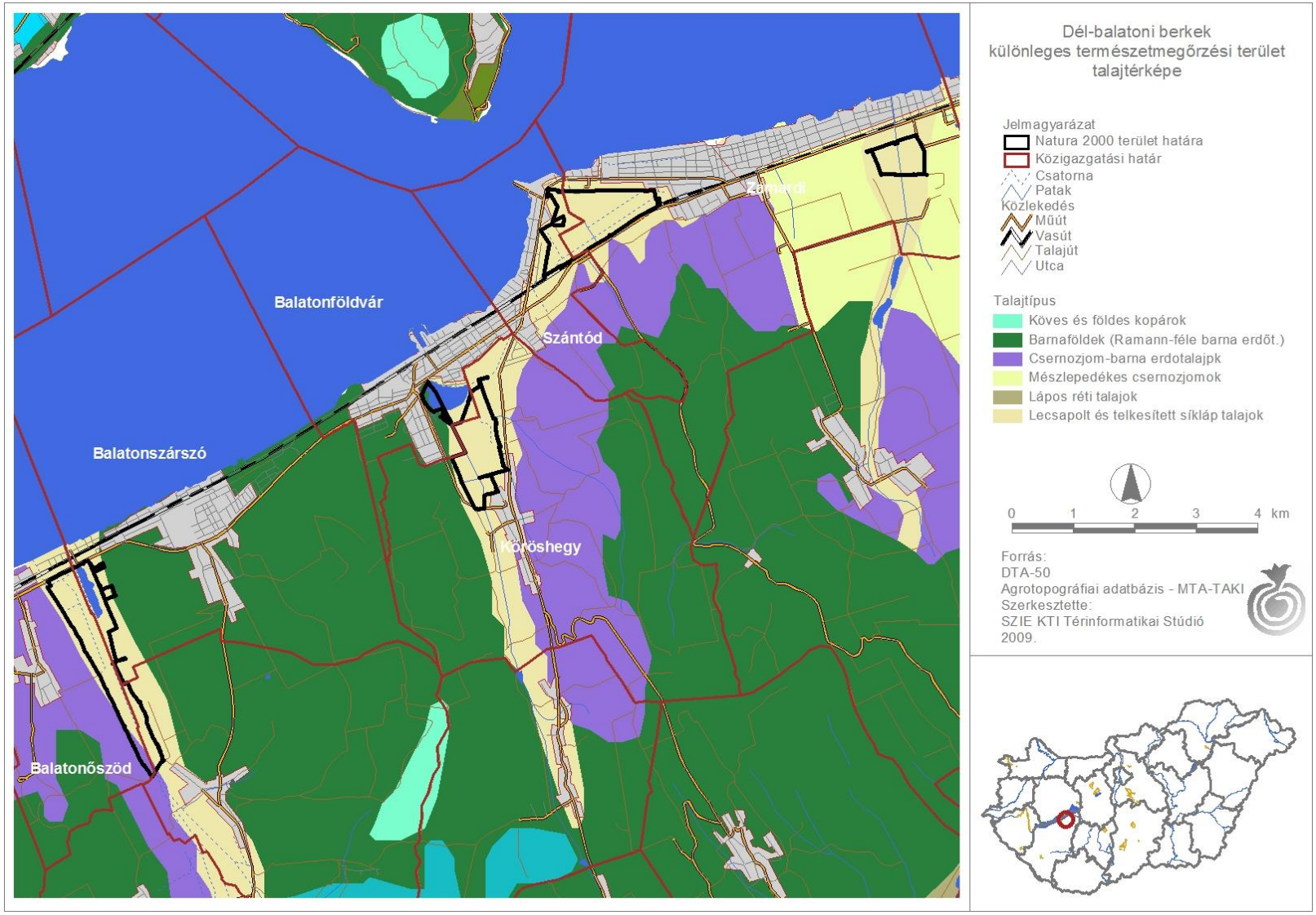

7. sz. melléklet: A tervezési terület talajtérképe

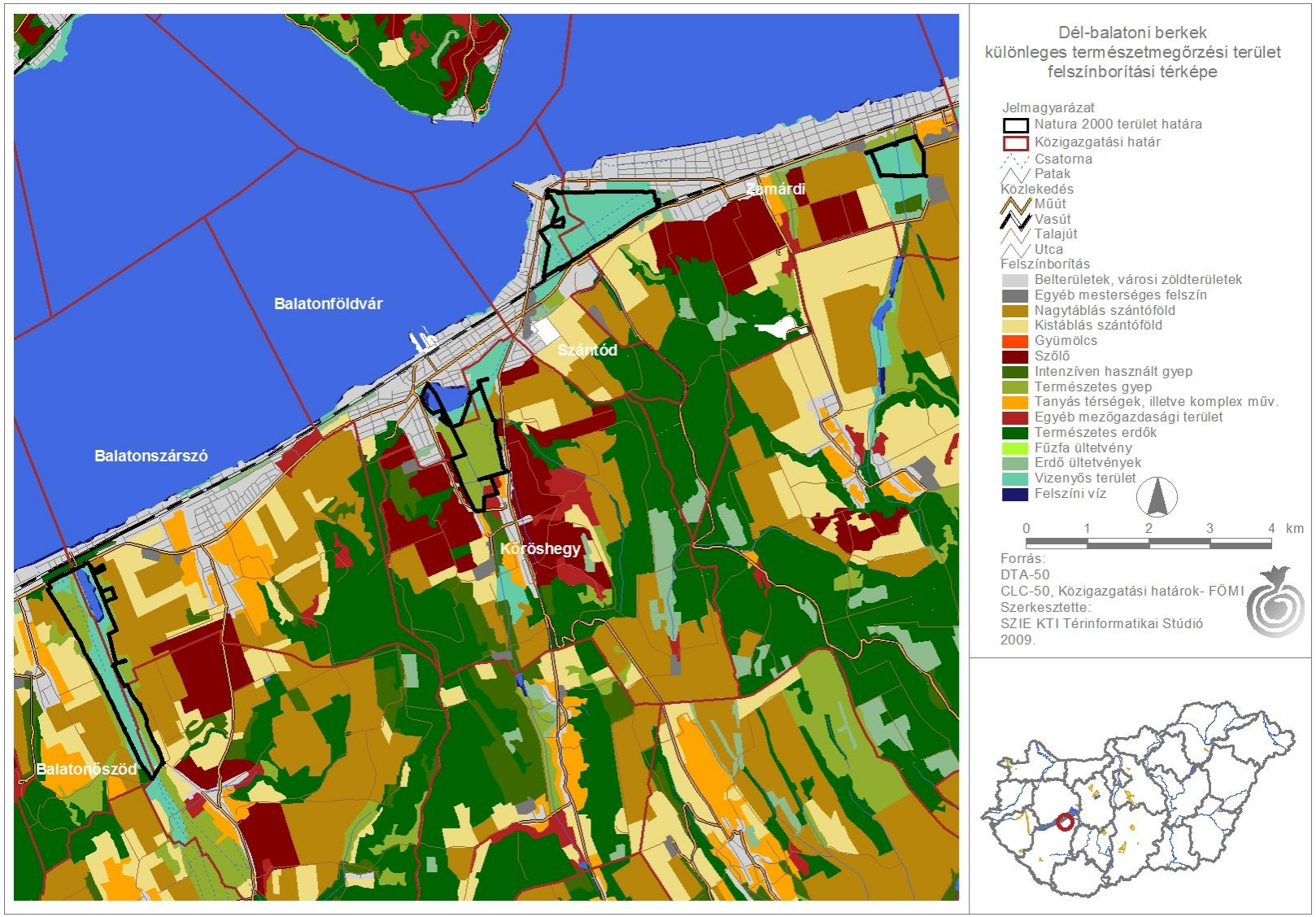

8. sz. melléklet: A tervezési terület felszínborítási térképe

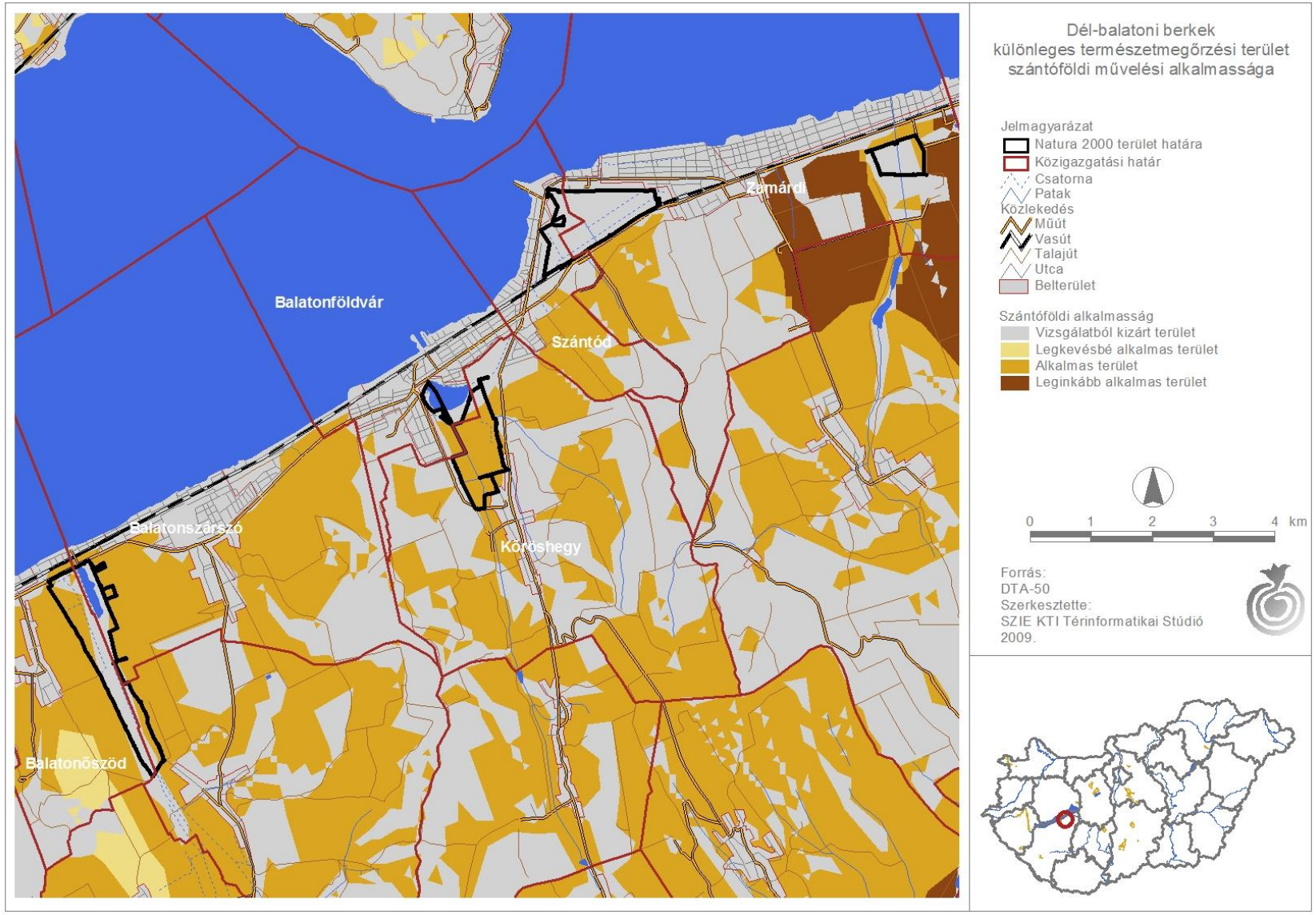

9. sz. melléklet: A tervezési terület szántóföldi művelési alkalmassága

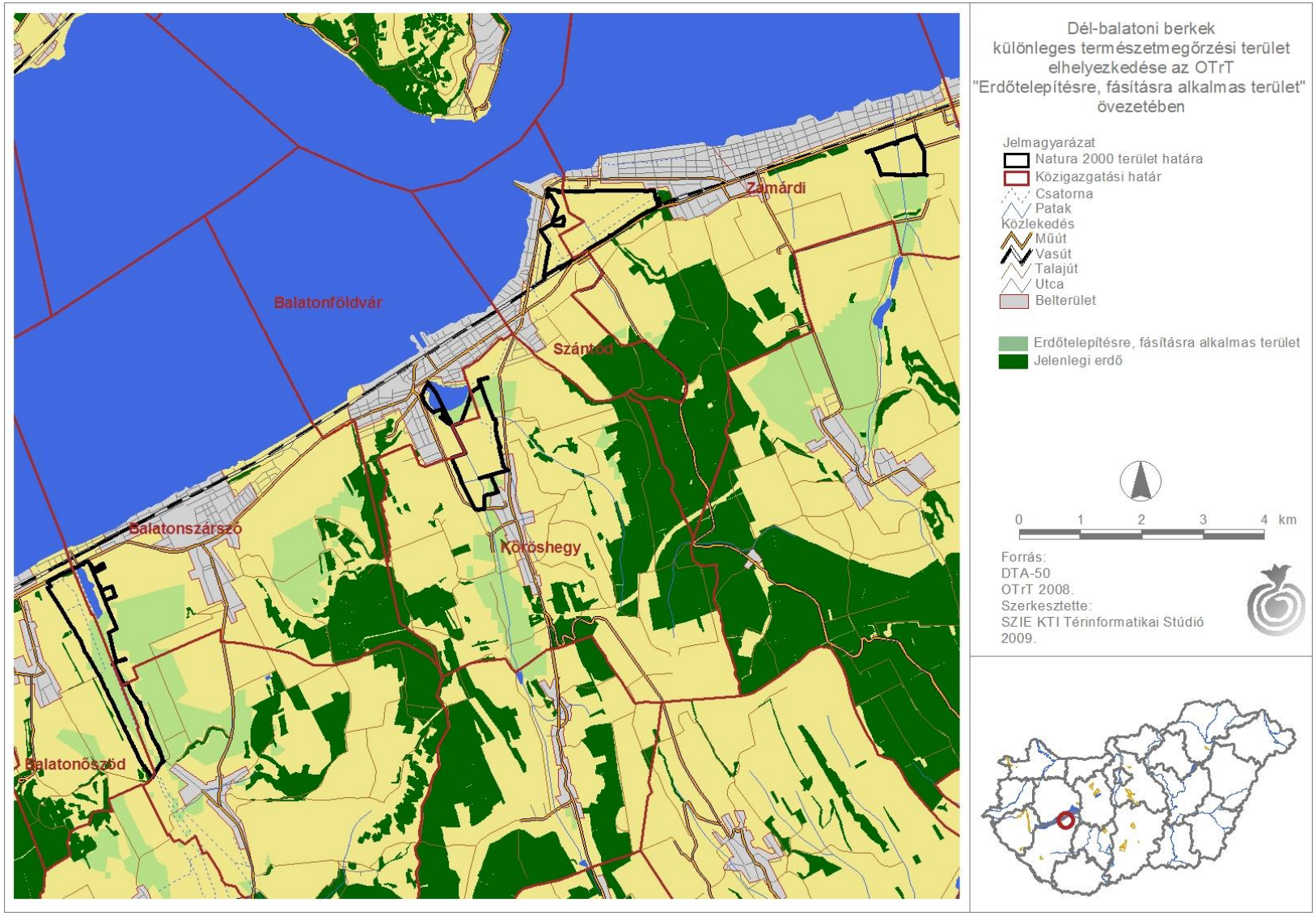

10. sz. melléklet: A tervezési terület erdőtelepítési alkalmassága

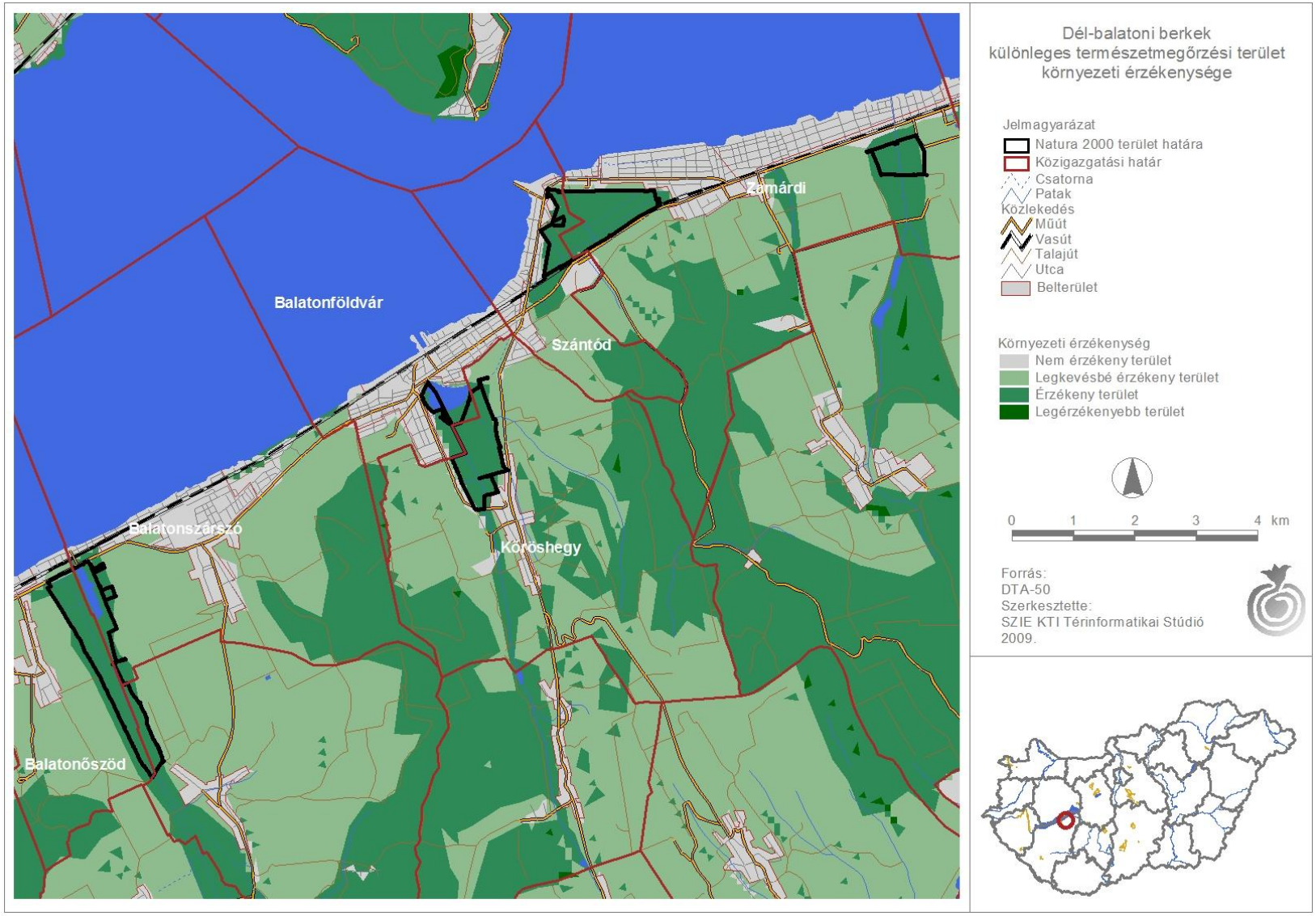

11. sz. melléklet: A tervezési terület környezeti érzékenysége

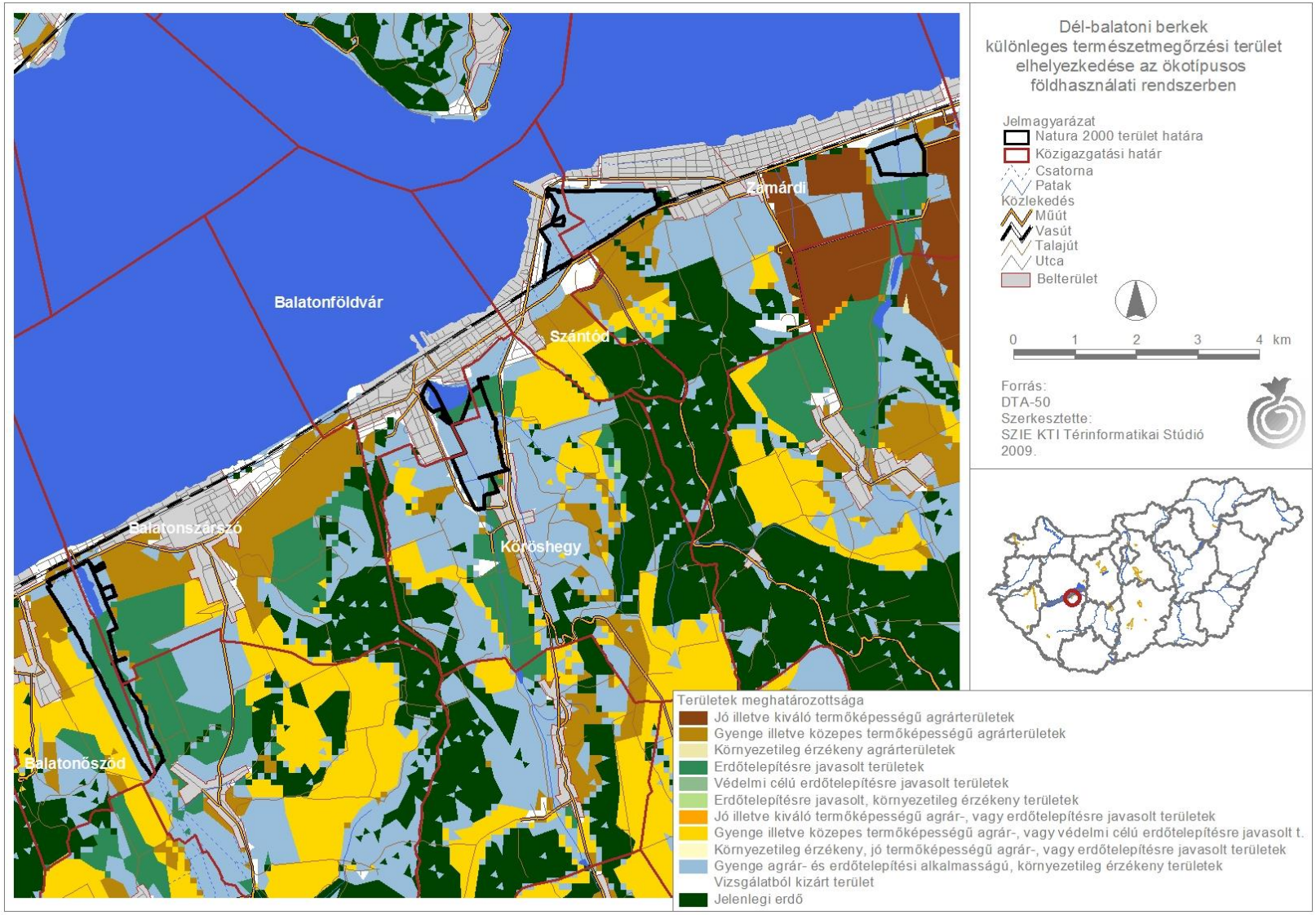

12. sz. melléklet: A tervezési terület elhelyezkedése az ökotípusos földhasználati rendszerben

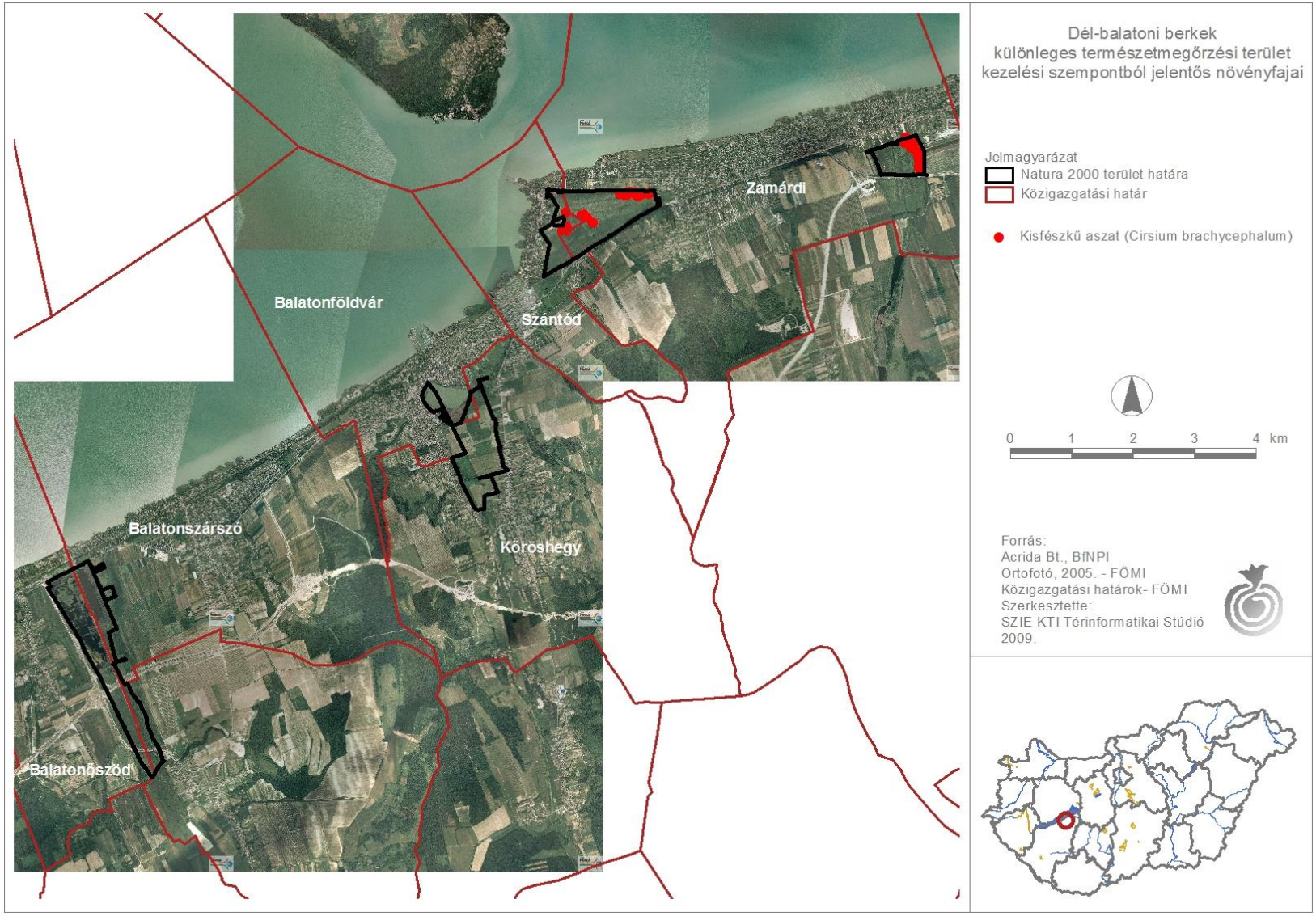

13. sz. melléklet: A tervezési terület kezelési szempontból jelentős növényfajai

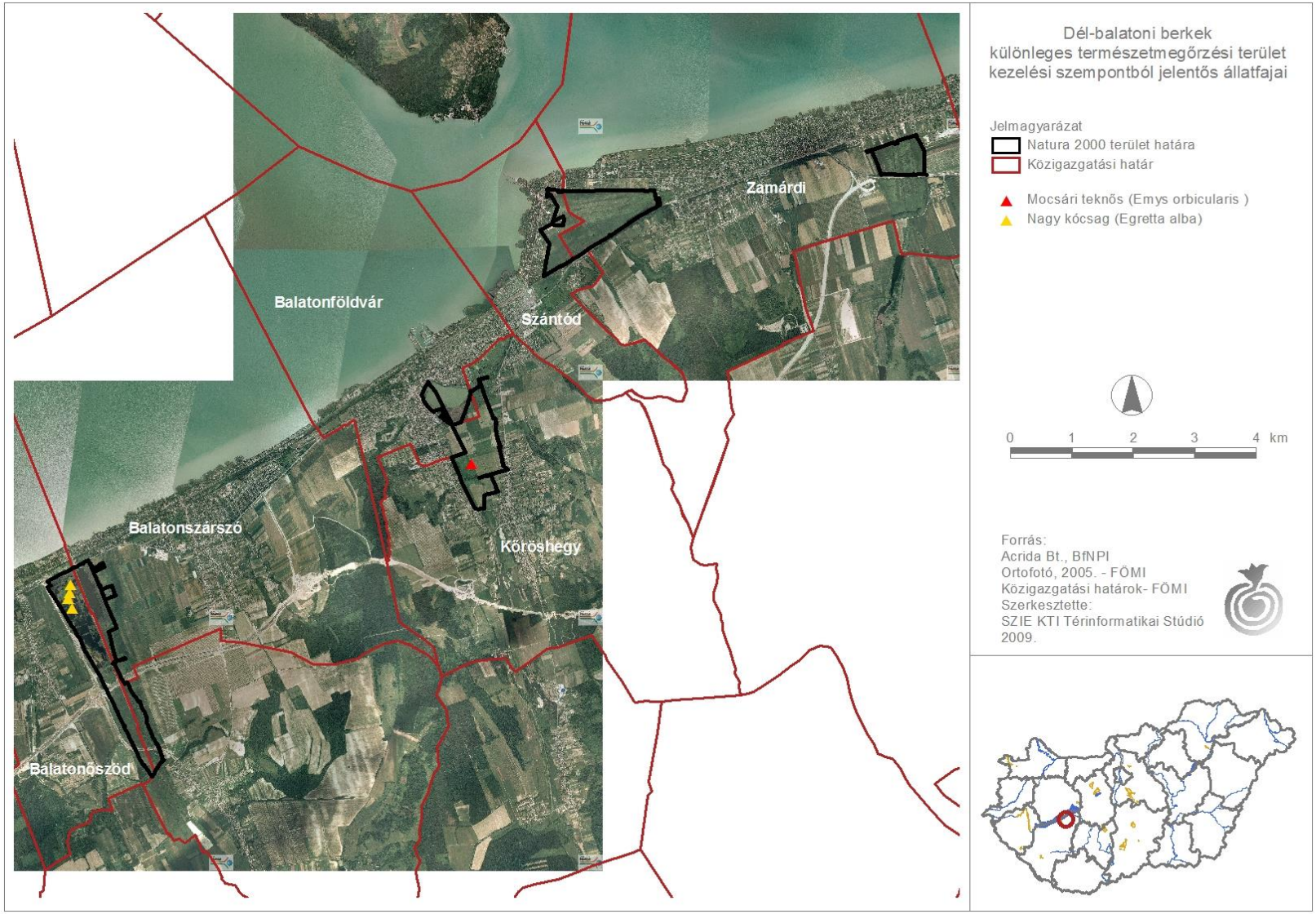

14. sz. melléklet: A tervezési terület kezelési szempontból jelentős állatfajai

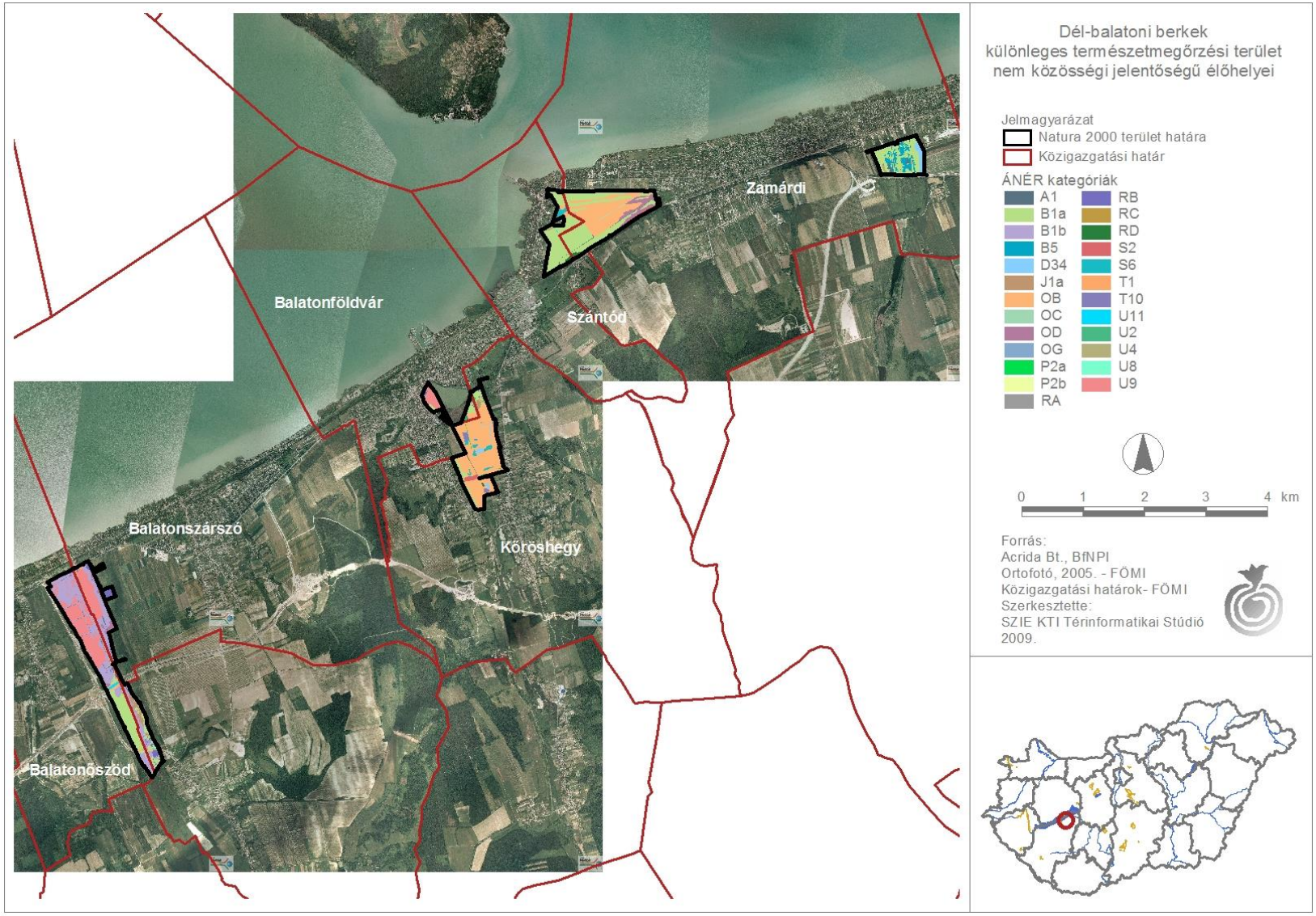

15. sz. melléklet: A tervezési terület Á-NÉR élőhelyeinek térképe

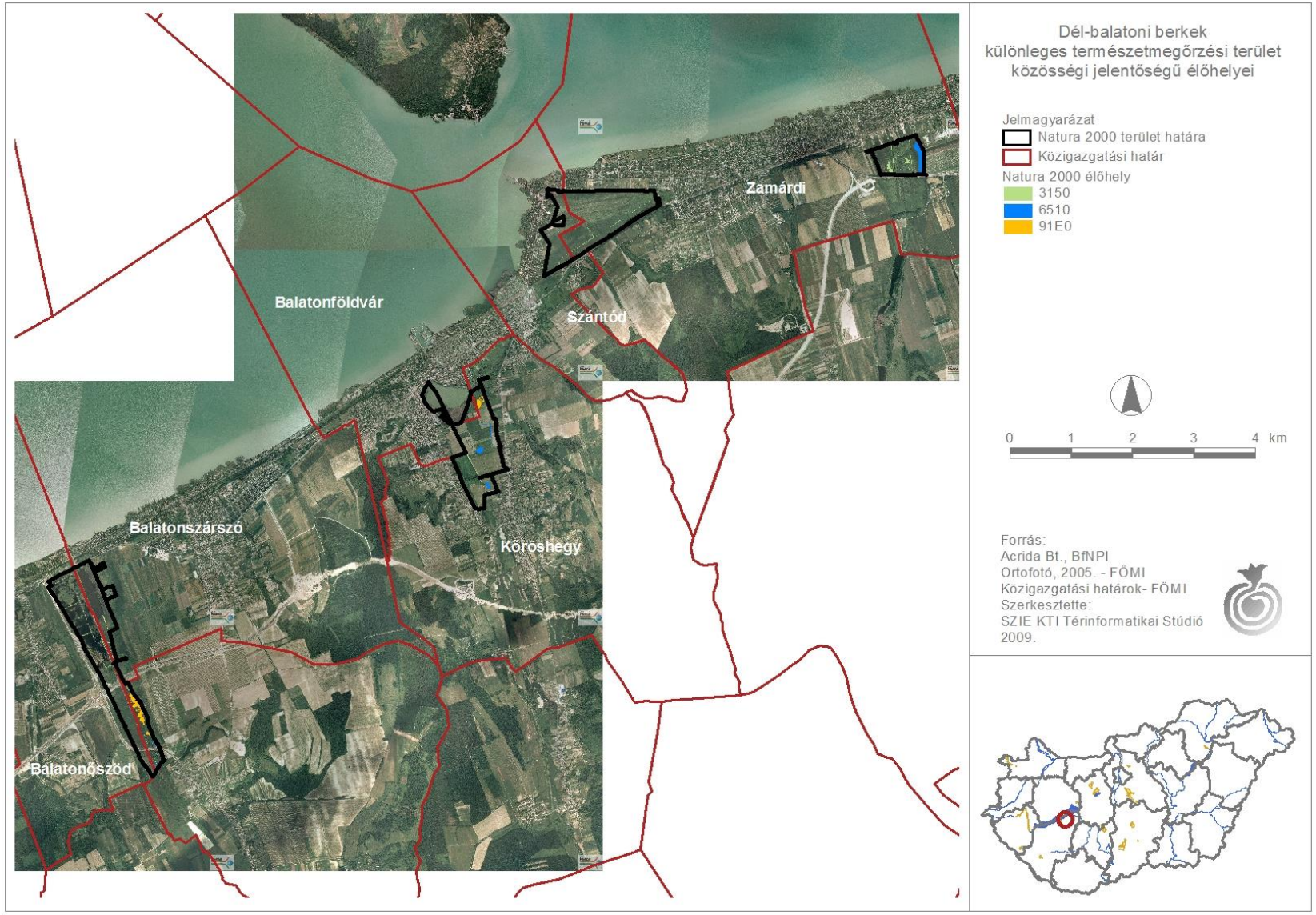

16. sz. melléklet: A tervezési terület Natura 2000 élőhelyeinek térképe

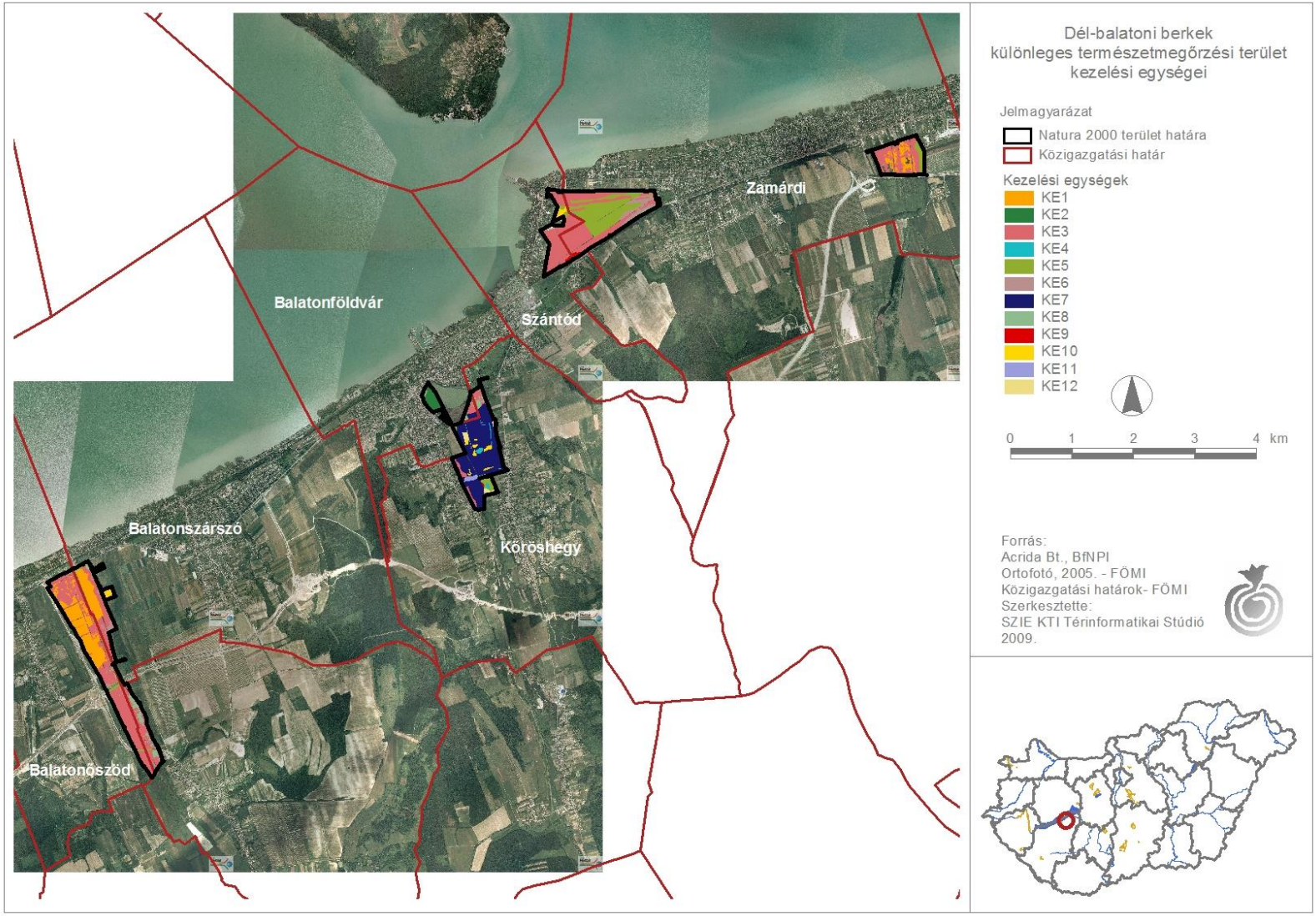

17. sz. melléklet: A tervezési terület kezelési egységei

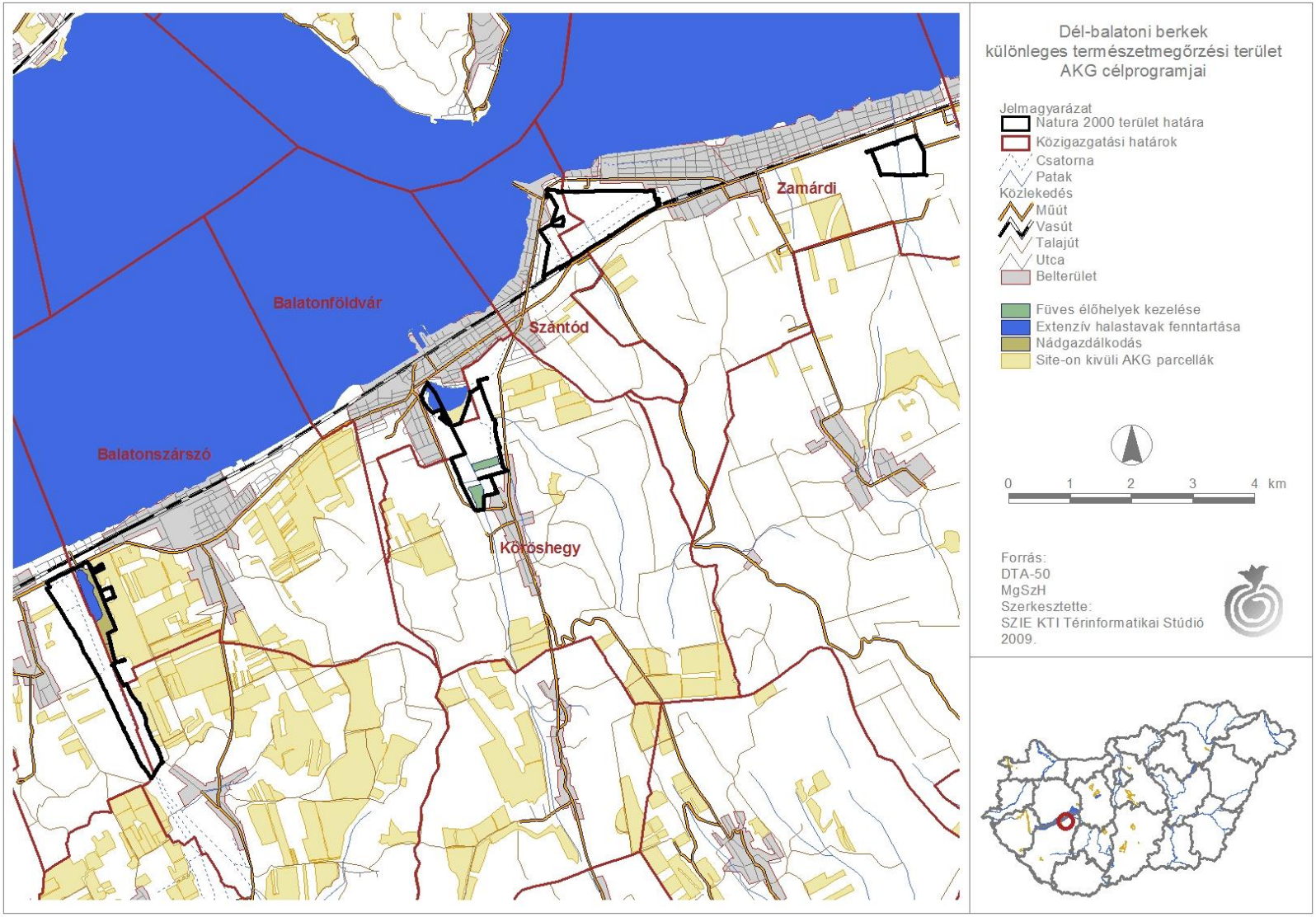

18. sz. melléklet: A tervezési terület AKG célprogramja

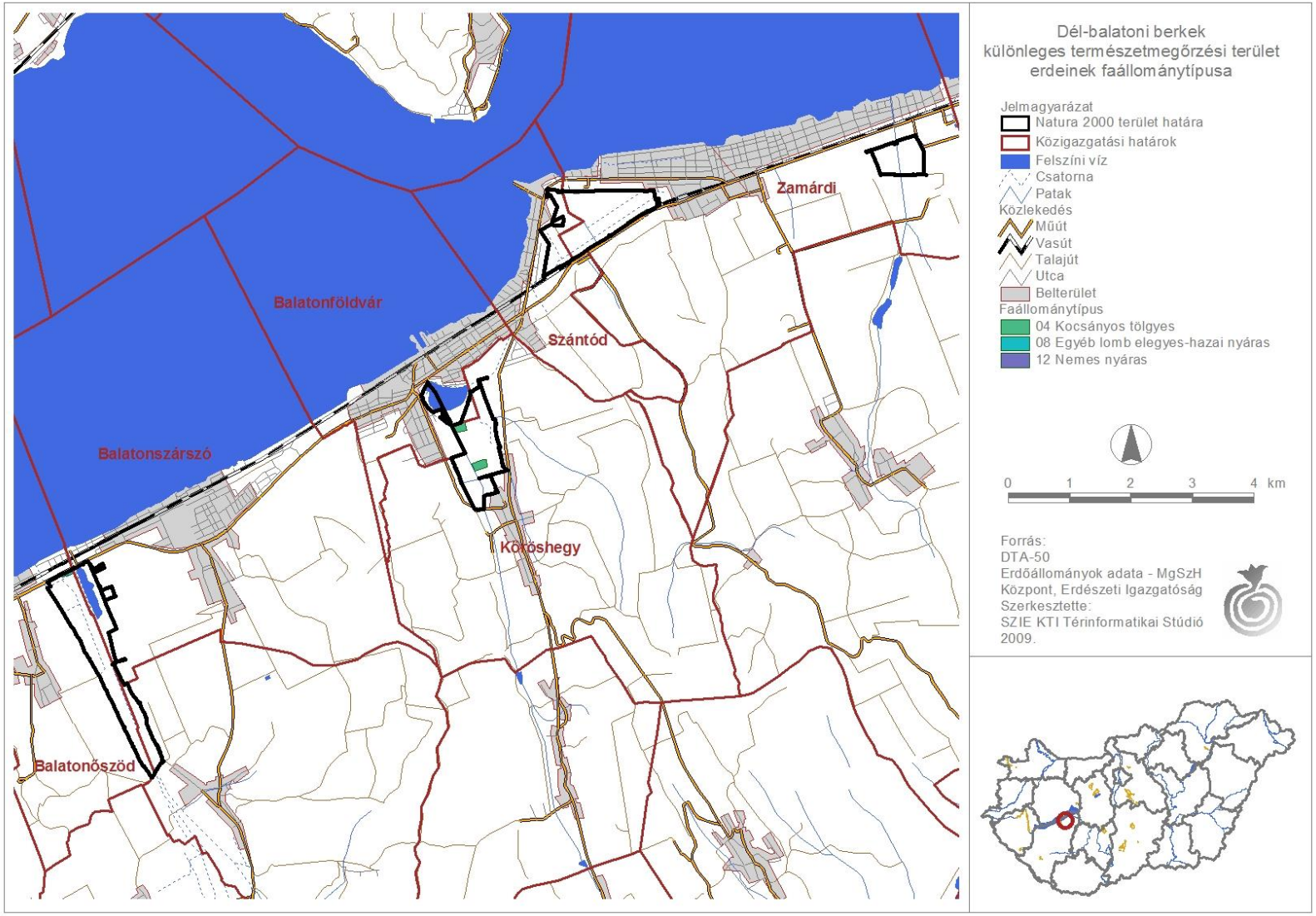

19/1. sz. melléklet: A tervezési terület erdeinek faállomány típusai

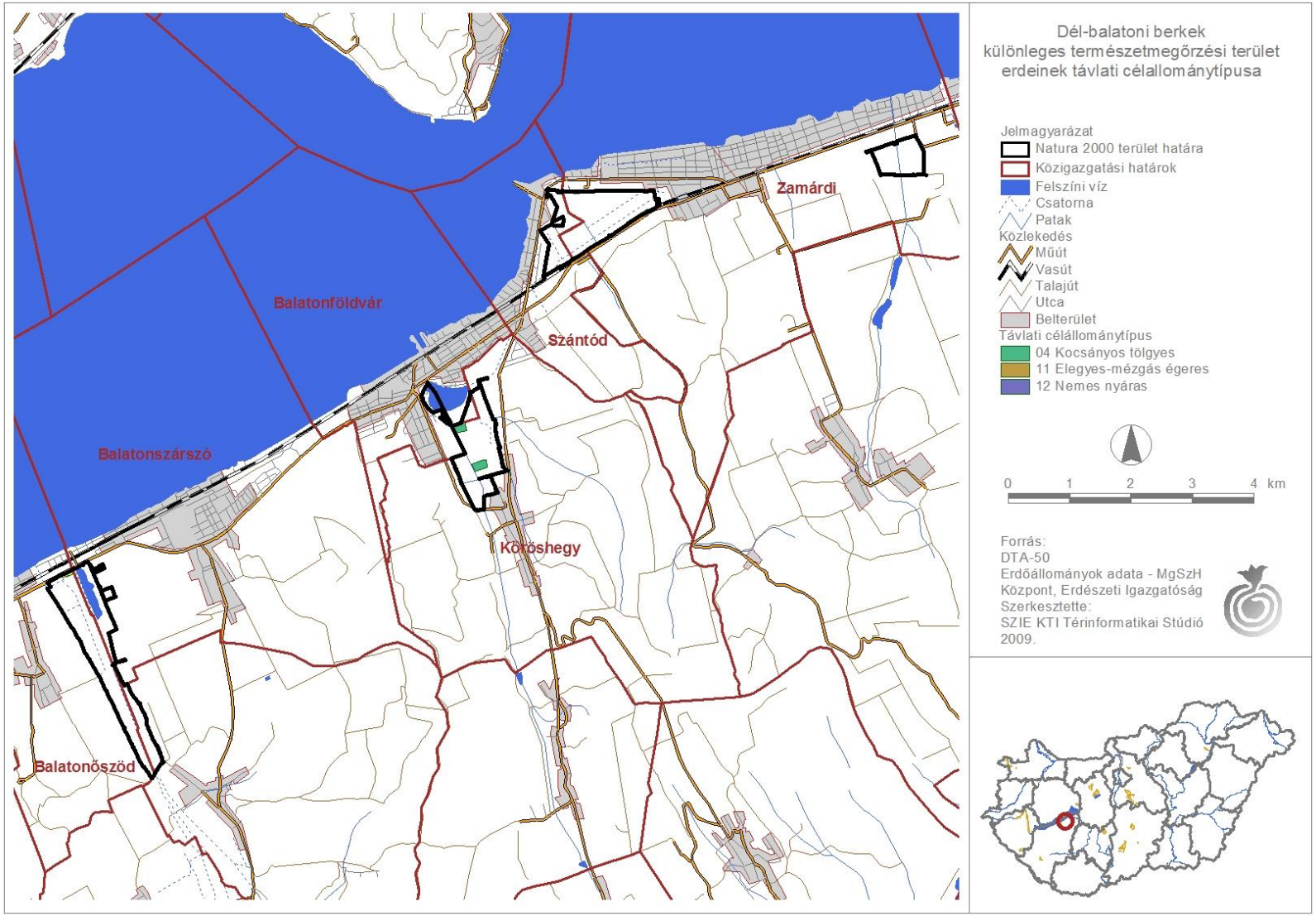

19/2. sz. melléklet: A tervezési terület erdeinek célállomány típusai

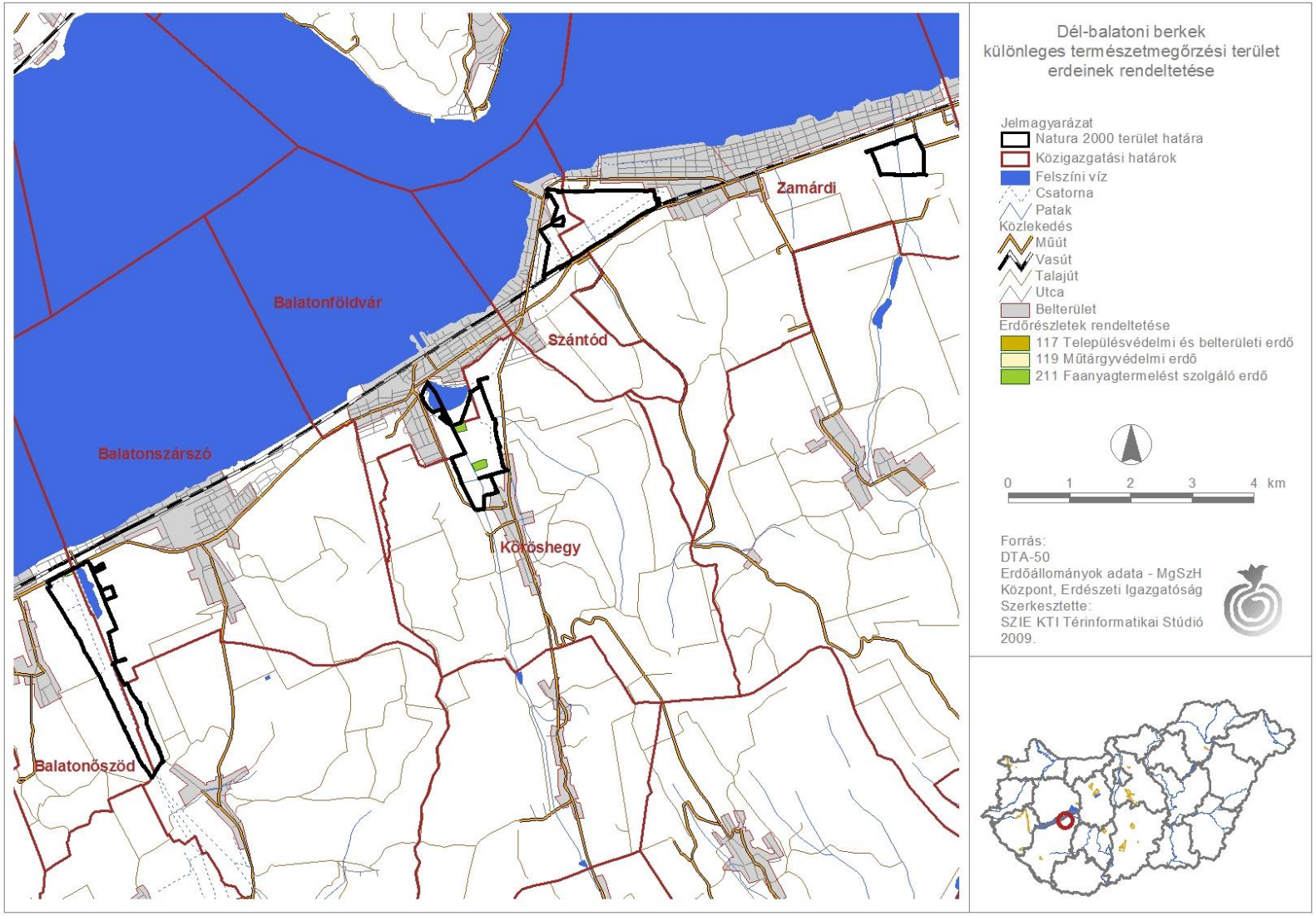

19/3. sz. melléklet: A tervezési terület erdeinek rendeltetése

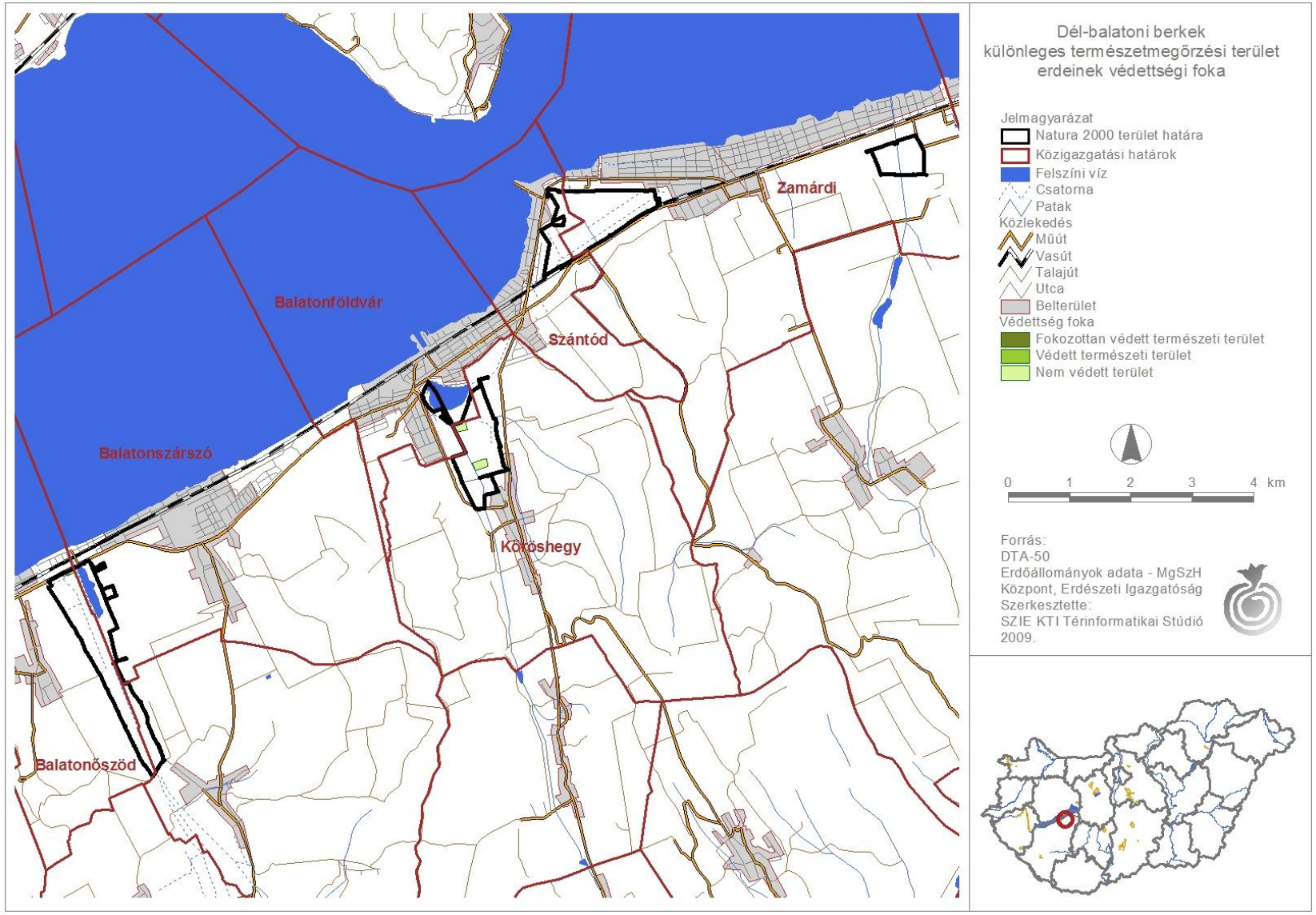

19/4. sz. melléklet: A tervezési terület erdeinek védettségi foka

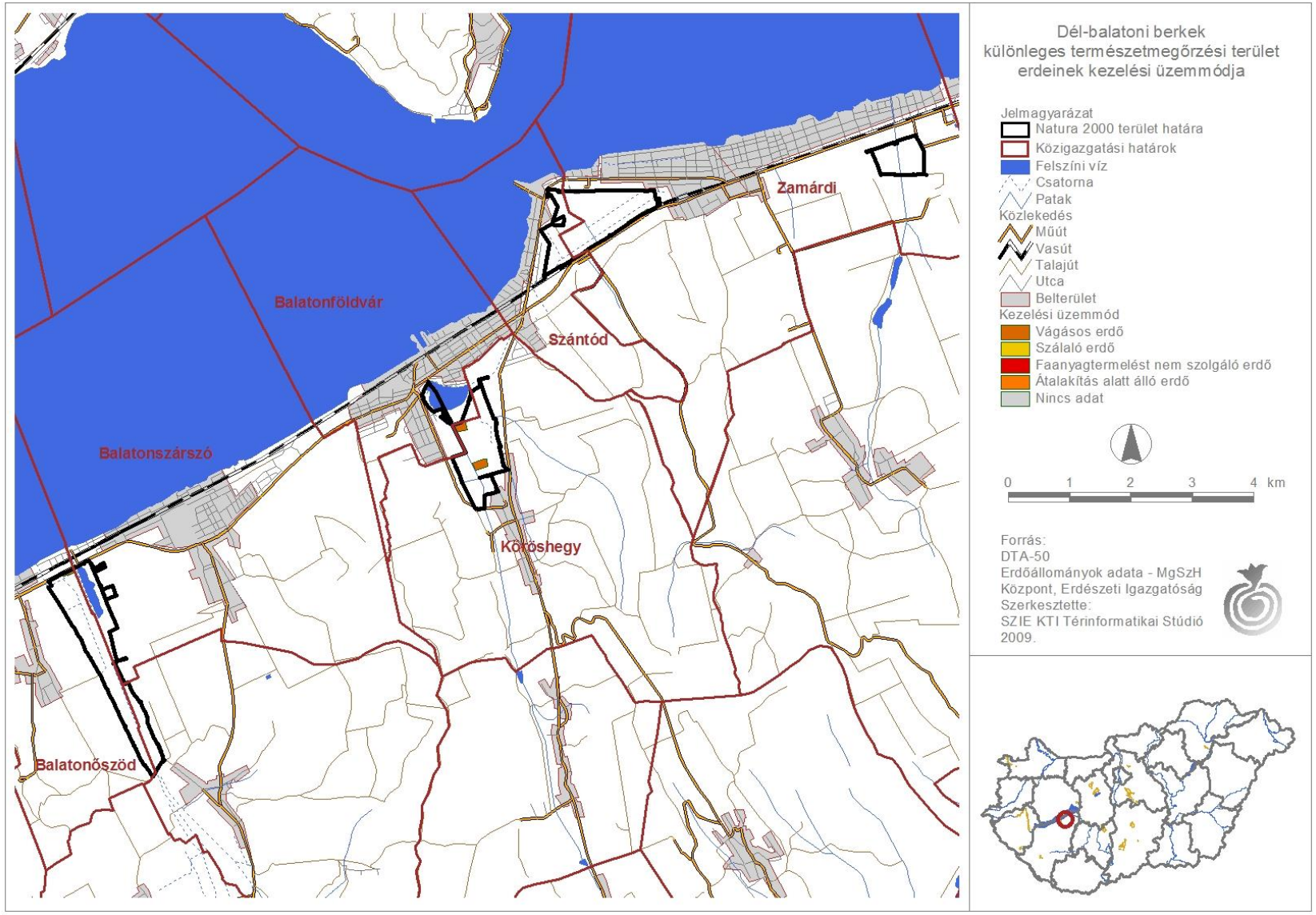

19/5. sz. melléklet: A tervezési terület erdeinek kezelési üzemmódja

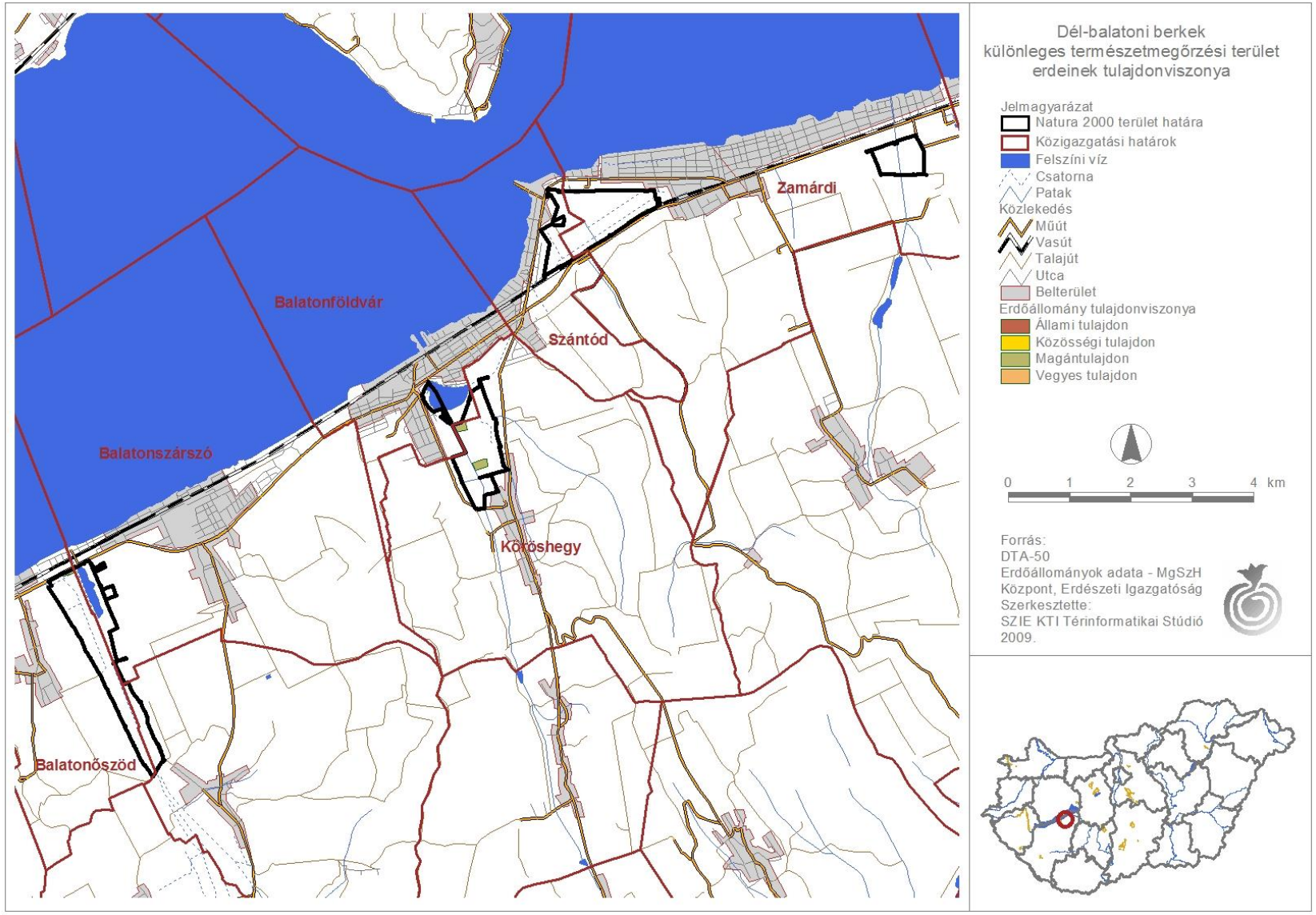

19/6. sz. melléklet: A tervezési terület erdeinek kezelési tulajdonviszonyai

Natura 2000 területek egységes kezelési előírásai

Kód	Szántóterületekre vonatkozó előírások
SZ01	Napnyugtától napkeltéig gépi munkavégzés tilos.
SZ02	Évelő szálas pillangós takarmánynövények teljes területének kijelölt legalább 50%-án az első növedék június 30. után vágható le, a teljes terület másik legfeljebb 50%-án az első növedék április 25-ig vágható le.
SZ03	Kalászos gabonák betakarítása esetén min. 25 cm-es tarlót kell hagyni.
SZ04	A betakarítást követően tarlóhántás, illetve tarlóápolás kötelező.
SZ05	Pillangósok esetén természetkímélő kaszálás, vadriasztó lánc használata kötelező.
SZ06	Évelő szálas pillangós takarmánynövények betakarítása esetén minden kaszáláskor táblánként legalább 5%, de legfeljebb 10% kaszálatlan területet kell hagyni, a tábla szélével érintkezően.
SZ07	Fokozottan védett, földön fészkelő madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve kaszálást azonnal abba kell hagyni, és haladéktalanul értesíteni kell az illetékes KöTeViFét. A gazdálkodó értesítésétől számított 3 munkanapon belül a természetvédelmi szerv köteles a gazdálkodót a kaszálásra, illetve betakarításra vonatkozó feltételekről tájékoztatni. Amennyiben a megadott határidőn belül nem érkezik válasz, akkor a megkezdett munkavégzés a többi előírás figyelembevételével folytatható.
SZ08	Repce esetén a teljes repceterületnek az illetékes állami természetvédelmi szerv által kijelölt legalább 5, de legfeljebb 10%-án a madarak téli táplálékának biztosítása céljából a hóeltakarítás kötelező.
SZ09	A növénytermesztéssel kapcsolatos technológiai munkálatok során bármilyen depóniát csak szántókon lehet létrehozni, és ott legfeljebb 2 hónapig lehet tárolni.
SZ10	Szántóföldön trágyaszarvas kialakítása tilos.
SZ11	A parcella szélein legalább 3 m széles növényvédőszer mentes táblaszegélyt kell hagyni, ahol szükség esetén mechanikai gyomirtást kell végezni.
SZ12	A parcella szélein legalább 6 m széles növényvédő szer mentes táblaszegélyt kell hagyni, ahol szükség esetén mechanikai gyomirtást kell végezni.
SZ13	A parcella szélein legalább 20 m széles növényvédő szer mentes táblaszegélyt kell hagyni, ahol szükség esetén mechanikai gyomirtást kell végezni.
SZ14	Természetközeli állapotú erdőtervi jellel ellátott láperdő és keményfás ligeterdő, illetve vizes élőhely szélétől számított 50 m-es sávban szántóföldi növénytermesztés során kemikáliák és bioregulátorok nem alkalmazhatók, kivéve a Natura 2000 területen kívül eső határos szántókon.
SZ15	A táblán egy gazdálkodási évben csak egyszeri alkalommal szabad gyomirtó szert használni.
SZ16	Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett.
SZ17	Kártevők elleni védekezés kizárólag szelektív szerekkel lehetséges.

Kód	Szántóterületekre vonatkozó előírások
SZ18	Légi kivitelezésű növényvédelem és tápanyag-utánpótlás tilos.
SZ19	Rágcsálóirtó szerek és talajfertőtlenítő szerek alkalmazása tilos.
SZ20	Rovarölő szerek nem alkalmazhatók, kivéve a repce, a mustár, illetve az olajretek rovarirtását.
SZ21	Totális gyomirtó szerek használata nem engedélyezhető a területen.
SZ22	Rovarölő szerek nem alkalmazhatók.
SZ23	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.
SZ24	Vegyszer gyomirtás tilos, kivéve az özönnövények mechanikus irtását kiegészítő vegyszeres kezelést.
SZ25	Mozaikos kisparcellás gazdálkodás folytatása, ahol egy tábla mérete legfeljebb 2 ha.
SZ26	Mozaikos kisparcellás gazdálkodás folytatása, ahol egy tábla mérete legfeljebb 5 ha.
SZ27	Mozaikos kisparcellás gazdálkodás folytatása, ahol egy tábla mérete legfeljebb 10 ha.
SZ28	Szalma- vagy szénakazal max. magassága 5 m lehet.
SZ29	5 évente legfeljebb egyszer végezhető középmély lazítás, max. 25 cm mélységben.
SZ30	Talajkímélő gazdálkodást kell folytatni, a talajművelés mélysége legfeljebb 10 cm lehet.
SZ31	Istállótrágya kijuttatásának mértéke, éves átlagban nem haladhatja meg a 100 q/ha-t.
SZ32	Tápanyag-utánpótlás során a műtrágyával kijuttatott nitrogén hatóanyag mennyisége nem haladhatja meg a 90 kg/ha/év mértéket.
SZ33	Tápanyag-utánpótlás során a műtrágyával kijuttatott nitrogén hatóanyag mennyisége nem haladhatja meg a 170 kg/ha/év mértéket.
SZ34	Tápanyag-utánpótlást csak szerves trágyával lehet végezni.
SZ35	5 év átlagában a következő vetésszerkezet betartása kötelező fővetésű növények tekintetében: legalább 30% kalászos gabona, legalább 20% szálas pillangós takarmánynövény (szálas pillangósok, vagy azok keveréke, illetve füves keveréke), legalább 10% zöldugar, legfeljebb 25% egyéb kultúra.
SZ36	Kijelölt területen évelő szálas pillangós takarmánynövényeket (évelő szálas pillangósok, vagy azok keveréke, illetve füves keveréke) kell termeszteni legalább 5 évig.
SZ37	A lucerna felülvetése 5 év alatt egy alkalommal végezhető augusztus-szeptember hónapban.
SZ38	5 év átlagában a következő vetésszerkezet betartása kötelező fővetésű növények tekintetében: legalább 20% kalászos gabona, legalább 20% szálas pillangós takarmánynövény (szálas pillangósok, vagy azok keveréke, illetve füves keveréke), legalább 20% zöldugar, legalább 10% őszi repce, legfeljebb 20% egyéb kultúra.
SZ39	Szemes kukorica, napraforgó, kertészeti kultúra, rizs, dohány, szudánifű termesztése nem megengedett.
SZ40	Fás szárú energetikai ültetvény, energiafű, kínai nád, olasz nád telepítése tilos.
SZ41	Fóliasátras és üvegházas termesztés tilos.
SZ42	Öntözés tilos.
SZ43	Melioráció tilos.
SZ44	Meszezés tilos.
SZ45	Drénezés tilos.

Kód	Szántóterületekre vonatkozó előírások
SZ46	Az időszakos- és állandó vízállások körül 3 m-es szegélyben talajművelés nem végezhető.
SZ47	Szántó vizes élőhellyé alakítása spontán gyepesedéssel.
SZ48	Szántó füves élőhellyé alakítása gyeptelepítéssel.
SZ49	Szántó füves élőhellyé alakítása spontán felhagyással.
SZ50	Szántó füves élőhellyé alakítása, későbbi kezelés nélküli spontán felhagyással, kivéve az inváziós növényfajok irtását.
SZ51	Szántó füves élőhellyé alakítása, lucerna kultúrát követő spontán gyepesedéssel.
SZ52	Mezőgazdasági földterület első erdősítése támogatható.
SZ53	Agrár-erdészeti rendszerek kialakítása támogatható.
SZ54	Őshonos fafajokból és cserjefajokból álló erdő telepítése, korábbi erdőterületen lehetséges.
SZ56	Magvetéshez kizárólag a közeli természetes homoki gyepről származó magkeveréket, illetve kaszálékot szabad felhasználni.
SZ57	Magvetéshez kizárólag a közeli természetes rétekről aratott magkeveréket, illetve kaszálékot szabad felhasználni.
SZ58	Magvetést nyár végén vagy ősszel kell elvégezni.
SZ59	Telepítés előtt műtrágya és bárminemű szerves trágya kijuttatása tilos.
SZ60	Tájidegen fűmagkeverékkel történő vetés tilos.
SZ61	A telepítést követő évtől legalább évi egyszeri kaszálás, illetve kíméletes, pásztoroló legeltetés szükséges.
SZ62	A vetést követő egy vagy két évben júliusi tisztító kaszálást kell végezni a nedves szántó gyomfajainak visszaszorítására.
SZ63	A telepítést követő második évtől évi kétszeri kaszálás (május-júniusban, illetve augusztus-szeptemberben), valamint a kaszálást követő sarjúlegeltetés szükséges az aranyvessző és a nád visszaszorítására, valamint a cserjésedés megakadályozására.
SZ64	Természetbarát gyepesítés, termőhelytől függően üde rét vagy száraz gyep kialakulásának elősegítése. Tájidegen magkeverék használata tilos, csak a termőhelyre jellemző őshonos fajok vethetők.
SZ65	A parcella körül természetes talajvédelmet szolgáló táblaszegély fenntartása, illetve telepítése, amelynek őshonos cserjékből vagy fákból álló sövénynek vagy fasornak kell lennie. A táblaszegély inváziós cserje és fafajoktól való mentességét kizárólag mechanikai eszközökkel kell biztosítani.

Kód	Gyepterületekre vonatkozó előírások
GY01	Felülvetés nem megengedett.
GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.
GY03	Műtrágyázás nem megengedett.
GY04	Tápanyag-utánpótlás tilos, kizárólag telepítéskor és felülvetéskor megengedett legfeljebb 90 kg/ha nitrogén hatóanyag mennyiség kijuttatása.
GY05	Tápanyag-utánpóltás csak a legelő állatok által elhullajtott ürülékből származhat, trágya kijuttatása tilos.
GY06	A belvíz gyepterületről történő elvezetése és a gyepterület öntözése tilos.
GY07	Szerves trágyázás nem megengedett.
GY08	Dobkasza és talaj meghajtású rendsodró, rendkezelő használata tilos.
GY09	Fogasolás nem megengedett.

Kód	Gyepterületekre vonatkozó előírások
GY10	Tárcsázás nem megengedett.
GY100	Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges.
GY101	Minden évben tisztító kaszálás elvégzése kötelező.
GY102	Legalább 2 évente tisztító kaszálás elvégzése kötelező.
GY103	Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező.
GY104	Erősen fertőzött foltokat sokkoló kaszálással évente legalább háromszor kezelni kell.
GY105	A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül.
GY106	A tisztító kaszálás legkorábbi időpontja: szeptember 1.
GY107	A tisztító kaszálás legkorábbi időpontja: október 1.
GY108	Tisztító kaszálás, szárzúzás szeptember 1. után kezdhető meg, amely alól kivételt képez július 15-ei dátummal az inváziós növényfajok konkrét állományait érintő kaszálás és szárzúzás.
GY109	A terület max. 30%-a kezelhető tisztító kaszálással.
GY11	Hengerezés nem megengedett.
GY111	Az inváziós és termőhely idegen fajok megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni, állományuk visszaszorításáról mechanikus védekezéssel vagy speciális növényvédő szer kijuttatásával kell gondoskodni, ezen a technológián túl egyéb vegyszerhasználat tilos.
GY112	Gyepterületen trágyaszarvas kialakítása tilos.
GY114	Mezőgazdasági földterület első erdősítése támogatható.
GY115	Agrár-erdészeti rendszerek kialakításaó támogatható.
GY12	Gyepszellőztetés nem megengedett.
GY13	Kiszántás nem megengedett.
GY14	Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.
GY15	Tűzpászták létesítése nem megengedett.
GY16	A gazdálkodási tevékenység során a gyepfelszín maradandó károsodása tilos.
GY17	Cserjeirtás nem megengedett.
GY18	Kizárólag legeltetéssel történő hasznosítás.
GY19	Legeltetéssel és szükség esetén tisztító kaszálással történő hasznosítás.
GY20	Kizárólag kaszálással történő hasznosítás.
GY21	Legeltetés és kaszálás tilos, a területet kezeletlenül kell fenntartani.
GY22	Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás.
GY23	Biztosítani kell a felhalmozódott fűavar eltávolítását.
GY24	A jogszabályellenes, illegális gyepégetést meg kell akadályozni.
GY25	A területen lévő cserjék irtása és eltávolítása kötelező.
GY26	Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező.

Kód	Gyepterületekre vonatkozó előírások
GY27	Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes KöTeViFe engedélye alapján lehetséges.
GY28	A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
GY30	A természetes gyepekben szórtan jelentkező őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező.
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerint érintett NPI-nak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetni kell.
GY33	Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket lábon állva kell vegyszeres kezelésben részesíteni (törzs megfúrása, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a vegyszert is alkalmazó munkát a vegetációs időszak kezdetén (április-május) kell elvégezni.
GY34	A terület túllegeltetése tilos.
GY35	Legeltetési sűrűség minimum 0,1 ÁE/ha.
GY36	Legeltetési sűrűség minimum 0,2 ÁE/ha.
GY37	Legeltetési sűrűség 0,1-0,2 ÁE/ha.
GY38	Legeltetési sűrűség 0,2-0,4 ÁE/ha.
GY39	Legeltetési sűrűség 0,2-1,0 ÁE/ha.
GY40	Legeltetési sűrűség 0,4-0,6 ÁE/ha.
GY41	Legeltetési sűrűség 0,6-1,0 ÁE/ha.
GY42	A legeltetési sűrűséget a működési területében érintett NPI-gal egyeztetni szükséges.
GY43	A legeltetés április 24. és október 31. között lehetséges.
GY44	Március 15. és május 31. között a legeltetés tilos.
GY45	Téli legeltetés a KöTeViFe engedélye alapján lehetséges.
GY46	Szakaszoló legeltetés esetén legeltetési terv készítése és egyeztetése az érintett NPI-gal.
GY47	Villanypásztor használata nem megengedett.
GY48	Villanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem haladhatja meg a 5-ha-t.
GY49	Villlanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem haladhatja meg a 20 ha-t.
GY50	Villanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem haladhatja meg a 50-ha-t.
GY51	Villanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem lehet kisebb 5-ha-nál.
GY52	Villanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem lehet kisebb 20-ha-nál.
GY53	Villanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem lehet kisebb 50-ha-nál.
GY54	Villanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem lehet kisebb 100-ha-nál.
GY55	Villanypásztor csak a működési terület szerint érintett NPI írásos véleménye alapján alkalmazható.

Kód	Gyepterületekre vonatkozó előírások
GY56	Inváziós növényekkel fertőzött gyepben csak a mentesítést követően lehet legeltetni.
GY57	Legeltetési terv készítése és egyeztetése a működési terület szerint érintett NPI-gal.
GY58	A gyepen legeléskizárt terület kialakítása szükséges, ami nem haladja meg a parcella 10%-át.
GY59	A gyepen legeléskizárt terület kialakítása szükséges, ami nem haladja meg a parcella 20%-át.
GY60	A gyepen legeléskizárt terület kialakítása szükséges, ami nem haladja meg a parcella 30%-át.
GY62	Kaszáló sarjúlegeltetése megengedett a kaszálás napjától számított 30 napon belül megkezdeni tilos.
GY63	Sarjúlegeltetést ugyanazon a területen csak minden második évben lehet alkalmazni.
GY64	Sarjúlegeltetést ugyanazon a területen csak minden harmadik évben lehet alkalmazni
GY65	Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék.
GY66	Legeltethető állatfaj: juh.
GY67	Legeltethető állatfaj: kecske.
GY68	Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár).
GY69	Kaszálás június 15. után lehetséges.
GY70	Kaszálás június 30. után lehetséges.
GY71	Kaszálás július 15. után lehetséges.
GY72	Kaszálás augusztus 1. után lehetséges.
GY73	Kaszálás augusztus 10. után lehetséges.
GY74	Kaszálás szeptember 1. után lehetséges.
GY75	Kaszálás október 1. után lehetséges.
GY76	Évente az időjárási viszonyoknak és a gyep állapotának megfelelő kaszálási terv készítése kötelező, egyeztetése a területért felelős, a természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő, a működési terület szerint érintett NPI-vel, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.
GY77	A gyepet évente csak egyszer lehet kaszálni.
GY78	A gyepet évente legalább kétszer kell kaszálni.
GY79	Napnyugtától napkeltéig gépi munkavégzés tilos.
GY80	Természetkímélő kaszálási módszert kell alkalmazni: a kaszálást a kaszálandó terület középpontjából indulva vagy a táblaszél mellől az ott élő állatok zárványterületre szorítása nélkül kell elvégezni.
GY81	Vadriasztó lánc használata kötelező.
GY83	Szénát a kaszálást követően 1 hónapon belül le kell hordani a területről.
GY84	3 ha-nál nagyobb tábla esetében minden szárzúzásánál, kaszálásnál a táblát két egyenlő részre kell osztani, az első 50% szárzúzásának, kaszálásának befejezése után a másik 50% szárzúzását, kaszálását csak 10 nappal később lehet elkezdeni.
GY85	10 ha-nál nagyobb tábla esetében minden szárzúzásánál, kaszálásnál a táblát két egyenlő részre kell osztani, az első 50% szárzúzásának, kaszálásának befejezése után a másik 50% szárzúzását, kaszálását csak 10 nappal később lehet elkezdeni.
GY86	50 ha-nál nagyobb tábla esetében minden szárzúzásánál, kaszálásnál a táblát két egyenlő részre kell osztani, az első 50% szárzúzásának, kaszálásának befejezése után a másik 50% szárzúzását, kaszálását csak 10 nappal később lehet elkezdeni.

Kód	Gyepterületekre vonatkozó előírások
GY87	Mozaikos kaszálás folytatása, egybefüggő kaszált terület nem haladhatja meg az 5 ha-t, vagy a terület 30%-át. A kaszálások között legalább 1 hétnek el kell telnie.
GY88	A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása.
GY89	5-10% kaszálatlan terület meghagyása parcellánként.
GY90	10-15% kaszálatlan terület meghagyása parcellánként.
GY91	15-20% kaszálatlan terület meghagyása parcellánként.
GY92	20-30% kaszálatlan terület meghagyása parcellánként.
GY93	A parcella max. 50%-a hasznosítható kaszálással.
GY94	A kaszálatlan területet kaszálásonként más helyen kell kialakítani.
GY95	A kaszálatlan területet évente más helyen kell kialakítani.
GY96	A kaszálatlan területet a földön fészkelő fokozottan védett madarak fészke körül kell kialakítani.
GY97	Amennyiben inváziós gyomokkal fertőzött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszálási időpont után szabad kezelni
GY98	A kaszálás során az inváziós fajokat nem tartalmazó szegély élőhelyek a kaszálatlan területbe bele tartozhatnak.
GY99	Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve a kaszálást azonnal be kell fejezni és haladéktalanul értesíteni kell az illetékes KöTeViFét. A talált fészek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kell kialakítani a természetvédelmi szerv javaslata alapján.

Kód	Vizes területekre vonatkozó előírások
V01	A területen, a növényvédelmet kizárólag vizekre és vízben élő szervezetekre nem veszélyes minősítésű anyagokkal és kizárólag inváziós növényfajok irtása céljából lehet végezni.
V02	Nyílt vízfelületek hínárvágással történő mozaikos (max. 2 ha) kialakítása kötelező.
V03	Felhagyott tőzegbánya-területek kezelésmentesen kell tartani.
V04	Tilos a kaszálás.
V05	Vegyszer használata kizárólag fainjektálás során lehetséges.
V06	A működési terület szerint érintett NPI által kijelölt területen tilos a nádaratás.
V07	A gazdálkodási tevékenység során a gyepfelszín maradandó károsodása tilos.
V08	Nyílt vízfelületek kialakítása legeltetéses állattartás segítségével.
V09	Felszíni vizekből történő öntözés csak az illetékes KöTeViFe engedélye alapján lehetséges.
V10	Halastavak medrének meszezése tilos.
V11	A vízi növényzet irtása nem engedélyezhető.
V12	Tókaszálás tilos.
V13	Nyílt vízfelületek hínárvágással történő mozaikos (max. 2 ha) kialakítása kötelező.
V14	A vízi növényzet és a part menti növényzet irtása (vágás, nádégetés, cserjék kivágása) tilos.
V15	Nyílt vízfelületek kotrása nem engedélyezhető.
V16	A halastavak medrének kotrásából származó iszap a parton nem deponálható, azt a területről el kell szállítani.
V17	Április 1. és július 15. között tókaszálás tilos.

V18	Hínárvágással kell nyílt vízfelületet kialakítani, ahol egy kitisztított folt területe nem lehet 5 hektárnál nagyobb.
V19	Idegenhonos halfajok visszaszorítása kötelező, idegenhonos halfaj telepítése tilos.
V20	A halastavak népesítése az összes halfajra vonatkoztatva évi 100-400 kg/ha között lehet – kivéve a zsenge és előnevelt ivadék, valamint az anyaállomány kihelyezését.
V21	A víz leeresztésének megkezdése előtti 30. naptól trágyázni nem szabad.
V22	A természetes hozam javítására legfeljebb 10 t/év/ha istállótrágya használható.
V23	A természetes hozam javítására legfeljebb 5 t/év/ha szerves trágya használható.
V24	A természetes hozam javítására a tavakban csak istállótrágya alkalmazható.
V25	Horgászvízként és halastóként hasznosítani tilos.
V26	A területen élő és táplálkozó madarak riasztása csak korlátozottan végezhető, (15%-os idő és 20%-os területi korlát), ezt a kötelezően elkészítendő madárriasztási tervben konkrétan is meg kell jeleníteni. A területi korlátozás (20%) tóegységenként értendő.
V27	Halastavak nyílt vízfelületein csérek, szerkők, sirályok megtelepedését segítő mesterséges fészkelő szigetek kialakítása és karbantartása szükséges (részletek: 33/2008. (III. 27.) FVM rendelet a nem termelő beruházásokról).
V28	Védett récefajok megtelepedését segítő mesterséges ládák kihelyezése halastavak part menti növényzetébe és szegélyeibe, nádasokba, növényzettel borított szigetekre (részletek: 33/2008. (III.27.) FVM rendelet a nem termelő beruházásokról).
V29	A halastóra a működési területével a működési terület szerint érintett NPI által jóváhagyott „madárriasztási tervet” kell készíteni és alkalmazni.
V30	A halastóterület 5%-át (tóegységenként, a 20%-os riasztási korlátozáson felül) kíméleti területnek kell nyilvánítani (tógazdaság üzemeltetője működési terület szerint érintett NPI-vel egyeztetve), ahol mindennemű madárriasztás tilos.
V31	A halastavakat elválasztó gátak és csatornák növényzetét egy kaszanyom szélességben szabad kaszálni középen, hogy mindkét oldalon maradjon legalább 1-1 m kaszálatlan sáv.
V32	A halastavakat elválasztó gátak és csatornák hosszának 20%-a kíméleti terület, ahol gépjármű és szervezett közlekedés tilos.
V33	A szaporodási időszakban a tó feltöltését követően a – tervezett lehalászási időszakoktól eltekintve –a tó vízszintje legfeljebb 20 cm-t ingadozhat.
V34	A tavasszal szárazon álló tavakat július 15-ig nem lehet feltölteni.
V35	Vízborítás és szint fenntartása, a területen mindennemű vízelvezetés tilos.
V36	A halastavakat – az őszi lehalászású és az ivadéknevelő tavak kivételével – legkésőbb április 30-ig fel kell tölteni.
V37	A halastavakat – az őszi lehalászású és az ivadéknevelő tavak kivételével – legkésőbb április 1-ig fel kell tölteni.
V38	Őszi lehalászású tavakon április 1. és július 15. között a vízszint ingadozása nem haladhatja meg a napi 5 cm-t.
V39	Őszi lehalászású tavakon április 30. és június 15. között a vízszint ingadozása nem haladhatja meg a napi 5 cm-t.

V40	Csak a keskeny nádszegéllyel rendelkező, illetve nádszegéllyel nem rendelkező tavakat szabad tavasszal és nyáron leereszteni, illetve feltölteni a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetve.
V41	A learatott nád vizes élőhelyről történő kiszállításának nyomvonalát működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetve kell kialakítani.
V42	A nádaratás megkezdése előtt 48 órával a működési terület szerint érintett NPI-gal értesíteni kell .
V43	A nádaratás befejeztéről értesíteni kell a működési terület szerint érintett NPI-ot.
V44	A hagyásfoltok kialakítását a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetve kell kijelölni.
V45	November 1. és február 28. között lehet nádaratást folytatni.
V46	December 1. és február 28. között lehet nádaratást folytatni.
V47	December 15. és február 28. között lehet nádaratást folytatni.
V48	A nyílt vízfelszín kialakítás érdekében a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetve, annak írásos hozzájárulásával vegetációs időben is végezhető nádvágás elsősorban kézi módszerrel (pl.: kézi adapteres kaszával).
V49	A nádas 10-20%-át nem szabad learatni.
V50	A nádas 20-30%-át nem szabad learatni.
V51	A nádas 30-40%-át nem szabad learatni.
V52	A hagyás foltokat évente eltérő helyen kell kialakítani.
V53	A hagyásfoltot 5 évig fenn kell tartani, az 5. évben aratása kötelező, és a következő hagyásfoltot eltérő helyen kell kialakítani.
V54	A területen nádgazdálkodást kell végezni.
V55	Nádgazdálkodás a területen tilos.
V56	A nádaratás csak fagyott talajon végezhető.
V57	A betakarítás során a nád rizómájának megsértését kerülni kell.
V58	Nádat deponálni, válogatni a területen tilos.
V59	A nádaratást végzőnek, a nád aratásához, a rendelkezésére álló nádvágó gépek közül mindig a talaj és hidrológiai adottságainak megfelelő gépet kell használni.
V60	A nádaratás során természetes, gyorsan lebomló anyagokból készített kötöző anyagot köteles használni.
V61	A nádszegély kontrollált égetését december 1. és február 15. között kell elvégezni, a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetve és annak felügyeletével.
V62	A nádaratás megkönnyítése érdekében az érintett terület vízszintjének megváltoztatása tilos.
V64	Mezőgazdasági földterület első erdősítése támogatható.
V65	Agrár-erdészeti rendszerek kialakítása támogatható.

Kód	Erdőterületekre vonatkozó előírások
E01	A Natura 2000 rendeltetés átvezetése további, illetve (a jelölő fajok és élőhelyek szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró területek esetében) elsődleges rendeltetésként.
E02	A jelölő fajok és élőhelyek szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró (2009. évi XVIII. tv. szerinti) szabad rendelkezésű erdők és fásítások részletes állapotleírása és a változások vezetése.

Kód	Erdőterületekre vonatkozó előírások
E03	A körzeti erdőtervezés során – a közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészleteiben a folyamatos erdőborítást biztosító átalakító, szálaló vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódok előírása.
E04	Közösségi jelentőségű fajpopulációk és élőhelyek, továbbá a természetes és természetszerű erdők 200 m-es körzetében idegenhonos fafajok telepítésének tiltása.
E05	Erdészeti szempontból tájidegen fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése a teljes területen.
E06	Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése a teljes területen.
E07	Intenzíven terjedő idegenhonos fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése a teljes területen.
E08	Rakodó, depónia kialakításának szigorú területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmét figyelembe véve jelölhetők ki.
E10	Meghatározott erdőrészletekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása, térbeli vagy teljes korlátozás elrendelése.
E11	A fával nem, vagy gyengén fedett területek (tisztás, cserjés, nyiladék, erdei vízfolyás és tó) egyéb részlet szerinti lehatárolása. (szükség esetén az erdőrészlet megosztásával).
E12	A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása.
E13	Állománynevelés során a nyiladékok és állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során a tájidegen növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).
E14	A kijelölt területen az erdőneveléssel kapcsolatos erdőgazdálkodási tevékenység elhagyása (beleértve a közelítést és készletezést is).
E15	A gyérítések és véghasználatok során legalább 5 m^3/ha (az állomány átlagos átmérőjét elérő közép- vagy mellmagassági átmérőjű) álló és fekvő holtfa jelenlétének biztosítása.
E16	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.
E17	A ritka fajhoz tartozó, odvas, böhöncös, idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.
E18	Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok minden egyedének megkímélése.
E19	Fokozottan védett madárfaj fészkének (madárfajtól függően) 100-300 m-es sugarú körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása vagy teljes tiltása.
E20	Az erdőrészletben megjelölt mikroélőhelyen legalább 10 m^3/ha, az egyes törzsek legvékonyabb részén legalább 20 cm átmérőt elérő álló vagy/és fekvő holtfa folyamatos fenntartásának biztosítása.
E21	Az erdőrészletben megjelölt mikroélőhelyen legalább 10 m^3/ha, 30 cm mellmagassági átmérő feletti odvas, böhönc, fészkelő- és búvóhelynek alkalmas élő fák folyamatos fenntartásának biztosítása.

Kód	Erdőterületekre vonatkozó előírások
E22	Az egyéb részletek (tisztás, cserjés, erdei vízfolyás és tó, kopár) teljes vagy részterületének háborítatlanságát biztosítani kell.
E23	Az erdőrészleteken belül el nem különített tisztás, cserjés folt, víztestek teljes védelmét, háborítatlanságát biztosítani kell.
E24	Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében).
E25	Az előhasználatok során biztosítani kell az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyását, fenntartását, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.
E26	A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása.
E27	Őshonos fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámát (arányát) a lehetséges minimális szintre kell szorítani, illetve lehetőség szerint teljes mértékben el kell távolítani.
E28	A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágásokat minden esetben az őshonos fafajok javára kell elvégezni.
E29	Az idegenhonos vagy tájidegen fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fafajok minden egyedének megőrzése az alsó- és a cserjeszintben is.
E30	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolításai.
E31	A táj- és termőhelyhonos fafajú faállomány tarvágásos véghasználatakor csak mikrotarvágások (az összefüggő vágásterület legfeljebb 0,25 ha) végezhetők úgy, hogy a felújítás alatt álló részterületek összege a részlet területének 35%-át ne haladja meg.
E32	Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás tilalma.
E33	A fahasználattal érintett területen összefüggően legfeljebb 0,5 ha véghasználati terület alakítható ki és tartható fenn, legalább 2 db, a természetes erdőtársulásra jellemző főfafajokból származó életképes magszóró fa meghagyásával.
E34	Az adott erdőrészletben véghasználat esetén szálalóvágás alkalmazása.
E35	Tájhonos fafajú állományok véghasználata során az idős állomány legalább 5%-ának visszahagyása, lehetőleg az idős állomány szerkezetét és összetételét is reprezentáló, egészséges hagyásfa csoportok formájában.
E36	Őshonos fafajú állományok véghasználata során átlagosan 5-20% fedettséget biztosító elszórt hagyásfák és hagyásfa csoportok visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában.
E37	A hagyásfák fenntartása.
E38	A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrészlet területén a talaj védelme érdekében kerülendő a 20 cm-nél mélyebb közelítési, illetve vonszolási nyom kialakulása. A tő- és törzssérülés ne haladja meg az 5%-ot.
E39	A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozást kell megállapítani.

Kód	Erdőterületekre vonatkozó előírások
E40	A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrészleten belül csak kötélpálya, facsúszda, lófogat, állati erővel vont közelítő kerékpár, szán vagy a rakomány emelve történő közelítésére alkalmas más eszköz használható.
E41	Felnyíló erdők esetében véghasználat jellegű fakitermelés csak abban az esetben végezhető, ha a záródás 30% alá csökken és az erdő felújítását meg kell kezdeni.
E42	Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-előkészítés tiltása.
E43	Mesterséges felújítás, illetve kiegészítés esetén géppel csak részleges tala-jelőkészítés végezhető.
E44	Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítést és a tuskózást kerülni kell.
E45	A vágásterületen történő égetés tilos.
E46	Felújítás csak táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típussal történhet.
E47	Őshonos fafajú faállomány csak táj- és termőhelyhonos fa- és cserjefajokkal újítható fel.
E48	Őshonos fafajú faállomány csak természetesen (magról, illetve sarjról) újítható fel.
E49	Idegenhonos fafajú faállomány csak természetesen újítható fel.
E50	Természetes, természetszerű és származék erdőkkel határos erdőterületek felújítása csak táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállománytípussal végezhető.
E51	Természetközeli állapotú fátlan élőhelyekkel határos erdőterületek felújítása csak táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállománytípussal végezhető.
E52	Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazható.
E53	Az erdősítések során a közösségi jelentőségű élőhelynek, illetve a természetes erdőtársulásnak megfelelő természetes elegyfajok biztosítására kell törekedni.
E54	Mesterséges erdősítés során legalább 3 tájhonos fafaj szálankénti vagy csoportos - a termőhelynek is megfelelő - elegyítése szükséges.
E55	A terület természetes erdőtakarója felnyíló erdőtípusba sorolható, így már a 30%-os záródást elérő erdősítést is sikeresnek lehet tekinteni.
E56	Talajvédelmi rendeltetésű és felnyíló (erdőssztyepp jellegű) erdők esetében a felújítás során a táj- és termőhelyhonos fafajok minden tuskó- és gyökérsarj eredetű újulatának megőrzése a cél.
E57	Az idegenhonos és tájidegen fafajú faállományok véghasználata és felújítása során hangsúlyt kell fektetni a természetes cserje- és lágyszárú szint kíméletére, valamint a talajtakaró megóvására.
E58	Tájidegen fafajokból álló erdősítés legalább 20% elegyarányban tájhonos fafajokkal elegyítendő.
E59	Az idegenhonos és tájidegen fafajú erdők véghasználata során a táj- és termőhelyhonos fafajok minden egyedének meghagyása kívánatos (az alsó- és lehetőség szerint a cserjeszintben is).
E60	Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban célállományként és elegyfaként sem alkalmazható.
E61	Meghatározott szabad rendelkezésű erdők és fásítások felújítandók.
E62	Az idegenhonos és tájidegen fafajú szabad rendelkezésű erdők és fásítások felújítása nem kívánatos, azok más művelési ágban (pl. gyep) hasznosítandók.

Kód	Erdőterületekre vonatkozó előírások
E63	Totális gyomirtó szerek használata csak intenzíven terjedő fafajok ellen, ellenőrzött körülmények között engedélyezhető.
E64	A környező gyepterületek védelme érdekében törekedni kell az erdészeti tájidegen fafajok alkotta állományok jelenlegi területen túli terjeszkedésének megakadályozására. Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágy- és fásszárúak továbbterjedését lehetőleg mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás) kell megakadályozni.
E65	Az intenzíven terjedő fafajok elleni vegyszer használata során a következő előírásokat kell érvényesíteni: • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyagot kell keverni. • Javasolt alkalmazási idő: július-augusztus. • Alkalmazás – a fásszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – kizárólag fainjektálással. • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Csak erdészeti felhasználásra is engedélyezett készítményeket lehet alkalmazni az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában. • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében alkalmazható levélen felszívódó gyomirtó, de csak csöppenésmentes kijuttatással. Vegyszeres védekezés esetén legalább 10 munkanappal a tervezett védekezés megkezdése előtt írásban kell értesíteni, az érintett hatóság illetékes szervét, megjelölve a beavatkozás tervezett helyét és időpontját.
E66	A tűzpásztákon, nyiladékokon gondoskodni kell az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorításáról.
E67	Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók.
E68	Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezést csak különleges esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) szabad végezni.
E69	Kártevők elleni védekezésnél a szelektív szerek vagy biológiai módszerek alkalmazását kell előnyben részesíteni. Nem használhatók olyan hatóanyag tartalmú készítmények, amelyek közösségi jelentőségű, illetve védett fajok egyedeit is elpusztítják.
VA01	Szóró, sózó vagy etetőhely a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetett helyszínen alakítható ki.
VA02	A terület egészén a vadlétszámot olyan szintre kell csökkenteni, hogy az a felújítások sikerességét kerítés hiányában se veszélyeztesse. Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét minden esetben be kell keríteni.
VA03	A területen szóró, vadetető, sózó, a vegetációs időszakban erdei rakodó (erdőtörvény 9. § c) pont) létesítése tilos. (EKV41)

Alkalmazott kommunikációs eszközök és eredmények

EMLÉKEZTETŐ

a „Natura 2000 területek fenntartásai tervének elkészítése és ehhez kapcsolódó szolgáltatások elvégzése" c. projekt keretében tartott Natura 2000 ötletbörzéről a BfNPI-nál

Csopak, 2009. július 7. 14:30-16:30

A találkozón részt vettek

Klein Ákos	BfNPI
Rozner György	BfNPI
Óvári Miklós	BfNPI
Kenéz István	BfNPI
Nagy Lajos	BfNPI
Simon Pál	BfNPI
Színai Péter	BfNPI (később tudott csatlakozni)
Kovács Zoltán	BfNPI (később tudott csatlakozni)
Faragóné Huszár Szilvia	VÁTI Kht.
Schneller Krisztián	VÁTI Kht.
Kenyeres Zoltán	ACRIDA Bt.
Podmaniczky László	SZIE KTI
Kelemen Eszter	SZIE KTI

A találkozón elhangzottak összefoglalása

Kelemen Eszter köszöntötte az egybegyűlteket a Natura 2000 fenntartási tervek készítésével foglalkozó konzorcium részéről, ismertette a rendezvény hátterét és célját. A találkozó legfőbb céljaként megfogalmazódott azoknak a lehetőségeknek az összegyűjtése és végiggondolása, amelyek a pénzbeli kompenzáción túl ösztönzően hathatnának a gazdálkodók és más tájhasználók számára a fenntartási tervben megfogalmazott tájhasználati előírások betartása terén. A konzorcium részéről bemutatkozott továbbá Podmaniczky László, és arra kérte az egybegyűlteket, hogy az eddig elkészült tervekről kialakult véleményüket (a tervek megközelítése, megfogalmazása használható-e) is osszák meg a szakértőkkel. Gondolatébresztőként bemutattunk a KNPI-s ötletbörzén összegyűjtött ötletek közül néhányat. A beszélgetés strukturálása érdekében területenként vettük számba a kedvezőtlen gazdálkodói gyakorlatokat, a gazdákat leginkább érintő korlátozásokat és a lehetséges megoldási lehetőségeket, a javaslatok azonban legtöbb esetben nem területhez kapcsolódva, hanem általánosságban fogalmazódtak meg. Az összefoglaló ezért az elhangzott javaslatok sorrendjét követi (területtől függetlenül).

Reakciók az eddig elkészült tervváltozatok és a Natura 2000 program kapcsán:

Rozner György:

- A fenntartási tervekben szereplő előírások nagyon alaposak, néhány esetben erősebbek, mint akár egy kezelési tervben szereplő előírások. Elképzelhető, hogy a

jövőben az előírásokon lazítani kell a különböző érintettekkel való együttműködés (FVM, helyi érintettek) érdekében.

Podmaniczky László:

- A tervek során fontos világosan meghatározni a szabályokat – mit kell tennie a területhasználónak és mit nem szabad tennie – ahhoz, hogy kompenzációt lehessen rendelni az előírásokhoz.

Óvári Miklós:

- A gazdálkodók, helyi érintettek jelentős része nincsen tisztában azzal, hogy területük a Natura 2000 hatálya alá tartozik, s hogy ott bármilyen szabályoknak meg kellene felelniük. A programról való alapos és széleskörű tájékoztatás ezért nagyon fontos volna.
- A kezelési előírások meghatározása során figyelembe kell venni az éghajlatváltozás hatásait. A gyepek esetében pl. a kaszálási időszak előbbre tolódott, már május közepén kaszálni kell, a júliusi kaszálási időpontok irreálisak. Még akkor is, ha egy későbbi kaszálási időpont kedvezőbb lenne valamelyest, figyelembe kell venni, hogy későbbi kaszálással a széna szinte használhatatlan lesz, így várhatóan nem lesz, aki lekaszálja. Természetvédelmi szempontból még a korábbi kaszálás is jobb, mint a kaszálás teljes elmaradása.
- A rétek esetében viszonylag rugalmas kaszálási intervallumokat érdemes meghatározni, amelyek jobban képesek igazodni az időjárási sajátosságokhoz.
- A kaszálási idő bejelentése általában nehézségekbe ütközik: sokan nem jelentik be a kaszálást, vagy már akkor kaszálnak, mire a bejelentés megérkezik az Igazgatósághoz. Általában az egyéb kaszálási előírások betartása sem zökkenőmentes (pl. legtöbbször kívülről befelé kaszálnak). Az 5-10% felhagyásakor mindig a gazdasági szempontból kevésbé értékes solidago-s részeket hagyják fenn, aminek köszönhetően a gyom- és invazív fajok felszaporodnak. E problémákat megfelelően kezelni kellene a fenntartási tervekben.
- A Natura 2000 területeken más tájhasználók is követnek nem kívánatos gyakorlatot. Például Natura 2000 láprétek mellett helyi vízgazdálkodási társulatok levezető árkokat alakítottak ki. Másutt a vasútépítés (Zalaegerszeg-Ukk) során tettek tönkre gyepeket. Amíg e természetkárosítások ellen csak a természetvédők emelik fel a hangjukat, alig tudnak elérni eredményt. Amikor azonban a vasútépítés kapcsán helyi tiltakozás indult, sokkal hatékonyabban foglalkoztak az üggyel (mára több per is indult). Ez két dologra figyelmeztet: egyrészt a helyi érintettekkel érdemes összefogni olyan ügyekben, amelyek mindegyik fél számára problémás helyzetet teremtenek; másrészt, ha a helyiek azt látják, hogy másutt folyó természetkárosítás ellen nem lép fel erőteljesen a NPI, akkor fokozottan igazságtalannak fogják érezni a számukra előírt szabályokat.

Kovács Zoltán

- A gazdálkodók számára könnyítést jelenthetne, ha a Natura 2000 támogatás miatt csak a naturás területre kellene gazdálkodási naplót készíteniük, s nem az egész területre.
- Szintén fontos szempont, hogy a támogatási kifizetések időben érkezzenek meg: irreális úgy elvárni előírások betartását gazdálkodóktól, hogy a kompenzációt nem rendeljük (időben) hozzá.

Podmaniczky László:

- A gazdálkodási napló minden esetben üzemszintre vonatkozik, a táblatörzskönyv készíthető el egy-egy területegységre. Tendenciaszerűen inkább várható, hogy az üzemszintű tervezés még szélesebb körben elterjed, s nem csak a támogatásigénylésnek lesz a feltétele. Inkább várható további szigorítás, mint a gazdálkodási napló területegységre való átalakítása.

Rozner György:

- A helyi tájhasználók általában keveset tudnak arról, hogy a Natura 2000 területek után miként igényelhetnek támogatást, hol kell ezt kérni, milyen kötelezettségekkel jár a támogatás igénylés stb. Többen a NPI munkatársait keresik meg ehhez kapcsolódó kérdésekkel, mivel helyenként a falugazdászok sem tudnak megfelelő információt biztosítani. Ezt kiküszöbölendő fontos volna a falugazdászok részletes tájékoztatása, képzése.

Kovács Zoltán:

- A jelenlegi AKG támogatások esetében probléma, hogy a vizes élőhely programból az ország több területét kizárták, holott a Kis-Balaton és a Dél-balatoni berkek környezetében is számos vizes terület van, amelyen a gazdálkodás nehezített (ha a Balaton vízállása 100 cm felett van, a területek víz alatt állnak, kaszálni lehetetlen, így az MVH-s ellenőrzések során azt rögzítik, hogy az előírt kezelés nem történt meg).
- Kérdésként merül fel, hogy a Natura 2000 területekre járó támogatásokból állami szervek miért nem részesülhetnek, hiszen pl. csak az Igazgatóság megközelítőleg 1400 hektárról gondoskodik.

Rozner György:

- Az erdősítések kapcsán jelenleg kedvezőtlen gyakorlat, hogy gyepek helyén erdősítenek, s művelési ág váltás csak akkor történik, amikor az erdő záródott, amikor a természetvédelmi beavatkozás már gyakorlatilag lehetetlen. Tetézi ezt, hogy Somogy megye erdősítési tervében gyakorlatilag szinte kizárólag gyepek és vizes területek (berkek, nádasok) szerepelnek, így ezeknek az élőhelyeknek a tájidegen erdősítéséért még támogatás is igényelhető.

Kenyeres Zoltán:

- Ezért nagyon fontos a tervekben mindenütt feltüntetni, hogy hol tilos az erdősítés.

Rozner György:

- Ugyanakkor az általános tiltás sem jó, hiszen a gyepek felhagyásával több helyütt spontán erdősülés indul meg.

Óvári Miklós:

- A terveknek a legfőbb célja az kellene, hogy legyen, hogy definiálják a kiinduló állapotot, amelyhez képest megítélhető egy természetvédelmi szempontból káros beavatkozás, s amely hivatkozási alapot biztosít a helyreállításhoz vagy bármilyen, az adott területre vonatkozó természetvédelmi intézkedéshez.
- A tervekben egyelőre nem jelenik meg, de fontos kérdés a működő bányatelkek szabályozása (a bányatelek méretét már nem lehet változtatni, de a bányatelken belül nyithatnak új bányát, bővíthetik a meglévőt, amivel esetleg fontos élőhelyeket tüntetnek el, s erre a NPI-nak kevés befolyása van).
- Az Alsó-Zala-völgy fenntartási tervében magára a Zala folyóra is ki lehetne térni: csak a lakott területek legyenek bevédve, azokon kívül az árvízi védekezés helyett a korábbi lassabb folyású, meanderező folyót kellene visszaállítani. Szintén fontos volna, hogy a szántóterületek ne mehessenek le a vízig.

Javaslatok a helyi tájhasználók ösztönzésére:

Rozner György, Klein Ákos:

- A gazdálkodók (részleges) mentesítése a vízgazdálkodási társulatoknak (VGT) fizetendő díjak alól nem biztos, hogy minden területen kivitelezhető. A jelenlegi helyzetben a vízgazdálkodási társulatok állami támogatást a feladatellátásért nem kapnak, csak a tagdíjakból gazdálkodnak, így több esetben nem tudják ellátni a

kezelésükben álló összes vízfelület kezelését. Ilyen helyzetben a társulatok biztosan nem mondanak le a tagdíjak egy részéről.

- A VGT-k a Natura 2000 a kapcsán több területen is összhangba kerülhetnek emiatt az előírásokkal (a gazdasági és technikai kényszerek miatt elmaradó szivattyúzás, kotrás természetesebb állapotokat eredményez a víztesteken).

Klein Ákos:

- Érdemes egyes területeken kompromisszumokat kötni a Natura 2000 előírások betartása kapcsán. Például a Mórichelyi-halastavak esetében az egyik helyi gazdálkodó a meglévő erdőtelepítés körül felszántotta a naturás gyepet tűzvédő sáv gyanánt az elmúlt évek sorozatos gyújtogatásait kivédendő. Az ügyben bírságolás helyett az a kompromisszum született, hogy a szomszéd solidagos rét szárzúzóval való kezelése és rendszeres kaszálása esetében, a rét fenntartásáért cserében megtarthatják a tűzpásztát az erdő körül.
- A károkatona ritkítás a Mórichelyi-halastavak esetében szintén problémaként jelenik meg. Hasonlóan az előző esethez a megfelelő kompromisszum elérése lehet megoldás: a károkatonák ritkításáért cserébe a környező gyepterületeket állítsák helyre.

Kenéz István:

- A kompromisszumos megoldások hátránya, hogy nem lehet jogszabályi szinten lefektetni az esetenkénti kompromisszumok lehetőségét.

Klein Ákos:

- A kompromisszumos megoldásokban a jóindulatra és a jóakaratra egyaránt szükség van, ami sérülékennyé is teszi ezt a megoldást.

Óvári Miklós:

- A kompromisszumok mellett lehetőség a gazdálkodók ösztönzésére a figyelemfelhívás, a jogszabályok általi védettségre (pl. védett növények, állatfajok stb.) való figyelmeztetés.

Klein Ákos:

- A gazdálkodók számára ösztönzést jelenthetnek a nem termelő beruházások. Pl. 12 euró támogatás jár egy-egy odú kihelyezéséért, de odúkon kívül rovarteleltető bakhátakra és egyéb természetvédelmi célú, nem termelő típusú beruházásokra is a szükséges beruházási összegnél lényegesen nagyobb a támogatás összege. Ezekre a támogatási lehetőségekre a NPI munkatársai felhívhatnák a gazdálkodók figyelmét, segíthetnének a pályázatok megkeresésében, szükség esetén megírásában.

Kenéz István:

- Az ösztönzést megelőző lépés kellene, hogy legyen a részletes és széles körű tájékoztatás. A természetvédelmi szervek felelőssége is, hogy a kijelöléskor nem volt megfelelő közzététel.

Klein Ákos:

- Nagyon fontos volna a tájékoztatás. Ennek egyik megfelelő formája lehetne, hogy a Natura 2000 területekre bevezető fontosabb utak mentén tájékoztató táblákat helyezzenek el, a főbb tiltásokat és lehetőségeket is bemutatva (pl. kvadozni tilos, felszántani tilos stb.).

Óvári Miklós:

- A tájékoztatás egyik formája lehet az is, hogy helyben szervezett gazdafórumokra elmennek a természetvédelmi őrök, s ott elmondják a legfőbb tudnivalókat.

Kenéz István, Simon Pál:

- Az ösztönzők számba vételekor arra is figyelni kellene, hogy a Natura 2000 területek után járó támogatások és a naturás előírások ne ütközzenek más támogatásokhoz kapcsolódó előírásokkal. Pl. gyepek esetében az MVH elvárja a cserjék kiirtását, míg az élőhely fenntartása szempontjából ez nem mindig kívánatos, az ellenőrzések nyári

időszaka miatt ráadásul a cserjeirtás általában arra az időszakra esik, amikor a legtöbb védett madár költ. Ezért szükség lenne a fenntartási tervekben szabályozni a cserjeirtás kezdő és végső időpontját (októbertől márciusig)

Az emlékeztetőt összeállította: Kelemen Eszter

Natura 2000 területek fenntartási tervének elkészítése és ehhez kapcsolódó szolgáltatások elvégzése c. projekt

A Dél-balatoni berkek Natura 2000 terület egyeztető fórumának jegyzőkönyve

Kőröshegy, Polgármesteri Hivatal

2009. szeptember 16. 10:00 óra

Készítette: Megyesi Boldizsár (SZIE KTI) és Kelemen Eszter (SZIE KTI)

Résztvevők:
Bálintné Landek Ilona
Bédey Ferenc
Bezeréti Katalin, Balatonföldvár város polgármestere
Csákovics Gyula, Zamárdi város polgármestere
Dolgos János, Szántód község polgármestere
Jakus László, SEFAG Zrt.
Kenéz István, BfNPI
Kiss Ferencné
Koplányi László
Kovács Gyula, MME Dél-Balatoni Csoport
Kovács Klára, hegybíró
Marczali Tamás, Kőröshegy község polgármestere
Mojzer Lászlóné, a Brettyó tulajdonosainak képviselője
Molnár Ákosné, falugazdász
Dr. Németh Jánosné
Pataki Gergely, ménesvezető, Marócpuszta
Parti Imre
Presits Ferenc, Dél-Balatoni Vízi Társulat
Rozner György, BfNPI
Sebestyénné Varga Piroska
Szinai Péter, BfNPI
Tlopos József
Takács László, falugazdász
Varga Ildikó, KvVM
Ugron Ákos Gábor
Vörös Gyula, Szólád község polgármestere
Faragóné Huszár Szilvia, VÁTI Nonprofit Kft.
Kenyeres Zoltán, Acrida Bt. tervező
Dr. Podmaniczky László SZIE KTI, agrár-környezetgazdálkodási szakértő
Kalóczkai Ágnes, SZIE KTI
Kelemen Eszter, SZIE KTI
Megyesi Boldizsár, SZIE KTI

Bevezető előadások, hozzászólások:

Kelemen Eszter köszöntötte a megjelenteket, és bemutatta a konzorcium jelenlévő képviselőit. Elmondta továbbá, hogy azok az érdeklődők, akikhez eddig nem jutott el a terv egyeztetési változata, az előadások során tájékozódhatnak a kezelési javaslatokról, illetve kérésük esetén a tervet részükre is megküldjük. Hangsúlyozta, hogy a mai találkozó célja a gazdálkodási kérdések, különösen a tervben megfogalmazott előírási javaslatok részletes megtárgyalása. Az esetleges területátsorolások, a Natura 2000 területkijelölés módosítása nem tartozik a konzorcium feladatai közé. De mivel a szervezők tisztában vannak a tervezési folyamatot is érintő konfliktusokkal, ezért ezek megvitatására szánjuk a fórum második felét. A felmerülő kérdések tisztázását, a különböző álláspontok megértését segítheti, hogy a jelentős helyi érintetteken kívül a KvVM munkatársai is részt vesznek a fórumon.

Faragóné, Huszár Szilvia (VÁTI Nkft.) röviden bemutatta a Natura 2000 program Európai Uniós és magyar jogszabályi hátterét (Madárvédelmi Irányelv, Élőhely-védelmi Irányelv, 275/2004 Kormányrendelet, 45/2006 KvVM rendelet). Magyarország e területek megőrzését fenntartási tervek készítésével szeretné elérni, a jelenleg zajló projekt – amelynek keretében 20 Natura 2000 terület fenntartási terve készül el – mintául fog szolgálni az ország többi Natura 2000 területe fenntartási tervének elkészítéséhez. A projekt EU-s finanszírozásból, a KvVM megbízásából zajlik a megbízó által kiválasztott 20 mintaterületen, 2008 novembere és 2009 novembere között. A projekt célja a 20 mintaterület terveinek elkészítésén kívül a tervezési módszertan kidolgozása egy részvételi tervezési folyamat keretében, illetve a támogatási rendszer kialakítására vonatkozó javaslatok kidolgozása. Ennek a fórumnak az elsődleges célja, hogy meghallgassuk a helyi véleményeket az elkészült fenntartási tervről, s közösen megvitassuk az előírásokat. Az elhangzott javaslatok a végleges tervben átvezetésre kerülnek. Természetesen írásban is van lehetőség a tervet véleményezni, amelynek határideje szeptember 30.

Dr. Podmaniczky László (SZIE KTI) a fenntartási terv tartalmáról, felépítéséről, illetve a tervezési folyamat menetéről tájékoztatta a jelenlévőket. Előadásában bemutatta a természetvédelem és a mezőgazdasági tevékenység összefüggéseit. Hangsúlyozta, hogy a fenntartási terv célja, hogy ennek segítségével a Natura 2000 területeken meglévő értékeket fenn tudjuk tartani, meg tudjuk őrizni. A terv úgy készült, hogy a terület felmérése, az élőhelyfoltok lehatárolása után került sor a kezelési egységek meghatározására, majd kezelési egységenként kerültek kiválasztásra a javasolt előírások, amelyek az agrár-környezetgazdálkodási program mintáját követik. Az előírások várhatóan akkor lépnek életbe, ha programszinten, az anyagi kompenzáció lehetőségével kerülnek bevezetésre a fenntartási tervek az ország összes Natura 2000 területére vonatkozóan. Az előírásokat három csoportra lehet osztani: kötelező (a szinten tartás érdekében mindenki számára betartandó) előírások, a választható (a terület állapotának javítását szolgáló, nem kötelező) előírások, valamint a komplex fejlesztési, terület-átalakítási előírások (pl. élőhely-rekonstrukció). A projekt célja az, hogy kialakuljon a Natura 2000 területek szabályozásának és támogatásának keretrendszere, s ezen belül olyan terveket szeretne a tervezői csapat kidolgozni, amelyek racionálisak és vállalhatók a térségben. E cél elérését szolgálja a mai fórum is.

Kenyeres Zoltán (Acrida Bt.), területi felelős, röviden áttekintette a négy önálló egységből álló terület biotikai értékeit, és bemutatta a természetvédelmi szempontból kívánatos területkezelési javaslatokat, hangsúlyozva, hogy azok még nem véglegesek, az érintettek visszajelzései alapján módosíthatók. Ezt jelzi, hogy a bemutatott anyag előírásai is változtak a kipostázott tervekhez képest némileg, az eddig megtörtént egyeztetések hatására. A Dél-Balatoni Berkek Natura 2000 terület négy, egymástól jól elkülönülő területet jelent, amelyek a Balaton ökológiai egyensúlyának fenntartásában bírnak jelentős szereppel. Ezeken számos közösségi jelentőségű élőhely található: sík- és dombvidéki kaszálórétek (főként a Tóközi-berekben), éger- és kőrisligetek (főként az Őszödi-berekben), sekély tavak és holtmedrek hínárja (főként a Tóközi-berekben). Kiemelt természeti értéket jelent az állat és növényvilág is, például a kisfészkű aszat, a tengerparti szittyó, a különböző kosbor fajok (pl. hússzín ujjas kosbor példányai, poloskaszagú és mocsári kosbor), továbbá a lepke fauna (pl. nagy tűzlepke, vérfű boglárka), a mocsári teknős, az északi pocok és az értékes madárélővilág tagjai.
A terület általános értékeinek bemutatása után a szakértő ismertette az egyes kezelési egységeket (KE), illetve a hozzájuk tartozó javasolt előírásokat.

A kezelési egységek és előírások részletes bemutatása, tisztázó kérdések megválaszolása

KE1: állóvizek, nem zsombékoló magassásrétek az Őszödi-berek és a Tóközi-berek egyes részein. Ezeken a területeken a cél a jelenlegi állapot fenntartása a vízi növények megtartásával, a tómeder kotrásának tiltásával (a horgász- vagy halastóként való hasznosítás nem volna kívánatos). A kezelési egység kapcsán közvetlen észrevétel nem hangzott el.

KE2: állóvizek, nem zsombékoló magassásrétek olyan területeken, ahol valamilyen gazdasági hasznosítás már folyik. A nádaratásra viszonylag sok előírás vonatkozik, de

jelenleg nádaratás nincs a területen, ezért ezek az előírások arra az esetre vonatkoznának, ha valaki aratná a jelzett területeken a nádat. A nádaratás előzetes bejelentése kapcsán a Nemzeti Park Igazgatósága jelezte, hogy javasolják az aratás megkezdését 5 nappal korábban az igazgatóságnak bejelenteni az előírások közt jelenleg szereplő 48 óra helyett (V42). A tervező válaszul elmondta, hogy ennek elvi akadálya nincs, ám módosítás esetén az összes Natura 2000 területen ez a szigorúbb szabály lesz érvényes, ezért kell megfontolni a módosítást.

KE3: tőzegképző és nem tőzegképző nádasok. A nádaratásra hasonló szabályok vonatkoznak, mint az előző kezelési egység esetében. A V42 előírás javasolt módosítási igénye itt is megjelenik.

KE4: sík- és dombvidéki kaszáló rétek, amelyek zöme jelenleg kaszálással fenntartott. A kaszálásra az általános gyepgazdálkodási szabályok vonatkoznak, a kaszálás kezdetének javasolt időpontja június 15. A széna lehordására és az inváziós növények kaszálására is külön előírás készült. Választható előírásként megjelenik az inváziós növényekkel (elsősorban aranyvesszővel) erősen fertőzött foltok évenként háromszori sokkoló kaszálása. A kezelési egység kapcsán közvetlen észrevétel nem hangzott el.

KE5: sík- és dombvidéki kaszáló rétek egy másik változata. Az előző kezelési egységhez képest valamivel szigorúbb szabályok vonatkoznak az ide tartozó területekre, mivel ezek intenzívebben kaszált területek. Az évi egyszeri kaszálás, vagy a mozaikos kaszálás lenne ideális, ezek választható előírásként vannak feltüntetve. A kezelési egység kapcsán közvetlen észrevétel nem hangzott el.

KE6: lágyszárú özönfajok (elsősorban aranyvessző) állományai, amelyeket csökkenteni kellene. Az előírások közül a virágzás előtti kaszálás, és a lekaszált növények elszállítása feltétlen szükséges, választható előírás az évenként háromszori sokkoló kaszálás. A kezelési egység kapcsán közvetlen észrevétel nem hangzott el.

KE7: jellegtelen gyepek és magaskórósok, ahol jelenleg kaszálás folyik, vagy a korai égetésen kívül nincs kezelés. Ezeken a területeken a kaszálás és a legeltetés is javasolt. Kaszálni június 15 után lehetséges. Legeltetés esetében kerülni kell a túllegeltetést, de bármely faj tartása megengedett a területen a kecske kivételével. A kezelési egység kapcsán közvetlen észrevétel nem hangzott el.

KE8: fűzlápok, lápcserjések kis kiterjedésben. A gyepek égetése nem megengedett, fontos azonban az inváziós fajok irtása, illetve cserjeirtás esetében az időkorlát betartása és a BfNPI előzetes értesítése. A kezelési egység kapcsán közvetlen észrevétel nem hangzott el.

KE9: puhafás pionír és jellegtelen erdők; tájidegen fafajokkal elegyes jellegtelen erdők és ültetvények. A tájidegen és nem őshonos fafajok ültetését kerülni kell, a meglévő állomány letermelését fokozatosan kell végezni. A kezelési egység kapcsán közvetlen észrevétel nem hangzott el.

KE10: puhafás pionír és jellegtelen erdők; keményfás jellegtelen vagy telepített egyéb erdők; nem őshonos fafajok spontán állományai – ezüstfás foltok. A tájidegen fajok kivágása és Medallon-nal való ecsetelése javasolt, a kivágott fát a BfNPI-vel egyeztetett módon kell elszállítani. A kezelési egység kapcsán közvetlen észrevétel nem hangzott el.

KE11: nemes nyarasok – egyetlen folt a területen a Kőröshegyi-réten. Felújítása őshonos fajjal történjen, és élőhely-fejlesztési előírásként megjelenik a nyaras letermelése és kaszálóvá alakítása. A kezelési egység kapcsán közvetlen észrevétel nem hangzott el.

KE12: egyéves szántóföldi kultúrák. A vizes élőhelyek védelme elsőrendű, ezért vegyszermentes szegélyt kell fenntartani, a középmély szántást korlátozni szükséges, és kerülni kell a kemikáliák használatát. Energiaültetvény létesítése és fóliaházas termelés nem javasolt. Élőhely-fejlesztési előírásként felmerül a szántók füves élőhelyekké való átalakítása. A kezelési egység kapcsán közvetlen észrevétel nem hangzott el.

Általános észrevétele, és az elhangzott előírások véleményezése

Bezeréti Katalin (Balatonföldvár polgármestere) érdeklődött, hogy a VÁTI részére írásban megküldött véleményt a konzorcium megkapta-e, illetve megkérdezte, hogy a hatályos rendezési tervben szereplő erdőtelepítés végrehajtható-e. ***Kelemen Eszter*** elmondta, hogy az írásos véleményt a konzorcium megkapta és rögzítette. ***Faragóné Huszár Szilvia*** (VÁTI Nonprofit Kft.) hozzátette, hogy, amit a hatályos, korábban elfogadott rendezési terv tartalmaz, azt a Natura 2000 fenntartási tervek nem írják felül, így a fenti erdőtelepítés megtörténhet, de azon túli erdőtelepítés nem javasolt.

Az egyik helyi ***területtulajdonos*** felvetette, hogy ha a Natura 2000 területek fenntartása országos, sőt uniós érdek, akkor az állam miért nem vásárolja fel az érintett területeket, s kezeli a területeket a nemzetipark-igazgatóságok bevonásával olyan módon, ami a természetvédelem szempontjainak leginkább megfelel. ***Dr. Podmaniczky László*** válaszában elmondta, hogy jogosnak tartja a fenti felvetést, mivel ez is egy lehetséges megoldása a problémának, például Hollandiában erre viszonylag gyakran sor kerül. Azonban véleménye szerint Magyarországon ez nem lenne megfelelő megoldás. Nagyon sokba kerülne a területek megvásárlása, és a működési költségek továbbra is az államot terhelnék. A kisajátítás vagy a területek megvásárlása ráadásul csak akkor működik, ha a két fél meg tud egyezni a terület értékében. Amennyiben a terület értékének megállapításában nagy az eltérés, ez tovább akadályozza a terület kisajátítását is. ***Varga Ildikó*** a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium részéről azt a kiegészítést tette, hogy a jelenlegi jogszabályok szerint a magyar államnak (és így a KvVM-nek) nincs lehetősége a Natura 2000 területek megvásárlására, csak a védett természeti területek esetében, s ott is csak területcserével együtt lehetséges a földvásárlás.

Az egyik helyi ***földtulajdonos*** egy ellenkező tendenciáról értesült: tudomása szerint a balatonföldvári halastavat az állam értékesíteni kívánja, holott az is Natura 2000 terület, ráadásul nagyon olcsón kínálja fel megvételre. ***Kelemen Eszter*** válaszában elmondta, hogy ebben a kérdésben a konzorcium nem illetékes, mivel a tó a Balatoni Halászai Zrt. kezelésében volt, s értékesítésre is a vállalat hirdette meg a tavat. ***Bezeréti Katalin*** (Balatonföldvár polgármestere) hozzátette, hogy az ügy felveti annak kérdését, hogy a tó jövendőbeli magántulajdonosát, hogyan fogják tudni rávenni az előírások betartására? Kenyeres Zoltán elismerte, hogy az valóban kérdés marad, hogy az előírásoknak hogyan lehet érvényt szerezni – ez nem is tartozik a tervezők hatáskörébe. ***Podmaniczky László*** hozzátette, hogy az előírások betartására a kompenzáció lehet ösztönző – ha kellően nagyon a kompenzációs összegek, akkor az előírások betartásával nem lehet probléma (az AKG program esetében ez így működik is).

Az egyik ***falugazdász*** felvetette, hogy az előírások betartatása különösen nehéz lehet olyan területeken, amelyek több száz földtulajdonos kezében vannak. Például Balatonőszödön nem világos a tulajdonosok köre, nagyon sok az osztatlan közös tulajdon. Míg egy tulajdonos esetén világos, hogy ki felel a terület kezeléséért, sok tulajdonos esetén nem, különösen abban az esetben, ha tényleges területhasználat nem folyik a területen. Ilyen esetekben még az anyagi ösztönzés sem tudja megoldani a problémát, hiába tűnik úgy, hogy az előírásrendszer működőképes. ***Dr. Podmaniczky László*** megerősítette, hogy ahhoz, hogy a rendszer működjön, valóban ismerni kell a területhasználót.

Csákovics Gyula (Zamárdi polgármestere) elmondta, Zamárdi város álláspontja nem változott a Brettyó ügyében: ez a terület belterületként – különleges idegenforgalmi övezet részeként – van nyilvántartva, s indokolatlan a terület védettsége a Natura 2000 program keretei között. Továbbra sem látja a Natura 2000 program bemutatott rendszerét működőképesnek és ellenőrizhetőnek. A természetvédelmi értékek megóvására a garancia az volna, ha az állam megvenné ezt a területet reális áron, amelyben a két fél megegyezik. Az állami tulajdonba vétel után a BfNPI tudná a területet megfelelő módon, a természetvédelmi céloknak megfelelően kezelni. A jelenlegi helyzetben – mivel nagyon sok idős tulajdonos kezében van a Brettyó – a kitűzött természetvédelmi célok teljesülését nem látja reálisnak.

A ***Brettyó magántulajdonosainak*** képviselője felszólalásában elmondta, hogy a tulajdonosok jogszerűtlennek tartják, hogy a kérdéses területen kárpótlási földeket árvereztek el és mértek ki, majd jogszabályi háttér nélkül nyilvánították a magántulajdonban lévő földeket Natura 2000 területté. 2003-2004-ben a DDNPI nem jelölt sem természetvédelmi, sem természetvédelemre javasolt területet a Somogy megyei tervlapon a Brettyó vonatkozásában. 2004-ben ez a terület *„kinőtt”* VÁTI által készített településrendezési tervben. A tulajdonosok azért vásárolták vissza a kárpótlás során ezt a közel 200 hektárt, hogy azt hasznosíthassák, amit a védettség megakadályoz. Elmondta továbbá, hogy eddigi kérdéseikre választ sem írásban, sem szóban nem kaptak, ami kaptak, az *„bóvli”* volt. A felszólaló napi szinten foglalkozik az üggyel, a környezetvédelmi miniszterrel és az illetékes államtitkárral is tárgyal(t) a polgármester úrral közösen. Ajánlották nekik, hogy ingyen kapnak szürke marha gulyát a területre, a legeltetés azonban a Balaton törvénnyel ütközik, tehát ez nem reális megoldás. Kaptak vételi ajánlatot is, ami 36 Ft-ot ajánlott négyzetméterenként – ez azonban teljességgel elfogadhatatlan összeg a tulajdonosok számára. Úgy vélik a tulajdonosok, hogy összehangolatlan módon születnek döntések a legfelsőbb szinteken (*„nem tudja a jobb kéz, mit cselekszik a bal”*), illetve attól is tartanak, hogy a háttérben erőteljes lobbi zajlik az idegenforgalmi szempontból értékes, magántulajdonban lévő terület olcsón történő megszerzéséért. További probléma a Brettyóban, hogy tudomása szerint vadászat és vadetetés folyik a területen, a tulajdonosok már nem mernek kimenni a vaddisznók miatt, amelyek a Balatonra járnak le inni. Mindezek alapján jogosnak tartja a tulajdonosok tiltakozását, s tájékoztatja az egybegyűlteket, hogy a tulajdonosok nevében meg fogja indítani a pert a magyar állam ellen a magántulajdon védelme érdekében. Felvetette továbbá a kérdést, hogy miért – milyen természeti értékek védelme érdekében – jelölték ki a területet, hiszen a terület egyik beajánlója egy korábbi kérdésére azt mondta, hogy azt sem tudja, hol helyezkedik el a terület. Értesülése szerint magtermő területnek minősítették először a Brettyót, de az ott termő magok nem voltak különlegesek, ezért ez az érv nem szolgálhatott a védettség alapjául. Ezt követően madárvonulási útvonalnak jelölték, de tudomása szerint a Madártani Intézet közölte, hogy nincsenek jelentős vonuló madárfajok. Szeretnék tehát tudni, hogy mi a védettség indoka és a védelem tárgya, hogy ki vállalja a felelősséget a kijelölésért, és hogy ki fogja a tulajdonosokat kifizetni. ***Kelemen Eszter*** megköszönte a hozzászólást, amely fontos kérdéseket vet fel a kijelöléssel kapcsolatban. Megerősítette, hogy hozzászólást

jegyzőkönyvben rögzíti a konzorcium, s a megbízó részére eljuttatja. Elmondta ugyanakkor, hogy a tervezői konzorcium nem illetékes a kijelölés körüli viták rendezésében, s a fórumnak sem lehet célja ezeknek a konfliktusoknak a megoldása. A magántulajdonosok képviselője mindezek ellenére elvárhatónak tartotta és kérte, hogy a fórumon bemutassák a védettség indokát és tárgyát a Brettyó vonatkozásában is, mert arról alig hallott a felvezető előadásokban. Felvetette továbbá, hogy miért nincs jelen a fórumon olyan felelős beosztású ember, aki választ adhatna a kérdéseikre, miközben a háttérben intézkedések születnek, amelyek lehetetlen helyzetbe hozzák a tulajdonosokat.

Vörös Gyula (Szólád polgármestere) elmondta, hogy a rendezési terv szerint erdősítésre kijelölt terület található a települést érintő Natura 2000 területen. Kérte a konzorciumot, hogy más településekhez hasonlóan vegyék figyelembe az erdősítésre jelölt területet, természetesen a telepíthető fafajokat a BfNPI-vel egyeztetni fogják. Két további kérdés intézett a konzorciumhoz. Egyrészt a rét művelési ágban lévő, de elnádasodott gyep újra gyeppé alakítható-e olyan területeken, amelyeket a fenntartási terv már nádasként és vizes területként kezel, s ha nem, akkor a tulajdonost hogyan fogják kártalanítani? Másrészt mi a teendő olyan esetekben, amikor a szántó művelési ágú szomszéd elbirtokol a gyepből 10 métert – ki számíthat a bírságra? ***Kenyeres Zoltán*** elmondta, hogy az erdősítést nem javasolja a konzorcium, de a hatályos rendezési terv előírásait nem írja felül a készülő fenntartási terv. Pontosan utána kell tehát nézni, hogy melyik területről van szó, mielőtt a harmonizáció megtörténik. ***Kelemen Eszter*** hozzátette, hogy pontos helyrajzi számok ismeretében valószínűleg könnyebb lesz beazonosítani a területet, ezért kéri polgármester urat, hogy a kérdéses hrsz-eket küldje meg a konzorcium részére.

Dr. Podmaniczky László az eddig elhangzott általános megjegyzések kapcsán a tervezési folyamat jellegére hívta fel a figyelmet. A Natura 2000 fenntartási tervek és a hozzájuk kapcsolódó támogatási rendszer kialakítása hosszú tervezési folyamat eredménye lesz, ami nem ér véget azzal, hogy ez év novemberében a 20 mintaterületre elkészülnek a tervek. A finanszírozási problémák miatt nem várható a közeljövőben, hogy a most vizsgált húsz mintaterület támogatása beépüljön az agrár-támogatási rendszerbe. Valószínűbb, hogy a 2013-tól induló finanszírozási ciklusban lesznek meg a források a Natura 2000 területek támogatására, s addig még nyilvánvalóan több egyeztetésre is sor fog kerülni. A Brettyóban kialakult konfliktushoz kapcsolódóan megerősítette, hogy a konzorciumnak nem feladata ennek a kérdésnek a megoldása, vagy az állásfoglalás. Személyes véleménye ugyanakkor, hogy a tulajdonosok igénye elfogadható és érthető, azonban a megegyezéshez kompromisszumot kell kötni. Tapasztalatai szerint az önkéntesen vállalt megegyezések rendszere működtethető. A Brettyó magántulajdonosainak képviselője sérelmezte, hogy az érintetteket nem vonták be a területkijelölés procedúrájába, még csak nem is tájékoztatták őket, hogy mi zajlik a területükön, vagy mi várható. Podmaniczky László hangsúlyozta, hogy ha korábban voltak is olyan döntések, amelyek az érintettek megkérdezése nélkül születtek, a terv készítése során a konzorcium törekedett az érintettek bevonására, s a fórum is kifejezetten ezt a célt szolgálja. Mind a konzorcium, mind a megbízó KvVM fontosnak gondolja, hogy a tervbe beépüljenek a helyi észrevételek.

Több ***tulajdonos*** is felszólalt, hogy a probléma nem a jelenlegi tervezési folyamatban gyökerezik, hanem ott, hogy a tulajdonosokat nem értesítették, csak az önkormányzatnál függesztették ki a kijelölés tényét.

Marcali Tamás (Kőröshegy polgármestere) elmondta, hogy egyetért az eddig elhangzottakkal. Úgy vélte, hogy felülről kényszerítenek szabályokat a vidéki Magyarországra, amely azonban már nem akar, és sok esetben nem is tud kompromisszumot kötni e szabályok betartása érdekében. Kőröshegy vonatkozásában hasonló problémával állunk szemben, mint a Brettyóban, ugyanis itt is található egy nagy kiterjedésű, osztatlan közös tulajdonban lévő, és ezért nehezen rendben tartható gyepterület a belterületen belül. Csak szabályok születnek az ilyen területek fenntartására, de arra nincs javaslat, hogy hogyan lehet a szabályokat betartani, a kijelölt területek gondozását kivitelezni. Nincs olyan szerv Magyarországon, akit azért fizetne az állam, hogy ezeket a szabályokat hozza és betartassa. Úgy érzi, hogy megint az önkormányzati szektorra fognak a feladatok hárulni. Ugyanis ha a kérdéses osztatlan közös terület nincs lekaszálva, az önkormányzatot keresik meg a hatóságok, de ugyanígy, amennyiben a nádas nincs rendbe téve, vagy vadkár keletkezik, a lakosság és a hatóságok is az önkormányzatot keresik meg. Az anyagi kompenzáció véleménye szerint soha nem akkora, ami ellentételezi a kieső jövedelmet vagy a felmerülő költségeket. Azt kéri a konzorciumtól, hogy az embert nézzék, és olyan enyhe szabályokat alkossanak, amit be lehet tartani. A tervben foglaltaknak a jelenlegi formájukban, úgy véli, nincs értelme, mert betarthatatlanok.

A ***Dél-Balatoni Vízi Társulat*** ügyvezetője a most készülő vízgyűjtő gazdálkodási tervekhez hasonlította a Natura 2000 fenntartási terveket, illetve a tervezési folyamatot. Ennek kapcsán megjegyezte, hogy a vízgyűjtő gazdálkodási tervek kapcsán is előírások születnek, de arról nem rendelkeznek, hogy az előírások betartását miből fogják finanszírozni – ezt a veszélyt látja a Natura 2000 kapcsán is. Ezért nagyon fontos volna a konkrétumokra odafigyelni. Ehhez kapcsolódóan elmondta, hogy a hatályos üzemelési engedélyek alapján belvízvédelmi szivattyútelepekkel a vizet át kell emelniük a berkekből a Balatonba a Földvári-berek kivételével. Ezt korábban a területek mezőgazdasági művelési indokolta, ma azonban már nincs művelés a kérdéses területeken. Fontosnak tartaná, hogy a konzorcium vizsgálja felül a szivattyútelepek üzemeltetési szabályait, hogy szükség van-e az üzemeltetésükre egyáltalán, vagy csak olyan szinten, hogy a közvetlen veszélyben lévő belterületeket védjék. A falugazdász úr korábbi hozzászólásához csatlakozva elmondta, hogy a hivatalos művelési ágak és az aktuális élőhelyek nincsenek egymással összhangban – ezt harmonizálni kellene. Ez a vízi társulat és a tagok közötti problémákat is megelőzhetné (hiszen a mai gyakorlat szerint a rét-, szántó stb. művelési ág szerint vetik ki a tagdíjat, és szedik be azt egy elmocsarasodó terület fenntartásáért). Szintén szükséges lenne a helyrajzi számok feltüntetése a kezelési egységeknél. Elmondta továbbá, hogy véleménye szerint a vízgyűjtő gazdálkodási terv és a Natura 2000 fenntartási terv egyáltalán nincs egymással összhangban. Hozzátette, hogy a társadalmi egyeztetést nem szabad úgy kezelni, hogy az csak egy kötelező feladat, és kipipálható, amikor a fórum megtörtént. ***Podmaniczky László*** válaszában elmondta, hogy őszintén fontosnak tartja a konzorcium és a megbízó is az egyeztetést. A vízgyűjtő gazdálkodási tervek kapcsán elmondta, hogy a VGT és a Natura 2000 fenntartási tervek hasonló struktúra szerint készülnek. A vízgyűjtő gazdálkodási terv ugyanakkor még egy sokkal korábbi fázisban van, ezért nem találhatók benne konkrét javaslatok. Emellett természetesen egyetért, hogy erősíteni kell a két terv között a szinergiát, különösen a területi tervek esetében. A hrsz-ekhez kapcsolódó észrevétel kapcsán elmondta, hogy a konzorciumnak jelenleg nincs lehetősége helyrajzi számokra alapozott terveket készíteni, de a végleges tervek ilyenek lesznek.

Az egyik helyi ***magántulajdonos*** elmondta, hogy úgy tudja, Magyarország nagyon sok területet ajánlott fel a Natura 2000 program részére, anélkül, hogy megfontolta volna ennek a társadalmi és gazdasági következményeit. ***Kelemen Eszter*** válaszában elmondta, hogy az EU-

s átlagot csupán kevéssel haladja meg a Magyarországon kijelölt területek aránya, s viszonylag nagy a szórás az EU-n belül is (vannak országok, ahol 15% alatt marad a Natura 2000 területek aránya, másutt a 35%-ot is eléri). A viszonylag magas területkijelölési arányt az okozza, hogy a pannon biogeográfiai régió közösségi jelentőségű élőhelyei és fajai legnagyobb részt Magyarországon található meg.

Az egyik kőröshegyi ***tulajdonos*** elmondta, hogy a Kőröshegy körüli zártkerti ingatlanok helyzete rendezetlen. Az ügy már 1999 óta húzódik, amikor belterületbe vonták a telkeket, rendezték a telekhatárokat. Egy része ennek a területnek bekerült a vízvédelmi övezetbe, s most látja, hogy egy bizonyos része a Natura rendelet hatálya alá is bekerült. A felszólaló javaslata az lenne, hogy csak akkor kerüljön magántulajdonú telek a rendelet hatálya alá, ha ahhoz a magántulajdonos hozzájárul. Ha csak korlátozásokkal jár, akkor inkább vegye meg az állam a területet, és kezelje úgy, ahogyan az a legjobban szolgálja a természetvédelmi célokat, a tulajdonosokat pedig kártalanítsa.

Az ***MME Dél-Balatoni csoportjának*** képviselője elmondta, hogy fél éven belül a harmadik ilyen koncepció egyeztetésében vesz részt. Véleménye szerint mind a háromban alapvetően jó gondolatok találhatóak, de helyi szinten nem fognak érvényesülni, mert elnagyoltak a tervek. Úgy véli, a tervezők nem rendelkeznek megfelelő kiinduló adatokkal, helyi információkkal. Meglátása szerint, mivel a jelenlegi EU-s tervezési ciklus 2013-ig tart, és ebből a fenntartási tervből 2010 előtt nem lesz jogszabály, kérdéses, hogy mikor fog megvalósulni ez a terv. Mivel helyben a Natura 2000 rendelet hátrányokat okoz a lakosság és a magántulajdonosok jó részének, azt az üzenetet kéne átvinni, hogy a Natura 2000 az jó, értéket őriz meg, és pénzt lehet érte kapni. A terület kijelöléssel sem ért egyet teljes mértékben, pl. a Tóközi-bereknek a déli része madártani szempontból sokkal értékesebb, azt is ki kellett volna jelölni. Az anyagban nem hangsúlyos, hogy ezeknek a területeknek a védelme a Balaton élővilágának védelme miatt fontos – pl. a kijelölt berkek szaporodó és táplálkozó helyként fontosak. Úgy véli, hogy a terület elnevezése félreértésekre adhat okot: tavalyi év folyamán a Balatoni-berkek Natura 2000 területre végeztek felmérést, ami nem azonos azzal a területtel, amire a jelen fenntartási terv készül, pedig úgy látja, ugyanazon név alatt szerepel a két terület. A veszélyeztető tényezőket szintén nem hangsúlyozza a terv: a Tóközi-berek esetében az M7-es autópályáról lecsurgó vizek fontos veszélyt jelentenek. Az Őszödi-berek esetében a nyári vízszint megtartását volna fontos szabályozni. Szintén veszélyeztető tényező a Balatonföldvári-halastó déli részének feltöltése szeméttel, zöld hulladékkal. Hiányolja továbbá, hogy az MME helyi csoportjával nem került sor előzetes egyeztetésre, interjúra – az utólagos véleményezés nem elég, a kidolgozás során kellett volna együttműködni. Számos faj hiányzik szerinte a felsorolásból, és nem szerencsés csupán néhány fajra (vörös gémre és cigány récére) korlátozni az alapadatokat. Fontosnak tartja megjegyezni, hogy a területen nincs üzem-tervezhető erdő, ezért nincs szükség az AKG mellett az EKV-t is feltüntetni. ***Podmaniczky László*** a válaszában elmondta, hogy az MME része a konzorciumnak, sajnálatos, ha az Egyesületen belüli kommunikáció nem megfelelően valósult meg. Ezeket a hiányosságokat orvosolni fogja a konzorcium a jövőben. Elismétli, hogy a területkijelölést módosítani, befolyásolni a tervező konzorcium nem tudja. ***Kenyeres Zoltán*** hozzátette, hogy a tervezési folyamatban részt vett madarász, az elkészült anyagot is véleményezte, s úgy véli, koncepcionális szinten a rendelkezésre álló alapadatok megfelelőek és elegendőek.

A ***falugazdász asszony*** szintén hangsúlyozta, hogy helyrajzi számokhoz kell rendelni a különböző kezelési javaslatokat, valamint hogy a tulajdonosokat értesíteni kell, ha bármi változás van a tulajdonukban. Szükségesnek tartja továbbá, hogy az anyagot a Balaton törvénnyel harmonizálják. Olyan területről beszélünk, amely kiemelt üdülőkörzet, fontos

természetvédelmi terület, ugyanakkor faluként működik, ahol van még mezőgazdaság és állattenyésztés, sőt ez utóbbi gyarapszik is, mivel ez egyben turisztikai vonzerőt is jelent. A Natura 2000 fenntartási terv hiába tenné lehetővé az állattartást, ha itatót, szárnyékot a Balaton-törvény miatt nem lehet építeni. Megkérdőjelezi, hogy hígtrágya kijuttatás történt volna a területen, ugyanis nincs ilyen típusú gazdálkodás a településen. Úgy véli továbbá, hogy kevés konkrétum hangzott el eddig arról, hogy egyes területeken milyen gazdálkodásra volna szükség. Az egyeztetéseken kevesebb elméleti felvezetőnek kellene lennie, s sokkal több konkrétumnak kellene elhangoznia. ***Kenyeres Zoltán*** válaszul elmondta, hogy a szarvasmarhatartást a fenntartási terv engedélyezi. A hígtrágya kijuttatás kapcsán pedig azt mondta el, hogy az egyik terepbejárás során találták nyomát, bár nem azonosították be, hogy hígtrágya volt-e vagy más szerves folyékony hulladék. ***Faragóné Huszár Szilvia*** a Balaton-törvény kapcsán elhangzott vélemény vonatkozásában elmondta, hogy a fenntartási tervet a Balaton törvénnyel egyeztette a konzorcium, fontos azonban látni, hogy az településszinten nem tud szabályozni. A törvény és a fenntartási terv egyik célja, hogy ne épüljön teljesen be a tó környezete, hogy megmaradjanak az ökológiai folyosók a tó és a környező területek között, ezeket tehát nem lehet beépíteni. Elismétli, hogy konzorcium szándékai szerint a Balaton-törvény és a Natura fenntartási tervek nem ütköznek, de amennyiben valamely ponton ütközés tapasztalható, kéri, hogy ezt jelezzék a VÁTI Nonprofit Kft felé, hogy feloldják az ellentmondást. Ismét hangsúlyozza azt is, hogy az a fenntartási tervekben szereplő előírások betartását nem ingyen kívánja az állam, hanem megfelelő kompenzációért cserébe. ***Falugazdász asszony*** viszontválaszában egy kereki példát hoz fel, ahol egy potenciális lótartó nem tudott lóistállót létesíteni a Balaton-törvény miatt, ezért felhagyott a gazdálkodással az adott területen, a terület pedig elvadult. Megfigyelése szerint általános probléma az állattartó területek felhagyása. Egyetért azzal, hogy a nádasokat meg kell tartani, és parti sétányokat kell kialakítani. ***Faragóné Huszár Szilvia*** hozzátette még, hogy az illetékes főépítészi hivatalba kell jelezni, ha hibát találnak, vagy pontosítást kérnek a Balaton-törvényben. Az övezeti határokat pedig a rendezési tervben kell pontosítani.

Hegybíró asszony elmondta, hogy a tulajdoni lapokon a művelési ág besorolás 60%-ában nem fedi a valós művelési ágat. Első osztályú szőlő kataszterben van a terület nagy része, már pusztán emiatt többen érezhetik azt, hogy hátrányban vannak (csak akkor építkezhet a tulajdonos, ha a telek 80%-át betelepíti szőlővel). A Natura 2000 rendelet 600 helyrajzi számot érint, de a tulajdonosok nem kaptak időben értesítést az őket érintő változásokról – sokan csak egy művelési ág váltás vagy egyéb változtatás kapcsán a tulajdoni lapra bejegyzett széljegyzetből értesültek. Elmondta továbbá, hogy a kőröshegyi József Attila utca bal oldala nem beépíthető a Natura 2000 miatt, ami a jobb oldali házak lakóit sújtja, hiszen így az infrastruktúra kialakítása kétszer annyiba kerül itt, mint más utcákban. Érvényt kellene szerezni annak az előírásnak, hogy a tulajdonosnak 30 napon belül be kell jelenteni, ha változás áll be a tulajdonában álló terület használatában (a művelési ágban). Ennek hiányában ugyanis a földnyilvántartások megbízhatatlanok, ami számos probléma forrása, s a Natura 2000 fenntartási terv alkalmazását is megnehezíti.

A ***Brettyó-beli magántulajdonosok képviselője*** elismételte korábbi kérdését, hogy mi indokolja a kijelölést a Brettyóban. Szintén kérdésként vetette fel, hogy a védett terület közepén lévő 40 közművesített telek hogyan lett engedélyezve. Ha a Natura 2000 kijelölés még nem teljesen végleges, akkor miért nem lehet a Brettyót kivenni? ***Kenyeres Zoltán*** válaszul elmondta, hogy a Brettyóban megtalálható a kisfészkű aszat; csupán emiatt érdemes a terület a védelemre, hiszen az egy Natura 2000 jelölő faj. További indok a kijelölésre, hogy a Balaton környékén annyira elszigeteltek, fragmentáltak az élőhelyek – annyira nagy a beépített területek aránya –, hogy bármekkora nádas megőrzése nagy jelentőséggel bír.

Leszögezte továbbá, hogy Hollandia és Nagy-Britannia nem megfelelő példák arra, hogy Magyarországot és ezen országokat természetvédelmi szempontból összehasonlítsuk, mivel a fejlettebb európai országok többségében alig található már természetes élőhely, azok is nagyon kis kiterjedésben, amelyeket valóban szükséges szigorúan, rezervátum-szerűen őrizni. Örülnünk kellene, hogy Magyarországon még ennyi kijelölésre érdemes terület található. A ***felszólaló*** ismét hangot adott ő és tulajdonostársai véleményének, miszerint a kijelölés természetvédelmi indokai gyengék – újfent felsorolta, hogy milyen anomáliákat észleltek a terület kijelölésének indoklása körül –, s inkább lobbiérdek miatt került sor a kijelölésre.

Egy ***helyi magángazdálkodó***, aki lótenyésztéssel foglalkozik, elmondta, hogy viszonylag nagy területeket kezel a térségben. Kérdései, hogy jelenleg pontosan mennyi terület van az országban kijelölve, s mi várható a jövőben: lesz-e új kijelölés, mikor kerül a tervezésben sor az általa használt területekre? ***Kelemen Eszter*** válaszában elmondta, hogy több Natura 2000 terület is van a térségben, ezért előfordulhat, hogy a kérdéses területek is a Natura hálózatba tartoznak, de a projektben nincs módunk azokkal foglalkozni. Arról, hogy mely területek tartoznak a Natura 2000 hatálya alá, a 45/2006-os KvVM rendeletből lehet tájékozódni, az abban megjelentetett helyrajzi számos lista alapján. A következő években ugyanakkor mindegyik területre fog fenntartási terv készülni, így előbb-utóbb várható, hogy a környező térségek Natura 2000 területeire is készül Natura 2000. A ***falugazdász*** csatlakozott a felszólalóhoz, hogy a helyrajzi számos lista elérhetőségét szeretné megtudni, s hozzátette, hogy a kezelési egységekhez is jó lenne helyrajzi számokat rendelni. ***Kelemen Eszter*** biztosította az érdeklődőket, hogy akár a fórum után át tudja másolni a kérdéses rendeletet, el tudja küldeni postán vagy e-mailben, vagy meg tudja adni a honlapcímet, ahonnét letölthető. Hozzátette még, hogy a Földhivatalban a tulajdoni lapokon széljegyzetben szintén szerepel a Natura 2000 bejegyzés, így ott is lehet információt szerezni. A résztvevők körében felmerült ezt követően, hogy a Földhivatalnak értesítenie kellene a tulajdonosokat. Az ***MME helyi csoportjának*** képviselője kiegészítette az elhangzottakat azzal, hogy a MEPAR-ban is lehet látni, hogy egy adott blokk a Natura 2000 hatálya alá tartozik-e, s azt is követni lehet, hogy támogatást lehet-e utána igényelni. ***Podmaniczky László*** reflektálva az elhangzottakra elmondta, hogy a helyrajzi számos térképpel a későbbiek során lesz összekapcsolva a most bemutatott kezelési egység térkép. Ennek feltétele, hogy a konzorcium rendelkezzék megfelelő digitális térképpel. A kezelési javaslatok a későbbiekben valószínűleg a MEPAR blokkokra lesznek kidolgozva, ezeken azonban az élőhelyeket is jelezni kell majd, mert a Natura 2000 kijelölés élőhely alapú besoroláson alapul. Ennek megvalósításához további egyeztetésekre van szükség. A ***falugazdász*** részéről újabb kérdésként merült fel, hogy mekkora támogatásokra lehet hektáronként számítani a Natura 2000 kapcsán. ***Podmaniczky László*** elmondta, hogy egyelőre pontos választ, számítások hiányában, nem lehet erre a kérdésre adni. Véleménye szerint hektáronként nagyságrendileg 50 ezer Ft körül várható a támogatási összeg, de a pontos válaszhoz a kezelési előírások költségvonzatát meg kellene becsülni. Bíztató lehet, hogy nagyon sokan pályáztak integrált gazdálkodásra (1.600 ezer hektár), s mindössze 600 ezer hektár vonatkozásában érkezett pályázat az összes többi AKG programra, miközben az integrált gazdálkodás aránya 30%-ban van limitálva (EU-s szabály alapján). Ismerete szerint a jelenlegi álláspont az, hogy az integrált gazdálkodásban pontozási rendszer alapján szűkítik a nyertesek körét, a többi támogatási célra pályázók mindegyik nyer, azonban még így is jelentős összeg marad benn a kasszában. Így várható, hogy fel fog szabadulni az AKG programban pénz, amit akár a Natura 2000 program (akár a jelenleg tervezés alatt álló 20 mintaterületen beindítandó mintaprogram) finanszírozására is lehetne fordítani.

Ezek után ***Podmaniczky László*** visszatért a korábbi felszólalásra, amely a kijelölés indokát firtatta, s elmondta, hogy a Brettyó kijelölése két kezelési egységet érint, a KE3 és a KE5 kezelési egységeket, amelyek nádasokat és jellegtelen gyepeket takarnak. Bár számunkra, laikusok számára elhanyagolt, gyomos területnek tűnhetnek, a botanikus meglátja és megtalálja itt az értékeket. Felvetette továbbá, hogy mennyire értékelik a tulajdonosok a kérdéses területet, mi az a pénzben kifejezett igény, ami a tulajdonosok számára a tárgyalási alapot képezi? A ***Brettyó-beli magántulajdonosok*** képviselője a térképnél állva mutatta be, hogy ismeretei szerint hol a Natura 2000 terület határa, és jelenleg hol zajlanak építkezési előkészületek. Elismételte, hogy a Brettyóval szemben lévő terület sűrűn beépített, valamint, hogy a lakó-pihenő övezeten át járnak le a vaddisznók a tóra inni. Sérelmezi, hogy tudomása szerint vadetetés, vadbefogás és vadászat folyik a területen, a vadállomány veszélyt jelent a közlekedőkre és a lakókra is. Az elhangzott kérdés kapcsán elmondta továbbá, hogy egy 500 négyzetméteres közművesített építési telek 25 millió forint a kijelölt területtől 20 méter távolságra. Ehhez képest irreális a KvVM által felajánlott 36 Ft/nm ár. Elismételte, hogy spekulációt sejtenek a tulajdonosok a háttérben.

A ***Dél-Balatoni Vízi Társulat*** ügyvezetője megkérdezte, hogy mikortól lép várhatóan életbe a fenntartási terv. Egy helyi ***magántulajdonos*** azt a kérdést intézte a konzorciumhoz, hogy cserével nem lehet-e megoldani a Natura 2000 kijelölés problémáját (kijelölt konfliktusos terület helyett más területet kijelölni)? Ismét felvetette, hogy a balatonföldvári halastavat nagyon olcsón bocsátotta áruba a Balatoni Halászati Zrt. ***Kelemen Eszter*** a második kérdésre elmondta, hogy a konzorcium nem illetékes olyan kérdésekben állást foglalni vagy dönteni, amelyek már kijelölt területek átminősítését célozzák meg. ***Podmaniczky László*** az első kérdésre adott válaszában a Víz Keretirányelv keretében zajló vízgyűjtő gazdálkodási tervezéshez viszonyította a Natura 2000 fenntartási tervek készítését. A vízgyűjtő gazdálkodási tervek 2015-ben lépnek életbe, az előírásokat 2012-ig kell megtervezni. A Natura 2000 programban ilyen fix időpontok ugyan nincsenek, de az országon meglehetősen nagy a nyomás az Unió részéről, hogy mihamarabb elkészüljenek a fenntartási tervek. Az FVM szándéka, hogy a Natura kifizetéseket fenntartási tervekhez kösse, ott a szándék és a szükséges pénz is megvan a hátralévő Natura területek fenntartási terveinek elkészítéséhez. A jelenlegi tervezési folyamat ellenben a KvVM megbízásából és szándékai szerint zajlik. A tervek – akár a KvVM, akár az FVM megbízásából készülnek – akkor lépnek életbe, ha lehet az előírások betartásához kompenzációt rendelni, tehát ha elegendő forrás áll ehhez rendelkezésre, illetve ha a két Minisztérium meg tud egyezni a források ütemezésében, megosztásában (pl. mintaterületek kijelölése révén). A ***Vízi Társulat*** képviselője hozzáfűzte, hogy egyetért a tervben foglaltakkal – a fenntartási terv életbe lépésének határideje elsősorban azért fontos számukra, mert ha hamarosan hivatkozási alappá válhat, akkor feleslegesen nem szeretnének olyan tevékenységekbe pumpálni a pénzt, aminek a jelenlegi gazdálkodási és vízviszonyok között nincs értelme (pl. a felesleges szivattyúzással). A fenntartási tervre való hivatkozással és a várható kompenzációval a gazdálkodók hozzájárulási díjjal kapcsolatos ellenérdekeltsége is tisztázható volna. ***Podmaniczky László,*** reagálva az elhangzottakra, felvetette, hogy mindez előirányozza, hogy nem csak anyagi kompenzációval, de meglévő (és a jelenlegi körülmények között nem reális) jogszabályok változtatásával is pozitív hatások érhetők el, ill. csökkenthetők a Natura 2000 kijelölés kapcsán felmerülő problémák.

A ***SEFAG Zrt. vadászati ágazatának vezetője*** a korábban elhangzott vadgazdálkodási kérdésre válaszul elmondta, hogy a kérdéses terület (Brettyó) nem tartozik bele a SEFAG Zrt. Szántódi Erdészetének üzemi vadászterületébe, mivel belterület. Ennek ellenére a lakossági bejelentések kapcsán befogják a vaddisznókat a kihelyezett csapdák segítségével, hogy csökkenjen az állomány. A vaddisznók felszaporodása a területen annak köszönhető, hogy az

M7-es autópálya elvágja a vadakat a víznyerő helyektől, így inni csak a Balatonra tudnak lejárni. A vadak befogása a Natura 2000 terület fenntartási szempontjából is valószínűleg kívánatos. Ezt követően rövid vita alakult ki a SEFAG és a területtulajdonosok közötti konfliktus kapcsán (a génbankhoz kapcsolódóan), ami a Natura 2000 fenntartási tervhez közvetlenül nem kapcsolódott.

Kelemen Eszter ezt követően megkérdezte, hogy van e további megjegyzés a kezelési egységekhez vagy az elhangzott előírás javaslatokhoz. Mivel újabb kérdés már nem érkezett, a moderátor biztosította a megjelenteket, hogy a fórumon elhangzott észrevételeket a jegyzőkönyvben rögzítjük, amit a résztvevőknek és a megbízó KvVM-nek eljuttatjuk. Elmondta, hogy bármely egyéb kérdés kapcsán a konzorcium szívesen áll az érintettek rendelkezésére, s megköszönte a résztvevők aktív részvételét.

A ***résztvevők*** részéről még elhangzott az a kérdés, hogy a fórummal a teljes egyeztetési folyamat lezárult-e, illetve, hogy kit keressenek a terület kijelöléséhez kapcsolódó problémáikkal. A felvetett kérdésre ***Varga Ildikó*** a KvVM képviseletében válaszolt. Elmondta, hogy területcserére nincs lehetőség a fennálló jogszabályi keretek között. A kihirdetett Natura 2000 területek listája elfogadott, azt a Kormány 2004-ben a Bizottság elé terjesztett, s a Bizottság jogerősen elfogadta. Jelenleg ott történik módosítás a területkijelölésben, ahol pontatlan volt a kijelölés (a helyrajzi számokhoz igazítják a kijelölést). A Bizottság bizonyos élőhelyek tekintetében kérte, hogy további területeket jelöljön ki az ország, így helyenként van lehetőség még arra, hogy újabb területek kerüljenek be, de tudomása szerint ezt a Natura 2000 területet ez nem érinti. Már elfogadott terület nem valószínű, hogy kikerüljön a rendelet hatálya alól, erre csak akkor van lehetőség, ha a kijelölés indoka nem áll fenn (megszűnt az élőhely, ami alapján kijelölték, vagy pontatlan adatok későbbi pontosítása során kiderült, hogy az élőhely nem található meg a területen), de ez a helyzet sem áll fenn a Brettyó kapcsán. A Brettyó-beli tiltakozók képviselője és Varga Ildikó tovább folytatta a kijelölés körüli vitát.

Kelemen Eszter indítványozta, hogy a fórum hivatalos részét formálisan zárják le, s a kijelölés kapcsán zajló beszélgetést a témában közvetlenül érintettek kötetlen eszmecsere formájában folytassák. Javasolta továbbá, hogy a résztvevők közül bárkinek bármilyen egyéb kérdése maradt, azt személyesen a konzorcium tajgaitól meg tudja kérdezni.

22. sz. melléklet

Az érintett települések településszerkezeti tervei

A Natura 2000 lehatárolás elhelyezkedése Balatonföldvár településszerkezeti tervén

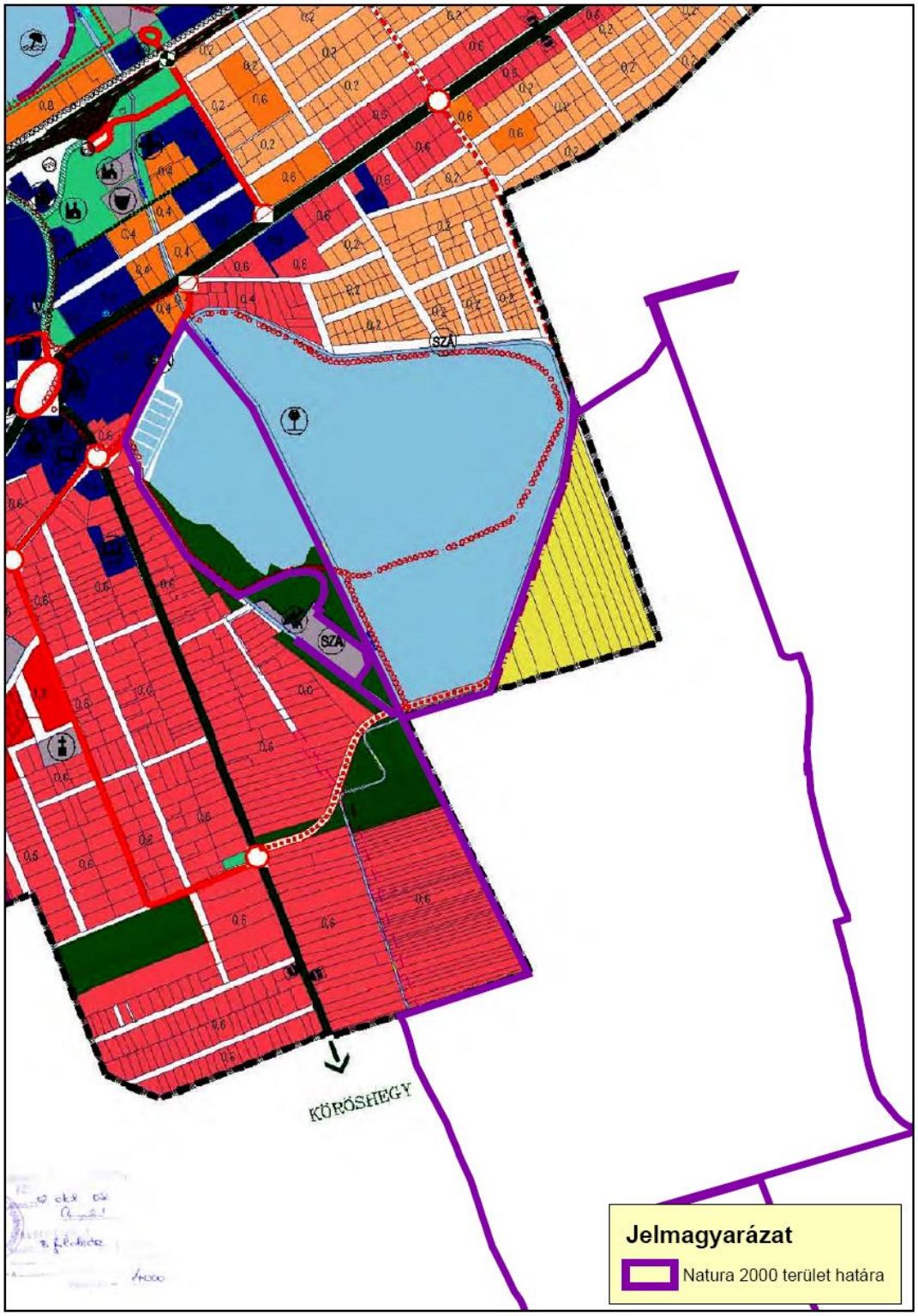

A Natura 2000 lehatárolás elhelyezkedése Balatonszárszó településszerkezeti tervén

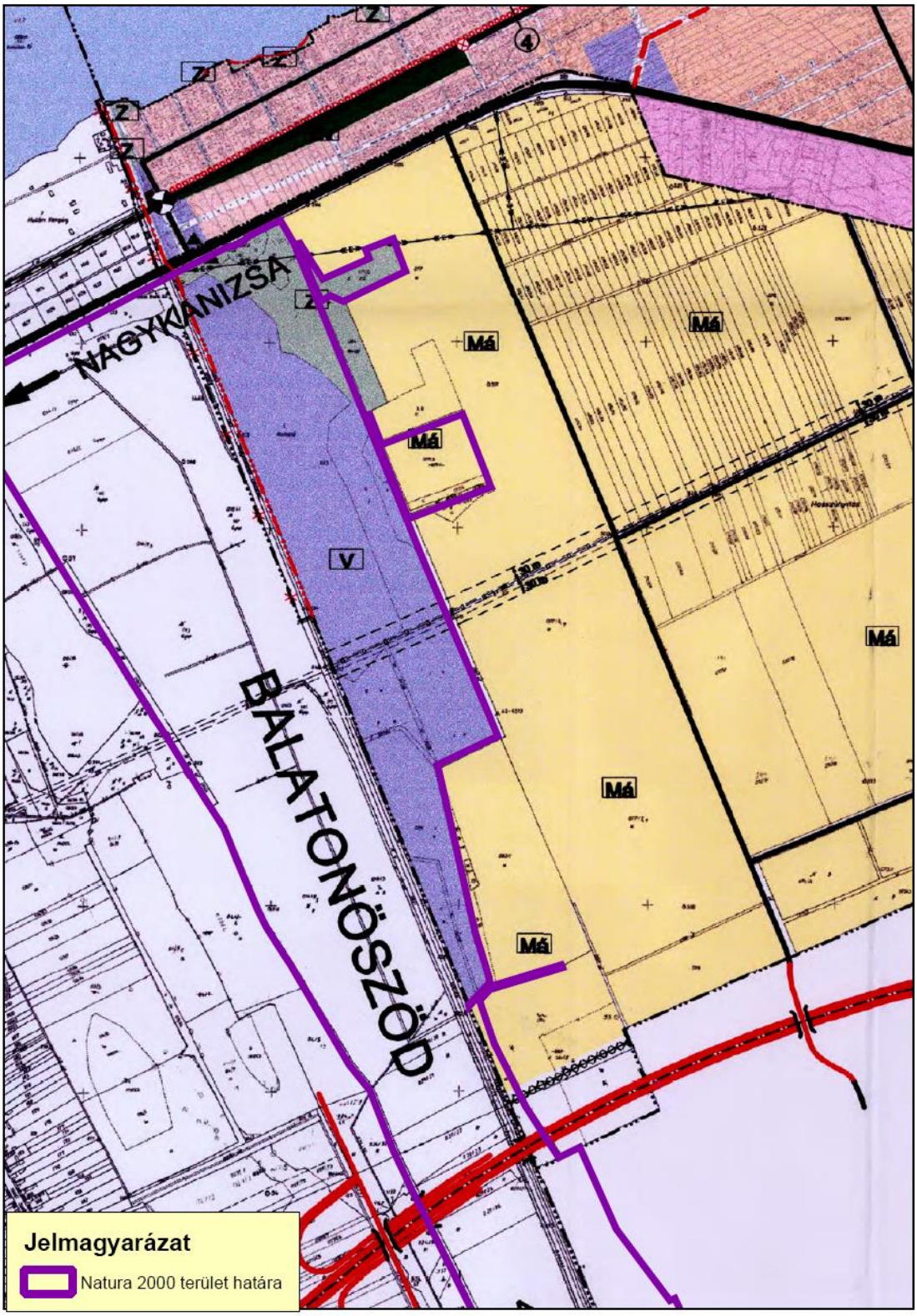

A Natura 2000 lehatárolás elhelyezkedése Kőröshegy településszerkezeti tervén

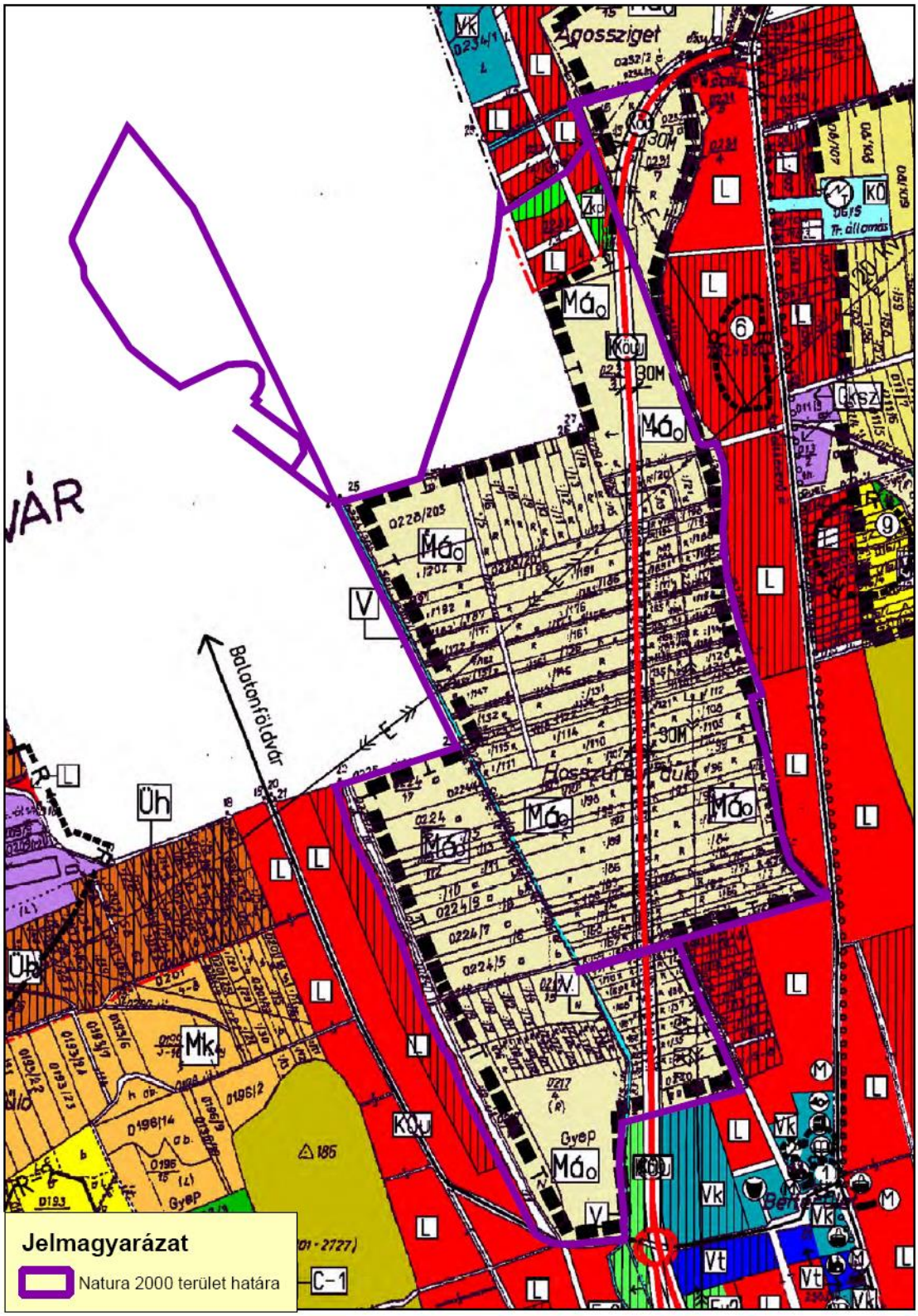

A Natura 2000 lehatárolás elhelyezkedése Szántód településszerkezeti tervén

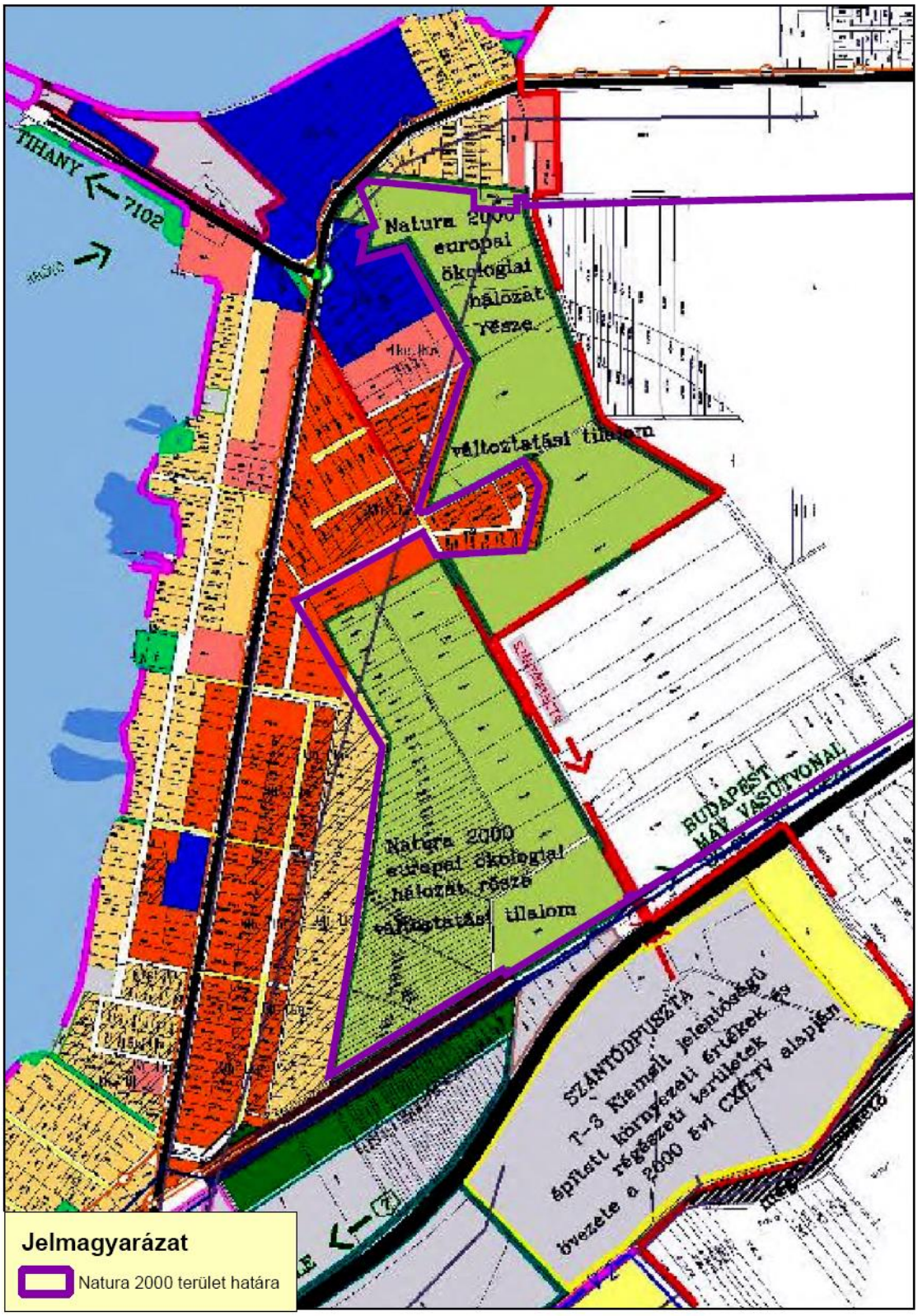

A Natura 2000 lehatárolás elhelyezkedése Szólád településszerkezeti tervén

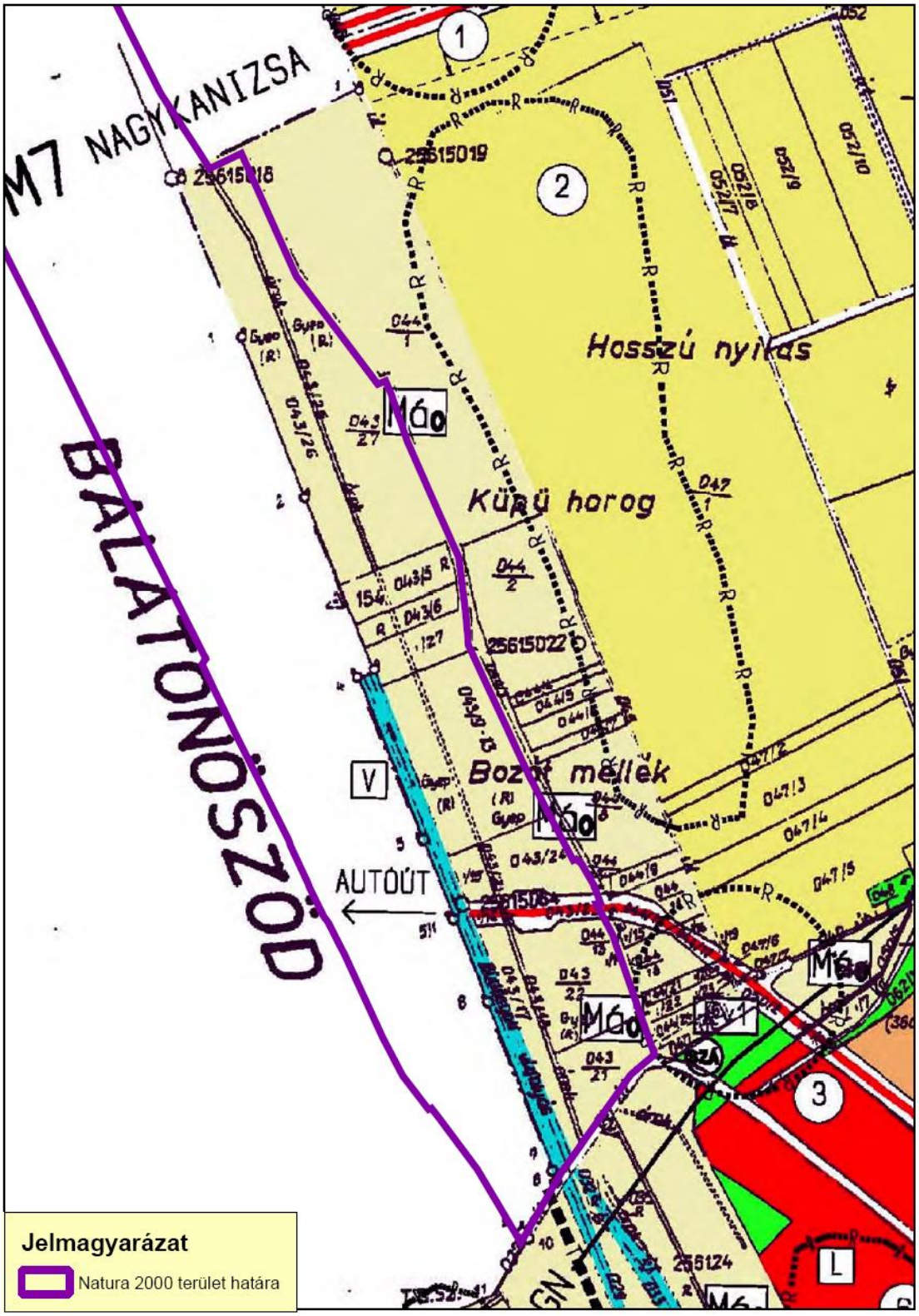

A Natura 2000 lehatárolás elhelyezkedése Zamárdi településszerkezeti tervén

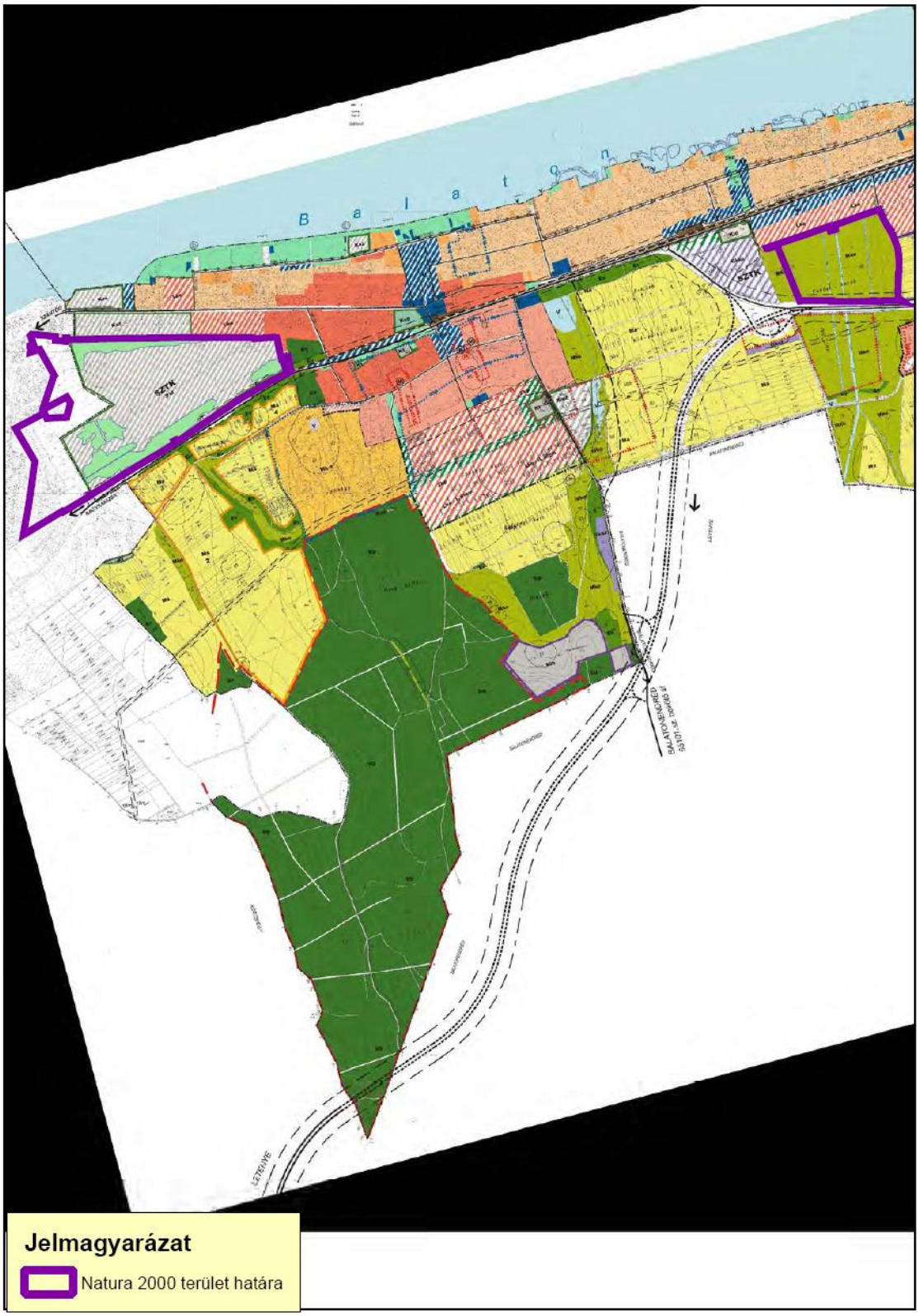

23. sz.melléklet

A fenntartási terv véleményezése

Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. kormányrendelet szerint érintett véleményezők

Sor-szám	Előírás/Téma	Natura 2000 terület	Kezelési egység	Véleményező szervezet	Vélemény-azonosító	Kivonatos vélemény	Tervezői válasz	Véleményezés módja L:levél F:fórum @:email
162.		**Dél balatoni berkek**		**Dél-Dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság**	/1	A „Natura 2000 területek fenntartási terveinek egyeztetése" tárgyban érintett területeken nincsen Igazgatásunk kezelésében lévő vízfolyás.	Nem igényel választ.	**L**
1.	**Erdőtelepítés**	**Dél-balatoni berkek**	**KE2**	**Balatonföldvár Önkormányzata**	**/1**	A terv nem veszi figyelembe a a hatályos 165/2008.(VIII.4), valamint a 79/2008.(IX.11.) Kt. határozattal módosított, 105/2005.(VI.23) határozattal jóváhagyott Településszerkezeti terv előírásait és a Halastó mellett két erdő ill. erdősítésre kijelölt területen nem támogatja az erdősítést**.**	A javaslat a következőképp módosult: ""Balatonföldvár hatályos településszerkezeti tervében foglalt erdősítésen túl további erdősítés nem támogatható."	L
5.	**Általános**	**Dél-balatoni berkek**		**Dél-dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság**	/1	Az érintett Natura 2000 területen nincs kezelésükben lévő vízfolyás.	Választ nem igényel.	**L**
210.		**Dél-balatoni berkek**		**Dél-dunántúli Környezetvédelmi, természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség**	/1	Megjegyezzük, hogy a 2009. évi XXXVII. Törvény az 1996. évi LIV, törvényt 2009. VII. 10-től hatályon kívül helyezte.		**L**
189.		**Dél-balatoni berkek**		**MVH Somogy megyei Kirendeltsége**	/1	A helyi gazdálkodók szélesebb körű tájékoztatása a programról, nagyban csökkentené az ellenállást és a korlátozásokkal szembeni félelmet. A falugazdászok nagyobb mértékű bevonása a gazdálkodók tájékoztatásában ezen sokat segíthetne.		**L**
231.		**Dél-balatoni berkek**		**Somogy Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság**	/1	2009. évi XXXVII. Erdőtörvény van hatályban.		**L**
232.		**Dél-balatoni berkek**		**Somogy Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság**	/2	Csak olyan elvárások teljesíthetők, melyek tervezéséhez és végrehajtásához az erdészeti igazgatásnak a jogszabályi felhatalmazása megvan. A kezelési tervek erdőre vonatkozó elvárásai a körzeti erdőtervek előírásain keresztül realizálódnak.	Nem igényel választ.	**L**
233.		**Dél-balatoni berkek**		**Somogy Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság**	/3	A tervezet erdészeti vonatkozású részeinek nyelvezete szakszerűtlen, ezek megfogalmazása esetenként az erdészeti szakemberek számára nem egyértelmű, ami bizonytalanságot okoz.		**L**
234.		**Dél-balatoni berkek**		**Somogy Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság**	/4	Az erdőbe eső Natura 2000 területekkel kapcsolatban szükséges megjegyeznünk, hogy ezek kijelölésébe nem vonták be az erdészeti hatóságot. A Natura 2000 helyrajzi számok határa több esetben eltér az érintett erdőrészletek határától, így ezek egyértelmű és szabatos erdészeti lehatárolása nem biztosított.		**L**
235.		**Dél-Balatoni berkek**		**Somogy Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság**	/5	A kezelési terv 3.4.3. pontja alatt az MgSzH Erdészeti Igazgatóságával történő egyeztetésre hivatkozik az anyag. Ez vélhetően nem velünk történt, hiszen nekünk ez az első megkeresésünk.		**L**
236.		**Dél-Balatoni berkek**		**Somogy Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság**	/6	Általánosságban a minta kezelési tervek erdőre vonatkozó megállapításairól és előírásairól nyilatkozni nem tudunk.		**L**
237.	**GY24, GY26, GY29, GY30, GY31**	**Dél-Balatoni berkek**	**KE8**	**Somogy Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság**	/7	A kötelező előírás megítélésünk szerint jogilag aggályosnak tűnik. Számunkra elfogadhatók.		**L**
238.	**E25**	**Dél-balatoni berkek**	**KE9**	**Somogy Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság**	/8	A kötelező előírás megítélésünk szerint jogilag aggályosnak tűnik. Erdőtervezett erdő vonatkozásában tájidegen fafajokkal elegyes erdők és ültetvények vonatkozásában nem tiltható meg a nem őshonos fafajok ültetése erdőfelújítások során.		**L**
239.	**E39**	**Dél-balatoni berkek**	**KE9**	**Somogy Megyei Mezőgazdasági**	/9	Ez a megfogalmazás így nem egyértelmű, milyen időszak alatt	Az erdészeti előírások átfogalmazás alatt vannak.	**L**

Sor-szám	Előírás/Téma	Natura 2000 terület	Kezelési egység	Véleményező szervezet	Vélemény-azonosító	Kivonatos vélemény	Tervezői válasz	Véleményezés módja L:levél F:fórum @:email
				Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság		kell ezt a folyamatos termelést értelmezni?		
240.	**E61, GY31**	**Dél-balatoni berkek**	**KE9**	**Somogy Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság**	/10	Ezek a korlátok így elvileg végrehajthatóak, elfogadhatóak.	Nem igényel választ.	**L**
241.	**E49**	**Dél-balatoni berkek**	**KE10**	**Somogy Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság**	/11	Lezáratlan mondat, nem tudni mi a vége. Az erdőtervezett területek esetében az erdőtervben előírtak szerint kerülhet sor az állomány letermelésére. Itt sem egyértelmű, hogy ezeknek, az állományoknak a letermelését miként kell értelmezni. A véghasznált állományokból kikerülő faanya égetésével nem értünk egyet.	Az égetést töröltük. Az erdészeti előírások átfogalmazás alatt vannak.	**L**
242.	**E71**	**Dél-Balatoni berkek**	**KE10**	**Somogy Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság**	/12	Egyetértő vélemény.	Nem igényel választ.	**L**
243.		**Dél-Balatoni berkek**	**KE11**	**Somogy Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság**	/13	Kötelező előírást tenni megítélésünk szerint jogilag aggályosnak tűnik. Alapvetően megkérdőjelezhető az ilyen faállománytípusok NATURA 2000-be történt kijelölése. E49 és KE10 kezelési egységnél leírtak itt is érvényesek.		**L**
283.		**Dél-balatoni berkek**	**KE3, KE8**	**Szólád Község polgármestere**	/1	Szólád község önkormányzata 7/2005. (VII.1.) számú rendeletével elfogadott szabályozási terv és helyi építési szabályzat a területet Má-01 be nem építhető mezőgazdasági övezetbe sorolja. A fenntartási terv KE3 és KE8 egység előírásai szerint e területen az erdősítés valamint fás legelő telepítés nem támogatható.	A telepítési terv feltehetően drasztikusan érinti az északi pocok élőhelyét ezért az nem javasolt. Az illetékes NPI-gal való egyeztetés szükséges.	**L**
284.		**Dél-balatoni berkek**		**Szólád Község polgármestere**	/2	A fenntartási terület 043/9 hrsz-ú külterületi ingatlanát tulajdonosa állattartási célra vette meg, mely terület művelési ága az ingatlan-nyilvántartás szerint rét. A területet benőtte a nádas. Kérdésünk az ingatlan-nyilvántartás szerinti rét művelési ágat vissza lehet-e állítani? Amennyiben nem, tulajdonos csereingatlant kér.		**L**
285.		**Dél-balatoni berkek**		**Szólád Község polgármestere**	/3	A szomszédos szántó ingatlanok tulajdonosai folyamatosan feltörik és művelik a fenntartási területen lévő ingatlanokat kb. 10 m-es sávban. Hogyan tudják ellenőrizni a szabálytalankodókat? Kérjük, a felszólítást, illetve a bírságot ne a vétlen ingatlantulajdonosok kapják, hanem a szabálytalankodó gazdák.		**L**
213.	**Általános**	**Dél-balatoni berkek, Lajoskomáromi löszvölgyek, Tengelici homokvidék**		**Dél-dunántúli Regionális Államigazgatási Hivatal**	/1	A tervek egyeztetési dokumentációja című 3.4.3. pontjaiban felsorolják, hogy milyen körben folytattak egyeztetést. A felsoroltak között egy esetben sem tesznek említést az alapszabály szerint környezet-és természetvédelmi célra alakult társadalmi szervezetekről.		**L**
214.	**Általános**	**Dél-balatoni berkek, Lajoskomáromi löszvölgyek, Tengelici homokvidék**		**Dél-dunántúli Regionális Államigazgatási Hivatal**	/2	Az egyeztetési folyamat mindhárom területet érintően 2009. februárjában elkezdődött, ugyanakkor a hivatalunkhoz az egyeztetési anyagokat szeptember 2-án érkeztek azzal, hogy azokat legkésőbb szeptember 21-ig véleményezzük.		**L**
	V42	**Dél-Balatoni berkek**	**KE2, KE3**	**BfNPI**		Javasolják, hogy a nádaratási szándékot 5 nappal korábban kelljen bejelenteni az illetékes NPI-nak, a most szereplő 48 óra helyett.	Ennek elvi akadálya nincs, de meg kell fontolni, hogy mind a 20 Natura 2000 területen célszerű-e ilyen formában változtatni az előíráson.	**F**
	-	**Dél-Balatoni berkek**	**-**	**Balatonföldvár és Szólád Ön-kormányzata**		Mindkét településen a rendezési tervben erdősítési területként jelölt területet érint a N2000. Javasolják, hogy e területeken a terv tegye lehetővé az erdősítést.	A jelenleg érvényes településrendezési tervben erdősítésre tervezett területeken lehetőség van erdősítésre, ezen felül ugyanakkor a terv nem támogat további erdősítést.	**F**
	Ált.	**Dél-Balatoni berkek**	**-**	**Magántulajdonosok, Zamárdi Ön-kormányzata**		Javasolják, hogy azokat a magántulajdonban lévő N2000 területeket az állam vásárolja meg reális áron, és a NPI-ok vonják őket természetvédelmi kezelés alá.	A konzorcium ebben a kérdésben nem illetékes döntést hozni.	**F**

Sor-szám	Előírás/Téma	Natura 2000 terület	Kezelési egység	Véleményező szervezet	Vélemény-azonosító	Kivonatos vélemény	Tervezői válasz	Véleményezés módja L:levél F:fórum @:email
	Ált.	**Dél-Balatoni berkek**	**-**	**Falugazdász**		Az előírások bevezetése előtt az ingatlan nyilvántartást rendezni kell, különben az osztatlan közös tulajdonokon nem lehet érvényt szerezni az előírásoknak.	Valós probléma, de ennek megoldása túlmutat a konzorcium megbízásán.	**F**
	Ált.	**Dél-Balatoni berkek**	**-**	**Kőröshegy Önkormányzata**		Kéri a konzorciumot, hogy olyan enyhe kezelési előírásokat fogalmazzon meg, ami könnyen betartható, mert a kompenzáció az eddigi tapasztalatok szerint soha nem ellensúlyozza a kieső bevételeket.		**F**
	Ált.	**Dél-Balatoni berkek**	**-**	**Dél-Balatoni Vízi Társulat**		A belvízvédelmi szivatytyútelepek hatályos üzemelési engedélyét szükséges volna felülvizsgálni és összehangolni a N2000 fenntartási tervben szereplő vízvisszatartási elvekkel.		**F**
	Ált.	**Dél-Balatoni berkek**	**-**	**Dél-Balatoni Vízi Társulat Falugazdász**		A kezelési egységeket szükséges volna helyrajzi számos listára vetíteni.	Elvi akadálya nincsen, a helyrajzi számokat tartalmazó térképfedvény birtokában erre sor fog kerülni.	**F**
	Ált.	**Dél-Balatoni berkek**	**-**	**MME Helyi Csoport**		A tervben nem jelenik meg elég hangsúlyosan, hogy az intézkedésekre a Balaton élővilágának megőrzése érdekében van szükség.		**F**
	Ált.	**Dél-Balatoni berkek**	**-**	**MME Helyi Csoport**		A veszélyeztető tényezőket nem részletezi megfelelő mélységben a terv.		**F**
	Ált.	**Dél-Balatoni berkek**	**-**	**MME Helyi Csoport**		Fontos, egyes esetekben jelölő fajok hiányoznak a tervben szereplő felsorolásból.		**F**
	Ált.	**Dél-Balatoni berkek**	**-**	**Falugazdász**		A tervet harmonizálni kell a Balaton-tv. előírásaival		**F**
	Ált.	**Dél-Balatoni berkek**	**-**	**Hegybíró**		Kőröshegyen a József Attila utcában az utca egyik oldala nem építhető be a N2000 kijelölés miatt. Kérik a kijelölés felülvizsgálatát.		**F**

Ábrák, táblázatok

1. számú táblázat

Dél-balatoni berkek érintett helyrajzi számai
Balatonföldvár 014, 015, 016, 017, 018, 019, 020, 021, 022, 023, 024, 025, 026, 027, 028/a, 028/b, 028/c, 028/d, 028/f, 028/g, 028/h, 028/j, 028/k,
Balatonőszöd 011/1a, 011/1b, 011/1c, 012/1, 012/2, 013, 014/1, 014/2, 014/5, 015, 016/1, 016/2, 016/3a, 016/3b, 017, 019/1, 019/2, 020/13, 020/14, 020/15, 020/16, 020/17, 020/18, 020/20, 020/21, 020/22, 020/23, 020/24, 020/25, 020/26, 020/27, 020/29, 020/30, 020/31, 020/32, 020/33, 020/34, 020/35, 020/36, 020/37, 020/38, 022/6, 022/7, 024/29, 024/30, 024/31,
Balatonszárszó 077/3, 077/4, 077/5, 077/6, 081/1, 081/3, 081/4, 085/a, 085/b, 085/c, 085/d, 085/f, 085/g, 085/h, 085/j, 085/k, 085/l, 085/m, 085/n, 087,
Kőröshegy 0217/1, 0217/2, 0217/3, 0217/4, 0217/5, 0217/6, 0217/7, 0217/8, 0217/9, 0217/10, 0217/11, 0217/12, 0217/13, 0217/14, 0217/15, 0220/1, 0220/2, 0220/3, 0220/4, 0220/5, 0220/6, 0220/7, 0220/8, 0220/9, 0220/10, 0220/11, 0220/12, 0220/13, 0220/14, 0220/15, 0220/16, 0220/17, 0220/18, 0220/19, 0220/20, 0220/21, 0220/22, 0220/23, 0220/24, 0220/25, 0220/26, 0220/27, 0220/28, 0220/29, 0220/30, 0220/31, 0220/32, 0220/33, 0220/34, 0220/35, 0220/36, 0220/37, 0220/38, 0220/39, 0220/40, 0220/41, 0220/42, 0220/43, 0220/44, 0220/45, 0220/46, 0220/47, 0220/48, 0220/49, 0220/50, 0220/51, 0220/52, 0220/53, 0220/54, 0220/55, 0220/56, 0220/57, 0220/58, 0220/59, 0220/60, 0220/61, 0220/62, 0220/63, 0220/64, 0220/65, 0220/66, 0220/67, 0220/68, 0220/69, 0220/70, 0220/71, 0220/72, 0220/73, 0220/74, 0220/75, 0220/76, 0220/77, 0220/78, 0220/79, 0220/80, 0220/81, 0220/82, 0220/83, 0220/84, 0220/85, 0220/86, 0220/87, 0220/88, 0220/89, 0220/90, 0220/91, 0220/92, 0220/93, 0220/94, 0220/95, 0220/96, 0220/97, 0220/98, 0220/99, 0220/100, 0220/101, 0220/102, 0220/103, 0220/104, 0220/105, 0220/106, 0220/107, 0220/108, 0220/109, 0220/110, 0220/111, 0220/112, 0220/113, 0220/114, 0220/115, 0220/116, 0220/117, 0220/118, 0220/119, 0220/120, 0220/121, 0220/122, 0220/123, 0220/124, 0220/125, 0220/126, 0220/127, 0220/128, 0220/129, 0220/130, 0220/131, 0220/132, 0220/133, 0220/134, 0220/135, 0220/136, 0220/137, 0220/138, 0220/139, 0220/140, 0220/141, 0220/142, 0220/143, 0220/144, 0220/145, 0220/146, 0220/147, 0220/148, 0220/149, 0220/150, 0220/151, 0220/152, 0220/153, 0220/154, 0220/155, 0220/156, 0220/157, 0220/158, 0220/159, 0220/160, 0220/161, 0220/162, 0220/163, 0220/164, 0220/165, 0220/166, 0220/167, 0220/168, 0220/169, 0220/170, 0220/171, 0220/172, 0220/173, 0220/174, 0220/175, 0220/176, 0220/177, 0220/178, 0220/179, 0220/180, 0220/181, 0220/182, 0220/183, 0220/184, 0220/185, 0220/186, 0220/187, 0220/188, 0220/189, 0220/190, 0220/191, 0220/192, 0220/193, 0220/194, 0220/195, 0220/196, 0220/197, 0220/198, 0224/1, 0224/2, 0224/3, 0224/4, 0224/5, 0224/6, 0224/7, 0224/8, 0224/9, 0224/10, 0224/11, 0224/12, 0224/13, 0224/14, 0224/15, 0224/16, 0224/17, 0225, 0227, 0228/1, 0228/2, 0228/3, 0228/4, 0228/5, 0228/6, 0228/7, 0228/8, 0228/9, 0228/10, 0228/11, 0228/12, 0228/13, 0228/14, 0228/15, 0228/16, 0228/17, 0228/18, 0228/19, 0228/20, 0228/21, 0228/22, 0228/23, 0228/24, 0228/25, 0228/26, 0228/27, 0228/28, 0228/29, 0228/30, 0228/31, 0228/32, 0228/33, 0228/34, 0228/35, 0228/36, 0228/37, 0228/38, 0228/39, 0228/40, 0228/41, 0228/42, 0228/43, 0228/44, 0228/45, 0228/46, 0228/47, 0228/48, 0228/49, 0228/50, 0228/51, 0228/52, 0228/53, 0228/54, 0228/55, 0228/56, 0228/57, 0228/58, 0228/59, 0228/60, 0228/61, 0228/62, 0228/63, 0228/64, 0228/65, 0228/66, 0228/67, 0228/68, 0228/69, 0228/70, 0228/71, 0228/72, 0228/73, 0228/74, 0228/75, 0228/76, 0228/77, 0228/78, 0228/79, 0228/80, 0228/81, 0228/82, 0228/83, 0228/84, 0228/85, 0228/86, 0228/87, 0228/88, 0228/89, 0228/90, 0228/91, 0228/92, 0228/93, 0228/94, 0228/95, 0228/96, 0228/97, 0228/98, 0228/99, 0228/100, 0228/101, 0228/102, 0228/103, 0228/104, 0228/105, 0228/106, 0228/107, 0228/108, 0228/109, 0228/110, 0228/111, 0228/112, 0228/113, 0228/114, 0228/115, 0228/116, 0228/117, 0228/118, 0228/119, 0228/120, 0228/121, 0228/122, 0228/123, 0228/124, 0228/125, 0228/126,

0228/127, 0228/128, 0228/129, 0228/130, 0228/131, 0228/132, 0228/133, 0228/134, 0228/135, 0228/136, 0228/137, 0228/138, 0228/139, 0228/140, 0228/141, 0228/142, 0228/143, 0228/144, 0228/145, 0228/146, 0228/147, 0228/148, 0228/149, 0228/150, 0228/151, 0228/152, 0228/153, 0228/154, 0228/155, 0228/156, 0228/157, 0228/158, 0228/159, 0228/160, 0228/161, 0228/162, 0228/163, 0228/164, 0228/165, 0228/166, 0228/167, 0228/168, 0228/169, 0228/170, 0228/171, 0228/172, 0228/173, 0228/174, 0228/175, 0228/176, 0228/177, 0228/178, 0228/179, 0228/180, 0228/181, 0228/182, 0228/183, 0228/184, 0228/185, 0228/186, 0228/187, 0228/188, 0228/189, 0228/190, 0228/191, 0228/192, 0228/193, 0228/194, 0228/195, 0228/196, 0228/197, 0228/198, 0228/199, 0228/200, 0228/201, 0228/202, 0228/203, 0228/204, 0228/205, 0231/3, 0231/13, 0231/14, 0232/3, 0232/4, 0232/5,
Szántód *Nincs a rendeletben (1997-től önálló)*
Szólád 042, 043/5, 043/6, 043/9, 043/10, 043/11, 043/12, 043/13, 043/15, 043/16, 043/17, 043/18, 043/19, 043/20, 043/21, 043/22, 043/23, 043/24, 043/25, 043/26, 043/27,
Zamárdi 05, 06/1, 07, 08, 09, 010, 011/1, 011/2, 011/3, 011/4, 3571/3, 3571/4, 3571/5, 3571/6, 3571/7, 3571/8, 3571/9, 3571/20, 3571/21, 3571/26, 3571/27, 3571/28, 3571/29, 3571/31, 3571/32, 3571/33, 3571/34, 3571/35, 3571/36, 3571/37, 3571/38, 3571/39, 3571/40, 3571/41, 3571/42, 3571/43, 3571/44, 3571/47, 3571/48, 3571/49, 3571/50, 3571/51, 3571/53, 3571/54, 3571/55, 3571/56, 3571/57, 3571/58, 3571/59, 3571/60, 3571/61, 3571/62, 3571/63, 3571/64, 3571/65, 3571/66, 3571/67, 3571/68, 3571/69, 3571/70, 3571/71, 3572/1, 3572/2, 3573/5, 3573/6, 3573/7, 3573/8, 3573/9, 3573/10, 3573/11, 3573/12, 3573/13, 3573/14, 3573/15, 3573/16, 3573/17, 3573/18, 3573/19, 3573/20, 3573/21, 3573/22, 3573/23, 3573/24, 3573/25, 3573/26, 3573/27, 3573/28, 3573/29, 3573/30, 3573/31, 3573/32, 3573/33, 3573/34, 3573/35, 3573/36, 3573/37, 3573/38, 3573/39, 3573/40, 3573/41, 3573/42, 3573/43, 3573/44, 3573/45, 3573/46, 3573/47, 3573/48, 3573/49, 3573/50, 3573/51, 3573/52, 3573/53, 3573/54, 3573/55, 3573/56, 3573/57, 3573/58, 3573/59, 3573/60, 3573/61, 3573/62, 3573/63, 3573/64, 3573/65, 3573/66, 3573/67, 3573/68, 3573/69, 3573/70, 3573/71, 3573/72, 3573/73, 3573/74, 3573/75, 3573/76, 3573/77, 3573/78, 3573/79, 3573/80, 3573/81, 3573/82, 3573/83, 3573/84, 3573/85, 3573/86, 3573/87, 3573/88, 3573/89, 3573/90, 3573/91, 3573/92, 3573/93, 3573/94, 3573/95, 3573/96, 3573/97, 3573/98, 3574, 3627/1, 3627/2, 3636/16, 3636/18, 3636/21, 3636/22, 3636/24, 3636/25, 3636/26, 3636/27, 3636/28, 3636/29, 3636/30, 3636/31, 3636/32, 3636/33, 3636/34, 3636/35, 3636/36, 3636/37, 3656, 3658/3, 3658/4, 3658/5, 3658/6, 3658/7, 3658/8, 3658/9, 3658/10, 3658/11, 3658/12, 3658/13, 3658/14, 3658/15, 3658/16, 3658/17, 3658/18, 3658/19, 3658/20, 3658/21, 3658/22, 3658/23, 3658/24, 3658/25, 3658/26, 3658/27, 3658/28, 3658/29, 3658/30, 3658/31, 3658/32, 3658/33, 3658/34, 3658/35, 3658/36, 3658/37, 3658/38, 3658/39, 3658/40, 3658/41, 3658/42, 3658/43, 3658/44, 3658/45, 3658/46, 3658/47, 3658/48, 3658/49, 3658/50, 3658/51, 3658/52, 3658/53, 3658/54, 3658/55, 3658/56, 3658/57, 3658/58, 3658/59, 3658/60, 3658/61,

Digitális melléklet

Natura 2000 kód	**Natura 2000 név**	**Shp fájlok**	**Ápr 30-i dokumentációban csatolandó térképek száma**
			1. áttekintő térkép ortofotón 2. natura élőhelyek 3. Á-NÉR élőhelyek 4. kezelési szempontból kiemelt növényfaj 5. kezelési szempontból kiemelt állatfajok 6. kezelési előírások

HUDD20041	Dél-balatoni berkek	élőhely shp fájl (attr. tábla oszlopai G VEG, Natura 2000 , kezelés), állatfaj és növényfaj shp.	1.2.3.4.5.6.

IV. Natura 2000 FOGALOMTÁR

Agrár-erdészeti rendszer[5]: az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtandó vidékfejlsztési támogatásról szóló, 2005. szeptember 20-i 1698/2005/EK tanácsi rendelet 44. cikkének (2) bekezdésében részletezett földhasználat (a lábjegyzetben hivatkozott hazai jogszabály alapján fás legelők létesítése szántó, gyep művelési ágon)

ÁNER: Általános Nemzeti Élőhely-osztályozási rendszer

Erdősítés [6]: erdőtelepítés és erdőfelújítás

Erdőtelepítés[4]: erdei faállomány korábban más művelési ágú ingatlanon való telepítése

Élőhelyvédelmi irányelv – A Tanács 1992. május 21-i 92/43/EGK irányelve a természetes élőhelyek, illetve vadon élő növény- és állatvilág védelméről.

Fásítás [4]: a külterületen található fa, fasor, facsoport és fás legelő
a) fasornak kell tekinteni a miniszter által rendeletben meghatározott fajú, egy sorban lévő fák összességét, ahol a fák tőtávolsága nem nagyobb a fák idős korában várható korona átmérőjének a kétszeresénél;
b) facsoportnak kell tekinteni a miniszter által rendeletben meghatározott fajú fák idős korára várható korona vetülete által legalább hatvan százalékban fedett, ezerötszáz négyzetméternél kisebb földterületet;
c) fás legelőnek kell tekinteni az olyan legelőterületet, amely a miniszter által rendeletben meghatározott fajú fák idős korára várható korona vetülete által egyenletes elosztásban legalább harminc százalékban fedett

Fenntartási terv[1]: A Natura 2000 területen található közösségi jelentőségű és a kimelt közösségi jelentőségű fajok, illtetve élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzését, fenntartását, valamint helyreállítását szolgáló intézkedéseket magába foglaló terv

Irányelv - A közösségi joganyag egyik gyakran alkalmazott típusa, amely elsődlegesen csak a célt vagy célokat fogalmazza meg. A tagállamoknak az irányelvben rögzített célokat el kell érniük, de a nemzeti jog alapján meghozott intézkedésekkel ők maguk választhatják meg a megvalósítás módját és eszközeit.

Kiemelt közösségi jelentőségű faj - Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm. rendelet 2. B) és a 3. B) számú mellékletben meghatározott azon fajok, amelyek közösségi szempontból veszélyeztetettek, sérülékenyek, ritkák, illetőleg bennszülöttek, és amelyek megőrzéséért a Közösség kiemelt felelősséggel tartozik. Az élőhelyvédelmi irányelv II. mellékletében ezek a fajok *-gal vannak megjelölve.
Kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípusok: [1] a 4. B) számú mellékletben meghatározott

[5] Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az agrár-erdészeti rendszerek mezőgazdasági földterületeken történő első létrehozásához nyújtandó támgatás igénybevételének részletes szabályiaról szóló 46/2009.(IV. 16.) FVM rendelet alapján

[6] az erdőről és az erdő védelméről szóló 1996. évi LIV. Törvény

azon közösségi élőhelytípusok, amelyeket közösségi szinten eltűnés veszélye fenyeget, és amelyek megőrzéséért a Közösség különleges felelősséggel tartozik;

Kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület[1]: olyan közösségi jelentőségű terület, amelyen legalább egy kiemelt közösségi jelentőségű faj állománya, élőhelye vagy legalább egy kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípus található, az Európai Unió jogi aktusával történt jóváhagyást követően az élőhelyvédelmi irányelv 4. cikke (4) bekezdésének megfelelő természetvédelmi célkitűzés meghatározásával jogszabályban kihirdetésre került, és amelyre a kiemelt jelentőségű közösségi fajok, illetve kiemelt jelentőségű közösségi élőhelytípusok természetvédelmi helyzetének helyreállítása, illetve fenntartása érdekében az e rendelet szerinti természetvédelmi előírások alkalmazandók;

Közösségi jelentőségű élőhelytípusok[1]: a 4. A) számú mellékletben meghatározott azon közösségi élőhelytípusok, amelyeket közösségi szinten az eltűnés veszélye fenyeget, vagy elterjedési területük zsugorodása, illetőleg eredendően korlátozott elterjedésük következtében kis területen lelhetők fel;

Közösségi jelentőségű faj – Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm. rendelet 2. A) és a 3. A) számú mellékletben, illetve az élőhelyvédelmi irányelv II. mellékletében felsorolt növény- és állatfajok, amelyek közösségi szempontból veszélyeztetettek, sérülékenyek, ritkák, illetőleg bennszülöttek, megőrzésükhöz különleges természetmegőrzési területek kijelölése szükséges

Különleges madárvédelmi terület[1]: az 5. melléklet szerinti, olyan közösségi szempontból jelentős természeti értékekkel rendelkező terület, amelyen az 1. A) számú mellékletben meghatározott közösségi jelentőségű madárfaj, valamint az 1. B) számú mellékletben meghatározott vonuló madárfaj jelentős állománya, illetve élőhelye található, különös tekintettel a nemzetközi jelentőségű és egyéb vizes élőhelyekre;

Különleges természetmegőrzési terület[1]: olyan közösségi jelentőségű terület, amelyen közösségi jelentőségű faj jelentős állománya, élőhelye vagy közösségi jelentőségű élőhelytípus található, az Európai Unió jogi aktusával történt jóváhagyást követően a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő növény- és állatvilág védelméről szóló, 1992. május 21-i 92/43/EGK tanácsi irányelv (a továbbiakban: élőhelyvédelmi irányelv) 4. cikke (4) bekezdésének megfelelő természetvédelmi célkitűzés meghatározásával jogszabályban kihirdetésre került, és amelyre a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű fajok vagy közösségi jelentőségű élőhelytípusok természetvédelmi helyzetének helyreállítása, illetve fenntartása érdekében az e rendelet szerinti természetvédelmi előírások alkalmazandók;

KÜVET: Magyarország külterületi vektoros digitális ingatlan nyilvántartási térkép.

Madárvédelmi irányelv – A Tanács 1979. április 2-i 79/409/EGK irányelve a vadon élő madarak védelméről.

MEPAR [1]: mezőgazdasági parcella azonosító rendszer: a mezőgazdasági és vidékfejlesztési támogatásokhoz és egyéb intézkedésekhez kapcsolódó eljárás egyes kérdéseiről és az ezzel összefüggő törvénymódosításokról szóló 2003. évi LXXIII. Törvény 3.§ d) pontjában és a 115/2003.(XI.13.) FVM rendeletben szabályozott azonosító rendszer

Fizikai blokk[7]: a földfelszínnek az e jogszabály rendelkezései alapján lehatárolt része.

Mezőgazdasági parcella[8]: egy vagy több szomszédos táblából álló összefüggő földterület, amelyen egy növénycsoportot termeszt egy földhasználó
tábla [3]: a mezőgazdasági parcellán belüli, azonos hasznosítási irányú összefüggő földterület, amelyen egy földhasználó egy növényfajt termeszt, beleértve a takarmánykeverékeket és a vegyes gyümölcsösöket is

Natura 2000 hálózat: Az Európai Unió élőhelyvédelmi és madárvédelmi irányelvei alapján, az irányelvek mellékletein szereplő növény- és állatfajok, valamint élőhelytípusokra kijelölt területek (ökológiai) hálózata. A Natura 2000 fantázia név, amely többek közt 3 féle terület típust is takarhat lásd. a Natura 2000 terület magyarázatánál.

Natura 2000 terület: A Natura 2000 hálózat részét képező, konkrét területek. Az egyes területek egyedi kódszámmal (pl. HUBN20067) és névvel (pl. Szilvásváradi Aszaló és Szilvás-patak mente) rendelkeznek. Az egyes területeket bizonyos faj/fajok és/vagy élőhelytípusok megőrzése érdekében jelölték ki. A Natura 2000 területnek 3 típusát különböztetjük meg: különleges természet-megőrzési terület, kiemelt jelentőségű természet-megőrzési terület és különleges madárvédelmi terület…

[7] a Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszerről szóló 115/2003. (XI. 13.) FVM rendelet alapján

– [8] Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott agrárkörnyezetgazdálkodási támogatások igénybevételének részletes feltételeiről szóló 61/2009. (V. 14.) FVM rendelet